

Årsrapport og årsberetning 2024

Verdal kommune

Foto: Øyvind Malum

Kommunedirektøren har ordet

Åpen – Trygg – Modig

For ett år siden ble det innledningsvis i årsrapporten beskrevet at året som hadde gått var krevende. Samlet sett har denne situasjonen blitt videreført inn i 2024. Økonomisk – og sikkerhetspolitisk uro er uforandret, våre rentekostnader er økende og behovet for bosetting har vedvart. Det er gledelig at kommunen har greid å opprettholde bosettingsarbeidet gjennom året, noe som tidvis er utfordrende kapasitetsmessig. Økt fokus på integrering og riktig skalering av tjenestene er kontinuerlig tema, og har forsterket seg mot slutten av perioden.

I 2024 investerte vi samlet sett for 300 mill. kr. Investeringen er nødvendige både for å sikre tilstrekkelig kapasitet og forsvarlige bygg for tjenesteområdene. Det er derfor gledelig at både ny skole ved Stiklestad og ny barnehage i Vinne er påbegynt, samt at prosessen med bygging av trinn 2 ved Verdal bo- og behandlingssenter har hatt sin formelle oppstart i løpet av fjoråret. Sluttføringen av ombyggingen av tidligere helsesenteret til *Familiens hus*, har løst flere utfordringer knyttet til HMS og personvern.

Ved inngangen til 2024 ble det tidlig klart at underliggende driftsnivå og styringsfart var for høyt i forhold til bevilgede rammer. Dette i likhet med mange andre av landets kommuner. Det ble i løpet av første halvår iverksatt en rekke korrektive tiltak for å redusere estimerte budsjetttavvik. Ved regnskapsavleggelsen er det tydelig at tiltakene har hatt virkning og sånn sett vært vellykket. Samtidig medfører tiltakene en del uheldige konsekvenser. For det første har ansettelseskontroll medført nedtrekk i stillinger som ikke har vært planmessig, noe som innebærer at dette rammer vilkårlig. Dette gjelder spesielt for lederstillinger og innenfor ikke-lovpålagte tjenester. For det andre har tiltakene medført betydelige mindre satsning på utviklings- og endringsarbeid. Over tid vil ikke dette være bærekraftig, ettersom kommunen er helt avhengig av endring og omstilling i de kommende år.

Bærekraftig økonomi har vært, og vil bli viktig i Verdal kommune. Våre valg og beslutninger skal ikke gå på bekostning av fremtidige generasjoners behov. Regnskapsåret 2024 ble avsluttet med et netto driftsresultat omtrent på null, tilsvarende foregående års regnskap. Vårt måltall for bærekraftig økonomisk utvikling er på 2 %, noe vi ikke nådde i fjoråret. Det er derfor viktig å understreke at kommunen fortsatt har et for høyt driftsnivå og at det fortsatt må iverksettes tiltak for å forbedre dette i årene som kommer.

Samlet sett gir den økonomisk utvikling grunn til bekymring. Selv om disposisjonsfondet har blitt redusert i løpet av 2024, så skal vi være fornøyd med at disposisjonsfondet utgjør 5,2 % ved utgangen av året. Årsaken til reduksjonen skyldes i all hovedsak disponering for å redusere ytterligere vekst i lånegjelda. Det blir viktig å både opprettholde og bygge disposisjonsfondet videre opp i tiden som kommer. Vi vet at gjeldende investeringsplan vil gi økt lånegjeld, og dermed behov for mer reserver mot slutten av planperioden.

Årsrapporten som legges frem viser at kommunen yter et bredt spekter av gode tjenester til kommunens innbyggere. Verdal kommune er i starten på de demografiske endringer som vil prege vår nære fremtid. Det vil bli behov for å både omstille og endre vårt tjenestetilbud, og dette skal vi gjøre gjennom vår

etablerte organisasjonsplattform. Vi skal søke og dele kunnskap, skape gode menneskemøter og finne løsninger sammen med våre innbyggere.

Vår kommunale organisasjon er ingenting uten menneskene som utgjør den. Jeg er takknemlig for den innsatsen som legges ned hver eneste dag og time av våre medarbeidere. Resultatet legges merke til og er noe vi alle kan være stolte av.

Kommunedirektør

Geir Olav Jensen

04. april 2025

Formål årsberetning og årsrapport

Publikasjonen inneholder årsberetning og årsrapport. Årsberetningen er lovbestemt.

§ 14-7.Årsberetning

Krav til årsberetning og innholdet i beretningen følger av kommuneloven § 14-7.

Kommuner og fylkeskommuner skal utarbeide en årsberetning for kommunens eller fylkeskommunens samlede virksomhet. Det skal også utarbeides en egen årsberetning for hvert kommunalt eller fylkeskommunalt foretak.

Årsberetningene skal redegjøre for

a) forhold som er viktige for å bedømme den økonomiske utviklingen og stillingen, og om den økonomiske utviklingen og stillingen ivaretar den økonomiske handleevnen over tid

b) vesentlige beløpsmessige avvik mellom årsbudsjettet og årsregnskapet, og vesentlige avvik fra kommunestyrets eller fylkestingets premisser for bruken av bevilgningene

c) virksomhetens måloppnåelse og andre ikke-økonomiske forhold som er av vesentlig betydning for kommunen eller fylkeskommunen eller innbyggerne

d) tiltak som er iverksatt og tiltak som planlegges iverksatt for å sikre en høy etisk standard

e) den faktiske tilstanden når det gjelder kjønnslikestilling

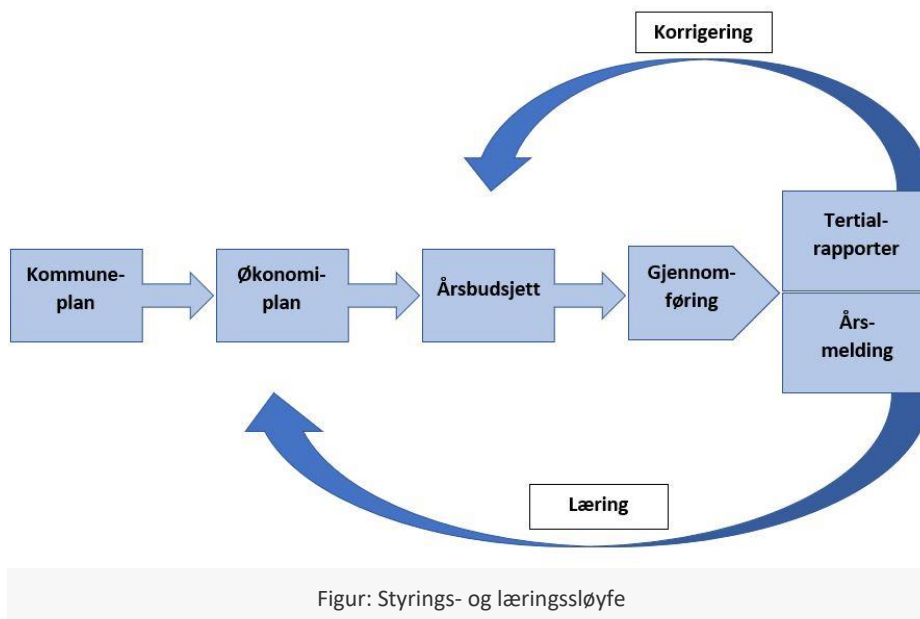
f. hva kommunen eller fylkeskommunen gjør for å oppfylle arbeidsgivers aktivitetsplikt etter likestillings- og diskrimineringsloven § 26.

Årsberetningene skal avgis senest 31. mars.

Årsberetningen utgjør en viktig del av styrings- og læringssløyfa slik den beskrives i Plan- og bygningsloven.

Formålet med årsberetning

Årsberetningen har flere formål. Den skal være et analyserende følgedokument til regnskapet, den skal sammenfatte rapporteringen gjennom året og sist men ikke minst gi viktig læring til arbeidet med ny økonomiplan. Årsberetningen er derfor et viktig plandokument for å bedre kommunens mål- og økonomistyring.

Årsberetningens inneholder en analyse av regnskapet som skal gi svar på om det er samsvar mellom inntekter og aktivitetsnivå, om finansielle måltall oppnås og forklaring og vurderinger til store budsjettavvik. En samlet vurdering av dette vil gi svar på om økonomien er bærekraftig over tid. Årsberetningen vil også sammenfatte rapportering gjennom året og måloppnåelsen for endring og prioriterte tiltak i tjenestene. Årsberetningen evaluerer om det er sammenheng mellom mål i samfunnsplan og økonomiplan mot oppnådde resultater i året som har gått. I tillegg er det en del pliktige tema som skal omtales. Dette er internkontroll, etikk, likestilling osv. Årsberetningen skal gi grunnleggende og vesentlig informasjon om hvorvidt kommunen lykkes med styring, og bidra til at læring og erfaringer fra arbeidet med å utarbeide årsberetning tas med videre inn i arbeidet med nytt budsjett.

Formålet med årsrapport

Innhold som ligger utenfor lovkravet til årsberetning er lagt til kapitlene for årsrapport. Valget om å skille kapitlene for årsberetning og årsrapport kan nok føre til at den pliktige årsberetningen får mer preg av økonomisk analyse, avvik og behov for forbedringer. Dette balanseres ut de øvrige kapitlene, som har mer fokus på leveransen gjennom året.

En årsrapport vil ha en bredere tilnærming til økonomi og tjenesteproduksjon ut over minimumskravene til årsberetningen. *Lovkravet til årsberetning oppfylles med teksten i kapitlet årsberetning.*

Årsberetningen er i stor grad en økonomisk rapportering, mens årsrapporten er en frivillig rapportering som gir et mer utfyllende bilde av kommunens tjenester. Årsrapporten har analyserer tjenesteleveransen.

Sammenhengen til andre dokumenter

Årsberetningen og Årsrapporten henger logisk sammen med andre dokumenter. Dvs at årsberetning/årsrapport blir et bindeledd mellom fortid, nåtid og framtid, slik det også fremgår av styrings/læringsløyfa ovenfor. I noen tilfeller henvises det til avsnitt i de andre dokumentene. Det brukes da lenker til aktuelt avsnitt.

Viktige dokumenter er:

- [Økonomiplan og budsjett 2024-2027](#)
 - [Økonomiplan og budsjett 2025-2028](#)
 - [Kommuneplanens samfunnsdel](#)
 - [Årsregnskapet 2024](#)
-

Innstilling til vedtak

Årsberetning og årsrapport behandles sammen med årsregnskapet i mai.

Kommunedirektørens innstilling til vedtak

- Kommunestyret tar årsberetning og årsrapport til orientering.
-

Saksopplysninger

I hht kommuneloven § 14-7 har kommunen plikt til å utarbeide årsberetning med et lovbestemt innhold.

§ 14-7. Årsberetning

Kommuner og fylkeskommuner skal utarbeide en årsberetning for kommunens eller fylkeskommunens samlede virksomhet. Det skal også utarbeides en egen årsberetning for hvert kommunalt eller fylkeskommunalt foretak.

Årsberetningene skal redegjøre for

a) forhold som er viktige for å bedømme den økonomiske utviklingen og stillingen, og om den økonomiske utviklingen og stillingen ivaretar den økonomiske handleevnen over tid

b) vesentlige beløpsmessige avvik mellom årsbudsjettet og årsregnskapet, og vesentlige avvik fra kommunestyrets eller fylkestingets premisser for bruken av bevilgningene

c) virksomhetens måloppnåelse og andre ikke-økonomiske forhold som er av vesentlig betydning for kommunen eller fylkeskommunen eller innbyggerne

d) tiltak som er iverksatt og tiltak som planlegges iverksatt for å sikre en høy etisk standard

e) den faktiske tilstanden når det gjelder kjønnslikestilling

f. hva kommunen eller fylkeskommunen gjør for å oppfylle arbeidsgivers aktivitetsplikt etter likestillings- og diskrimineringsloven § 26.

Mange kommuner utarbeider i tillegg til lovkravet også en årsrapport. Årsrapporten har et større fokus på tjenestene og tjenesteleveransen gjennom året. Det er også vanlig å beskrive organisasjonen og arbeid med organisasjonsutviklingen.

I hht plan og bygningsloven er årsberetningen en viktig del av læring og planlegging. Årsberetningen har et kapittel for læringspunkter som dekker både innholdet i årsberetningen og årsrapporten.

Vurderinger

Teksten i dette kapitlet er den samme som i det politiske saksfremlegget. Det vil si at teksten inneholder de viktigste momentene for å gjøre et politisk vedtak. For en mer fullstendig beskrivelse av status og utvikling i økonomi og tjenester, vises til den samlede publiseringen av årsberetning og årsrapport (publiseres på kommunens hjemmeside i Framsikt-verktøyet). Årsberetningen kan også leses sammen med årsregnskapet med tilhørende noter. Årsberetningen analyserer regnskapsresultatene og viktige utviklingstrekk, mens regnskapet med noter setter tall på sammenhengene.

Klima og energi

Årsrapporten har et eget kapittel om klima og energi.

Økonomi

Økonomisk analyse og læringspunkter fra årsberetningen og årsrapport blir viktige innspill til arbeidet med nytt budsjett og økonomiplan 2026-2029.

Årsberetningen inneholder en evaluering av økonomirapportering gjennom året sett i forhold til endelig regnskap. Rapporteringene har på mange områder truffet rimelig godt, samtidig som det også er åpenbare avvik. "Redningspakken" til kommunene på høsten var naturlig nok ikke en del av rapporteringen, fordi det ikke forelå noen lovnader på beløp når de første signalene kom i mai. Det økte rammetilskuddet som kompenserte for deler av skattesvikten, har bidratt til å redusere merforbruket. Det samme gjelder besparelser på finans, lavere energiutgifter og merinntekter på integreringstilskudd. Det er også flere tjenesteområder som har levert klart bedre årsresultat enn årsprognosen har vist. Her har trolig administrative grep som innkjøps- og ansettelsekontroll hatt en virkning på utviklingen i utgiftene. Det samme gjelder at utviklingsprosjekter og mindre tiltak ble satt på vent. Innstramming i utvikling, digitalisering og omstilling er ikke en bærekraftig løsning, men den bidrar til å hindre merforbruk i 2024.

Rapportering i 2024 viser at utviklingen har overslag til driftsøkonomien i 2025. Det har vært et tydelig overforbruk i mange av de store tjenestene i 2024. Vi ser at flere av de samme tjenestene også rapporterer merforbruk i de første tre månedene av 2025. Utviklingen med økende sosiale ytelser i 2024 ser ut til å videreføres inn i 2025. Det er ikke varslet inntektsøkninger i 2025 som gir rom for at alle utfordringene i kommunes økonomi kan løses med varig økte bevilgninger.

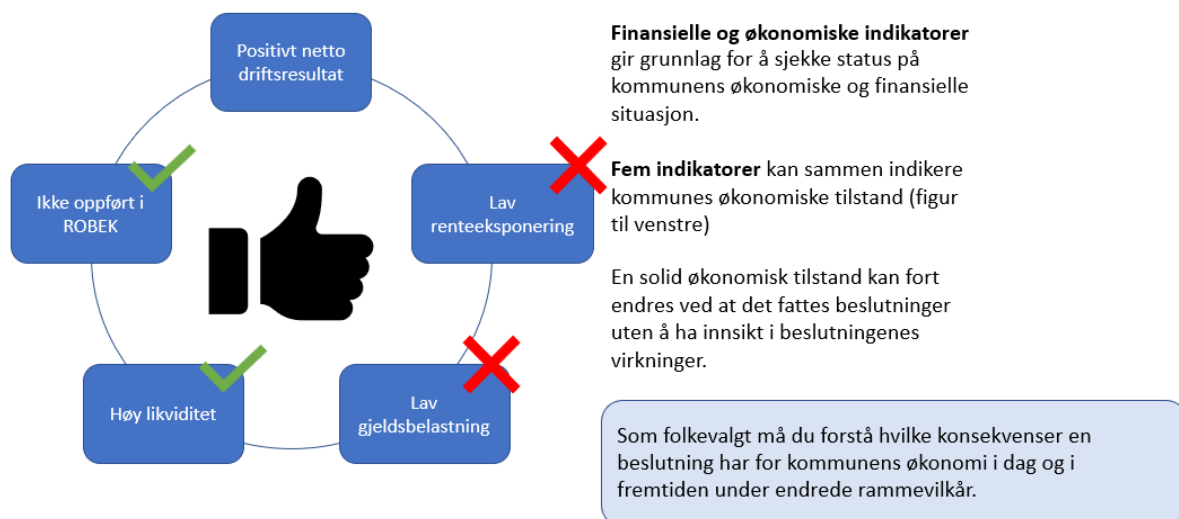
De svake regnskapsresultatene i 2023 og 2024 bekrefter at kommuneøkonomien strammes til og at det haster å tilpasse driftsnivået til det som realistisk sett vil være handlingsrommet fremover. Det er fortsatt ikke grunnlag for å si at kommunen pr 31.12.24 har en kritisk svak økonomi, men særlig nedgangen i disposisjonsfond viser at det økonomiske handlingsrommet er svakere. Kommunen har ved utgangen av 2024 fortsatt et disposisjonsfond på 84,4 mill kr. Det hører også med i vurderingen av at det brukt 50 mill kr av disposisjonsfondet til å redusere låneopptak i 2024.

Økonomien er ikke sterk nok til å videreføre dagens driftsnivå inn i framtiden. Det er behov for å bedre bærekraften slik at kommunen står rustet til å møte fremtidens innbyggerbehov. Den egentlige utfordringen ligger derfor i å klare å omstille tjenestene til å møte behovsutvikling innenfor rammene av tilgjengelige ressurser i årene som kommer. Begrensninger i ressurser vil gjelde både penger og tilgang på arbeidskraft.

Regnskapsresultatet for 2023 og 2024 er svakere enn de foregående år. Vi må tilbake til 2018 for å finne regnskapsresultat som er tilsvarende eller svakere. Det er flere grunner til at det nå har kommet to år på

rad med svake regnskapsresultater. Bortfall av høye skatteinntekter, press på lønninger og priser og utviklingen i underliggende behov er viktige forklaringsfaktorer. I tillegg brukes en større del av inntektene til betale renter og avdrag. Årsaken til svake regnskapstall for Verdal kommune i 2024 er i sterk grad sammenfallende med utfordringene nasjonalt. Funnene fra regnskapsundersøkelsen til KS er derfor også relevant for Verdal kommune.

Kommunen har vedtatt finansielle måltall, slik kommuneloven krever. Disse er bare delvis innfridd ved utgangen av 2024. Kommunens økonomi kan også forenkles i 5 indikatorer som sier mye om den økonomiske situasjonen.

Svekket driftsmargin (netto driftsresultat) og høy gjeld varsler en krevende økonomi fremover, mens disposisjonsfondet viser at det fortsatt er noen finansielle muskler til å møte utfordringene fremover i tid. Det betinger at disposisjonsfondet brukes kun til å regulere kommunens økonomi og at det ikke brukes til å øke bevilgninger som ikke har økonomisk gevinst.

Finansielle måltall (KØB-tallene)

Måltall	Hva måles	Indikator	Måltall	2023		2024	
				Kommune	Konsern	Kommune	Konsern
Driftsmargin	Økonomisk bærekraft i året	Netto driftsresultat %	2%	0,03 %	0,5 %	-0,2 %	0,2 %
Disposisjonsfond	Økonomisk bærekraft i økonomiplanperioden	Disposisjons-fond %	10%	10,7 %	11,5 %	5,2 %	6,4 %
Gjeldsgrad	Økonomisk bærekraft neste 20-40 år	Netto lånegjeld %	120%	120,1 %	115,0 %	118,3 %	118 %

Nærmere omtale av de finansielle måltallene og vurderingene finnes i eget kapittel i nettutgaven (Framsikt)

Drift av kommunale tjenester

I årsberetningen er kommunens økonomi brutt ned til tematiske analyser av forhold som påvirker driftsbalansen. Nedenfor er de viktigste momentene omtalt.

Merforbruk i tjenestene samlet viser at aktivitetsnivå og kostnadsnivå er for høyt i forhold til de inntektene kommunen kan forvente å få fremover i tid. Økonomien i årene 2021 til 2023 tålte det høye forbruket i tjenestene, uten at det svekket kommunens økonomiske bæreevne. Det kan forklares av de høye merinntektene disse årene. Når merinntektene nå er borte vil det ikke være mulig å oppretthold forbruket uten at inntekter økes eller at disposisjonsfondet tømmes.

Tjenestene opplever at økonomien er stram og ofte at bevilgninger ikke er tilstrekkelig til å møte økte behov i tjenestene. Dette kan ikke uten videre løses ved å øke bevilgningene. En generell økning av bevilgningene ville tømte disposisjonsfondet og dermed bidratt til merforbruk og nye runder med kutt i bevilgninger. Bevilgningene til kommunene bygger i liten grad direkte på tjenestenes opplevde behov for bevilgninger. De inntektsøkninger kommunene mottar, bygger i stor grad på makroøkonomiske beregninger av behov og avveining mot hvor mye penger regjeringen klarer å avsette til inntektsvekst i kommunene. Ubalansen mellom lokalt opplevde behov og nasjonale beregninger av behovsvekst har alle regjeringer gjennom tidene sagt må løses gjennom lokale tilpasninger og omstilling. Alternativt kan utfordringen løses gjennom økte inntekter som kommunen selv kan rå over. For Verdal kommune vil dette i isåfall være en økning av eiendomsskatt innenfor rammene av eiendomsskatteloven. Økt innbyggertall er også positivt for kommunens økonomi, men her må en ikke glemme at det også følger med økte utgifter.

Det er fortsatt betydelige merforbruk i driften av tjenestene, og særlig er dette avviket stort for lønnsutgiftene. Innenfor lønnsutgifter er det variabel lønn som har høyest merforbruk. Merforbruket er større for noen tjenester enn andre. Merforbruk på lønn må ses i sammenheng med at merutgiftene også har utløst merinntekter på refusjoner av sykepenge og foreldrepenger. Merforbruket er nærmere analysert i kapitlet budsjettkontroll i årsberetningen. Merforbruk er ikke brukbart som mål på behov i tjenestene. Merforbruk skyldes en rekke forhold og behovsutvikling er bare en av flere mulige forklaringer på avvik mellom planlagt ressursbruk og faktisk ressursbruk. Ressursbehov skal prinsipielt være hensyntatt i budsjettene, men det skjer ofte forhold som gjør budsjettrevideringer nødvendige.

Virkningene av økt bosetting av flyktninger påvirker også kommunens driftsregnskap både på innteks- og utgiftssiden. Det er stor økning i inntektene de to siste årene. Disse merinntektene har gitt grunnlag for fordele ut ekstra bevilgninger til tjenester som har jobber opp mot flyktningene. Merutgiftene til bosetting i tjenestene har derfor vært finansiert med ekstra bevilgning og har i liten grad gitt merforbruk i tjenestene. Utfordringen er at budsjettnivået innenfor enkelte tjenester nå har kommet opp på nivåer som det vil være svært vanskelig å videreføre når integreringstilskuddene trappes ned. Årsaken til nedgang i integreringstilskuddet skyldes både færre bosettinger og at tilskuddet er konstruert slik at det trappes ned over fire år.

Gitt at regjeringen ikke varsler økte kommunale inntekter i kommende år, vil kommunestyret måtte ta stilling til økte lokale inntekter (eiendomsskatt mm) eller alternativt reduksjon av bevilgninger. Denne forståelsen av situasjonen vil kommunedirektøren ta med seg inn i arbeidet med ny økonomiplan for årene 2026-2029. Det betyr samtidig at hovedtrekkene og strategier fra de forrige års økonomiplaner videreføres.

Investeringer

I 2024 er det regnskapsført investeringer i egne driftsmidler på 294,9 mill. kroner, et vel 54 mill kroner lavere enn budsjett. Mindreutgiften er i hovedsak knyttet til Stiklestad skole. Investeringene er foretatt innenfor tjenesteområdene vann og avløp (selvkost), skole og barnehage.

Det vises til omtale av investeringene i kapittel 1.1.1.2 Investeringsregnskapet.

Læringspunkter

I dette kapitlet trekkes ut konklusjoner fra hele årsberetningen som er relevant for nye styringsdokumenter som skal vedtas. Dette er også sammenfattet i mer operative mål for videre arbeid.

Årsberetningen - læring til neste økonomiplan

Et av årsberetningens fremste mål er å fremskaffe kunnskapsgrunnlag til styringsdokumenter som skal fremmes som saker i 2025. Dette gjelder både budsjettjusteringer i 2025 og ny budsjett- og økonomiplan for perioden 2026-2029. Evalueringen har også betydningen for arbeid med ny samfunnsplan som har vært på høring. Revidering av Kommuneplanens samfunnsdel ble behandlet i kommunestyret 31.03.2025.

Evaluering og samspill med politikk

Kommunedirektøren legger regelmessig fram en egen sak om evaluering av budsjettprosess til politikken. Formålet er å sikre gode prosesser med forankring i politikken, samt sikre tilstrekkelig informasjon legges fram. Formannskapet behandlet evaluering av budsjettprosessen i møte 27. februar 2025 jf sak PS 25/25 der revidert budsjettprosess ble tatt til orientering..

Budsjettprosessen ble evaluert med utgangspunkt i Telemarksforskning 10 tiltak for å sikre gode budsjettprosesser. Rapport fra Telemarksforskning viser folkevalgtes behov for sterkere styring av budsjettprosessen og mulighet til å påvirke budsjettarbeidet. Rapporten og anbefalingene ble grunnlaget for evalueringen. Anbefaling nr. 10 i rapporten om at kommunens administrasjonen bør stille kompetanse og ressurser til rådighet for å gi faglig støtte i til partigruppene, ble gjennomført høsten 2024, under behandlingen av kommunedirektørens budsjettforslag.

Forrige evaluering av prosessen ble behandlet av formannskapet 19. januar 2023, for budsjettprosess for 2023-2026 jf sak 3/23.

Hovedkonklusjoner

Det er ingen kritisk situasjon for kommunens økonomi på kort sikt, med varsellampene blinker for de kommende årene. En strammere kommuneøkonomi er ingen overraskelse. Dette er varslet av både regjering, departement, KS og av andre fagmiljø som følger kommunesektoren. De høye skatteinntektene i 2021 og 2022 var engangsinntekter og det var ingen lovnad på at de høye inntektene skulle videreføres. I kommunikasjonen rundt utfordringene bør det skilles godt mellom hva som er nåsituasjonen og utfordringene fremover i tid. Utfordringene er først og fremst knyet til drift fremover i tid. Det er penger nok til å betale utgifter og lønninger både for 2025 og 2026. Det er tilpasning til framtidige utfordringer, som er den største driveren for at økonomien må omstilles. For 2025 gjelder at det ikke må komme store merforbruk som øker omstillingsbehovet ytterligere.

Et tilstrekkelig høyt disposisjonsfond er et suksesskriterier for kontroll av økonomien og gir langsiktighet i styringen. Et høyt disposisjonsfond betyr indirekte at kommunens likviditet er sterkere. Det er viktig at disposisjonsfondet gjenoppbygges til målet om et fond på minst 10% av driftsinntektene.

Likviditeten må være tilstrekkelig god for å sikre at kommunen til enhver tid kan betale ut på sine forpliktelser. Analyser viser at det er korte perioder at kommunen bruker av lånte midler til å betale driftsutgifter. Det er ikke noen grunn til å tro at dette vil skape utfordringer i den nærmeste framtid.

Samtidig er det en varselampe om at det har strammet seg til. Likviditeten kan bli en utfordring dersom kommunen må stramme til hardt og raskt. Da kan kommunen miste noe av handlingsrommet for styring av likviditeten.

Regnskapsresultatet for 2023 og 2024 er klart svakere enn de to foregående årene. Et svakt regnskapsresultat i kombinasjon med et disposisjonsfond som er bare akkurat stort nok, gir en innlåsingseffekt på midler som ellers kunne vært brukt til utvikling og nyskaping. Kommunen har høy gjeld, og høye renter kan gjøre det vanskelig å finansiere nye nødvendige investeringer. Dette kan både påvirke kommunens evne til å opprettholde tjenestene og evnen til å fornye og effektivisere.

Vi er inne i en periode der internasjonale forhold gir stor usikkerhet om fremtidig økonomi. Det er bare i begrenset grad mulig å styre dette nasjonalt og lokalt. Usikkerheten gjør det nødvendig å sikre at budsjettene og økonomien er tilstrekkelige robust. Dette har betydning for hvilke strategier som bør brukes for å budsjettere anslag for usikre inntekter og utgifter. Altså budsjettere for det som ligger utenfor kommunens kontroll. Eksempler på slike anslag er rentenivå, lønnsoppgjør prisstigning osv. Det må tas høyde for at økonomien kan strammes til mer enn varslet i statsbudsjettene. Kommunen har selv ansvar for å holde reserver til å møte en strammere økonomi. Forhold som påvirker dette er mulig global handelskrig, krigen i Ukraina, mulighetene til store skift i verdensøkonomi for inflasjon, renter osv. Norges bank viser sterk vilje til å holde rentene høye for å oppnå kontroll med prisstigning og kronekurs. Indirekte kan høyere rentenivå redusere lønnsomheten hos arbeidsgivere i regionen og dermed øke arbeidsledigheten og presse opp kommunens utgifter til økonomisk bistand til vanskeligstilte. I tillegg vil innbyggere som beholder jobben kunne ha utfordringer med å betale boliglån. il hos innbyggerne .

Høye renter på kommunens egne lån betyr også en økt risiko. Høye renter kan føre til at kommunale investeringer må settes på vent eller at høyere renter på eksisterende lån presser fram reduserte bevilgninger til kommunale tjenester. Det er i praksis vanskelig å få solgt kommunal bygningsmasse som er tilpasset kommunale behov som feks sykehjem og skole. Det er med andre ord små muligheter til å selge seg ut av utfordringen. Kommunale investeringer er derfor i stor grad irreversible og skaper bindinger for lang tid fremover. Samtidig er det gode argumenter for å holde aktiviteten i gang i nærsamfunnet og for kommunen til å foreta investeringer som kan bedre kommunal driftsøkonomi i fremtiden.

KOSTRA-tall viser at Verdal kommune ikke er av de kommuner som har gjennomgående høyt ressursbruk. På flere områder ligger kommunen klart lavere enn snittet i sammenlignbare kommuner. Samtidig viser også kommunebarometeret at kommunen leverer godt på de fleste tjenester. Kombinasjonen lave kostnader og god kvalitet viser at kommunen på en rekke områder er kostnadseffektiv. Dette er noe kommunen har til felles med mange andre kommuner som har lave inntekter.

Kostratall og effektivitetstall for kommuner viser også en annen side- Det finnes kommuner som leverer tjenester til lavere kostnader enn Verdal kommune uten at det nødvendigvis gir lavere omfang eller kvalitet i tjenestene. Dette er av stor viktighet når handlingsrommet for Verdal kommune skal vurderes fremover i tid. Kombinasjonen av lave inntekter og høy gjeld i Verdal kommune betyr at kommunen ikke har økonomisk handlingsrom til å bevilge like store beløp til tjenester, som kommuner med høyere inntekter. Spissformulert kan det sies at kommunen aldri vil komme til å vinne kampen om å ha de høyeste bevilgningene, den beste bemanningen og de høyeste lønningene mot kommuner som har sterkere økonomiske muskler. Kommunen må finne andre måter å konkurrere på.

Verdal kommune må derfor søke kunnskap hos kommuner som drifter tjenester med lav ressursbruk og som klarer å holde tjenestene innenfor lov, norm og mål og tilstrekkelig kvalitet. Gode løsninger, flinke fagfolk, god metodikk og kostnadseffektive bygninger og infrastruktur kan kompensere for at bevilgningen

er noe mindre. Endring til mer kostnadseffektiv drift kan være smertefulle fordi innhold i tjenester endres og fordi det i noen tilfeller også betyr sentralisering av tjenester.

Mulighetene til effektivisering er ikke likt fordelt mellom tjenestene- Det er tjenester som allerede driftes svært kostnadseffektivt. Her kan tjenestene til pleie og omsorg nevnes spesielt. Muligheten for ytterligere effektivisering er trolig begrenset i forhold til andre tjenester i kommunen som har et mer normalt driftsnivå. Det betyr likevel ikke at det er helt umulig å få til noe effektivisering over hele kommunen. I de fleste tilfeller er kostnaddriverne å finne i antall årsverk, antall kvadratmeter bygg, kompleksiteten i strukturer og metode, flyt i levering av tjenestene og andre faktorer som kan endres og justeres over tid. Det er også viktig å utvikle kommunen for bosetting og næringsliv, slik at inntektene holdes oppe eller øker.

Analysene av underliggende drift har vist at driftsbalansen stort sett har vært svakere enn de offisielle regnskapstallene viser. I beregningene for underliggende drift er ekstraordinære inntekter og utgifter fjernet og beregningene forsøker å finne et normalresultat for det enkelte år. Altså et normalresultat som kan si noe om driftsnivået er berekraftig over tid.

En oppsummering av momentene ovenfor er at kommunen må lykkes med å få maksimalt ut av lave ressurser. Hvis dette ikke lykkes, vil det økonomiske handlingsrommet for omstilling svekkes og til sist også tjenestene. Den beste begrunnelsen for å styrke økonomien er derfor at det er det beste for tjenestene. Denne sammenhengen er kjent fra økonomibestemmelsene i kommuneloven og prinsippene om kommunaløkonomisk bærekraft bygger på denne forståelsen. Kommunen har i det lange løp en egeninteresse i å ha en god økonomi. I prinsippet skal inntektene fra skatt og rammetilskudd være fordelt slik at alle kommuner kan lykkes med å skape god økonomisk balanse. Det oppleves likevel slik at vanskelighetsgraden er ulik mellom kommuner. Verdal kommunen har kanskje større utfordringer enn mange andre kommuner fordi det er lite inntekter utover skatt og rammetilskudd og fordi det fortsatt er for mye gammel gjeld og etterslep på investeringsbehov. Dette krever reelle endringer i årene som kommer. Bruk av disposisjonsfond kan være løsningen på noe av utfordringen, men ikke dersom det fører til at nødvendig omstilling skyves langt ut i tid.

Det er stor risiko for at en svekket kommuneøkonomi forsterker utfordringene i tjenestene. På lengre sikt må det være balanse mellom årlige inntekter og årlige driftsutgifter. Det hjelper lite å holde ressursbruken høy nå, dersom det reduserer omfang og kvalitet på fremtidige tjenester.

Endringer i drift må skje i et samarbeid mellom politikk og administrasjon og i samarbeid på tvers av tjenesteområder. Det er fortsatt behov for å flytte fokus fra kortsiktighet til langsiktighet i økonomistyringen.

Et avgjørende forhold vil være kommunens evne til å bære gjeld, uten at renter og avdrag svekker tjenestene. Det er også slik at driften av tjenestene må være kostnadseffektiv nok til å bære den gjeld som er nødvendig for å fornye kommunens bygningsmasse og anlegg. Svikter disse sammenhengene, vil kommunen akkumulere et stort merforbruk og omstillingsbehov som skyves inn i fremtiden. I verste fall kan det fremtvinge raske endringer i kommunens tjenester som øker risiko for brudd på lovgivning og innbyggerrettigheter.

Ut fra utfordringsbildet ovenfor må dette bety at økonomiplan 2026-2029 viderefører hovedtrekkene i økonomiplanene fra de siste seks årene. Det betyr en fortsatt tilpasning mellom inntekter og aktivitet og effektivisering av driften der dette er mulig. Det bør også ses på muligheter for økte inntekter der dette er mulig.

Viktige premiss for å lykkes med endringene og sikring av gode tjenester fremover, vil da være at alle deler av organisasjonen har god kjennskap til sine egne kostnadsdrivere og hvordan drift kan endres for å få mest mulig ut av de ressursene som kan disponeres. God økonomistyring og kontroll er viktige bidrag, men det vil ikke være mulig å løse utfordringen med dette alene. Det er nødvendig å se på faktorer som sammensetning av bemanning, samarbeid med frivillighet, kommunens infrastruktur, bruk av teknologi, lederstøtte/lederspenn og andre forhold som gjør en forskjell på tjenesteleveranse og utgifter. Det er nødvendig å stille spørsmål ved etablerte sannheter. Er alle tjenester driftet på minimumsnivå slik at inngenting kan endres på?

Verdal kommunen vil ikke ha mulighet til å delta i et kappløp om høyere bevilgninger enn andre kommuner. Hverken det lave inntektsnivået eller den høye gjelden tilsier at Verdal kommune har noen mulighet til å vinne et slikt kappløp.

Kunnskap fra sammenligning mellom kommuner, viser at det ikke er noen automatisk sammenhenger mellom lavere bevilgninger og innbyggernes opplevelser av tjenestene. Det er heller ikke noen automatikk i at lave bevilgninger fører til økt sykefravær eller flere brudd på lovfestede rettigheter. Det er trolig mer sannsynlig at dårlige prosesser på vei mot lavere budsjetter, kan gi slike utslag. Kommuner med lave inntekter er i flere tilfeller målt til å ha langt større kostnadseffektivitet enn kommuner med høyere inntekter. Det vil si at de har funnet løsninger som er tilpasset økonomiske ressurser. Utfordringer med sykefravær, avvik og lovbrudd vil ikke alltid kunne løses med økte bevilgninger. Dette er generelle utfordringer for norske kommuner og de må løses innenfor de samlede ressursene som kommunen kan bruke.

Det er ikke noe selvstendig mål å redusere omfang og kvalitet på tjenester. Nedskalering av tjenester er begrunnet i behovet for å skjerme tjenestene mest mulig mot langtidsvirkningen av en svekket økonomi. Det er et mål at tilpasningene skjer på en måte som i minst mulig grad oppleves som redusert tjenesteomfang og tjenestekvalitet for innbyggerne. Det vil neppe være mulig å komme i mål uten at innbyggerne opplever tjenester som endret. Ubalansen mellom tilgang på ressurser og forventninger hos innbyggerne er for store til at dette bare løser seg. Her kan det vises til KS sitt diskusjonsgrunnlag om forventningsgapet

Fagområder ▼ Forskning og statistikk ▼ Regioner ▼ Hovedtariffavtalen Kalender Om KS Søk

KS mener Prosjekter og verktøy FoU-rapporter Kommunespeilet Forventningsgapet

Hjem | Demokrati og styring | Forventningsgapet

Forventningsgapet

Gapet mellom det som forventes av kommuner og fylkeskommuner og det som er mulig å yte med de ressursene som er tilgjengelig, kalles forventningsgapet. Forventningene kan være hos og mellom folkevalgte, innbyggere og nasjonale myndigheter.

Fra KS hjemmeside- debattopplegg til norske kommuner - hva er faktisk mulig å få til innenfor kommunenes handlingsrom

Lenke: <https://www.ks.no/fagomrader/demokrati-og-styring/forventningsgapet/>

Læringspunkter økonomi

De viktigste læringspunkter vi tar med oss videre inn i den nye økonomiplanperioden er;

- Det er fortsatt behov for å styrke og konsolidere kommunens økonomi slik at økonomien er robust nok til møte fremtidige innbyggerbehov. Herunder må økonomien tilpasses måltallene om kommunaløkonomisk bærekraft.
- Grep som er gjort for å sikre kontroll og tiltak som er gjort for å bedre reell driftsbalanse og nedbetale gjeld de senere årene har hatt positiv effekt på langtidsøkonomien og bør videreføres. Herunder er bærekraft førende for skillet mellom drift og investering i tillegg til streng fortolkning av regnskapsreglene.
- Budsjettpremiss og økonomiplanpremiss kan fortsatt bli tydeligere. Arbeidet med budsjettpremiss må bygge på tydelige prosesser der det skapes eierforhold til endringer som må gjennomføres.
- Styring får i sterkere grad fokus på løsninger som står seg over tid (bærekraft). Utfordringsbildet klargjøres i strateginotater og mer av arbeidet med økonomiplan må flyttes fram til våren.
- Tydeligere rapportering på faktisk nedbemanning og overtallighet.
- Utvikle bedre kunnskap om kostnadsdrivere og hvordan disse kan styres blant ledere i kommunen.
- Fortsatt behov for å følge opp virksomheter med merforbruk for å avklare om bedre styring eller økte bevilgninger er det som er nødvendig. Det er ikke merforbruk i seg selv som skal utløse økte bevilgninger. Økte bevilgninger skal følge av økte behov eller innbyggerrettigheter.
- Fortsette arbeidet med mer presise styringsdata for tjenestene. Styringsdata og gode kunnskapsgrunnlag bør danne grunnlaget for fremtidige bevilgninger.
- Arbeidet med forståelsen for et samlet utfordringsbilde for kommunen og tverrsektorielle tiltak styrkes.
- Budsjettet legges med gode anslag som tar risiko på alvor.
- Årsresultatet skal planlegges og mot plussresultater som gjør det mulig å føre midler tilbake til drift i senere år.
- Merforbruk i tjenester kan føre til at ressursbruken blir vesentlig annerledes enn de prioriteringene som er gjort i budsjettet og i politiske vedtak. Det kan også medføre at det ikke finnes penger til å øke bevilgningene der det er størst behov. Det er viktig at alle deler av kommunens organisasjon kjenner til og forholder seg til styringslinjer og styringssystem i kommunen. Det arbeides med en økt bevisstgjøring om felles mål og utfordringsbilde for kommunen som en helhet.
- Over tid vil faktiske inn- og utbetalinger bestemme handlingsrommet i kommunens økonomi. Et driftsbudsjett som overdriver handlingsrommet, vil etter balansekravet i kommuneloven medføre innstramning i drift de neste årene.

Strategi økonomistyring

Strategiene fra årsberetning i de siste økonomiplanene videreføres.

- Kommunens økonomistyring har fokus på økonomiplanperioden. Årsbudsjettet er første året i økonomiplanen og skal tilpasses prinsippene for langtidsstyring på samme måte som år to, tre og fire i økonomiplanen.

- Balansekravet i kommuneloven sier at løpende driftsutgifter skal finansieres med løpende driftsinntekter. Ekstrainntekter bør derfor avsettes til disposisjonsfond, mens store upåregnelige ekstraavgifter kan finansieres ved å hente midler fra disposisjonsfond.
- Økonomiplanen utarbeides i samsvar med intensjonene om økonomiforvaltning i kommuneloven og kommunens vedtatte måltall for økonomisk bærekraft (KØB-vedtaket)
- Aktivitet/ressursbehov planlegges ut fra det mulighetsrommet som nøkterne, forutsigbare og realistiske inntektsprognoser gir.
- Det årlige statsbudsjettet gir grunnlag for årlig justering av økonomiplanens talldel. Det foretas justering av både inntekter og bevilgningsrammer for neste fire år.
- Anslag på budsjettposter som i liten grad kan påvirkes av kommunen selv og som også har potensiale for å medføre store negative budsjettavvik, budsjetteres etter et forsiktighetsprinsipp. Dette gjelder både inntektsposter og utgiftsposter. Anslagene skal være tilstrekkelig robuste og kunne møte forventede svingninger for perioden. Risiko utover dette må dekkes av disposisjonsfondet.
- Anslag følger faglige vurderinger og bygges på nasjonale anslag og faglige råd fra KS, Kommunalbanken, SSB og andre nasjonale og regionale fagmiljø. Nasjonale anslag og vurderinger suppleres med lokal kunnskap om risiko og vurdering av konsekvens. Stor risiko for merforbruk i regnskapet tilsier at forsiktighet i anslaget økes.
- Anslagene for inntekter skal ikke økes for å møte økte behov for bevilgninger. Det er inntektene som skal danne rammene for bevilgninger. Dette operasjonaliserer prinsippene om økonomiforvaltning i kommuneloven.
- Budsjett og økonomiplan skal bygge på signaler som kommer fra Stortinget, KS og andre fagmiljøer om fremtidige inntekter og endringer i kommunale oppgaver. Tilfeldige merinntekter fra tidligere år som feks den sterke skatteinngangen i 2021 og 2022 gir ikke grunnlag for mer optimistisk budsjettering. Forøvrig brukes veiledere fra Kommunaldepartementet om hvordan budsjett skal utformes.
- For å kunne nå målsettinger i kommuneplanens samfunnsdel, vil det være behov for å frigjøre midler til særskilte prioriteringer og utviklingstiltak. Statlige styringssignaler viser at det hverken vil være penger eller arbeidskraft til å løse fremtidens velferd med dagens løsninger og ressursinnsats. Det betyr at det må avsettes ressurser til å forbedre metodikk i tjenesteproduksjon. Kommunen må også ha utviklingsressurser til å ta i bruk ny teknologi som utvikles nasjonalt eller i andre kommuner. Det er også krevende demografiske endringer i samfunnet som må løses på en god måte. Utenforskap og integrering av flyktninger er bare to eksempler på samfunnsendringer som kan kreve nye tiltak og økt ressursbruk.

Andre læringspunkter (ikke økonomiske)

- Det er et stort behov for en satsing på arbeidsgiverpolitiske virkemidler for å sikre riktig kapasitet og kompetanse fremover.
 - Det er behov for avsetning av mer midler for å dekke etterslep på vedlikehold av kompetanse og utvikling av ny kompetanse
 - Vi må øke innsatsen på HMS- og nærværarbeid, og bli bedre på å implementere helsefremmende og forebyggende prinsipper i arbeidsmiljøarbeidet.
 - Vi må videreutvikle livsfasepolitikken, og ta inn over oss at mange av våre ansatte blir seniorer, samtidig som mange av dem har omsorgsoppgaver.
 - Vi må prioritere arbeidet med inkludering i enda større grad. Demografiske utfordringer tilsier behov for å kunne ta i bruk restarbeidsevnen i samfunnet.
- Innarbeide klimarapportering. Dette arbeidet har ikke kommet langt nok og det er behov for forbedring. Til tross for økt innsats og satsinger på klimatiltak har kommunen fortsatt en lang vei

å gå. Dette er ikke spesielt for Verdal kommunen men mer et resultat av at kommunesektoren kom sent i gang med omstilling.

- Samhandling og fornying. Samfunnsplanen legger føringer for økt samhandling på tvers av sektorer og viser til bevet for endringskraft. Selv om det er tatt viktige skritt i løpet av de siste årene, er det fortsatt viktig å systematisk følge opp dette arbeidet. Dette bør gjøres både gjennom etablering av mer tverrfaglig arbeidsmåter, og bruk av kvalitetssystemet for systematisk oppfølging av forbedringsarbeid. Det viktigste endringsarbeidet bør skje nærmest tjenestemottaker.
- Digitalisere og modernisere for økt tilgjengelighet og kvalitet, samt bedre ressursutnyttelse. Digitalisering og modernisering vil være et pågående arbeid for å møte de fremtidige demografiutfordringene. Arbeidet med bedre styringsdata må videreføres og det er fortsatt et stort behov for å sikre tilstrekkelig godt kunnskapsgrunnlag. I tillegg er det nødvendig å utvikle bedre kjernesystemer, blant annet innenfor arkiv, regnskap, og hjemmesideløsninger. Utvikling av dette, i interkommunale samarbeid, blir viktig i tiden som kommer.
- Øke ressursinnsats på internkontroll og ta i bruk nye verktøy for å styrke denne oppfølgingen. Dette inkluderer også tydeligere rapportering til politisk styringsnivå.
- Behov for å systematisere rapportering på temaplaner/handlingsplaner, for å kunne synliggjøre planoppfølging bedre for politikken.
- Prosjekter med ekstern finansiering gir oss handlingsrom til å endre/utvikle tjenestene. Det er da er vesentlig at prosjektene er godt forankret i tjenesteområdene og har en tydelig kobling til mål/strategier i samfunnsdelen og evt andre handlingsplaner, for å sikre at de underbygger ønsker utvikling.
- Det er behov for å intensivere arbeidet med indikatorer i planverket for å styrke det målrettede og kunnskapsbaserte arbeidet i tjenestene.

Sterk fortid - stolt framtid

I dette kapitlet viser vi bilder av et knippe aktiviteter og innsats som både kommunen og innbyggerne har tatt del i gjennom året 2024. Disse er knyttet opp mot satsingsområdene i kommuneplanens samfunnsdel og gir således en visuell historiefortelling om hvordan kommunen har jobbet med visjonen “sterk fortid - stolt framtid”.

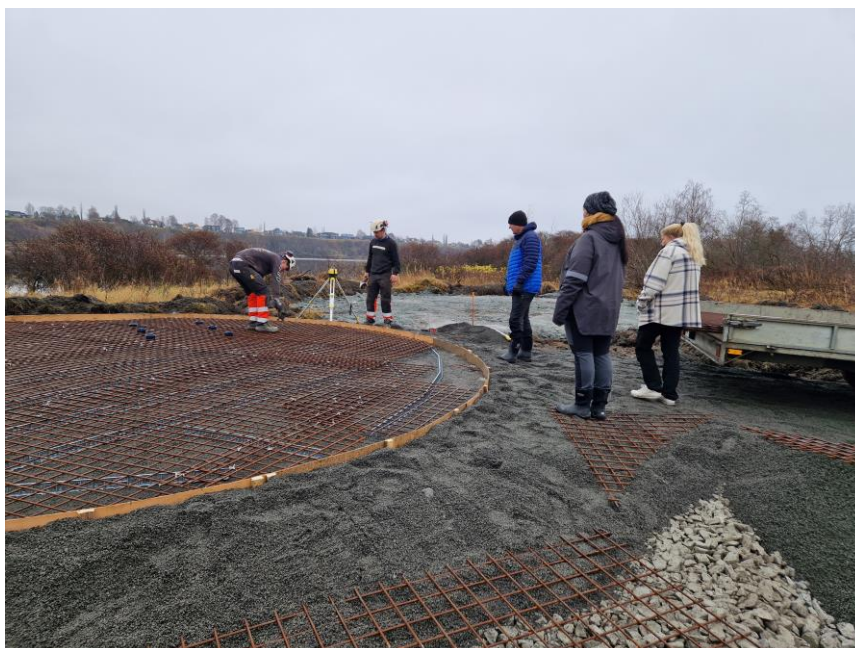
Organisasjonsplattformen for Verdal kommune viser at visjonen vi strekker oss etter er “Sterk fortid - stolt framtid”. Verdiene “åpen”, “trygg” og “modig” skal prege oss i det arbeidet vi gjør og hvordan vi møter omverden. Satsingsområdene fra kommuneplanens samfunnsdel gir oss retning for hvilket verdalssamfunn vi vil ha og det har betydning for våre arbeidsmetoder. Og alt vi gjør skal vi gjøre *med* innbyggeren i Verdal - alltid.

Livskraftig, attraktiv og miljøvennlig

Satsingsområdet “Livskraftig, attraktiv og miljøvennlig” viser hvordan verdalssamfunnet skal være i førerretet for en grønn omstilling og grønne verdier, samt bygge attraktive lokalsamfunn i by og grend.

Høsten 2024 kom arbeidet med Havfrua på Ørin og Elveparken på Ørmelen i gang. Satsingene er viktige for å ha attraktive friluftsområder nært der innbyggerne bor. Sparebank1 SMN ga 1 mill kroner til arbeidet med oppgradering av Havfrua, i forbindelse med sitt 200-årsjubileum. Ørmelen Vel har vært en sentral samarbeidspartner for kommunen i planleggingen av Elveparken. Disse to satsingene viser altså verdien av et tett og godt samarbeid mellom næringsliv, frivillighet og kommune Verdal - vi får til mye mer sammen, enn vi gjør hver for oss.

Representanter fra Ørmelen Vel på befaring i Elveparken sammen med kulturkontorets Frode Strand

Det har i 2024 vært stor byggeaktivitet på den kommunale fronten. Både Nye Vinne barnehage og Nye Stiklestad skole ble påbegynt dette året og byggeprosjektene skal bidra til at Verdal blir et enda mer attraktivt sted å vokse opp.

Nye Stiklestad skole tar form. Foto: Grande Entreprenør

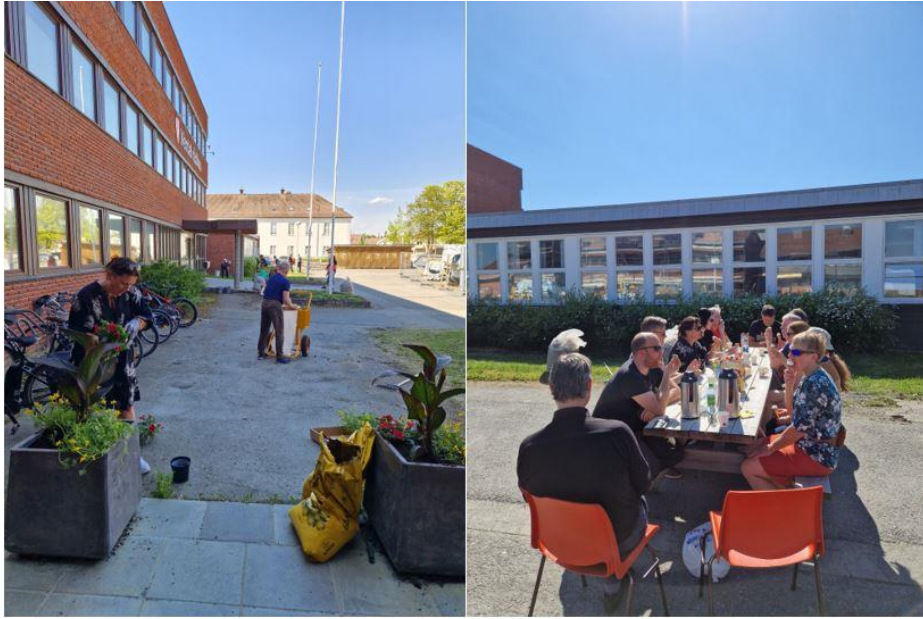
Nye Vinne barnehage. Foto: Grande Entreprenør

Malsådalens venner har som hovedformål å ta vare på gruehistorien ved koppergruvene Malsådalen og nikkelgruvene i Skjækerdalen i Verdal. Nå restaureres den eneste masovnen i gruveområdet og det er søkt om ulike type midler til restaurering og til å utbedre veien innover. Kulturkontoret i Verdal kommune er aktiv støttespiller i arbeidet, også i felten.

Restaurering Malså gruver - et fornøyd kulturkontor v/Marian Lyngsaunet og Frode Strand på befaring

Det e itjnå som kjem tå sæ sjøl - heller ikke på rådhuset. Våren 2024 ble det arrangert vårdugnad på Rådhusplassen. Plan- og byggesaksbehandlere, næringsutvikler, servicekontormedarbeidere og andre ansatte på rådhuset og Herredshuset bidro til å forskjønne området til 17.mai - og samtidig ha ei hyggelig stund i lag i sola.

Man skal yte før nyte - også på rådhuset

Panzer hadde også i 2024 åpen sommerkafé i ungdomshusets lokaler. Sommerkafeen gir sommerjobb til ungdommer i Verdal. Kafeen er åpen for alle og er et kjærkomment møtested i sentrum på sommers tid.

Det sykles til Sommerkafé på Panzer

Inkluderende, raus og mangfoldig

Inkluderende, raus og mangfoldig peker på hvordan innbyggerne i Verdal skal oppleve mestring, verdighet, trygghet, tilhørighet og god livskvalitet i et verdalssamfunn preget av gode menneskemøter.

Verdal har siden 2020 hatt et prosjektsamarbeid med Polen, finansiert av EØS-midler. Prosjektet har navnet HOPP. I 2024 ble prosjektet avsluttet, men satsingen på kost, fysisk aktivitet og psykisk helse er ivarettatt videre gjennom oppvekst sitt strategiarbeid - Sammen om en god oppvekst. Læringen gjennom HOPP-prosjektet og samarbeidet med Polen var en verdifull erfaring for kommunen og viser at det er mye læring i internasjonalt samarbeid.

Virksomhetsleder skole, Joar Eklo, Polen-ekspert Vidar Segtnan og HOPP-lærer Maria Aunøien på avslutningskonferanse for HOPP-prosjektet i Warszawa.

2024 har vært et aktivt år for medvirkning i kommunen. Barn og unge har særlig stått i fokus - et resultat av medvirkningsprosjektet som gikk fra 2022-2023. Det ble i 2024 arrangert elevrådsopplæring for elevrådene ved alle skolene i Verdal. Ungdomsrådene i Verdal og Levanger har hatt felles rådsopplæring på Falstadsenteret og det ble arrangert ungdomskonferanse på VIP-senteret med tema psykisk helse, der 70 ungdommer deltok.

Elevrådsopplæring i kommunestyresalen

Ungdomsrådene i Verdal og Levanger på rådsopplæring ved Falstadsenteret

Under Øras dager i 2024 hadde Eldrerådet stand der de innhentet innspill fra befolkningen om hva en god alderdom er. Mange gode innspill ble levert til rådet og disse blir tatt med videre i eldrerådets arbeid i perioden.

Et veldig blidspent Eldreråd på stand under Øras Dager 2024

Tiden går fort mot Nasjonaljubileet 2030 og i 2024 fortsatte Verdal kommune arbeidet med grunnskoleprogrammet for Nasjonaljubileet. For å gi elever i verdalsskolen kjennskap til og kunnskap om Olavsarven i sitt eget lokalmiljø skal dette programmet brukes aktivt av alle skolene i kommunen. Biskop Herborg Finset fikk høre om grunnskoleplanen i Verdal og representanter fra flere av de andre jubileumsstedene har uttrykt stor begeistring over det som Verdal har utviklet.

Biskop Herborg Finset på besøk i Verdal for å høre om
grunnskoleprogrammet 2030

Ungdomsklubben Panzer har hatt mange arrangement i 2024 og er et populært tilbud for ungdommer i Verdal. Klubben har åpent tre dager i uka og har aktiviteter i forbindelse med skolenes ferier. Panzer har også et godt samarbeid med Kulturskolen i Verdal og bidrar til at ungdommene i Verdal kan få utfolde seg kreativt på trygge arenaer.

Kinokveld på Panzer - med popcorn

Stinn brakke under UKM i Lydhagen

I august 2024 gikk årets mopedbiltreff av stabelen på Soria Moria Camping i Verdal. Mopedbiltreffet er et samarbeid mellom Verdal ungdomsforum og Amcar Verdal og samlet både store og små - og ulike farkoster.

Kulturskolen og Panzer samarbeider om konseptet "Åpen Scene" på Panzer 1 gang per måned. Her kan alle som ønsker det opptre og vise fram sine talenter.

Åpen scene på Panzer - med kulturskolen

Kommuneplanens samfunnsdel har et mål om at Verdal skal bli et aldersvennlig samfunn. Det skal vi bli gjennom å blant annet legge til rette for inkluderende og helsefremmende møteplasser som rommer mangfoldet i kommunen. Kulturrommet ved Verdal bo- og behandlingssenter (VBB) er en slik møteplass. I 2024 ble det arrangert kultur- og helsefestival på VBB med både foredrag, konserter og andre kulturelle innslag. Vømmøl ble også markert blant de eldre i 2024, samt juletreffest og andre førjulsarrangement. I disse arrangementene spiller frivilligheten en stor rolle og bidrar til at mange får ta del i gode opplevelser på kulturrommet.

Det spilles opp til julesang på VBB

Skapende, kompetent og framtidsrettet

Skapende, kompetent og framtidsrettet peker på Verdal som en offensiv aktør og drivkraft for samhandling mellom næringsliv, kultur, kompetanse, kunst og innovasjon.

I februar 2024 var det duket for premiere på dro in bryllup på Valenstinesdagen. Kommunestyresalen var pyntet til bryllupsfest, blant annet med bistand fra AMFI Verdal, og ordfører Knut Snorre Sandnes og utvalgsleder Charlotte Aakerhus var klare til å vie alle par som møtte opp. Totalt ble det gjennomført åtte vielser denne dagen. Høytidelig seremoni i en staslig kommunestyresal inspirerte flere og suksessen ble gjentatt i år.

Kommunestyresalen pyntet til Valentines

Arbeidet med Heia Innherred og Heia Verdal fortsatte i 2024. Prosjektene har fokus på å synliggjøre Verdal og Innherred som en attraktiv bo- og arbeidsmarkedsregion. I Verdal ble nettsiden Bo i Verdal lansert i 2024, med informasjon om bomuligheter, jobb og fritidstilbud i Verdal. Oppdraget med å utvikle en profileringplattform for Innherred ble høsten 2024 tildelt Berre Kommunikasjonsbyrå og skal være klart i april 2025.

Lansering av Bo i Verdal

Årsrapport og årsberetning 2024

Verdal kommune fikk vinter og vår 2024 besøk av Planbussen ved NTNU. 13 arkitektstudenter skulle gi sine gode råd til stedsutvikling i sentrum og på Ørmelen. Studentene var fra mange ulike europeiske land og det var interessante prosjekter og perspektiver som ble lagt fram - der Verdal ble studert gjennom øynene til studenter som var oppvokst i blant annet Paris og Amsterdam. Studentarbeidene blir tatt med videre i arbeidet med stedsutviklingsprosjekter i sentrum og Ørmelen.

Europeiske studenter fra NTNU på besøk i Verdal - guidet rundt av plansjef Gunhild Kvistad

I løpet av 2024 ble det utdelt flere priser. Kulturprisen gikk til teatermannen Martin Hynne, Utviklingsstipend for ungdom gikk til August Iversen, mens Bolystprisen 2024 gikk til Sanitetsforeningene i Verdal. Terje Austmo fikk pris for sin hederlige innsats med bærehjelp til Riksteaterets forestillinger i Verdal gjennom 30 år.

Utviklingsstipend til August Iversen og pris for hederlig innsats til Terje Austmo

1.1: Årsberetning

Kapitlet **årsberetning** dekker innholdet som kreves av årsberetning etter [Kommuneloven § 14-7](#). Kapitlet er inndelt etter lovbestemmelsen slik at hver del av lovbestemmelsen svares ut. De viktigste konklusjonene fra evalueringen er videreført i kapitlet læringspunkter. Kapitlet læringspunkter er broen over til arbeidet med neste økonomiplan.

Kravet til analysen fremgår i hovedsak av bokstav a til c i lovkravet. Bokstavene d til f er formelle krav til opplysninger som skal gis.

1.1.1: Bedømme status og utvikling (§14-7 a)

Dette underkapitlet dekker § 14-7 a)

§ 14-7 a) forhold som er viktige for å bedømme den økonomiske utviklingen og stillingen, og om den økonomiske utviklingen og stillingen ivaretar den økonomiske handlevnen over tid.

Regnskapsresultatet 2024

Pressemelding regnskap 2024

Pressemeldingen ble lagt på nettsiden til kommunen da regnskapet ble avlagt. Det er i ettertid funnet at regnskapet inneholdt en mindre periodiseringsfeil som ikke har vesentlig betydning for tolkning av regnskapet.

Verdal kommune har avlagt regnskap 2024 med et regnskapsmessig resultat som er bedre enn budsjettet. Regnskapet viser et netto driftsresultat (driftsmargin) på minus 4 mill. kr. Det tilsvarer minus 0,25% av kommunens samlede inntekter i 2024 på omtrent 1,62 milliarder kroner.

Disposisjonsfondet er redusert med 73 mill kr. Fondet var 157,5 mill kr ved inngangen av året og er redusert til 84,4 mill kr ved utgangen av 2024. Herav er 50 mill kr av disposisjonsfondet brukt til å erstatte låneopptak til investeringer. Dette må ses i sammenheng med at det er inntektsført bruk av disposisjonsfond som er overført til investeringsregnskapet. Bruk av disposisjonsfond til finansiering av investeringer, vil redusere fremtidige renter og avdrag.

Langsiktig gjeld uten pensjonsforpliktelse er på 2,5 milliarder kroner mot tilsvarende 2,3 milliarder kroner ved årets start. Beløpene inkluderer lån i Husbanken til videreutlån.

Hva betyr resultatet?

Et svakt negativt netto driftsresultat betyr at driftsøkonomien ikke er bærekraftig og at driften tærer på oppsparte reserver. Etter kommunens egne måltall burde driftsresultatet vært 2% av driftsinntekter. Dette er samme måltall som mange andre kommuner bruker og måltallet er også godt begrunnet i forskning og anbefalinger til god økonomistyring.

I tillegg til svakt driftsresultat kommer også reduksjonen i disposisjonsfondet som gir lavere robusthet inn i de kommende årene. Kommunen har også høy gjeld sett opp mot andre kommuner.

En samlet vurdering er at regnskapet grovt sett følger planen i budsjett og økonomiplan. Det vil si at budsjett og økonomiplanen for 2024 ikke hadde som mål å oppfylle bærekraftsmålene og at tapt bærekraft var planlagt for å unngå reduksjoner i kommunal aktivitet. Dette er innenfor handlingsrommet til kommunen og innebærer at målet om en mer bærekraftig økonomi skyves ut i tid.

Gjeldende økonomiplan 2025-2028 er krevende, og det er positivt at regnskapet for 2024 ikke viser negative avvik som kan gi grunnlag for ytterligere innstramming av drift. Denne vurderingen bygger på et premiss om at eksterne rammevilkår utvikler seg som økonomiplanen beskriver. Det betyr at inntektsutvikling, lønnsvekst, rentenivå og andre store poster som kommunen ikke styrer over, utvikler seg som forutsatt i økonomiplanen.

Rapportering gjennom året

Det har gjennom året vært rapportert om et resultat i minus. Etter at alle bremses ble satt på, har det lyktes å bremse opp forbruket. Det er også regnskapsposter og tjenesteområder som har kommet ut med mindreforbruk. Utviklingen første halvår var urovekkende, men har gradvis bedret seg de siste månedene av året. Regnskapsføringer under årsavslutningen har ytterligere forbedret det regnskapsmessige resultatet.

Det er ikke alle tiltak som er gjort i 2024 for å bremse merforbruk som er bærekraftige over tid. Flere av tiltakene har betydd at utviklingsarbeid og arbeid for bosetting og bolyst er satt på vent. Begrensninger i nye ansettelser kan virke for en periode, men over tid påvirke evnen til å levere på politiske beslutninger. Dette er tiltak som må erstattes av mer varige løsninger så snart som mulig. Dette betyr at regnskapsresultatet også er påvirket av at aktivitet ikke er gjennomført som vedtatt av kommunestyret.

Som tidligere år vil det i årsberetningen komme en evaluering av rapporteringen gjennom året. Det vil her bli sett nærmere på om det er mulig å forbedre rapporteringen gjennom året ytterligere. I de fleste tilfellene vil dette være å bedre periodisering av budsjett, fremskynde beregninger som tilhører årsregnskapet og øke kompetansen på økonomistyring i hele organisasjonen.

Forhold som har påvirket regnskapsresultatet

Det endelige regnskapet viser et relativt stort merforbruk i flere tjenesteområder. Endringene synes å følge mønsteret fra høsten 2023 der helse, barnevern, sosiale tjenester og grunnskole fikk merforbruk. For sosiale tjenester er merforbruket økende. Merforbruket er ikke bærekraftig, og kommunen må fortsette arbeidet med å tilpasse driften av tjenestene til forventet inntekt i de kommende år. Tiltakene må være realistiske og lovlige. Bedre samsvar mellom aktivitet, budsjetter og kommunens totale økonomi er nødvendig for å unngå at innstramming i drift blir sterkere enn det som er nødvendig. En bærekraftig økonomi er nødvendig for å få mest mulig ut av tjenestene.

Utsatt låneopptak, utflating av rentenivå, bedre likviditet enn budsjettet med tilhørende økte renteinntekter, store pensjonsutgifter som skyves til senere år mv, er forhold som har virket

positivt på resultatet. Det samme gjelder tjenesteområder som har klart å bruke mindre enn budsjettet.

Vekst i behov og (nasjonal) svikt i skatteinntekter er forhold som har virket negativt på regnskapsresultatet. Det er bare unntaksvis at regjeringen setter anslagene for skatteinngang for høyt. Det er derfor ingen grunn til å forvente at for høyt skatteanslag fra regjeringen vil være den nye normalen.

På utgiftssiden er det i stor grad vekst i lønnsutgifter som trekker ned regnskapsresultatet. Det er for tidlig å si noe sikkert om dette kan henføres til lønnsutvikling eller at årsverk har vært høyere enn budsjettet. I årsberetningen vil kommunedirektøren se nærmere på dette opp imot utvikling i behov for kommunale tjenester i løpet av året.

Det påvirker også regnskapsresultatet at tilskudd til Verdal IL i samråd med revisor ble omklassifisert fra investering til drift. Det betyr at utgiften tas i sin helhet på driftsregnskap 2024. Utgiften er en engangsutgift og kan trolig holdes utenfor i vurderingen av hva regnskapsresultatet kan si om fremtidig driftsbalanse (underliggende drift).

Statlige overføringer til bosettingsarbeidet er for 2024 betydelig, og en stor andel av dette tilskuddet går til å finansiere andre tjenester enn det som er direkte knyttet til bosetting. Denne andelen er estimert til ca. 50 mill. kr. for regnskapsåret. Disse inntektene har en midlertidig karakter, og vil kreve at kommunen tilpasser tjenestene etterhvert som bosettingstall endrer seg i tiden som kommer.

Sluttord

«Vi er tilfredse med at regnskapet viser et resultat som er bedre enn budsjettet, og at bruken av disposisjonsfond ble mindre enn budsjettet. Regnskapsresultatet er langt svakere enn kommunens måltall for bærekraftig driftsmargin, men kommunen beholder samtidig mer økonomiske handlingsrom enn planlagt», sier kommunedirektør Geir Olav Jensen.

Det kommer en grundigere vurdering av regnskapet i årsberetningen.

Viktige momenter for å tolke regnskapet

Verdal kommune endte i 2024 med et netto driftsresultat på minus 4,1 mill kroner i det avlagte regnskapet. Under arbeidet med årsberetningen ble det funnet en periodiseringsfeil på 4,8 mill kr, slik at det skulle vært avgitt regnskap med en helt marginal pluss. Feilen er vurdert til å være for liten til at regnskapet korrigeres og for liten til at vurderingen av regnskapet påvirkes. Videre kommentarer forholder seg derfor til det avlagte regnskapet og pressemeldingen med en minus på 4.1 mill kr. Vurderingene er ikke påvirket av periodiseringsfeilen.

Et negativt nettodriftsresultat på minus 4,1 mill kr er et svakt resultat som ikke er bærekraftig sett opp mot kommunens måltall på 2% av samlede driftsinntekter. Driftsresultatet burde med 2% vært på 32 mill kr slik at resultatet ligger 36,1 mill kr (32+4,1) lavere enn bærekraftsmålet. Resultatet er slik sett et varsel om behov for omstilling og effektivisering. Denne erkjennelsen er allerede innarbeidet i økonomiplan 2025-2028, slik at et svakt negativt netto driftsresultat i 2024 ikke er en indikasjon på at det må strammes inn mer enn det som allerede ligger i økonomiplanen. Gjeldende økonomiplan er tydelig på at driftsmarginen må styrkes, disposisjonsfondet må økes og gjeldsnivået må på sikt ned.

Kommunens disposisjonsfond er redusert fra 157,5 mill kr ved årets start til 84,4 mill ved årets slutt. Nedgangen er en kombinasjon av økte bevilgninger til drift og bruk av fondet til finansiering av investeringer. Disposisjonsfondet ligger nå klart lavere enn måltallet, men fortsatt ikke så lavt at det er en betydelig risiko. Et disposisjonsfond mindre enn ca 30 mill kr vil være en stor risiko, fordi en da kan se for seg at et års merforbruk tømmer hele reserven. En eventuell videre reduksjon i disposisjonsfond fra nivået i 2024 vil få betydning for kommunens evne til å bære risiko og vil indirekte bety noe for hvordan kommunen kan styre sin økonomi fremover. For eksempel evnen til å gi kommunale garantier, valg av type låneopptak, perioder med kassekredittlån, tap av renteinntekter mv. Lavt disposisjonsfond betyr både tapt handlingsrom, tap av tid til omstilling og en forsterking av faktorer som påvirker driftsbalansen i negativ retning.

Også i 2024 har kapasitetsutfordringer og forsinkelser i investeringer gitt lavere renteutgifter. Dette er isolert sett bra for driftsbalansen i 2024, men besparelsen forsvinner når renteutgiftene likevel kommer i 2025. Det positive er at forsinkelsene har gitt et pusterom til å betale ned på gammel gjeld. Avdragene har kommet opp på et nivå som gir raskere nedbetalingstakt. Det er en fordel at deler av gammel gjeld er betalt ned i forkant at nye låneopptak til Stiklestad skole, barnehage Vinne osv.

Verdal kommune har en relativt høy andel rentesikring. En stor andel av rentesikringen er gjort til lavere rentenivå enn det som er mulig å oppnå i 2025. Rentesikringen har påvirket regnskapet slik at renteutgifter er lavere enn de ellers vill vært. Største delen av disse rentesikringene vil gå ut de neste 5 år. Betingelser og løpetid for fastrente fremgår av note 9 til regnskapet.

Det endelige regnskapet viser vesentlige merforbruk for flere tjenesteområder, mens andre har et mindreforbruk. Det er iverksatt tiltak gjennom 2024 som skulle redusert merforbruket. Tjenesteområdene barnehage, helsestasjon og lege har et mindreforbruk i driften. Helse- og omsorg endte opp med et lavere merforbruk enn prognoser gjennom året. Tjenesteområder grunnskole, sosiale tjenester, barnevern, fikk et større merforbruket enn prognosene gjennom året. Budsjettavvik for tjenestene er nærmere omtalt i kapitlet budsjettkontroll. En viktig forklaring på regnskapsresultatet er merforbruk på lønn. Her vises til analysen av lønn og pensjon for mer detaljert forklaring. I positiv retning har lave strømpriser og lavere energibruk bidratt positivt til resultatet.

Integreringstilskuddet er frie midler og skal etter regnskapsbestemmelsene føres som en generell inntekt i forskriftsskjema § 5-4, 1.ledd, mens utgiftene er ført på de tjenestene som har fått økte bevilgninger for å dekke merutgifter. Utgiftene inngår derfor i de samlede utgiftene til tjenestene, slik det fremkommer av forskriftsskjema § 5-4, 2.ledd.

Det er bekymringsfullt at forbedringer av regnskapsresultat i 2024 er mer et resultat av sparing, innkjøpskontroll, ansettelseskontroll og kutt enn av reelle endringer i drift. Flere av sparetiltakene reduserer utviklingsarbeid og forebyggende arbeid. Hvis slike tiltak videreføres ukritisk over lenger tid, vil det kunne skade evnen til å omstille kommunens tjenester til fremtidens behov og rammevilkår.

Skatt og rammetilskudd

Utviklingen i skatteinntekter har vært svak fra slutten av 2023 og gjennom 2024. Noe av svikten er kompensert gjennom økt rammetilskudd høsten 2024.

De fleste årene er skatteinntektene noe høyere enn varslet fra regjeringen. Det er bare unntaksvis at skatteinntektene blir lavere enn varslet og slik sett er 2024 et unntaksår. En analyse av skatt og rammetilskudd er tatt inn i analysen av driftsregnskapet.

Netto Finansposter og gjeld

Netto finansposter er summen av renteinntekter, utbytteinntekter, renteutgifter og avdrag. Det har vært en tilnærmet flat renteutvikling i 2024. Finansområdet har gitt lavere samlede utgifter enn budsjettert. Det har ikke vært behov for hele rentemarginen på renteutgiftene. Renteinntektene ligger over budsjett fordi likviditeten ble bedre enn ventet.

Finansinntekter og -utgifter	Regnskap 2024	Oppr. bud 2024	Rev.bud 2024	Regnskap 2023	Avvik fa revidert budsjett
Renteinntekter	42 452	38 700	35 347	25 380	7 105
Utbytter	10 010	8 000	8 000	8 557	2 010
Renteutgifter	96 770	118 136	104 807	67 629	8 037
Avdrag på lån	82 300	82 300	82 300	79 501	-0
Sum finansinntekter/-utgifter	126 607	153 736	143 760	113 193	17 153

Tabellen viser at samlede poster innenfor finans gir en budsjettbesparelse på 17,2 mill. kr. Budsjettavvikene for utbytte, renteutgifter og avdrag er godt i samsvar med økonomisk rapportering gjennom året. Det ble gjennomført budsjettjustering i samsvar med oppdaterte prognoser fra første halvår. Renteinntektene er noe høyere enn rapportert. Dette skyldes en kombinasjon av bedre likviditet og høyere rentenivå enn budsjettert andre halvår.

Rentenivået for pengemarkedsrenten har vært relativt stabilt i 2024. Det har vært en svak nedgang i påvente av rentekutt. Denne nedgangen snudde i mars 2025. Fastrentene har økt utover høsten 2024 som følge av at markedet mistet troen på at det var sikkert med snarlige rentekutt.

Gjeldsutvikling i 2024

Kommunens langsiktige gjeld uten pensjonsforpliktelser økte fra 2,3 mrd i 2023 til 2,5 mrd i 2024.

Gjeld til investeringer: Bruk av lån i opprinnelig budsjett 2024 var 371 mill. Dette ble endret til 263,5 mill. kr revidert budsjett og gikk ytterligere ned til 216,5 mill. kr regnskap for 2024. I gjeldsutviklingen mer positivt enn det som er planlagt. Det skyldes at gjeldsopptak er skjøvet ut i tid. Utsettelse av gjeldsopptak er selvsagt også en utsettelse av problemet, men samtidig har det gitt mulighet til å betale ned på gammel gjeld. Dermed blir den nye gjelden i større grad knyttet til investeringer som har nytteverdi i årene som kommer.

For nærmere detaljer om gjeld vises til fagkapitler om finansposter, balanseregnskapet og finansrapportering.

Gjeld til videreutlån (Husbanken): Årets låneopptak er 100 mill kroner. Kommunen har betalt 11,7 mill kroner i avdrag på lån til videreutlån (Husbanken). Videreutlån er nærmere omtalt under investeringsregnskapet.

Flyktningsituasjonen

Tjenesten har vært i omstilling de siste årene, og tjenesten har skalert seg betraktelig opp pga flyktningsstrømmen fra Ukraina. De siste årene har det vært vesentlig større aktivitet enn et normal år, hvor bosettingen er på rundt 20-30 flyktninger. Med 140 bosettinger i 2024, er det stort behov for denne typen kommunale tilbud. Situasjonen er på den ene siden krevende, men den gir også kommunen noen muligheter som bør tas godt vare på, blant annet muligheten til økt folketall, inntektsvekst og bedre utnyttelse av kommunale bygg

Det er relativt stor risiko for at de økte inntektene fra integreringstilskudd kamuflerer merforbruk i enkelte av tjenestene. Dette kan relateres til at mesteparten av inntektene fra 2024 er brukt opp, mens det ideelt sett burde være avsatt midler til utgifter som trolig øker de nærmeste årene. På den positive siden har dette gitt mulighet til å skyve på innstramminger i økonomien slik at omstillingen kan fordeles over lengre tid. Det ligger også noen muligheter her dersom de bosatte blir varig bosatt i Verdal kommune.

Kommunens tjenesteproduksjon (drift)

Kommunens tjenesteproduksjon (drift) har på mange av tjenesteområdene hatt et merforbruk i forhold til budsjett. For nærmere analyse av budsjettavvik, viser vi til kapittel 1.1.3. Budsjettkontroll. Det er stort sett i lønnsutgifter det har vært avvik. Det betyr at virksomhetene ikke har klart fullt ut å tilpasse aktiviteten til budsjetttrammene. I det videre arbeid bør dette følges opp med tydeligere budsjettpremiss på hva som er mulig å levere av kommunale tjenester innenfor vedtatte budsjetttrammer.

Pris og lønnsvekst i 2024

Pris og lønnsvekst blir vektet sammen til en kommunal deflator. Endelige tall for deflator 2024 er ikke publisert, men det finnes anslag. TBU for kommunal økonomi anslår i sin november-rapport deflator for 2024 til 4,4 %. Det er i samsvar med tallene fra statsbudsjettet i oktober 2024. Det er regnet en lønnsvekst på 5,2 % og en prisvekst på 3,4 %.

Tall fra KS sin regnskapsundersøkelse (fra mars 2025) av kommuneregnskapene for 2024 viser at mange tjenester har utgiftsvekst som er større enn kompensasjonen for lønns- og prisstigning (den kommunale deflatoren). Vi ser at tjenesteområde med høy utgiftsvekst i Verdal kommune, samsvar med innbyggerbehov/tjenester i regnskapsundersøkelsen. Det er dermed ikke knyttet særegne årsaker til kostnadsvekst i Verdal kommune i forhold til øvrige kommuner.

Pris- og lønnsvekst er også omtalt generelt under driftsregnskap i årsberetningen, samt under omtale av større driftsutgifter.

Avvik netto/brutto budsjetter

Det er fortsatt slik at regnskap viser betydelig høyere nivå på inntekter og utgifter enn budsjett. Dette er en blanding av reelle avvik og praksis med nettobudsjettering. For reelle budsjettavvik vil rapporteringen og åpenhet rundt anslag gi tilstrekkelig info til å tolke avvikene. Praksis med nettobudsjettering kan gjøre sammenligning mellom budsjett og regnskap mer komplisert og kan i verste fall svekke politisk styring og kontroll. Det er behov for å ettergå praksis med nettobudsjettering for å få bedre sammenlignbarhet og gjøre sammenhengene mer transparente. Det har dessverre ikke vært mulig å prioritere dette.

Verdal kommunes regnskap sammenlignet med andre kommuner 2024

Regnskapsresultatet for Verdal kommune er marginalt svakere enn landsgjennomsnittet. Foreløpige KOSTRA-tall viser at netto driftsresultat for kommunene utenom Oslo er på minus -0,1%, mens netto driftsresultat for Verdal i flg Kostra endte på ca -0,25%. Resultatet er bedre enn gjennomsnittet for kommuner i KOSTRA-gruppe 07. Resultatet er også noe bedre enn det mange kommuner har levert i 2024.

Videre ser vi at kommunen har høyere gjeldsgrad og renteeksponert gjeld enn både landssnitt og KOSTRA-gruppe. Kommunen har også lavere disposisjonsfond enn landssnittet og kostragruppe. Det betyr at Verdal kommune har en høyere risiko og en lavere økonomisk robusthet enn normalkommunen.

De relativt svakere kostratallene for Verdal kommune gir klare indikasjoner på en svekket kommuneøkonomi i forhold til normalen. En gjennomsnittlig kommune kan kanskje forvente at veksten i kommunenes inntekter fra statsbudsjettene blir stor nok til å videreføre økonomisk balanse og dermed opprettholde tjenestenivået. Kommuner med svakere tall (som Verdal kommune) må kanskje forvente at den årlige inntektsveksten ikke er tilstrekkelig og at kommunen da i tillegg må gjøre egne grep for å forbedre økonomi og dermed mulighetene til å opprettholde tjenestenivå.

Dette bygger på en vurdering av at inntektssystemet prinsipielt gir alle kommuner samme mulighet til å oppnå en bærekraftig økonomi som med kostnadseffektiv drift gir innbyggerne de tjenester de skal ha innenfor lov og norm. Det er ikke tatt inn i vurderingen at enkelte kommuner har betydelige merinntekter som kommer i tillegg til skatt og rammetilskudd. For Verdal kommune er disse ekstraintektene begrenset til eiendomsskatt og utbytte fra NTE.

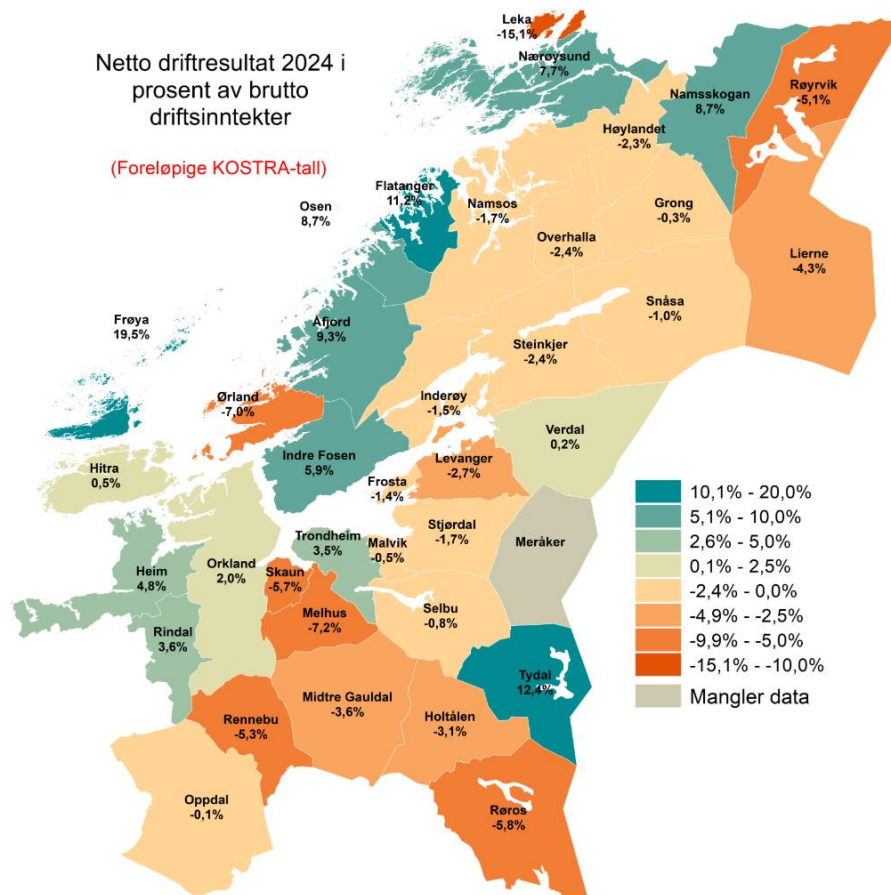
Måltall	Hva måles	Indikator	Kommune -kasse Verdal 2024	Konsern Verdal 2024	Lande t uten Oslo 2024	Kostra- gruppe 07 2024
Driftsmargin	Økonomisk bærekraft i året	Netto driftsresultat %	-0,2 %	0,2 %	-0,1%	-1,0 %
Disposisjons- fond	Økonomisk bærekraft i økonomiplanperiode n	Disposisjonsfon d %	5,2%	6,4 %	10,8%	8,9%
Gjeldsgrad	Økonomisk bærekraft i neste 20 - 40 år	Netto lånegjeld % av brutto driftsinntekter	118,3 %	118 %	91,0%	100,4 %

Årsrapport og årsberetning 2024

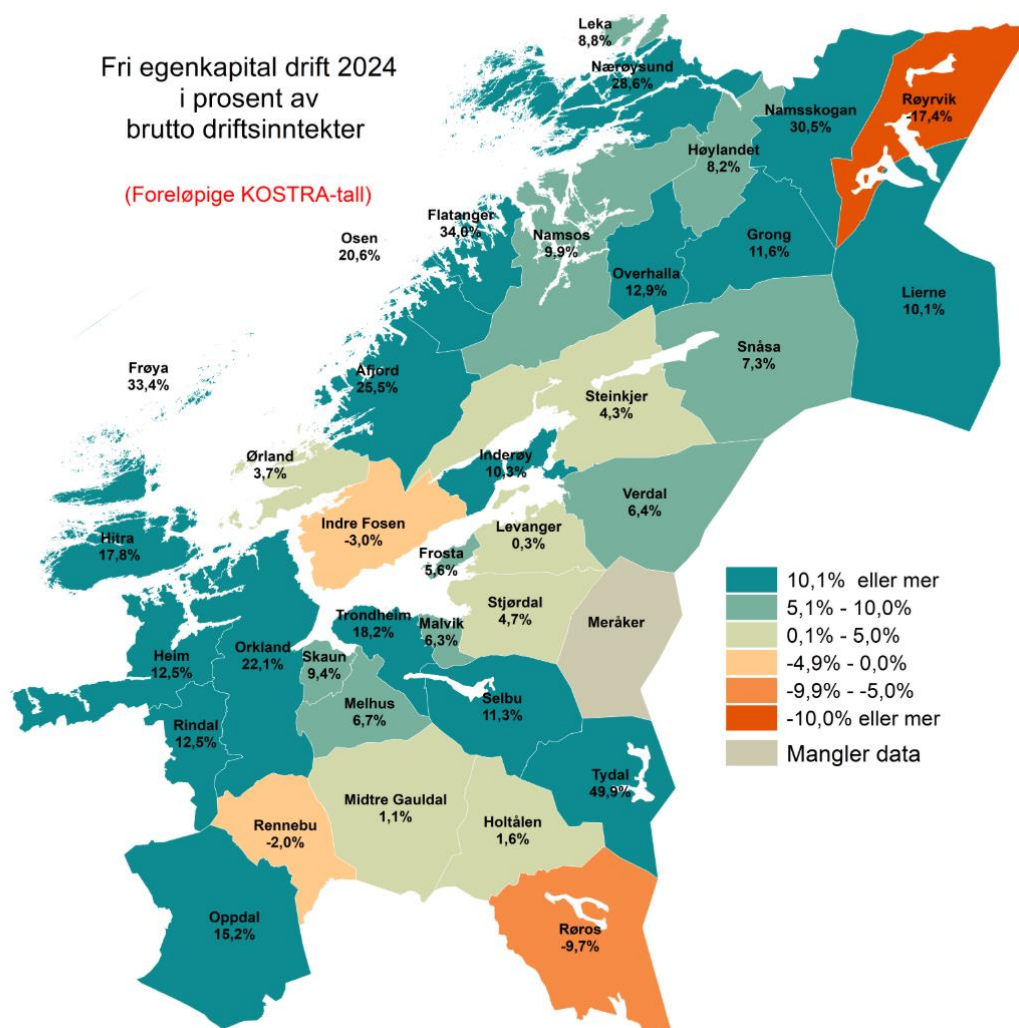
Rente-eksponert gjeld	Økonomisk bærekraft i neste 20 - 40 år	Renteeksponert gjeld %	81,2%	81,2 %	66,8 %	74,3 %
-----------------------	--	------------------------	-------	--------	--------	--------

Statsforvalteren og Fylkeskommunen: Trøndelag i tall

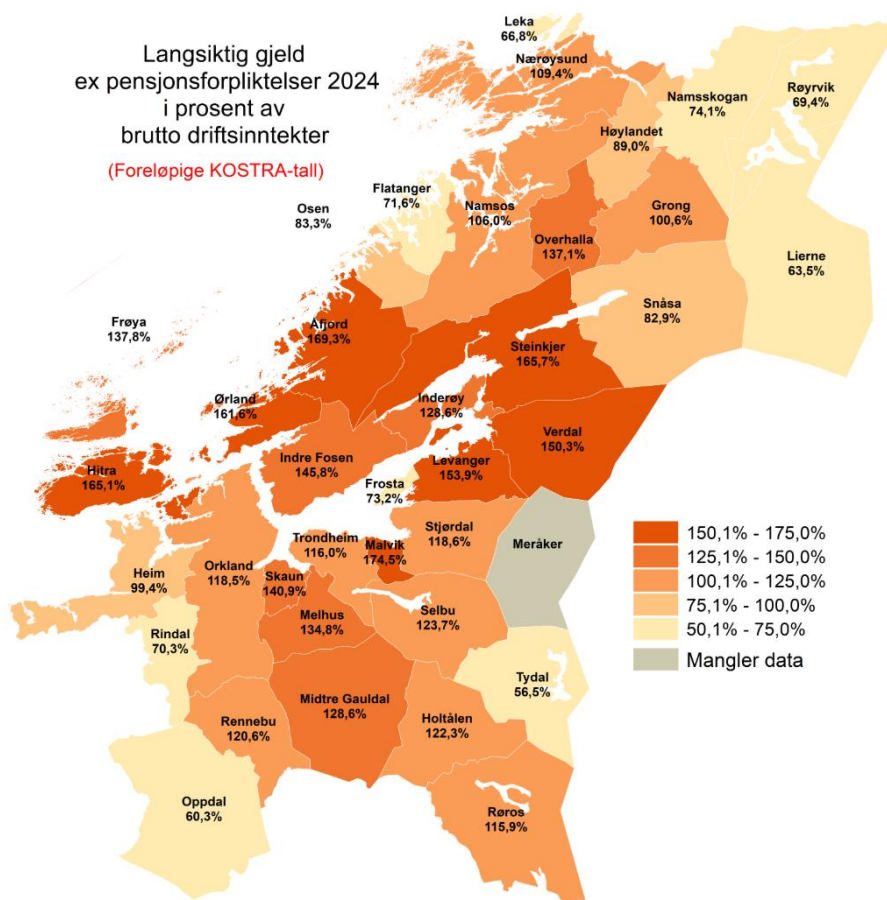
Statsforvalteren og Trøndelag i tall har lagt ut oversikter over nøkkeltall for Trøndelag.

Netto driftsresultat i prosent av brutto driftsinntekter i 2024. (Foreløpige tall)

Fri egenkapital drift 2024 i prosent av brutto driftsinntekter (Foreløpige tall)

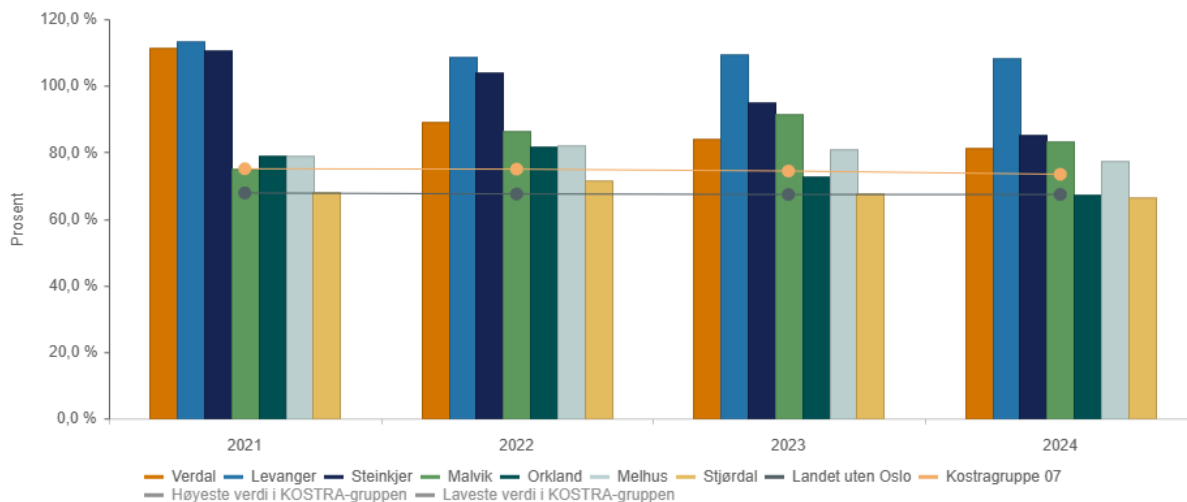

Langsiktig gjeld ex pensjonsforpliktelser i prosent av brutto driftsinntekter i 2024. (Foreløpige tall)

Merk at gjeld i denne figuren er ukorrigert gjeld. I måltallene for Verdal kommune brukes netto gjeld som mål på gjeld. Netto gjeld er samlet gjeld gjeld fratrukket lån til videreutlån (startlån) og ubrukte lånemidler. Altså er gjeld som er finansiert med renteinntekter, holdt utenfor gjelden. Det vil gi et noe mer presist bilde av gjeldsnivået. I renteeksponert gjeld er beregningen forsøkt gjort enda mer presis, ved at også gjeld som er finansiert med andre inntekter enn renteinntekter, er holdt utenfor gjeldsnivået. Dette kan feks være utleieinntekter.

Som figuren nedenfor viser, ser forholdet renteeksponert gjeld bedre ut for Verdal enn tall for den samlede gjelden. Men gjeldsnivået er fortsatt noe høyt i forhold til landssnitt og kommunegruppe. Det må også tas høyde for at effektene av ny skole og barnehage kommer inn i regnskapene for 2025 og 2026.

Renteeksponert gjeld i prosent av brutto driftsinntekter, konsernkommune

	2021	2022	2023	2024
Verdal	111,4 %	89,3 %	83,9 %	81,2 %
Levanger	113,2 %	108,8 %	109,4 %	108,3 %
Steinkjer	110,5 %	103,9 %	95,1 %	85,3 %
Malvik	75,2 %	86,4 %	91,3 %	83,1 %
Orkland	79,2 %	81,7 %	72,8 %	67,3 %
Melhus	79,0 %	82,0 %	80,9 %	77,4 %
Stjørdal	68,2 %	71,5 %	67,7 %	66,4 %
Landet uten Oslo	67,8 %	67,5 %	67,3 %	67,3 %
Kostragruppe 07	75,0 %	74,9 %	74,4 %	73,4 %

Regnskapsundersøkelsen til KS

Som vanlig har KS analysert de foreløpige kommuneregnskapene før de legges ut i Kostra og har et bilde av hvordan året har gått. Analysen omfatter bare kommuner som har svart på undersøkelsen. En mer fullstendig analyse kan forventes i kommuneproposisjonen som kommer i mai.

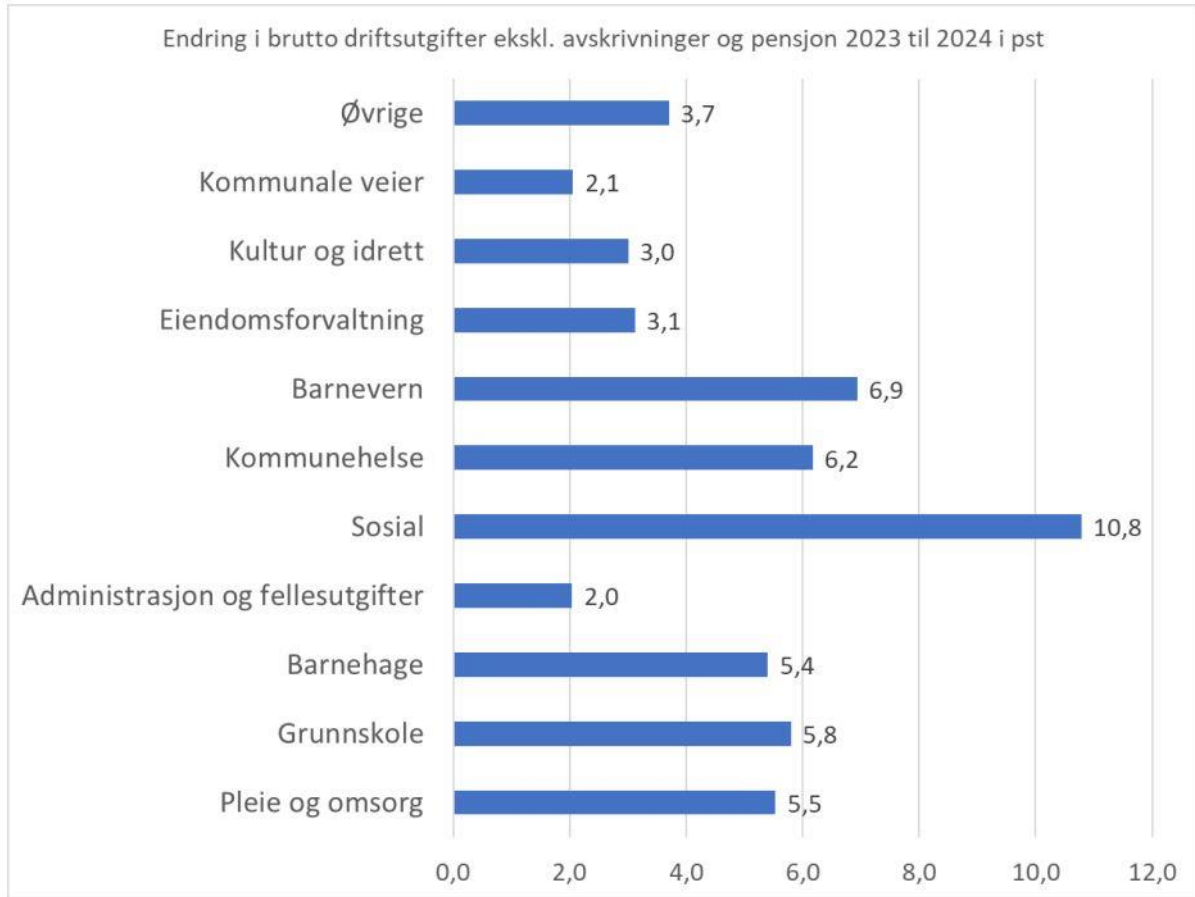
KS antar ut fra erfaring at regnskapsresultatene til kommuner som ikke har svar på undersøkelsen er noe svakere enn de kommuner som har svart på undersøkelsen.

Fra rapporten side 2 gjengis:

Regnskapsresultatet for kommunene utenom Oslo har forverret seg i 2024, og mange kommuner har en presset kommuneøkonomi. Av de 225 kommunene som har svart på KS' regnskapsundersøkelse er det 138 kommuner (58 prosent) som har negativt netto driftsresultat. Nesten halvparten av disse har et netto driftsresultat som er lavere enn minus to prosent av driftsinntektene, og en tredjedel av innbyggerne i undersøkelsen bor i disse kommunene. Utviklingen kan ha sammenheng med høyt kostnadsnivå, betydelig gjeld, høyt rentenivå, økt etterspørsel etter kommunale tjenester og redusert lokalt handlingsrom som følge av et stadig

mer detaljert regelverk. Driftsinntektene økte mindre enn driftsutgiftene noe som må ses i lys av midlertidig skattesvikt i 2024. Samtidig har god avkastning på finansielle plasseringer og store utbetalinger fra havbruksfondet bidratt positivt i 2024

Oversikten nedenfor viser hvilke innbyggerbehov/tjenester som har hatt størst utgiftsvekst,

[Lenke til regnskapsundersøkelsen](#)

Følgende informasjon er gitt til tallene:

NOTAT

Utgiftsveksten på tjenesteområdene ekskl. avskrivninger og pensjon.

Brutto driftsutgifter ekskl. avskrivninger i utvalgskommunene økte med om lag 26 mrd. kroner eller 6,6 prosent fra 2023 til 2024, hvorav økte lønnsutgifter utgjorde 13,4 mrd. kroner tilsvarende 6,8 prosent. Sosiale utgifter økte med 5,6 mrd. kroner (12 prosent), hvorav 3,8 mrd. kroner er økte pensjonskostnader (18 prosent).

Kjøp av varer og tjenester som inngår i kommunal tjenesteproduksjon økte med 0,9 mrd. kroner (1,4 prosent) i 2024. Lavere energiutgifter (0,5 mrd. kroner) sammen med reduserte utgifter til kjøp/leasing av driftsmidler og kjøp av andre tjenester har bidratt til å begrense utgiftsveksten. På den annen side har det vært sterk vekst i utgiftene til leie av lokaler og grunn, avgifter, gebyrer og lisenser, samt vedlikehold. Kjøp av tjenester som erstatter kommunal tjenesteproduksjon økte med over 4,6 mrd. kroner eller 7,7 prosent.

Av tjenesteområdene er det sosial som har sterkest vekst i brutto driftsutgifter ekskl. avskrivninger og pensjon, med nesten 11 prosent eller 2,3 mrd. kroner. Bidrag til livsopphold står for 60 prosent av veksten noe som bl.a. har sammenheng med det forkortede introduksjonsprogrammet for flyktninger fra Ukraina som fører til at mange har gått over fra introduksjonsprogrammet til økonomisk sosialhjelp. Barnevern er et annet område med høy utgiftsvekst fra 2023 til 2024 med 6,9 prosent.

Administrasjon og kommunale veier har lavest utgiftsvekst med om lag 2 prosent. Reduserte energipriser har også bidratt til moderat utgiftsvekst innen kommunal eiendom med 3,1 prosent.

Pleie og omsorg har en vekst i brutto driftsutgifter ekskl. avskrivninger og pensjon på 5,5 prosent, og veksten er sterkest innenfor tjenester i hjemmet og aktiviserings- og servicetiltak. Barnehage har en utgiftsvekst på 5,4 prosent, mens grunnskole har en vekst på 5,8 prosent. Innen grunnskole er det skolefritidsordningen som har sterkest vekst med 9,2 prosent. Grunnskoleundervisningen (funksjon 202) har en utgiftsvekst på 5,4 prosent.

Om regnskapsresultatene viser undersøkelsen:

130 av de 225 kommunene i undersøkelsen (58 prosent) har negativt netto driftsresultat i 2024 mot 95 kommuner i 2023 (42 prosent). Høyest andel kommuner med negativt netto driftsresultat finner man i kommunene med 20 - 50 000 innbyggere med 75 prosent og 10 - 20 000 innbyggere med 74 prosent. Kommunene med under 3 000 innbyggere har lavest andel kommuner med negativt resultat med 36 prosent. Alle kommunegrupper har økning i andelen kommuner med negativt netto driftsresultat, og størst er økningen i kommunene med over 50 000 innbyggere.

	Andel kommuner med negativt netto driftsresultat	
	2024	2023
Kommuner med under 3 000 innbyggere	36 %	34 %
Kommuner med 3 - 5 000 innbyggere	58 %	38 %
Kommuner med 5 - 10 000 innbyggere	60 %	43 %
Kommuner med 10 - 20 000 innbyggere	74 %	48 %
Kommuner med 20 - 50 000 innbyggere	75 %	60 %
Kommuner med over 50 000 innbyggere	63 %	26 %
Sum	58 %	42 %

Tabell 5 – Andel kommuner med negativt netto driftsresultat

Tabellen viser at 74% av kommunene i gruppen 10.000 til 20.000 innbyggere har negativt netto driftsresultat i 2024. Verdal kommune har med sitt tilnærmet nullresultat, dermed prestert noe bedre enn gruppen samlet. Samtidig viser det også at det er mange kommuner som leverer gode resultater også i et krevende år. At resultatene er bedre for de minste kommunene har nok sammenheng med inntekter fra naturressurser.

1.1.1.1: Driftsregnskap og driftsøkonomi

Driftsregnskapet viser forholdet mellom kommunens driftsinntekter og driftsutgifter. Driftsregnskapet er også satt opp i bevilgningskjema som viser sammenhengen mellom tilgjengelige midler og bruken av midlene (bevilgninger til tjenester/innbyggerbehov). Driftsregnskapet viser om kommunens drift er økonomisk forsvarlig for driftsåret. Sammenholdt med poster i balanseregnskapet gir det grunnlag til å vurdere bærekraften i økonomien.

Obligatoriske regnskapsskjema drift

Obligatoriske regnskapsskjema finnes i regnskapet. Se kapitlet [årsregnskap](#) med lenke til årsregnskapsdokumentet.

Driftsregnskap analyse

Tjenesteorientert

Delårsrapporten er tjenesteorientert på samme måte som bevilgningene i kommunens budsjett og økonomiplan.

Tjenesteorientert vil si at bevilgninger og rapportering til politiske organer er strukturert etter innbyggerbehov/tjenester. Teknisk sett vil det si at prinsippene i kostra og kostrafunksjoner er styrende for inndelingen av regnskap og budsjett.

Tjenestedimensjonen antas å være den beste måten å vise prioriteringer og sammenligninger med andre kommuner, mens ansvarsdimensjonen antas å være den beste for budsjettkontroll og styring. Kommunedirektørens budsjett/internkontroll bruker både tjenestedimensjon og den tradisjonelle ansvarsdimensjonen (kostnadssted).

Driftsregnskapet viser tilgang og bruk av midler knyttet til driften av kommunen, Resultatet gir sammen med tall fra balanseregnskapet et bilde av om kommunen driftes på en bærekraftig måte.

Driftsresultatet

Resultatet av årets drift kan måles med flere nøkkeltall i driftsregnskapet. Driftsbalanse før og etter finansposter, driftsbalanse før bundne fond osv. *Netto driftsresultat* er det resultatbegrepet i kommuneregnskapet som ligner mest på årsresultat i private virksomheter mv. Netto driftsresultat viser resultat av eksterne inntekter og eksterne utgifter og er et måltall på om kommunen har god driftsbalanse. Netto driftsresultat er regnet for å være det beste måltallet for om kommunen har en sunn driftsøkonomi, særlig når tallet vurderes over flere år.

Det er likevel noen forskjeller til regnskaper i privat sektor. Kommuneregnskapet er finansielt orientert. Avskrivningene (kalkulatorisk kostnader for verditap på bygg, biler og andre anlegg) tilbakeføres og erstattes i praksis med avdrag på lån. Kommunene er forpliktet å betale ned låneopptak minst like raskt som verditapet. Avdragene blir dermed et indirekte mål på verditapet. Avdragene får slutteffekt på netto

driftsresultat. Avskrivningene blir en tilleggsinformasjon som viser verditap uavhengig av om bygg, biler, anlegg mv er finansiert med lån. Avskrivninger brukes i kostratallene til å få en mer korrekt måling av ressursbruk på tjenestene. Avskrivninger har derfor en viktig rolle i kommuneregnskapet, til tross for at de ikke påvirker netto driftsresultat direkte.

Endring av kommunelov fra 2020 innebærer at driftsregnskapet alltid avlegges i balanse (bunnlinje lik null), unntatt når disposisjonsfond er brukt opp og det ikke finnes fri egenkapital (disposisjonsfond) som kan dekke resterende merforbruk. Mindreforbruk (overskudd) blir nå lagt direkte til disposisjonsfond. Altså er årsresultatet i praksis fra 2020 blitt ubrukbart som resultatbegrep og fokus må derfor rettes mot netto driftsresultatet. Grafikken under viser at netto driftsresultat var stigende fra 2014 til 2017, at resultatet i 2018 og 2019 var svakt og at det fra 2018 til 2022 har vært en bedring i driftsresultatet. Det er denne bedringen i netto driftsresultat etter 2020, som har styrket kommunens økonomi og bidratt til økning av disposisjonsfond. Ser en hele perioden 2015 til 2022 under ett, er det regnskapsresultatet i 2018, 2019 og 2023 som bryter en trend med bedre driftsresultater.

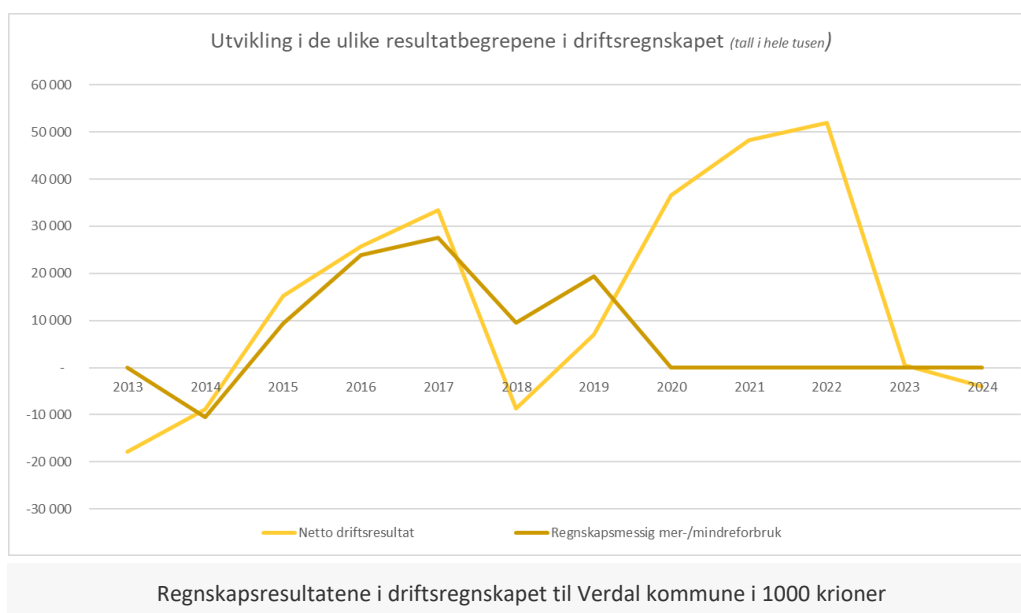
Etter flere år med gode resultater kolliderer resultatene fra 2023 og videre til 2024. Netto driftsresultat i 2023 er marginalt i pluss med 510.031 kr, mens resultatet i 2024 er på minus 4,1 mill kr. Isolert sett er resultatet for 2024 langt bedre enn forventet og det er et ok resultat sett i forhold til mange andre kommuner. Likevel viser utviklingen at det strammes til. Det vil være helt nødvendig å bedre driftsbalansen fremover. Dette er helt i samsvar med det som skrives i TBU-rapporten fra november 2024. Verdal kommune har de samme behovene for å omstille økonomien fremover som mange andre kommuner. Omstillingsbehovet i Verdal kommune forsterkes av store investeringer og sterk aldring i befolkningen. Omstillingsbehovet er større enn at det er mulig spare seg ut av ubalansen. Det kreves reelle endringer.

Det er ikke gitt noen signaler fra regjeringen om en styrking av rammevilkårene for Verdal kommune. Inntektssystemet er revidert nylig og skal i prinsippet gi kommunen inntekter som gjør det mulig å prestere på samme måte som andre kommuner. Dersom det legges til grunn at skatt og rammetilskudd vil bli justert etter behovene for gjennomsnittskommunen, så vil nie svakere nøkkeltall for Verdal kommune bety at kommunen må gjøre egne grep i tillegg til den generelle inntektsveksten som kommer i statsbudsjettene fremover.

Kommuneproposisjonen i mai kan gi noen signaler om videre utvikling for kommunene, men signalene fra regjeringen om økonomien på lang sikt er at det ikke er handlingsrom til noen stor inntektsvekst i de kommende år. Ekstra krevende blir det for kommuner som ikke har god driftsbalanse, har høy gjeld og mindre disposisjonsfond enn andre kommuner.

Det er ikke kritisk svake tall for Verdal kommune, men det er klare indikasjoner på at de kommende årene blir krevende. Figuren nedenfor viser tydelig at driftsmarginene er svekket i 2023 og 2024. Det er ingen indikasjoner på at dette vil rette seg opp av seg selv de kommende årene.

Årsrapport og årsberetning 2024

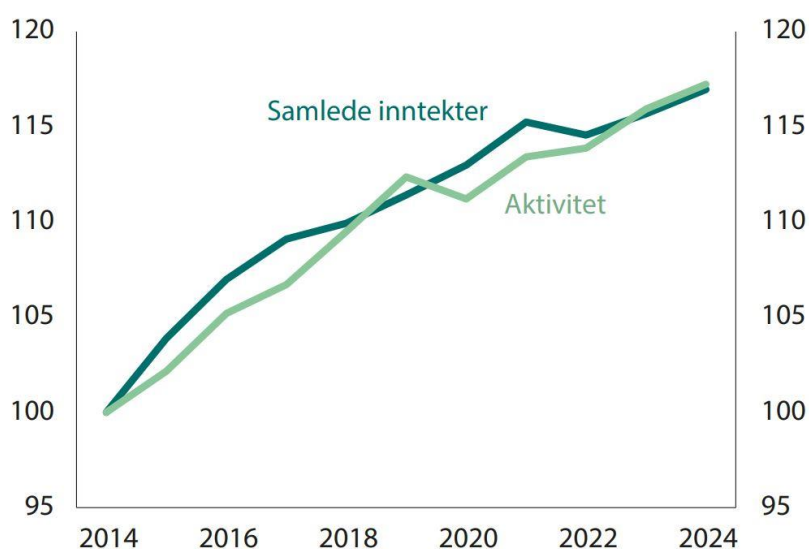

Rapport fra teknisk beregningsutvalg for kommuneøkonomi (TBU)

Lenke: [TBU RAPPORT november 2024](#)

I rapporten fremgår at det er en generell nasjonal trend at veksten i aktivitet fra 2022 og fram til nå er høyere enn de årlige inntektene kan finansiere. Dette vil bare være mulig i en periode og forutsetter at kommunene har disposisjonsfond til å dekke merforbruket. Når disposisjonsfondet tømmes er ikke dette lenger mulig, og da må aktiviteten reduseres slik at den tilpasses inntektene. Kommunene har i realiteten liten mulighet til selv å påvirke inntektene. Inntektene bestemmes i stor grad av vedtak i Stortinget som setter skatteinntekter, rammetilskudd og selvkostregler. Dermed er det Stortingets vilje til å bevilge inntektsvekst og tilgangen på arbeidskraft som er den begrensende faktor på kommunenes drift. Etter kommuneloven er det kommunestyret som har ansvar for å tilpasse kommunal drift og bevilgninger innenfor rammene av en bærekraftig økonomi.

A. Aktivitets- og inntektsutvikling i kommunesektoren.¹ Indeks 2014=100.

TBU-rapport november 2024 side 9 skriver følgende vurderingen av situasjonen og utsiktene fremover.

Over flere år har kommunesektorens frie inntekter blitt høyere enn forutsatt i de fremlagte budsjettene, særlig som følge av betydelig midlertidig merskattevekst. Merskatteveksten har bidratt til gode netto driftsresultater og til at mange kommuner har kunnet spare betydelige midler i disposisjonsfond.

Aktivitetsveksten har de senere årene vært høyere enn det veksten i inntektene har gitt grunnlag for, noe som isolert sett tilsier en svekking av driftsresultatene. Uten midlertidig merskattevekst ville driftsresultatene trolig vært under utvalgets anbefaling også i flere av årene før 2023, noe som tyder på en underliggende ubalanse mellom inntekter og utgifter. En undersøkelse fra KS i september 2024 basert på kommunenes rapporter for 2. tertial, indikerte at sektoren har hatt rundt 10 mrd. kroner høyere driftsutgifter til tjenesteproduksjonen enn det er budsjettet for.

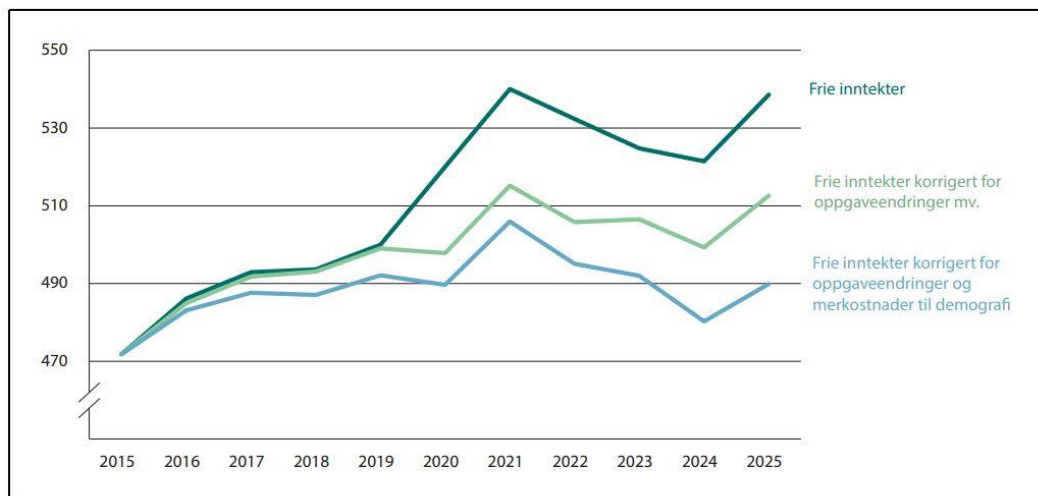
Analyser gjennomført for utvalget indikerer at effektiviteten i kommunesektoren har falt de siste årene, noe som kan ha sammenheng med at kommunene bruker tid på å tilpasse tjenestene til demografiske endringer, herunder færre barn og unge. Økt bruk av bemanningsnormer i grunnskole og barnehage kan også være en forklaring og gjør omstilling mer krevende for mange kommuner. Samtidig fanger ikke analysen opp økt kvalitet, og økningen i det målte effektiviseringspotensialet kan derfor også være et uttrykk for bedre tjenester av høyere kvalitet. Sammenlikninger mellom kommunene indikerer forskjeller i tjenestetilbud og effektivitet, også om man sammenlikner kommuner med omtrent like mange innbyggere, noe som indikerer at det er potensiale for effektivisering.

Dersom forventningene til tjenestene kommunesektoren leverer blir høyere enn hva inntektene gir grunnlag for, kan det fort oppstå ubalanser mellom inntekter og utgifter.

På sikt bør kommunesektoren komme tilbake til et netto driftsresultat på om lag 2 prosent av inntektene for at driften skal være på et bærekraftig nivå. Det vil innebære at driftsutgiftene må vokse mindre enn driftsinntektene.

Regjeringens perspektivmelding viser at handlingsrommet i finanspolitikken vil reduseres et stykke frem i tid, med mindre store kursfall på verdens børser fremskynder dette. Krigen i Ukraina har medført bred politisk enighet om at sikkerhet og forsvar bør prioriteres høyere enn tidligere. Det gir isolert sett mindre rom for andre prioriteringer. Effektivisering av kommunal og fylkeskommunal tjenesteproduksjon vil bidra til en bedre utvikling i tjenestetilbudet enn det som følger av inntektsveksten. Utvalget vil igjen understreke at staten bør styrke den lokale handlefriheten ved å fjerne uhensiktsmessige reguleringer av ressursbruken i kommuner og fylkeskommuner og unngå å innføre nye.

Det som skrives i rapporten står i sterk kontrast til forventninger i mange kommuner om at staten vil sørge for en inntektsutvikling som reduserer behovet for sterk omstilling og effektivisering. På den annen side er det ikke utvalget som skal vedta inntektsutviklingen i de kommende årene. men utvalget peker på det begrensede handlingsrommet regjeringen har til å øke inntektene i kommunene.

Figur 2.3 Utviklingen i frie inntekter med korreksjoner^{1,2,3}. Mrd. 2025-kroner. 2015 til 2025⁴

¹ Den lysegrønne linjen er korrigert for oppgaveendringer, engangsoverføringer mv. fra 2016 til 2025.

² Den blå linjen er i tillegg justert for merkostnader til demografi fra 2016 til 2025.

³ Det er justert for anslag på merkostnader til pensjon i 2024 og 2025. Historisk inngår merkostnader til pensjon i kostnadsveksten (kommunal deflator).

⁴ Figuren inkluderer tilleggsbevilgningen på 5 mrd. kroner i 2024 og 2025, se Prop. 1 S Tillegg 1.

Kilder: Kommunal- og distriktsdepartementet og Finansdepartementet.

Figuren viser at når det korrigeres for nye oppgaver til kommunen og merkostnader til endrede behov i befolkningen (demografi), så er den reelle veksten i inntekter mye svakere enn ukorrigert inntektsvekst. I 2024 var det en nedgang i korrigerte inntekter (den nederste linjen), noe som betyr at mange kommuner må dekke årets kostnader med bruk av disposisjonsfond. For mange kommuner vil også økningen i finanskostnader (renter), pensjon og oppretting av ubalanse i drift, gjøre at utfordringene reelt sett er større enn det figuren viser. Figuren kan også leses slik at bortsett fra ekstra skatteinntekter de to skattesterke årene 2021 og 2022, så har det ikke vært reell inntektsvekst av betydning etter 2019. Dette henger egentlig godt sammen med det som står i den forrige og den siste perspektivmeldingen. Det vises til prioritering, utvikling og effektivisering som løsninger på kommunenes utfordringer. Inntektene kan i beste fall forventes å øke i samsvar med endringer i nasjonalt beregnet utgiftsbehov. Dette vil da være rammevilkårene for kommunenes økonomi de kommende årene og det er kommunestyrenes ansvar å sørge for å tilpasse drift slik at innbyggernes rettigheter etter lov og norm oppfylles innenfor rammene av en svak inntektsvekst.

Driftsinntekter

Kommunale inntekter setter en ramme for bevilgninger til kommunale tjenester. Her kommer det tematisk gjennomgang av de største inntekstpostene i regnskapet.

Frie inntekter

Skatt og rammetilskudd utgjør de største inntektene i kommunen. Målt mot samlede inntekter utgjør inntekter fra skatt og rammetilskudd 65% av kommunens samlede inntekter. De frie inntektene er midler

som kommunen fritt kan prioritere mellom de ulike tjenestene. Skatt og rammetilskudd omtales derfor som frie inntekter i kostra og analyser av kommuneregnskapene.

Opprinnelig budsjett for frie inntekter var 1,048 milliarder kr, mens regnskapet viser 1.045 milliarder.

I delårsrapport 1 (mars) og 2 (mai) ble budsjett for skatteinntekter (inntektsutjevningen) til sammen økt med 5,6 mill kr i samsvar med oppdaterte inntektsprognoser fra KS. Det var først og fremst økning i innbyggere som ga økt prognose for inntektsutjevningen. Utover høsten 2024 kom det fram informasjon om en mulig skattesvikt. Regnskapet viser at det ble en svikt i skatteinntektene etter utjevning. Lokale skatteinntekter har gått 3,6 mill kr over budsjettet, slik at skattesvikten i sin helhet er knyttet til nivået på nasjonale skatteinntekter.

På grunn av en periodiseringsfeil i regnskapet, er det regnskapsført 4,8 mill kr for lite inntektsutjevning i i 2024. Denne inntekten kommer nå i regnskap for 2025. I samråd med revisor er det avklart at feilen er for ubetydelig til at regnskapet for 2024 må rettes. For analysen av skatt og rammetilskudd er det likevel viktig at denne informasjonen gis, fordi det også betyr at skattesvikten er 4,8 mill lavere enn det regnskapet viser.

Økningen i rammetilskudd (utenom inntektsutjevning) fra 485,9 mill kr til 500,1 mill kr skyldes forhold som er kjent for kommunen, og som er innarbeidet i økonomirapporteringen. Det er ikke budsjettert med tilsvarende økt rammetilskuddet, men økningen i inntektsutjevning er brukt til å finansiere opp de bevilgningsøkningene som er varslet av staten. Dette er nærmere forklart lenger ned i rapporten der detaljene i rammetilskuddet er presentert.

Skatt og rammetilskudd	Regnskap	Statsbudsjett 2024	Opprinnelig budsjett	Revidert budsjett
Skatt	440 137	430 317	436 500	436 500
Rammetilskudd	500 079	485 937	485 937	485 937
Inntektsutjevning	105 205	133 251	125 563	131 163
Sum	1 045 421	1 049 505	1 048 000	1 053 600
Avvik fra regnskap 2024		-4 084	-2 579	-8 179

I ettertid kan det konstateres at det ville gitt et enda større budsjettavvik om all inntektsvekst i prognosene til KS og varsel fra regjeringen hadde blitt brukt til økt budsjett.

Rammetilskudd

Rammetilskuddet er normalt i stor grad endelig når det legges fram høsten før budsjettåret. Endringene som kom i løpet av 2024 kan oppsummeres slik: (tall i 1000 kroner)

Årsrapport og årsberetning 2024

	Statsbudsjettet oktober 2023	Kilde for opprinnelig budsjett	Endelige tall for 2024
1000 kr	Grønt hefte	KS prognose 20.10.23	KS prognose 10.03.25
Innbyggertilskudd (likt beløp pr innb)	451 086	451 086	451 086
Utgiftsutjevningen	15 959	15 959	15 959
Overgangsordningen - INGAR	-1 104	-1 104	-1 104
Saker til særskild ford. (inkl. trekk konesjonskraft, per grunnskole, helsestasjon skolehelse, barnevernsreformen, bortfall eiendomsskatt og arb.avg)	11 751	11 751	11 751
Sør-Norge tilskudd (kommuner med over 3 200 innb)	8 245	8 245	8 245
Koronapandemien - tilleggsbevilgninger gjennom innbyggertilskuddet og tabell-C (skjønns statsforvalteren, linje 48, kommer i tillegg)			543
Tilleggsnummer til statsbudsjettet (2025 og 2022), og nysaldering 2024			11 792
Stortinget opprinnelig saldering budsjett 2018-2024			2 315
RNB 2018-2024 (utenom koronapandemien) m.v			-509
Sum rammetilskudd uten inntektsutjevning og ekstra skjønn statsforvalter	485 937	485 937	500 077

Rammetilskuddet utenom inntektsutjevning er endret fra 485,9 mill kr til 500,1 mill kr i løpet av 2024. Endringene er merket med gult og utgjør 14.141.000 kr.

Endringene i rammetilskudd i løpet av 2024 kan spesifiseres slik:

Statsbudsjett 2024 - Budsjettavtale AP, SP og SV	
Gratis halvdagsplass SFO, 3.trinn	2 276
Økt minstesats KVP-mottakere (kr 5 000) fra 1.juli 2024	39
Revidert Nasjonalbudsjett 2024	
Avregning negativt rammetilskudd Frøya	-509
Tillegg nr. 1 statsbudsjett 2025 og nysaldering statsbudsjett 2024	
Økning i rammetilskudd 2024	11 792
<u>Covid-19 bevilgning</u>	
Vaksinasjon av innbyggere 65 år og eldre samt risikogrupper	543
Sum spesifisering	14 141

Tabellen viser at Verdal kommune er tilført 14,1 mill mer i rammetilskudd enn det som lå i det opprinnelige statsbudsjettet for 2024. En del av beløpet er knyttet til anslag for merutgifter og er slik sett ikke nye friske midler. Den største endringen er tilførsel av 11,8 mill kr som skal dekke opp sviktende skatteinntekter. Kilde for denne er rundskriv H 1/25.

Skatteinntekter

Skatteinntekter er en ukjent størrelse når året starter. Kommunens budsjett for skatteinntekter tar utgangspunkt i nasjonale prognoser i statsbudsjettet og prognoser fra KS. De nasjonale skatteprognosene bygger på anslag over sysselsetting, vekst i økonomien, virkning av endringer i skatteregler og skatteproveny osv. Det er ingen selvfølge at prognosen treffer den faktiske skatteinngangen. Statsbudsjettet legges fram høsten før skatteåret og mye kan endres fram til skatteåret starter og videre utover i skatteåret. Usikkerheten i skatteanslaget er naturligvis en utfordring for kommunenes planlegging, men kommunene har vært rimelig samstemte i at de ønsker usikkerhet foran et garantert inntektsnivå. Dette fordi kommunene de fleste årene får noe mer skatteinntekt enn de nasjonale prognosene. Slik sett er 2024 et av de sjeldne årene der skatteinntektene blir lavere enn varslet.

Kommunen budsjetter skatteinntekter i samsvar med nasjonale prognoser. Dette er ifølge veiledere og brev fra Kommunaldepartementet å regne som god og nøktern budsjettpraksis. Ny kunnskap om skatteinngangen kan bli innarbeidet i prognosene gjennom året, men det er ikke praksis i Verdal kommunen for å justere budsjettet underveis i året. Det har sammenheng med at det er en iboende usikkerhet i skatteanslaget. Det er likevel vedtatt budsjettjusteringer i 2024. Budsjettjusteringene har

vært forsiktige og har ikke tatt ut hele potensiale som prognosene viste første halvår 2024. Høsten 2024 kom det mye informasjon om en mulig skattesvikt og det ble derfor ikke budsjettet med økte inntekter på høsthalvåret.

Det er en relativ stor del av årets skatteinntekt som kommer sent inn i regnskapet. Det skyldes at skatt avregnes etterskuddsvis. Endelig skatt er ikke en kjent størrelse før i starten av februar året etter at skatteåret er ferdig. Skattesvikten ble tydeligere i slutten av 2024 og i januar og februar 2025.

Verdal kommune er en minsteinntektskommune. Det vil si at kommunens skatteinntekter blir utjevnet til et nivå som for 2024 er ca 94% av skatt per innbygger nasjonalt. Etter endringer i inntektssystemet vil utjevningen øke opp mot 95% fra 2025. Det gjøres samtidig endringer i grunnlaget for hvilke skatteinntekter som skal være med i utjevningen. Utjevningprosenten vil derfor ikke gi noe presist bilde på utslagene i kroner for Verdal kommune, men det er all grunn til å forvente at Verdal kommune vil tjene noe på den endringen som er vedtatt. Dette fremgår også av beregninger Kommunaldepartementet har gjort i forbindelse med endring av utjevningen.

Konsekvensen av en sterk utjevning av skatteinntekter, er at den lokale skatteinngangen vil være av mindre betydning for kommunens inntekter. Egen skatteinngang er likevel et viktig mål på om kommunens innbyggere er i jobb og har en inntekt som er høy nok til å betale skatt. Videre er kommunens innbyggertall viktig, fordi det blir en utjevning for alle innbygger uansett hvor mye eller lite en innbygger betaler i skatt.

Skatteoppgjøret kommer en måned etter skattemåned, mens skatteutjevningen skjer to måneder etter skattemåned. Det betyr at skatt for november mottas og inntektsføres i desember. Skatteutjevning for november gjøres sammen med desemberskatten. Skatt for desember kommer inn i januar året etter skatteåret og skatteutjevning for november og desember mottas og inntektsføres den første uke i februar året etter at skatteåret er ferdig. Tabellen under viser hva som kom inn på de enkelte skatteterminene.

Konsekvensen av at skatteinntekter kommer etterskuddsvis, er at kommunen ikke har et endelig svar på om budsjettmålet er nådd før i januar og februar i 2025.

Kommunens skatteanslag

Skatteinntekter	Regnskap	Statsbudsjett 2024	Opprinnelig budsjett	Revidert budsjett
Skatt	440 137	430 317	436 500	436 500
Inntektsutjevning	105 205	133 251	125 563	131 163
Feilperiodisert regnskap	4 835			
Sum utjevnet skatt	550 177	563 568	562 063	567 663
Skattesvikt 2024		-13 391	-11 886	-17 486
Økt rammetilskudd i 2024		11 792	11 792	11 792
Frøya-trekket		-509	-509	-509
Skattesvikt som ikke er kompensert		-2 108	-603	-6 203

Kommunens skatteanslag for 2024 lå marginalt lavere enn regjeringens prognose 563,6 mill kr. Opprinnelig budsjett viser en budsjettert utjevnet skatt på 562,1 som tilsvarer KS sin prognose fra oktober 2023. KS prognosemodell tidlig i 2024 viste at det lå an til at økt innbyggertall skulle utløse en vekst i skatteinntektene. Det var et grunnlag for anslå en høyere skatteinntekt. I kommuneproposisjonen i mai kom det signaler om ekstra midler til kommunene. Etter dette ble det foretatt budsjettjusteringer både i delårsrapport 1 pr mars og delårsrapport 2 i mai. Budsjetterte utjevnede skatteinntekter ble økt med til sammen 5,6 mill kr til ca 567,7 mill kr over de to delårsrapportene.

Høsten 2024 kom regjeringen med sin “redningspakke” til kommunene. Her ble rammetilskuddet til kommunen varslet økt med 11, 8 mill for å kompensere for inntektssvikt og merkostnader i kommunene. Merinntektene bør samtidig korrigeres for “Frøya-trekket” som var et uvarslet engangstrekk i rammetilskuddet. Skattesvikten kan etter dette ses i sammenheng med endringene i rammetilskudd på pluss 11,8 mill minus de ca 0,5 mill for Frøyatrekket.

For sammenligningens skyld bør regnskap 2024 korrigeres for at det mangler inntektsføring av 4,8 mill kr i inntektsutjevning. Dvs at korrekt beregnet utjevnet skatt skal være 550,2 mill kr i 2024. Ses skattesvikten da opp mot økt rammetilskudd fra “redningspakken”, ser en at det ikke lenger er like stor avstand til det inntektsnivået som ble lovet i statsbudsjettet. Samtidig er det slik at budsjettjusteringene i delårsrapport 1 og 2 førte til at inntektssvikten blir noe større når en ser skatt isolert fra kompensasjonen som ble klagt i rammetilskuddet. Ut fra dette kan det konkluderes med at den største utfordringen i kommunens økonomi i 2024 har vært utgiftsveksten. Inntektstapet er noe mer begrenset når en ser skatt og rammetilskudd under ett.

Fakta:

Frøya-trekket er en engangssak knyttet til at Frøya kommune over tid har opparbeidet et stort beløp som skulle vært trukket i rammetilskudd, men hvor det ikke har vært mulig fordi en kommune aldri skal betale inn rammetilskudd. Dette ble til slutt løst ved at alle kommuner (med positivt rammetilskudd) fikk et trekk i rammetilskuddet.

Historikk skattetall for Verdal

I oversikten nedenfor vises skattetall for de siste årene inkludert utjevningstall for skatt for Verdal kommune. Tallene viser at kommunen har fått et utjevnet skattenivå alle år på ca 94% av landssnittet. Dette vil øke til ca 95% når nytt inntektssystem får full effekt. Kommunens egen skatt har variert fra 70-75% av landssnittet de senere år, men antas å øke til ca 77% når nytt inntektssystem får full effekt.

	Enhet	2020	2021	2022	2023	2024
Endelige tall						
Skatt på formue og inntekt	1000 kr	346 720	400 376	435 377	416 038	440 137
Netto inntektsutjevning	1000 kr	95 663	111 602	134 654	123 449	110 040
Skatt inklusive utjevning	1000 kr	442 383	511 978	570 031	539 487	550 177

Årsrapport og årsberetning 2024

Skattevekst uten utjevning	%	0,7	15,5	8,7	-4,4	5,8
Skattevekst med utjevning	%	-1,2	15,7	11,3	-5,4	2,0
Skatteanalyse (kroner)						
Skatt pr innbygger nasjonalt	Kroner	31 465	36 346	40 714	38 349	38 439
Skatt pr innbygger Verdal	Kroner	23 195	26 715	29 112	27 731	28 969
Skatteutjevning pr innbygger Verdal	Kroner	6 400	7 447	9 004	8 229	7 243
Utjevnet skatt pr innbygger Verdal	Kroner	29 595	34 162	38 116	35 960	36 211
Andel skatt før utjevning	%	72,2	73,5	71,5	72,3	75,4%
Andel skatt etter utjevning	%	93,9	94,0	93,6	93,8	94,2%

Tabellen viser også at av utjevnet skatt på 36 211 kr pr innbygger, så har innbyggerne betalt 28 969 kr pr innbygger. Resten på 7 243 kr pr innbygger er utjevning som er hentet fra kommuner med høyere skatteinntekter enn landsnittet på 38 349 kr pr innbygger. Utjevning gjøres for at forskjellene mellom kommuner ikke skal bli for store.

Eiendomsskatt

Eiendomsskatt har gitt en inntekt i 2024 på ca. 45,6 millioner kroner. Dette er ca 1,6 millioner kroner høyere enn budsjettet. 2024 ble det første året etter retakseringen i 2023. Klagebehandlingen er nesten ferdig gjennomført, og det er ingen av sakene som i vesentlig grad har endret inntekter. 117 saker ble behandlet som klager, hvorav 44 ikke ble imøtekommet, 21 delvis imøtekommet og 52 imøtekommet. I tillegg var det ca 68 rettinger etter § 27.

I delårsrapporten for august varslet kommunedirektøren en mulig merinntekt på eiendomsskatten. Denne ble noe mindre ved årets slutt enn prognosen i august tilsa. Merinntekt på 1,6 mill kr.

Type	Regnskap	Budsjett	Endring kr	Endring %
Bolig	29 922	29 100	822	2,8 %
Næring	15 741	14 900	841	5,6 %
Summer	45 663	44 000	1 663	3,8 %

Skattegrunnlaget er en "levende" masse, men det tilføres vanligvis flere eiendommer enn det tas ut av grunnlaget i løpet av et år. Budsjettet for 2024 er lagt på grunnlag av de skatteobjektene som fantes i systemet på budsjetteringstidspunktet, og er derfor litt forsiktig. Samtidig har det vært klagesaker der klagerne har fått medhold. Dette har begrenset veksten i inntekter.

Eiendomsskatteloven regulerer hvilke skattesatser kommunene kan benytte ved utskriving av eiendomsskatt. For 2023 benyttet kommunen maksimal skattesats for bolig og fritidsbolig med en skattesats på 4 promille. For annen eiendom var skattesatsen på 5 promille. Skattesatser måtte settes på nytt i 2024 og det ble gjort et anslag på satser tilpasset et inntektsnivå i budsjettet. Kommunestyret vedtok nye satser på 2,6 promille for all bolig og fritidseiendommer, og 4,0 promille for øvrige eiendommer. Regnskapet for 2024 viser at anslaget har truffet rimelig bra på realiserte inntekter. Det er mulig å øke eiendomsskatten senere år ved å bruke potensialet som ligger i de ny eiendomsskattetakstene. Det er et politisk spørsmål om denne muligheten skal brukes eller ikke.

Andre generelle driftsinntekter

Type	Regnskap	Budsjett	Endring kr	Endring %
Integreringstilskudd	114 632	111 600	3 032	2,7 %
Rente- og avdragskompensasjon	4 107	3 700	407	11,0 %
Summer	118 739	115 300	3 439	3,0 %

Det ble budsjettet med et integreringstilskudd i 2024 på 111,6 millioner kroner, hvorav 47 millioner kroner (42 %) av disse ble tilført tjenestene for arbeid med Ukrainske flyktninger. Resterende 64,6 millioner kroner (58 %) ble lagt inn i ordinær drift. Regnskapsresultatet viser at 57 millioner kroner av utgiftene knytter seg til Ukrainske flyktninger. Integreringstilskuddet ble i regnskapet 114,6 millioner kroner, 3 millioner kroner høyere enn budsjettet. Dvs at ca 50 % av tilskuddet ble bukt ifm Ukrainske flyktninger, og resterende 50 % ble brukt i ordinær drift.

Viser til eget avsnitt om flyktnings situasjonen, under kapittel [Status behov](#). I tillegg til integreringstilskuddet, har kommunen også mottatt ekstra tilskudd, som norsktilskudd, tilskudd for bosetting av personer med nedsatt funksjonsevne eller atferdsvansker og tilskudd til spesialpedagogiske tiltak i skole og barnehage. Dette utgjør ca 11,6 millioner kroner i 2024.

Årsrapport og årsberetning 2024

	2020	2021	2022	2023	2024
Integreringstilskudd	19 259	16 566	30 559	77 413	114 632

I 2024 mottok kommunen 37,2 mill kroner mer i integreringstilskudd enn i 2023. Dette bunner i en stor tilflytting av Ukrainske flyktninger, samt tilskudd for år 2 for flyktninger fra Ukraina. Totalt bosatte Verdal kommune 140 flyktninger i 2024 (123 fra Ukraina), dermed den store veksten i integreringstilskudd.

Integreringstilskuddet er kommunens inntekter som skal brukes til å dekke kommunens utgifter med integrering. Integreringstilskuddet er fordelt på tjenesteområder som har merutgifter. Dvs at integreringstilskuddet finansierer økte bevilgninger i skole, barnehage, helsestasjon, bosettingskostnader, voksenopplæring og sosiale ytelser. Bevilgningene vil måtte endres i takt med endringer i mottatt integreringstilskudd.

Driftsinntekter i tjenestene

I tillegg til generelle inntekter som kan fordeles på tjenester, er det også andre inntekter som tilhører tjenestene. Disse inntektene er det ulik grad av bindinger på. Dette kan være statlige øremerkede midler eller andre midler der giver har låst midlene til en bestemt bruk. Feks gavemidler til et sykehjem. Det kan også være refusjoner av utlegg som tjenestene har hatt og som skal refunderes fra andre kommuner.

Dette er derfor inntekter som ikke inngår i den politiske prioriteringen når budsjettet legges.

Driftsinntekter	Regnskap 2024	Revidert politisk budsjett 2024	Opprinnelig budsjett 2024	Regnskap 2023
Rammetilskudd	605 283	617 100	611 500	582 381
Inntekts- og formuesskatt	440 137	436 500	436 500	416 038
Eiendomsskatt	45 662	44 000	44 000	36 327
Andre overføringer og tilskudd fra staten	124 228	115 300	111 700	80 897
Overføringer og tilskudd fra andre	223 311	148 920	149 520	193 603
Brukerbetalinger	53 159	52 268	52 268	48 924
Salgs- og leieinntekter	127 870	133 612	133 472	118 134
Sum driftsinntekter	1 619 671	1 547 700	1 538 960	1 476 303

Inntektene fremgår i økonomisk oversikt etter art. Radene som inngår i tjenestenes inntekter er vist med blå farge. Disse inntektene sammen med bevilgningene fra de generelle inntektene (de fire øverste radene i oversikten) er det som finansierer tjenestene. I bevilgningsskjemaet er inntektene trukket ut, slik at det bare er bevilgningene (fordeling og bruk av de generelle inntektene) som vises i oversiktene.

Nedenfor vises de største inntekstpostene som inngår i tjenestenes inntekter. Disse inntektene er med andre ord ført til inntekt hos tjenestene.

Beløp i 1000 kr

Overføringer og tilskudd fra andre	Regnskap 2024	Opprinnelig budsjett 2024
Statstilskudd	21 085	16 066
Andre refusjoner fra staten	15 468	10 678
Øremerket statstilskudd	29 700	24 394
Ressurskrevende tjenester,	42 541	45 902
Sykelønnsrefusjoner	43 365	21 936
Refusjon nedkomst	10 125	2 443
Ref. fra fylkeskommuner	3 052	2 292
Salg av tjenester til andre kommuner	7 677	4 354
Refusjon fra interkommunale samarbeid	8 871	6 202
Refusjon fra private	7 126	3 030
Kompensasjon merverdiavgift*	29 426	14 935
Tilskudd som er mindre enn 2 mill	4 895	-2 712
Sum overføringer og tilskudd jf regnskapsskjema økonomisk oversikt	223 244	149 520

* Merk: momskompensasjon regnskapsføres iht kommunale regnskapsregler, med likt beløp på driftsinntekter og driftsutgifter. Momskompensasjonen har dermed samlet sett en nulleffekt på regnskapsresultatene og den har liten interesse som analysestørrelse.

Brukerbetalinger	Regnskap 2024	Opprinnelig budsjett 2024
Brukerbetaling*	44 764	44 539
Betaling av kost	8 372	7 729
Annen brukerbetaling	23	0
Sum brukerbetaling jf regnskapsskjema økonomisk oversikt	53 159	52 268

*Brukerbetaling består av en rekke ulike egenbetalinger. Brukerbetaling for hjemmetjenester, matombringing, egenandeler, vederlag for sykeheimspasienter, dagopphold, opphold i barnehage og SFO,

Salgs- og leieinntekter	Regnskap 2024	Opprinnelig budsjett 2024
Gebyrinntekter	8 924	10 330
Avgiftsfrie salgsinntekter	1 288	7 246
Husleie boliger/næringseiendommer avg.fri	20 899	21 023
Festeavgift/tomteavgift avg.fri	3 453	3 300
Kommunale årsgebyr og tilknytningsavgifter	84 484	82 604
Avgiftspliktig salgsinntekter	4 664	3 924
Prosjektadministrasjon egne ansatte	2 940	3 716
Mindre salgsinntekter	2 217	1 330
Sum inntekter regnskapsskjema økonomisk oversikt	127 870	133 472

Den største inntektsposten i salgs- og leieinntekter er gebyrer for vann og avløp med 84,4 mill kr. Deretter kommer husleieinntekter med vel 20 mill kr og ulike gebyrinntekter med 8,9 mill kr.

Det regnskapsføres en del interne omfordelinger av kostnader mellom ulike enheter og tjenesteområder, og som er belastet likt med inntekter og utgifter. Inntekter har da en tilsvarende utgiftspost i regnskapet. Effekten er at omfordelingen i noen tilfeller blåser opp regnskapstallene på både inntekts- og utgiftssiden. I prinsippet skal ikke regnskapstall blåses opp, men prinsippet i kommuneregnskapet om å vise all tilgang og bruk av midler, vil likevel gi noe oppblåsing av tallstørrelser.

Driftsutgifter

Lønns og prisvekst

I statsbudsjettet blir kommunene kompensert med forventet økning i lønninger og priser. Først når året er ferdig, er det mulig å si noe om kommunene reelt sett ble kompensert.

Deflatoren for kommunesektoren utarbeides i Finansdepartementet i forbindelse med utformingen av det økonomiske opplegget for kommunene. Beregningene utarbeides i forbindelse med nasjonalbudsjettene, og utgjør en del av grunnlaget for vurderinger av utviklingen og utsiktene for norsk økonomi. Deflatoren benyttes blant annet til å prisomregne overføringer til kommunene og til å beregne realveksten i kommunesektorens inntekter. Kommunal deflator for kommunene beregnes som et veid gjennomsnitt av prisveksten på tre elementer: Lønnskostnader, kjøp av varer og tjenester i driften (produktinnsats) og bruttoinvesteringer.

Ut fra kommunal deflator (sammenvektet lønns- og prisstigning) viser den foreløpige deflatoren at lønnsutgifter økte med 5,2% og at prisstigningen var 3,4% for året 2024. Tallene kan bli justert noe når regnskapsåret 2024 er analysert nærmere. I forhold til 2023 er det høyere prisvekst, og lavere lønnsvekst enn i 2023.

Kommunal deflator	Endelig 2023	Anslag 2024 i RNB	Anslag 2024	Anslag 2025
Kommunal deflator	4,3	4,3	4,4	4,1
Årslønnsvekst	5,6		5,2	4,5
Prisvekst	3,0		3,4	3,5
Lønnsandel (posent)	57,4		57,4	57,4

Tabell "kommunal deflator" er hentet fra Statsbudsjettet, oktober 2024

I KS sin regnskapsundersøkelse av kommuneregnskapene i 2024 er utgiftsveksten i tjenestene satt opp mot deflatoren. En grov antakelse er at kommunene har fått inntektsvekst i 2024 som dekker den generelle lønns- og prisstigningen. Skattesvikten i 2024 gir grunnlag for en viss skepsis til om alt faktisk er kompensert.

Drift av kommunale bygg

Drift av kommunale bygg utføres av teknisk avdeling, men blir også regnskapsmessig belastet de ulike tjenesteområdene. For eksempel blir kostnader til skolelokaler lagt til tjenesteområdet grunnskole. En stor del av utgiftene blir fordelt til tjenesteområdene ved hjelp av en fordelingsnøkkel som avhenger av areal.

Utgifter til drift og vedlikehold er lavere enn fjoråret, og er innenfor det totale budsjettet. Det vil være avvik på tjenesteområdene innenfor bygg. Det er et større merforbruk på skolelokaler, men et mindreforbruk på blant annet institusjonslokaler og kommunale kulturbygg. Teknisk drift har holdt det totale budsjettet på drift og vedlikehold, uavhengig av tjenesteområde.

Energikostnader

Det ble i 2024 brukt ca 0,8 mill kroner mindre på energi på kommunale bygg enn budsjettet, og i overkant av 2,0 mill kroner mindre i 2024 enn i 2023. Vann/avløp og gatelys er omtrent på nivå med 2023. Kartlegging av strømforbruk i kommunen viser tydelig at kommunen har effekt av nye og mer energieffektive bygg og at det er effekt av Enøktiltak.

Beløp i 1000 kr

Energikostnader Strøm og bioenergi	2020	2021	2022	2023	2024
Kommunale bygg	9 318	14 677	14 988	15 795	13 480
Vann/avløp	2 420	3 450	3 160	3 498	3 121
Gatelys	617	750	738	654	677

Større driftsutgifter (kjøp av varer og tjenester, tilskudd og overføring til andre)

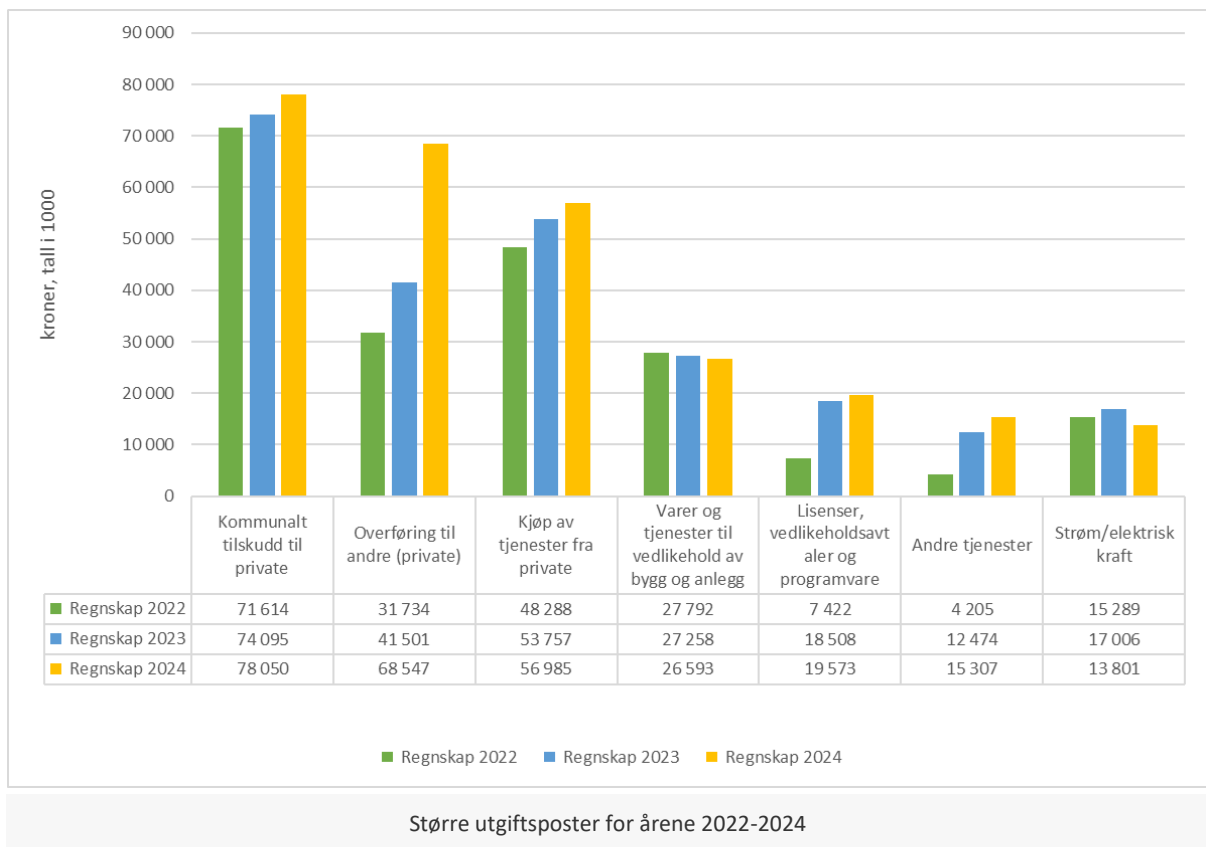
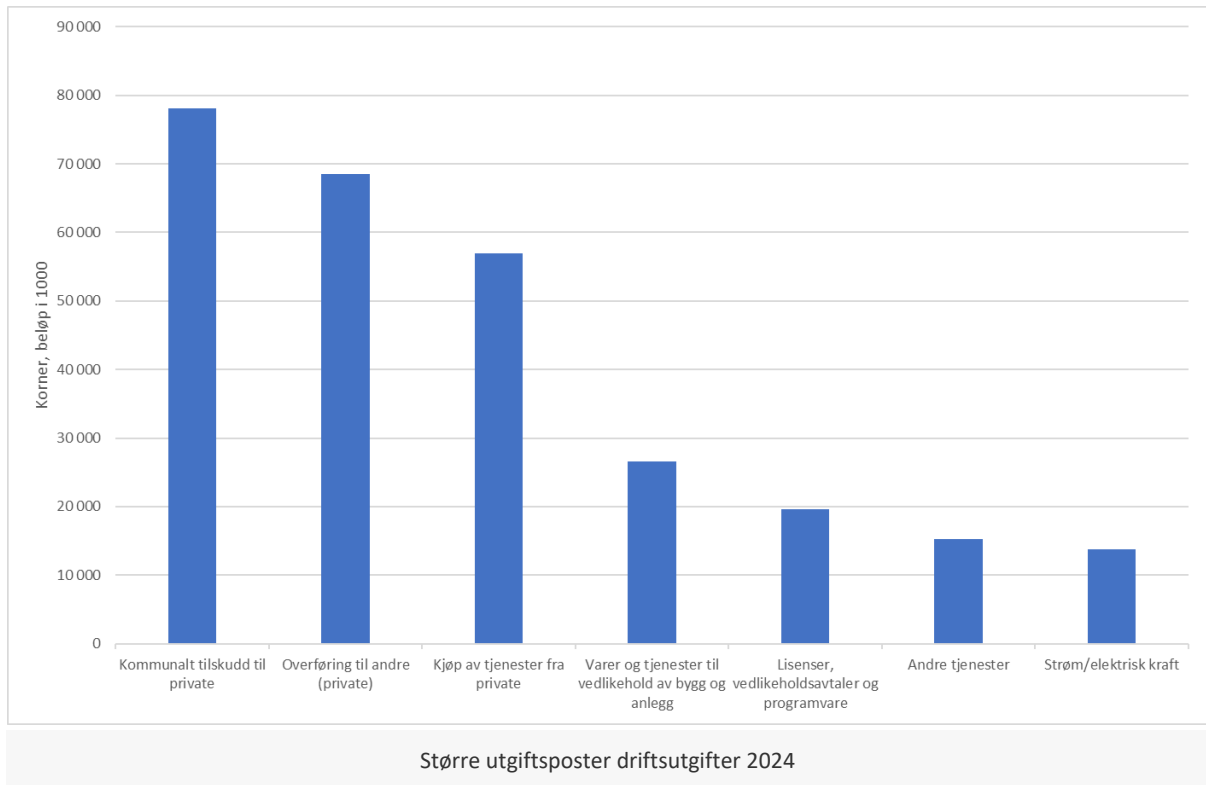
Kommunen har betydelig utgiftsposter til kjøp av varer og tjenester og overføringer og tilskudd til andre, dvs utgifter som ikke er lønn, pensjon og renteutgifter.

I 2024 utgjorde kommunen utgifter til kjøp av varer og tjenester, overføringer og tilskudd til andre 508,8 mill kroner. Disse postene framgår som egne linjer i regnskapsoversikt § 5-6 etter art). I overføringer og tilskudd inngår merverdiavgift på 29,4 mill kroner, som kommunen får kompensert. Merverdiavgift holdes utenfor i oppstillingene nedenfor. Kommunens netto driftsutgifter til kjøp, tilskudd og overføringer eksklusiv merverdiavgift utgjør 479,3 mill kroner i 2024.

I det etterfølgende omtales utgiftene i 2024, samt utvikling de 3 siste årene for de største utgiftspostene. Utvikling i vesentlige utgiftsposter innen drift framgår av figuren "Større utgiftsposter 2022-2024". Regnskapstallene er ikke korrigert for prisvekst.

Som vi ser av etterfølgende figur er de 3 største utgiftspostene til drift er tilskudd til private, overføringer til andre og kjøp av tjenester fra private. Postene er nærmere omtalt i det etterfølgende. Det har vært en markant økning i overføring til private fra 2023 til 2024, øvrige utgiftsposter har en morna utvikling i forhold til lønns- og prisvekst.

Årsrapport og årsberetning 2024

Kommunalt tilskudd til private utgjør 78,1 mill. kroner 16,1 prosent av de totale driftsutgiftene i 2024. I utgiftsposten inngår tilskudd til private barnehager (59,7 mill.kroner) og legetjenester, omsorgstjenester og helsestasjoner (18,2 mill kroner). Det er ingen vesentlig endring i utgiftsnivå fra 2022 til 2024.

Overføring til andre (private) utgjør 68,5 mill. kroner, 14,1 prosent av de totale driftsutgiftene i 2024. Det er en betydelig økning i denne utgiftsposten fra tidligere år. I 2023 utgjorde disse utgiftene 41,5 mill.kroner, 9,2 prosent av de totale utgiftene. Veksten fra 2023 utgjør 65,2 % og er betydelig over kommunal deflator.

Den vesentlige økningen i utgiftene skyldes en betydelig vekst i utgiftene til ytelser til livsopphold. I 2024 hadde kommunen utgifter til livsopphold på 44,8 mill.kroner mot 30,4 mill. kroner i 2023. Hovedsaklig er veksten er knyttet til økningen i utbetalingene til flyktninger fra NAV, 17,4 mill.kroner i 2024 mot 4,0 mill.kroner i 2023. Økningen i utgiftene skyldes det store antall flyktninger i kommunen, samt at en stor del av flyktningene ikke er i arbeid og trenger støtte til livsopphold.

Videre har kommunen utgifter til til idrett og kultur med på 13,7 mill.kroner og kirke og gravplass med 7,7 mill.kroner. Tilskuddet til Verdal II til garderobeanlegg i nytt klubbhus på 13,25 mill kroner er regnskapsført i driftsregnskapet. Dette er en engangsutgift som forklarer økte utgifter fra 2023.

Kjøp av tjenester fra private utgjør 57 mill. kroner, 11,8 prosent av den totale sum driftsutgifter. Hovedsakelig er utgiftene knyttet til finansiering av drift av lokale skoler, legetjenester, omsorgssenter og sosiale tjenester.

Varer og tjenester til vedlikehold av bygg og anlegg. Utgiftene til anskaffelse av materialer for utførelse av bygge-og reparasjonsarbeid ("Kjøp av varer til bygg og anlegg") er stabilt og betydelig høye i løpet av de siste årene. I 2024 er disse utgiftene på nivået 5,5 prosent av den totale sum driftsutgifter og utgjør 26,6 mill.kroner. Det vises for øvrig til egen omtale av drift av kommunale bygg.

Lisenser Kommunen har fortsatt betydelige utgifter til anskaffelse av lisenser og konsulentttjenester i 2024, på nivå med 2023. I 2024 utgjorde disse utgiftene 19,6 mill.kroner eller 4,0 prosent i de totale driftsutgiftene.

Kjøp av andre tjenester. Kommunens kjøp av andre tjenester utgjør 15,3 mill.kroner, mot 12,5 mill kroner i 2023, en økning på 22,4 prosent, som er betydelig over kommunal deflator.

Strømutgiftene utgjør 13,8 mill.kroner i 2024 som er 18,8 prosent mindre enn i 2023. Det vises til egen omtale av energikostnader for kommunale bygg.

Lønns- og pensjonsutgifter

Analyse av lønn og sosiale utgifter omhandler sentrale forhold i forhold til kostnadsnivå, og viser utvikling i utgiftsnivå over år. Formålet er å analysere utviklingen i utgiftsnivået. Analysen må ses i sammenheng med kapittel 1.1.3 budsjettkontroll gir hovedforklaringer til avvik innen de ulike tjenesteområdene, samt 1.4 organisasjon som blant annet omtaler utvikling i nærvær.

En betydelig del av kommunens driftsutgifter er utgifter til lønn og sosiale utgifter. Kommunens netto lønnsutgifter inkludert refusjon sykepenger, utgjør 929,1 mill. kroner i 2024 . Av dette utgjør lønn faste stillinger, 675 mill kroner, vel 72 prosent av samlede lønnsutgift.

I kommuneregnskapet inngår introduksjonsstønad i sum lønnsutgifter. Introduksjonsstønad er ment som en inntektssikring, og kan ikke direkte relateres til kommunens tjenesteproduksjon. Kommunens samlede lønnsutgifter korrigert for introduksjonsstønad, er 910 millioner kroner.

I forhold til vedtatt budsjett har kommunen et merforbruk på lønnsutgifter på 12,7 mill kroner, 1,4 prosent over revidert budsjett. Merforbruket lønn må ses i sammenheng med tilskudd og andre refusjoner som finansierer deler av merforbruket.

Lønnsoppgjør 2024

KS har beregnet årslønnsvekst-ramma for 2023– 2024 for stillinger som følger Hovedtariffavtalen (HTA) kapittel 4. Året 2024 var et hovedoppgjør. Beregningene er gjort etter tariffoppgjøret i 2024 for kap. 4, 3 og 5. Arbeidstakere i kapittel 4 er omfattet av sentrale lønnsforhandlinger, mens arbeidstakere i kapittel 3 og 5 får lønnstillegg avtalt lokalt i den enkelte kommune. Ansatte i kapittel 4 utgjør omlag 85 % av årsverkene. Kapittel 3 er ledere, mens kapittel 5 består av akademikere, eksempelvis advokater, rådgivere, ingeniører og leger.

Beregnet årslønnsvekst fra 2023 til 2024 viser et anslag på hva gjennomsnittlig årslønn for ansatte som følger Hovedtariffavtalens forhandlingsbestemmelser i kapittel 4, 3 og 5 øker med fra kalenderåret 2023 til kalenderåret 2024. Årslønnsvekst for kapittel 4 ble 5,4 prosent. Resultatet for kapittel 3 (ledere) og kap 5 (akademikere) ble henholdsvis 4,3 og 4 prosent. Virkningstidspunkt for oppgjør ble 1. mai.

I 2024 er det fordelt 21 mill kroner til å finansiere økte utgifter til fast lønn inkl sosiale utgifter som følge av sentralt og lokalt lønnsoppgjør.

Lønnsutgifter 2024. Utvikling over år

Etterfølgende tabell og figur under viser utvikling i lønnsutgifter i perioden 2021-2024. I tabellen er lønnsutgiftene gruppert og spesifiserer lønn til faste stillinger, øvrig/variabel lønn, sosiale utgifter og refusjon sykepenger og foreldrepenger.

Som vi ser utgjør kommunens samlede lønnsutgifter inkl refusjon sykelønn og foreldrepenger, 929 mill kroner. Veksten i lønnsutgiftene fra 2023 til 2024 er 89,1 mill, en vekst på 10,6 prosent.

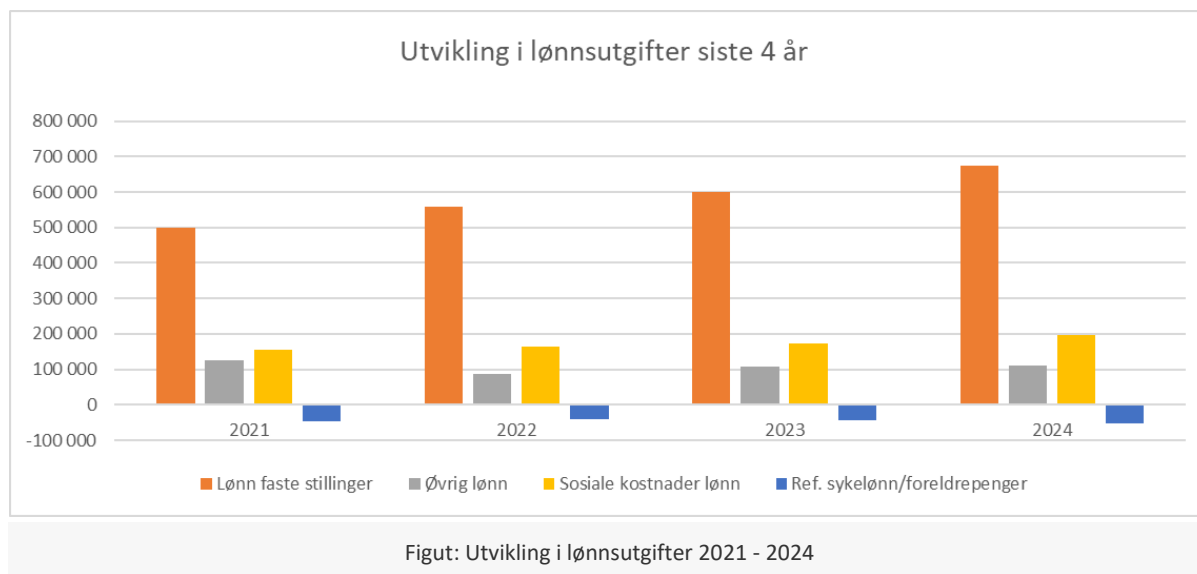
Regnskapet for 2024 er avlagt med merutgifter på 12,7 mill. kroner i forhold til revidert budsjett, og er knyttet til faste stillinger og variabel lønn. Sosiale utgifter 197,1 mill kroner er som budsjettet, en vekst på 13 prosent fra 2023. Refusjoner av sykelønn og foreldrepenger på 53,5 mill kroner er 29,1 mill kroner høyere enn budsjettet.

Type lønnsutgift	Regn- skap 2021	Regn- skap 2022	Regn- skap 2023	Regn- skap 2024	Rev. budsj. 2024	Avvik 2024 i kr	Avvik 2024 i %	Endr. i kr 2023- 2024	Endr. % 2023- 2024
Lønn faste stillinger	499 388	559 285	601 162	674 970	656 532	-18 438	-2,8 %	73 808	12,3 %
Øvrig/variabel lønn	125 549	87 248	107 425	110 515	81 339	-29 176	-35,9 %	3 090	2,9 %
Sosiale kostnader lønn	154 043	164 784	174 174	197 148	202 878	5 730	2,8 %	22 974	13,2 %
Ref. sykelønn/foreldrepenger	-47 481	-41 786	-42 687	-53 489	-24 379	29 111	- 119,4 %	-10 803	25,3 %
Sum lønnsutgifter	731 499	769 531	840 074	929 144	916 370	-12 774	- 1,39%	89 070	10,6%

I 2024 utgjør lønn faste stillinger 674,9 mill kroner, et merforbruk på 18.4 mill kroner fra budsjett. Veksten fra 2023 til 2024 på 12,3 prosent. Veksten er betydelig høyere enn beregnet årslønnsvekst for KS-området på 5,7 prosent.

Variabel lønn på 110,5 mill kroner, et merforbruk avvik på 29,2 mill kroner fra budsjett. Merforbruket i variabel lønn er knyttet til vikarutgifter ved sykdom, innleie av vikarer ekstrahjelp, samt overtid. Merforbruk må ses i sammenheng med tilsvarende merinntekter fra refusjon sykepenger og svangerskapspermisjon på 29,5 mill kroner. Vikarutgiftene er på nivå med 2023.

Figuren "utvikling i lønnsutgifter siste 4 år" viser en økning i lønn i faste stillinger på omlag 44 mill kroner pr år fra 2021 til 2024. Sosiale utgifter øker også i perioden. Variabel lønn og refusjoner er omlag på samme nivå i 4- årsperioden.

Pensjonskostnader 2024

Kommunen har etter fratrekk av arbeidstakers andel, betalt 106,3 mill kroner i pensjonspremie til KLP og SPK.

Kommunens beregnede netto pensjonskostnad som er utgangspunkt for regnskapsføring av pensjon, utgjør 73,9 mill kroner. Differansen mellom premie og netto pensjonskostnad benevnes premieavvik. For 2024 er pensjonspremien 46,4 mill kroner høyere enn beregnet kostnad, som medfører et positivt premieavvik som inntektsføres som en kalkulatorisk inntekt. Andel av tidligere års akkumulert premieavvik som utgiftsføres, utgjør 24 mill kroner i 2024. Netto effekt av positivt premieavvik og amortisering av tidligere års premieavvik utgjør en inntektsføring på 22,3 millioner kroner.

Årets pensjonskostnader framkommer som differansen mellom betalt pensjonspremie, og utjevning over år. Pensjonskostnaden i 2024 utgjør på i underkant av 84 mill. kroner. Pensjonskostnaden vurderes som det riktige nivået/uttrykket for kommunens pensjonsnivå. Ved at kommunen betaler betydelig mer premie enn det som utgiftsføres, bidrar dette til å svekke kommunens likviditet.

Som det framgår av tabellen under har kommunen mindreutgifter til pensjon ekskl arbeidsgiveravgift av pensjon, vel 10 mill kroner i 2024. Mindreutgiftene skyldes i hovedsak det positive premieavviket som er inntektsført i 2024 og som ble bedre enn budsjettet. Regnskapsført premieavvik er omlag 8,4 mill. kroner bedre enn budsjettet.

Det vises til note 4 til årsregnskapet for 2024 som spesifiserer pensjonen ytterligere.

		Regnskap 2024	Revidert budsjett 2024	Avvik
A	Pensjonspremie fratrasket arbeidstakers andel	106 340	108 916	2 576
B	Bruk av premiefond i KLP	- 15 216	-15 000	216
C	Netto betalt premieinnbetaling	91 124	93 916	2 792
A	Årets pensjonspremie	106 340	108 916	2 576
E	Premieavvik	-46 361	-37 972	8 390
F	Utjevning av premie over år (amortisering)	24 004	23 759	-245
G	Regnskapsført pensjonskostnad ekskl aga	83 983	94 703	10 721

A: Kommunen utbetaling til KLP og SPK fratrasket arbeidstakers andel

B: Bruk av premiefond. Kommunens premiefond i KLP er avkastning på pensjonsmidler som er tilbakeført på premiefond

C: Premieinnbetaling som inngår i kommunens pensjonskostnad . Uavhengig om der er bruk av premiefond.

E: Premieavvik, differanse mellom premie og netto pensjonskostnad. Inngår i kommunens pensjonskostnad

F: Andel av tidligere års premieavvik (amortisering). Inngår i kommunens pensjonskostnad

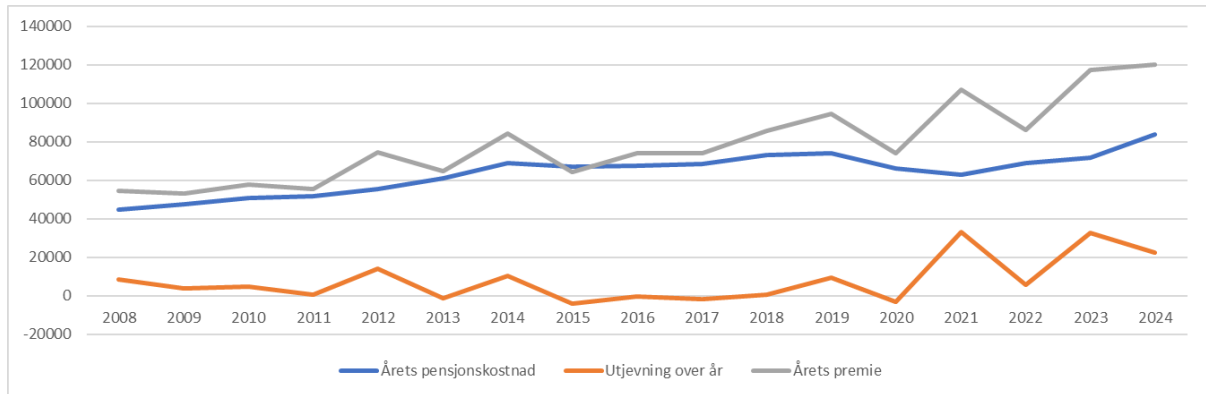
G: Regnskapsførte pensjonskostnad i kommunens regnskap

Det beregnes arbeidsgiveravgift av pensjonsutgifter og pensjonspremie. I 2024 er det inntektsført 3,1 mill kroner i beregnet arbeidsgiveravgift av utjevning av premie over år.

Kommunen har ved utgangen av året et akkumulert premieavvik inkl arbeidsgiveravgift på 163,8 mill kroner.

Utvikling i pensjonskostnader vv premie

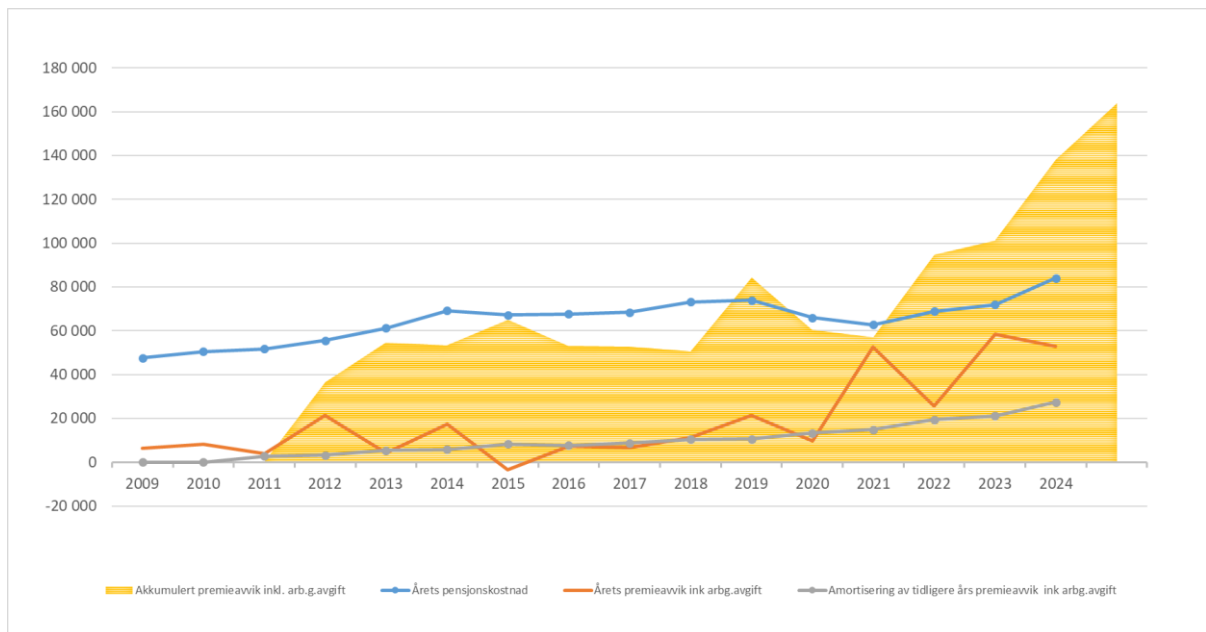
Forskjellen mellom pensjonspremie og pensjonskostnad er utjevning i form av premieavvik og amortisering av premieavvik. I etterfølgende figur ser vi utviklingen fra 2008 til 2024. Kommunen har betalt mer premie enn regnskapsført kostnad i alle år, med unntak av 2015.

Figur: Utvikling i pensjonskostnad og pensjonspremie 2008-2024

Sammenstilling av utvikling av pensjonskomponenter over år

I etterfølgende figur viser sentrale komponenter i pensjonsavregningen fra 2009 til 2024.

Figur: Utvikling av årlig premieavvik og amortisering av tidl. års premieavvik. Akkumulert premieavvik og netto pensjonskostnad inkl administrasjonsutgifter 2009 - 2024

Årsrapport og årsberetning 2024

Som figuren viser er det bygd opp et større akkumulert premieavvik som skal utgiftsføres i årene framover. Amortisering (fordeling) av tidligere års premieavvik (grå linje) har stigende kurve. Da premieavvikene i tidligere år stort sett har vært inntektsføring, kommer amortiseringen som en utgift. Utgiften er økende fordi samlet premieavvik stiger raskere enn amortiseringen.

Mekanismen i utjevningen er at differansen (omtalt som premieavvik) mellom betalt premie og pensjonskostnad, føres som en korreksjonspost i regnskapet. Det får den konsekvens at det er pensjonskostnaden som påvirker netto driftsresultat (regnskapsresultatet). Som nevnt utjevnes premieavviket over en amortiseringsperiode. Amortiseringsperioden har vært justert ned i flere omganger for å unngå at kommunene skyver for mye utgift foran seg. For tiden er amortiseringsperioden på 7 år.

Inntektsført premieavvik i 2024 på 46,4 mill. kroner vil komme som en utgift med 1/7 pr år fra 2025 til 2031. Ved utgangen av 2031 vil det være like mye utgiftsført som inntektsført, og utjevningen er ferdig. Hvert år behandles på samme måte. I regnskapet for 2024 føres det amortisering (utgift) for inntektsført premieavvik helt tilbake til 2009. Se tabellen nedenfor.

Premieavvik har stort sett har vært høyere enn amortiseringsutgiften i tidligere år, med unntak av 2015 og 2020. Året 2021 skiller seg ut med ekstra høyt premieavvik, mens 2022 følger tendensen med en mer jevn vekst etter 2015. Det aller meste av premieavviket gjelder pensjoner i KLP. Premieavvikene i Statens Pensjonskasse (lærerne) er mye lavere.

Metode for regnskapsføring utsetter pensjonsutgiftene og gir et ikke netto driftsresultat som ikke er reelt over tid.

Premieavvik og amortisering i årene som kommer

Figuren “premieavvik, amortisering og akkumulert premieavvik” presenterer kun tall fra pensjonsordningen i KLP. Ordningen i SPK (Statens Pensjonskasse) har mye lavere avvik mellom premie og kostnad og premieavvikene jevner seg mer ut ved at det svinger mellom inntekt og utgift fra år til år. Premieavvikene i SPK har derfor ikke den samme relevans og er derfor ikke tatt med i oversikten nedenfor. Det henvises til note 4 pensjonsforpliktelser i regnskapet for nærmere detaljer fra begge pensjonsordningene.

		PREMIEAVVIK KLP											Rest amortisering
Premieavvik KLP		2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2025-2031
(15 år)	2009	5 195 812	-346 387	-346 387	-346 387	-346 387							-
(15 år)	2010	6 488 929	-432 595	-432 595	-432 595	-432 595							432 595
(10 år)	2011	5 096 556	-509 656										-
(10 år)	2012	20 262 885	-2 026 289	-2 026 289									-
(10 år)	2013	4 646 765	-464 677	-464 677	-464 676,5								-
(7 år)	2014	15 958 954	-2 279 851										-
(7 år)	2015	-5 739 718	819 960	819 960									0
(7 år)	2016	5 664 022	-809 146	-809 146	-809 146								-
(7 år)	2017	5 577 869	-796 838	-796 838	-796 838								-
(7 år)	2018	8 860 056	-1 265 722	-1 265 722	-1 265 722	-1 265 722							1 265 722
(7 år)	2019	17 602 948	-2 514 707	-2 514 707	-2 514 707	-2 514 707	-2 514 707						5 029 414
(7 år)	2020	9 183 187	-1 311 884	-1 311 884	-1 311 884	-1 311 884	-1 311 884	-1 311 884					3 935 652
(7 år)	2021	44 822 195	-6 403 171	-6 403 171	-6 403 171	-6 403 171	-6 403 171	-6 403 171	-6 403 171				25 612 683
(7 år)	2022	22 574 477		-3 224 925	-3 224 925	-3 224 925	-3 224 925	-3 224 925	-3 224 925	-3 224 925			16 124 626
(7 år)	2023	45 068 469			-6 438 353	-6 438 353	-6 438 353	-6 438 353	-6 438 353	-6 438 353	-6 438 353		38 630 116
(7 år)	2024	45 009 972				-6 429 996	-6 429 996	-6 429 996	-6 429 996	-6 429 996	-6 429 996	-6 429 996	45 009 972
Amortisert premieavvik i året		-13 244 173	-16 669 166	-18 356 256	-22 734 583	-28 021 353	-26 323 035	-23 808 329	-22 496 445	-16 093 274	-12 868 349	-6 429 996	136 040 780

Tabell: Premieavvik, amortisering og akkumulert premieavvik pr år i KLP, år 2021-2024

Tabellen viser at inntektsført premieavvik i 2024 knyttet til KLP ordningene, var høyt (45 millioner kroner). Det er ved utgangen av 2024 tilsammen 136 millioner kroner som skyves til utgiftsføring i de neste 7 år. Premieavviket er dermed ikke en varig inntektspost, men en utjevningsordning som fordeler svingningene i pensjon mellom år.

Amortisering av tidligere års premieavvik (utgiftsføring) for KLP-ordningen blir 28 millioner kroner i 2025. Under forutsetning at det ikke oppstår nye positive premieavvik, som skal inntektsføres, kan amortiseringsbeløpet gå ned i årene fremover. Imidlertid indikerer prognoser fra KLP at det kan forventes nye positive premieavvik til inntektsføring de nærmeste årene. Inntektsføring av positive premieavvik som overstiger amortiseringen, vil gi en positiv forbedring av netto driftsresultat, og bety et økt handlingsrom. Motsatt vil denne mekanismen bidra til redusert økonomisk handlingsrom dersom amortiseringen blir høyere enn inntektsført premieavvik. Skulle premieavviket bli en utgiftsføring vil summen av utgiftsført premieavvik og utgiftsført amortisering kunne bli en betydelig reduksjon i handlingsrommet. Det ligger derfor usikkerhet i hvordan premieavvik utvikler seg i årene som kommer.

For nærmere informasjon om årets pensjonskostnader, pensjonsmidler og pensjonsforpliktelser regnskapsføres iht god kommunal regnskapsskikk, se note 4 til årsregnskapet.

Finansinntekter og -utgifter

Beløp i 1000 kr

Finansinntekter og -utgifter	Regnskap 2024	Oppr. bud 2024	Rev.bud 2024	Regnskap 2023	Avvik fa revidert budsjett
Renteinntekter	42 452	38 700	35 347	25 380	7 105
Utbytter	10 010	8 000	8 000	8 557	2 010
Renteutgifter	96 770	118 136	104 807	67 629	8 037
Avdrag på lån	82 300	82 300	82 300	79 501	-0
Sum finansinntekter/-utgifter	126 607	153 736	143 760	113 193	17 153

Finansposter er ca 17,2 bedre enn budsjettet. Avviket ville vært 27,1 mill kr lavere enn budsjettet, dersom opprinnelig budsjett ikke hadde blitt revidert. Årsaken til at budsjettet ble revidert skyldes lavere investeringer og dermed låneopptak og at renteutviklingen utover i året viste at det var grunnlag for å justere. For postene utbytte, renteutgifter og avdrag på lån er regnskapstallene i stor grad sammenfallende med økonomisk rapportering gjennom året. Den totale driftsbalansen for kommunen ga ikke grunnlag for å hente ut besparelsene på finansområdet til økte bevilgninger. Prognosene utover andre halvår viste en krevende utvikling og alt som kunne forbedre driftsresultatet ville være bra.

Renteinntekter ble det bedre enn rapportert. Dette skyldes at likviditeten ble klart bedre enn forventet og at rentenivået var høyere på slutten av året enn markedsforventningen som lå til grunn for budsjettet.

Kommunens lån bestemmes i stor grad av pengemarkedsrente (3 måneders Nibor) pluss en avtalt margin. Det vil si at de flytende renteutgiftene i stor grad svinger i takt med endringer i pengemarkedsrenten. Ved refinansiering påvirkes også renteutgiftene ved at marginpåslaget kan bli endret i det nye lånet. Altså at det ikke er mulig å få refinansiert lånet til like god eller bedre vilkår enn det gamle lånet. Kommunen bruker sertifikatlån til å holde rentekostnadene lave, når markedet ligger til rette for dette. .

Kommunen har en relativt høy andel lån med fastrente. Fastrenten er innarbeidet på ulike vis. Noen lån er rene fastrentelån, andre lån har et fast marginpåslag på toppen av flytende rente og kommunen har i 2024 hatt tre rentebytteavtaler som også inngår som rentesikring.

Kommunens renteutgifter budsjetteres med en margin på 1% på flytende rente. Det utgjorde ca 10 mill kr i ekstra budsjetterte renteutgifter i 2024. Det er ikke brukt noen rentemargin på renteinntekter og heller ikke på innlån og utlån på Husbanklånene (lån til videreformidling). rentemarginen gt inn en intern rentesikring ved at flytende rente budsjetteres med et tillegg på 1% på flytende rente. Rentemarginen er en ren budsjett-teknisk sikring og kommunen beholder "gevinsten" om det ikke blir bruk for sikringen.

Kombinasjon av rentesikringer og muligheter i markedet til å ta opp nye lån til lavere pris enn budsjetter, og lavere låneopptak, har gitt kommunen lavere renteutgifter enn budsjettert.

Investeringsgjeld	Margin	2023	2024	2025	2026	2027
Renteutgift prognose m påslag	1,0 %	52 900	90 900	99 600	99 100	100 500
Renteutgift prognose	0,0 %	52 400	81 200	86 900	85 800	86 200
Forskjell med margin		500	9 700	12 700	13 300	14 300

Tabellen viser rentemarginen som lå i budsjett og økonomiplan 2024-2027. Gjelder bare investeringsgjeld, ikke Husbanklånene.

Rentenivået

Rentenivået for korte renter har ligget tilnærmet flatt fra juli 2023 og ut 2024. I 2025 har rentenivået beveget seg sakte nedover i påvente av kutt i rentene i 2025. De siste ukene er troen på rentekutt i 2025 svekket og dette har gitt en liten vekst i rentene. De største endringene er på de lange rentene (fastrente). De lange rentene (fastrentene) har steget relativt mye den siste tiden. Kommunale lån prises fra styringsrenten og opp til 0,60% over denne. Tradisjonelt har lange lån det største påslaget på pengemarkedsrenten og et tradisjonelt kommunelån i Kommunalbanken med 40 års løpetid og flytende rente har typisk en rente på pengemarkedsrente (Nibor 3M) pluss et marginpåslag på 0,60%.

I 2024 ble renteutgiftene lavere enn budsjettert. Til tross for at budsjettet har holdt, så må det sies at renteutgiftene er krevende. Renteutgiftene i kroner er mye høyere enn for noen år siden. Utgiftene dempes av rentesikringen på lån og at innskuddsrenter har økt. Budsjettavviket på renteinntekter var høyt i 2024. Dette må ses i sammenheng med at likviditeten ble langt bedre enn budsjettert.

Figuren viser utviklingen i styringsrenten fra Norges Bank og pengemarkedsrenten (NIBOR (3 måneders rente)). Kommunale lån ligger normalt med en margin fra 0,30% til 0,60% over pengemarkedsrenten. Det gjelder ikke fastrentelån. Disse er priset på det tidspunkt lånet er tatt opp.

Renten gikk sterkt ned da pandemien startet i mars 2020. Renten viste så tegn til å hente seg inn i gjen utover i 2020, men utviklingen ble i stedet en fallende rente fra starten av året 2021 helt fram til det snudde ca i juli 2021. Siden juli 2021 har rentenivået gått markant opp.

NIBOR3M og styringsrente

Grafen viser utviklingen til pengemarkedsrenten i Norge (NIBOR) og styringsrenten fra Norges Bank. NIBOR3M er videredistribuert etter lisens med NoRe. Se [NoRe](#) for vilkår for bruk.

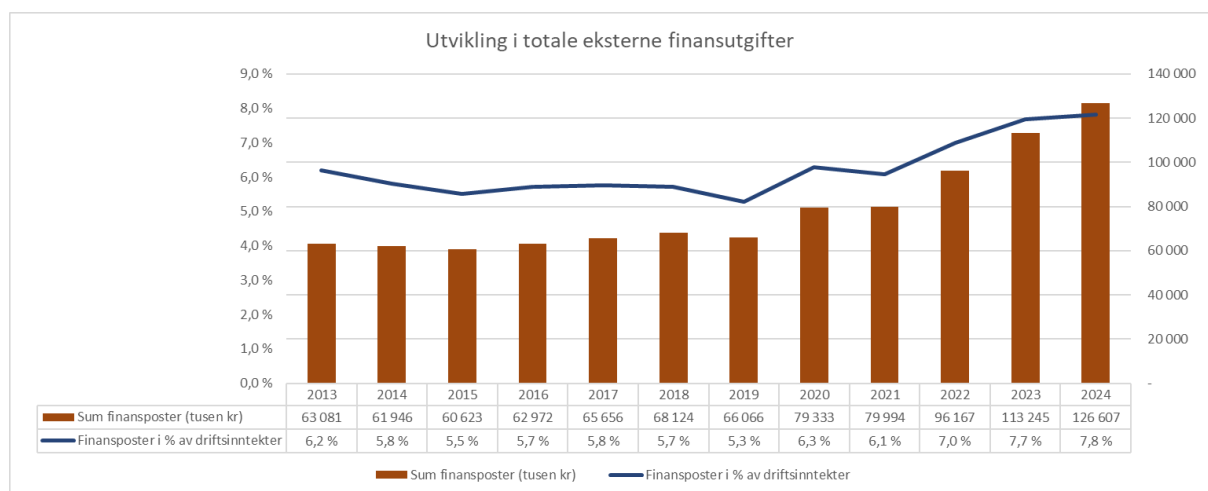
N1

Figur hentet fra analysemodul hos Fixrate AS - Fixrate AS leverer markedsplattform for bankinnskudd

Historisk utvikling finanskostnader

Den samlede virkningen av økt rentenivå og økte avdrag er vist i figuren under.

Tall fra regnskapene. Renteutgifter og avdrag i 1000 kroner og målt i fht driftsinntekter (bæreevnen)

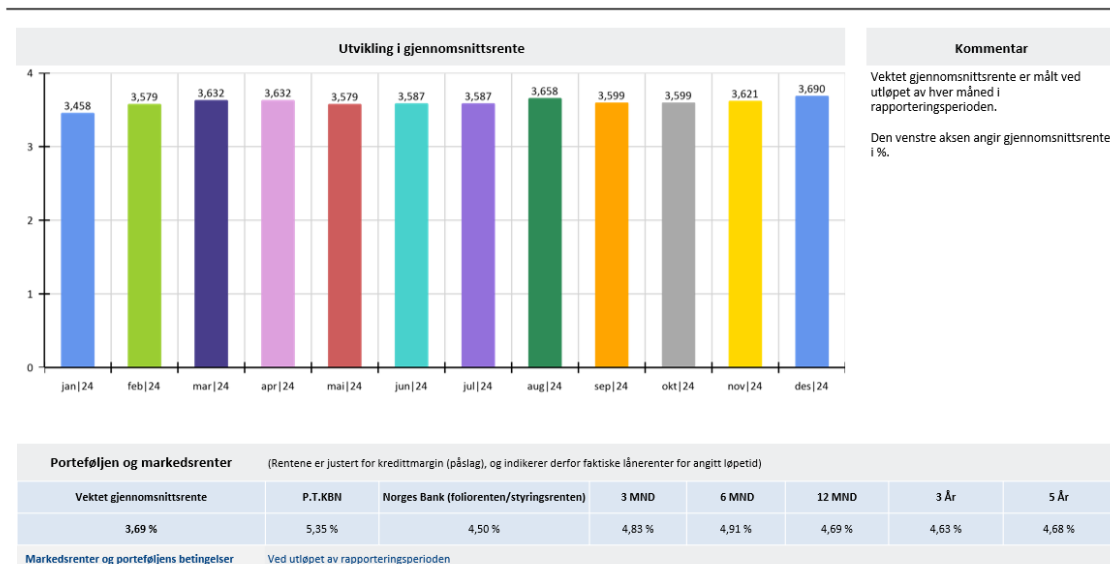
Figuren viser at finansutgifter (renteutgifter, låneomkostninger og avdragsbetaling) er mer enn doblet fra 2013 til 2024. Driverne bak den sterke økningen er rentenivå, lånevolum og hvor raskt gjeld betales ned. Forholdstallet mellom finansutgiftene og driftsinntekter sier noe om hvor stor del av det økonomiske handlingsrommet som går med til å betjene gjeld. Dess høyere andel, dess mer kan en si at det fortrengrer årlig tjenesteproduksjon. Så kan det samtidig sies at det ikke vil være bærekraftig å slutte å investere, slik at det egentlig er lånevolum utover normalen for kommuner som skaper utfordringer. Andelen finansutgifter av driftsinntekter øker fra 6,2% i 2013 til 7,8% i 2024. Andelen var noenlunde stabil fram til og med 2019, så har andelen økt mye fra 2020 til 2024.

Nedenfor vises en del sentrale tall for investeringsgjeld, altså gjeld utenom Husbanklån (startlån) og pensjonsforpliktelser.

Figuren nedenfor viser utviklingen i gjennomsnittlige renter på lån i Verdal kommune i 2024. Figuren viser at gjennomsnittrente i kommunen i desember 2024 er lavere enn styrings-renten i Norges Bank. Slik har det vært gjennom hele 2024 og skyldes rentesikringene.

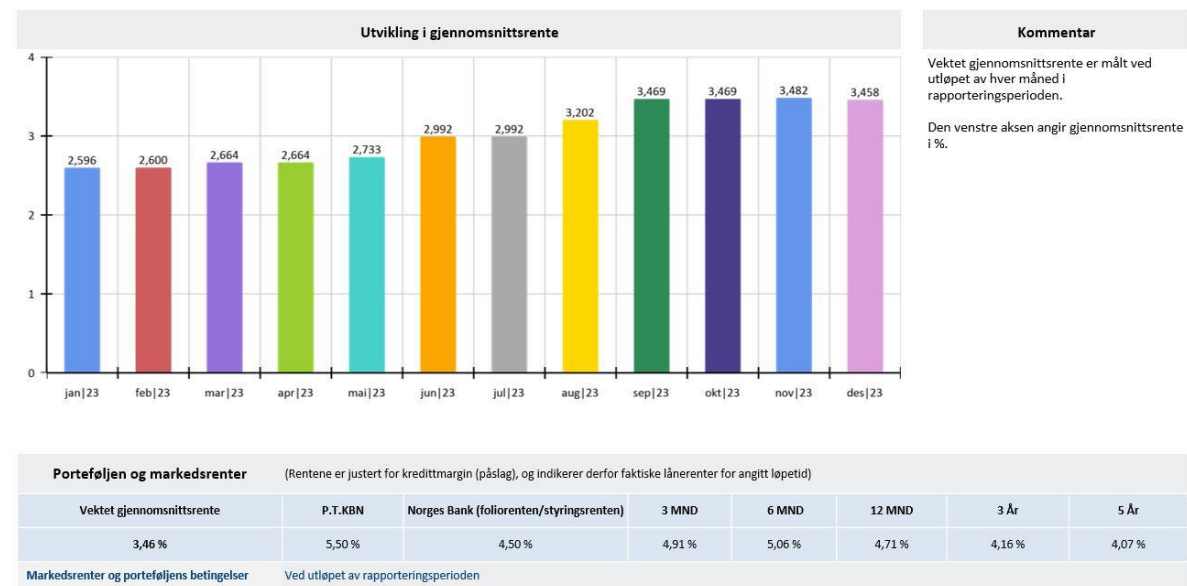
Utvikling i faktiske renteutgifter etter sikring i løpet av 2024 for investeringsgjeld. Snittrenten har økt fra 3,458% i januar til 3,69% i desember. Fra januar 2023 til desember 2024 har kommunens snittrente etter rentesikringer samlet økt fra 2,596% til 3,69%.

Utvikling gjennomsnittrente

Tilsvarende renteutvikling for året 2023 viste at snittrente på sikret gjeld økte fra 2,596% i januar til 3,458% i desember.

Utvikling gjennomsnittrente

Historiske renter:

Rentebanen slik den så ut da budsjett 2024 ble satt opp i oktober 2023. Forventning om rentekutt i slutten av 2024 og flere kutt i 2025

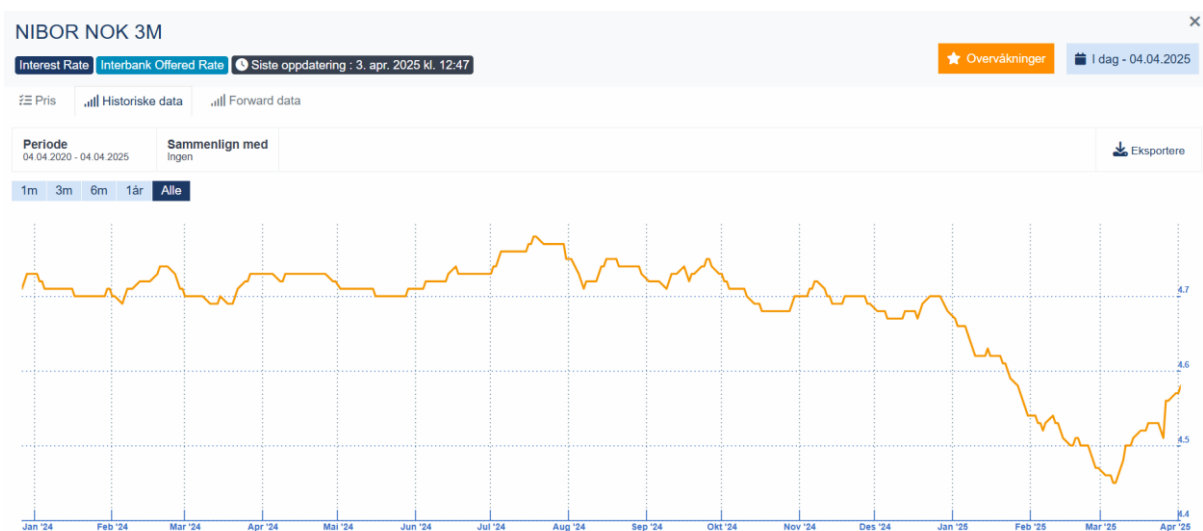

Nedenfor: Rentebanen slik den ser ut nå: Rentekuttene har ikke kommet og rentebanen er hevet. Markedet er mer usikker på rentekutt fremover.

Årsrapport og årsberetning 2024

Det faktiske rentenivået gjennom 2024 og fram til april 2025. Nivået har ligget høyere enn forventningene pr oktober 2023.

Pengemarkedsrenten (Nibor 3 måneder) har ligget på ca 4,7% gjennom året. Så startet en liten nedgang på slutten av året som så snur i mars. Den lange perioden med flat utvikling i renten har vært en periode der markedet har ventet på rentekuttene.

Det ligger mer info om finansområdet i finansrapporteringen (eget fagkapittel årsberetningen).

Større prosjekter og satsinger i driften

I økonomiplan for 2024-2027 er prosjekter i regi av virksomhetsområdene beskrevet i kapitlet driftsinntekter hos tjenestene. Når regnskapet avlegges er det naturlig å vurdere omtale av prosjektene. I årsberetningen omtales kun et utvalg av prosjekter og satsinger. Formålet er å synliggjøre hvordan prosjektet eller satsingen påvirker netto årsresultatet, og ev har et avvik fra budsjett.

I driftsregnskapet benyttes prosjekt til å kunne sammenstille utgifter og inntekter til bestemte formål. Sammenstillingen kan omfatte regnskap for tilskuddsmidler, interne bevilgninger eller andre interne formål som å ha kontroll på utgifter til bestemte formål som ikke fanges opp av andre dimensjoner i regnskapsføringen. I 2024 er det regnskapsført utgifter på 219 millioner kroner med prosjektdimensjonen. Regnskapet viser tilhørende inntekter utgjør 110,3 millioner kroner. Det er dermed regnskapsført en netto utgift på 109,4 millioner kroner med prosjektdimensjonen.

Som vi ser av tabell over utvalgte prosjekter er disse samlet samlet sett i balanse. Prosjektene utgjør kostnadmessig 27 mill kroner, er finansiert ved tilskudd og bruk av avsatte midler fra tidligere år.

Prosjektet digitalisering/robotisering Det ble i budsjett 2024 avsatt 3,8 mill kroner av egne midler, til å finansiere arbeid med digitalisering og robotisering. Det ble foretatt en budsjettjustering, og beløpet ble justert til 1,8 mill kroner. Prosjektet har et mindreforbruk på 1,6 mill kroner.

Helseplattformen: Prosjektregnskapet viser et merforbruk på 0,9 mill kroner for 2024. Det vil bli lagt fram oppdatert prosjektregnskap i 2024

For nærmere omtale av aktivitet i prosjektet vises til omtale i kapittel 1.5 planer, satsinger og prosjekter.

Prosjekter 2024 tall i 1000 kr	Driftsutgifter	Driftsinntekter	Bundne fond	Årsbudsjett	Avvik
Digitalisering/robotisering	188	-38	0	1 800	1 650
By- og bygdeLAB fase 2	1 733	-1 453	-206	0	-74
Polen (Eu-prosjekt)	8 615	-8 618	0	0	3
Rus/psykatri voksne med langvarig behov for oppfølging	2 450	-2 000	0		-450
Heia Verdal	1 190	-128	0	1 250	188
Heia Innherred	1 123	-1 164	441	400	0
Helseplattformen	7 642	-984	0	5 743	-916
Ombruksprosjekt	1 444	-1 225	0	0	-220
Omsorgspakker	3 310	-3 186	-100,94	0	-24
Sum utvalgte prosjekter	27 698	-18 795	134	9 193	156

1.1.1.2: Investeringsregnskapet

I dette kapitlet beskrives investeringregnskapet, finansiering av investeringer, store investeringsprosjekter og budsjettavvik på investering. Fullstendige talloppstillinger finnes i [årsregnskapet](#).

Regnskapet for 2024 viser at kommunens samlede investeringsutgiftene utgjør 299,6 mill kroner. Dette omfatter investeringer i egne anleggsmidler, tilskudd til investeringer i kirkebygg og kjøp av aksjer (egenkapitaltilskudd i KLP. Investeringsutgiftene finansieres med momskompensasjon og lån.

Videreutlån til Startlån inngår i kommunens investeringsregnskap. I 2024 har kommunen finansiert nye utlån på totalt 104,1 mill. kroner.

Investeringer i egne anleggsmidler

Det er investert 294,9 mill kroner i varige driftsmidler, som er lavere enn revidert budsjett på 349,3 mill kroner.

I opprinnelig budsjett var det budsjettet med investeringer på 487,6 mill kroner. Investeringsnivået er nedjustert med 138,3 mill kroner i løpet av året. Årsaken til nedjusteringen er i hovedsak forsinkelser og utsettelse.

Større avvik på investeringsprosjekter (Avvik i forhold til revidert budsjett)

	Regnskap	Budsjett	Avvik	Kommentar
Stiklestad skole	52 655	100 000	47 345	Endring i betalingsplan.
Vinne barnehage	56 273	48 000	-8 273	Endring i betalingsplan.
Vannrenseanlegg Hallemsåsen	76 842	100 000	23 158	Mindreforbruk i 2024 må overføres til 2025. Totalkostnad rensesanlegg ligger fortsatt på 160 mill.
Kjøp av bil vannforsyning (oppr. 2023, avskr 10 år)	173	1 000	827	Det ble kun kjøpt 1/3 bruktraktor pluss utstyr til Hjulgraver i 2024.
Avløp, Tinden	8 298	7 000	-1 298	Anlegget er ferdigstilt. Den siste enden medførte litt merforbruk for å få fullført anlegget.
Ørin kloakkrenseanlegg	8 916	6 000	-2 916	Ny varmepumpeanlegg er ferdigmontert. Automasjonanlegg er oppgradert. Dette arbeidet ble mer omfattende enn vi forutså.

Årsrapport og årsberetning 2024

Kjøp av bil avløpssektoren (oppr. 2023, avskr. 10 år)	173	1 000	827	Det ble kun kjøpt 1/3 bruktraktor til dette formålet.
Bystrand/tilrettelegging langs Verdalselva	1 103	2 000	897	Anlegget pågår og ferdigstilles i vår. Restmidler må overføres til 2025.
Kjøp av tjenestebiler til internutleie tjenestene (opprettet 2022)	1 126	0	-1 126	Fornytt bilpark, samt kjøp av ny buss til bruk av aktivitetstilbudet ved VBB.
Ombygging Helsesenteret (opprettet 2022)	45 546	40 000	-5 546	Det ble mer omfattende arbeider i kjelleretasjen enn forutsatt. I tillegg kom det merkostnader til møbler.
Vannforsyning (år 2-4, opprettet i 2022)	0	1 000	1 000	Ble ikke bruk for disse restmidlene i 2024.
Lagerbygg Sivilforsvaret (opprettet 2022)	4 344	6 000	1 656	Det var ett tilsvarende merforbruk i 2023. Total kostnad på bygget 12,8 mill.kr.
Flomsikring Vuku (opprettet 2022)	2 098	0	-2 098	Verdal kommune har garantert for 20 % distriktsandel på dette anlegget. Anlegget ble avsluttet med betydelige arbeider i 2024.
Framgården legesenter	0	1 000	1 000	2024 ble brukt til å utrede alternativ plassering av legesenter i sentrum. Ble ikke belastet noen utgifter på prosjektet i 2024.
Vann, Prærien	0	1 500	1 500	Arbeidet med dette anlegget ble ikke startet opp før i 2025 på grunn av kapasitetsproblemer.
Politistasjon	2 288	0	-2 288	Dette er midler som ble brukt i forbindelse med konkurransen om ny Politistasjon.

Ny barnehage Vinne

Det nye barnehagebygget er under oppføring. Vi har fått tett bygg, og når året ble avsluttet manglet kun noen vinduer for at bygget fikk det riktige utseendet.

Det jobbes med å dele og sette opp vegger innvendig, samt kabelføringer. Bergvarmen er planlagt aktivert tidlig 2025.

Prosjektet er et samspills prosjektet og detaljene med tanke på selve bygget har vært låst i en god stund. Samspillet nå er gått over i fase på detaljer, som dreier seg mer om innredning, fargevalg og andre løse detaljer.

Bygget var planlagt ferdigstilt 1.juli 2025, og ved årsskiftet var prosjektet på plan.

Gjennom prosjektet har man varslet at man har kommet over noen uventede overraskelser med tanke på grunnen. En del av massene på tomte måtte fjernes, og kjøres bort. Man har slitt med å hensynta alle rør/føringer som går gjennom tomte.

Alt dette har medført at prosjektet har dratt på seg noen ekstrakostnader som det ikke var rom for i opprinnelig budsjett, og man ser at rammen mest trolig vil spreke noe. Et forsiktig anslag vil være at man får en budsjettsprekke på 4-5 %.

Dette er fortsatt for tidlig å konkludere. Prosjektet er nå i en fase hvor man aktivt jobber med å redusere kostnader, og finne gode, bærekraftige løsninger for fremtiden.

PS: Brannen i februar 2025 har medført at prosjektet blir forsinket, og ny estimert fremdriftsplan sier nå at bygget skal bli ferdig i løpet av 2025. Dette er foreløpig et anslag, og derfor er det noe usikkerhet knyttet til dette. Betalingsplan vil bli justert deretter.

Nye Stiklestad skole

Stiklestad skole har gjennom året gått fra å være en tomt med kun forbelastning til at bygget har reist seg del for del.

I løpet av 2024 har man fått bearbeidet tomte, og fått kommet gått i gang med selve byggingen.

Prosjektering og samspill foregår fortløpende.

Klasseromsdelen av bygget ble tett før årsskiftet og alt av betongarbeid var ferdigstilt.

Utvendig er man i rute med uteområdet og VA anlegg etableres.

Samspillet med brukerne er en viktig del av byggeprosjektet og oppstarten av detaljløsningene er under utarbeidelse.

Samtidig har man blitt tvunget til å tenke nytt i løpet av året da, turnrommet ikke realiseres slik som først tenkt, men når blir utarbeidet som et akrobatikk-rom. Dersom planene fører frem vil Stiklestad skole få et unikt rom som innbyr til mye trening/aktivitet.

Prosjektet ligger i rute og på plan, og er i balanse, men usikkerhetsposten er redusert til 4 millioner kroner. Det betyr at prosjektet er sårbart for større endringer og at det er noe risiko knyttet til videre fremdrift.

Tilskudd til andre investeringer er tilskudd til investeringer i kirkebygg, iht budsjett.

Investeringer i aksjer 2,8 mill kroner gjelder egenkapitaltilskuddet i KLP, som er iht budsjett.

Finansiering

Kommunen har total 254,2 mill kroner investeringsinntekter som er lavere enn budsjettet.

Finansieringen består av momskompensasjon, tilskudd fra andre, salg av anleggsmidler, overføring fra drift og bruk av lån.

Momskompensasjon på 34,7 mill kroner er 8,7 mill kr mindre enn budsjettet.

Tilskudd fra andre på 2,1 millioner kroner er i hovedsak et tilskudd fra Enova for VBB og spillemidler på 1,65 millioner kroner.

Salg av varige driftsmidler 0,8 millioner kroner. Dette gjelder i hovedsak salg av Garnes skole.

Bruk av lån er regnskapsført lavere enn budsjettet. På grunn av redusert framdrift i investeringene, ble budsjettet på bruk av lån justert ned med 107,5 mill. kroner i løpet av 2024, men resultatet for 2024 viser at det ble brukt et ytterligere lavere beløp. Det vises til nærmere omtale i note 18 til årsregnskapet. Reduksjonen i bruk av lån medfører at det ved utgangen av året er ubrukte lånemidler til egne investeringer på 75,4 mil. kroner, som vil bli benyttet i 2025.

Overføringer og netto avsetninger

Overføring fra driftsregnskap 53,9 mill kroner iht budsjett. Det ble betalt ekstraordinære avdrag på lån ved bruk av disposisjonsfond.

Dekning av tidligere års udekket beløp. Ved avslutning av årsregnskapet er det finansiering til å dekke 8,5 millioner kroner av tidligere års uinndekket årsresultat. Dette medfører at resterende merforbruk fra 2022 som er dekket inn i 2024.

Lån til videreutlån

Videre utlån av startlån er et satsingsområde for Verdal kommune, og kommunen har hatt tilstrekkelig med midler til å møte etterspørselen fra søkerne.

Kommunen fikk i 2024 innvilget et låneopptak hos Husbanken på til sammen 100 mill kroner til videreutlån til innbyggerne. Kommunen mottok 154 søknader og har lånt ut 104,07 mill kroner, 4 mill mer enn budsjettet. 65 husstander fikk hjelp til å kjøpe seg bolig med startlån, av disse var 53,8% barnefamilier. Barnefamilier prioriteres i arbeidet med startlån, og "barna først" tankegangen er godt innarbeidet. Utlånene er finansiert av årets låneopptak på 100 mill kroner, samt 4,07 mill kroner fra innbetalte ekstraordinære avdrag fra lånetakere.

Til tross for rente- og kostnadsutviklingen, er det fortsatt mange søknader om startlån, og høy aktivitet på utbetaling. Foreløpig er det få tilfeller av mislighold som følge av dyrtiden. Kommunens tap på startlån er fortsatt små. 25 av søknadene kommunen mottok i 2024, var søknad om startlån til refinansiering.

Kommunen er likevel forberedt på at flere kan få problemer med å betjene lånene fremover, og at individuell oppfølging av låntakerne blir en stadig viktigere del av jobben i årene som kommer

Innbetalte avdrag fra lånetakere overstiger kommunens utgifter til avdrag på lån i Husbanken med 12,6 mill kroner. Merinntekten på 12,6 mill kroner er 4,07 mill kroner er benyttet til å finansiere nye utlån, resterende 8,58 mill kroner avsatt til bundet investeringsfond. Det har ikke vært tapsføringer knyttet til på startlån i Husbanken i 2024.

Ved utgangen av året utgjør samlede utlån til boligsosiale formål 540,7 mill kroner. Kommunens langsiktige gjeld knyttet til videreutlån utgjør 567,2 mill kroner. Forskjellen mellom de to beløpene skyldes i hovedsak tidsforskyvninger.

Utlån til videreutlån og innbetalinger av avdrag er klassifisert som investeringsutgift, og framgår av kommunens investeringsregnskap. Ubrukte lånemidler til videreutlån utgjør 8,1 mill kroner og inngår i kommunens balanseregnskap.

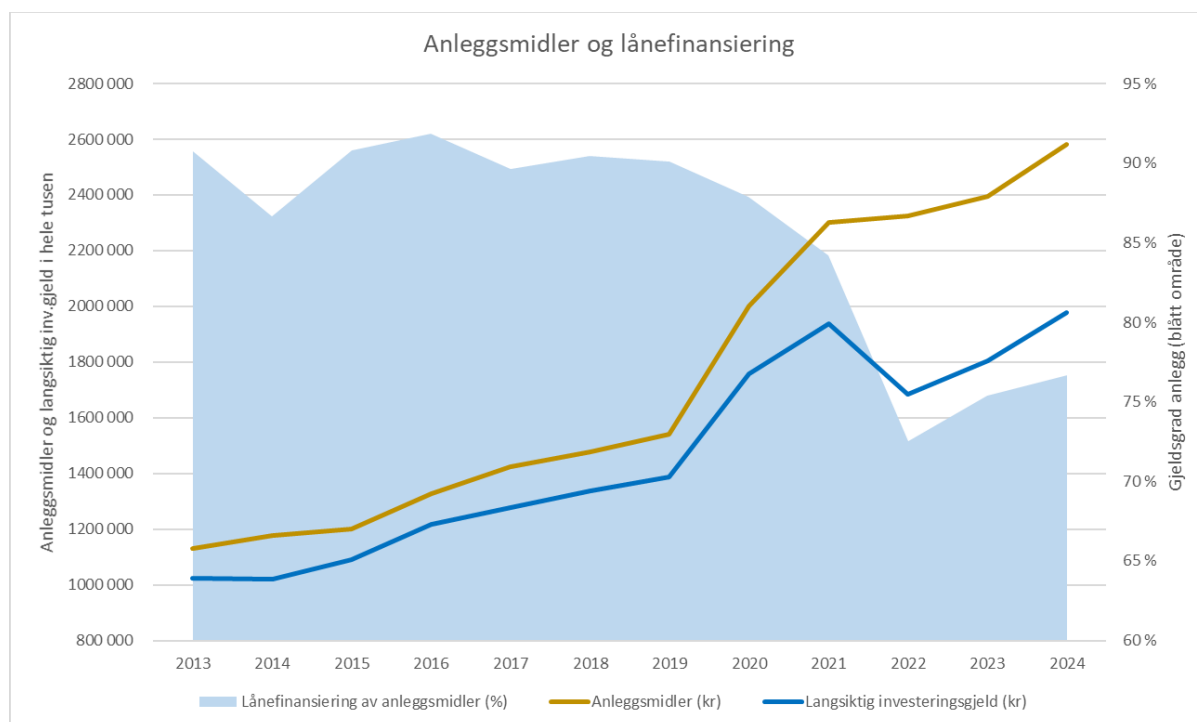
1.1.1.3: Balanseregnskapet

I dette delkapitlet analyseres Balanseregnskapet. Balanseregnskapet viser verdi på eiendeler, gjeld og egenkapital. Balanseregnskapet i kommuneregnskapet ligner mye på regnskaper for private, men det er også forskjeller. Balanseregnskap i kommuner har et klart skille mellom arbeidskapital (omløpsmidler og kortsiktig gjeld) og langsiktig kapital (anleggsmidler og langsiktig gjeld). Egenkapitalen er delt opp i fri og bundet egenkapital.

Anleggsmidler og lånefinansiering

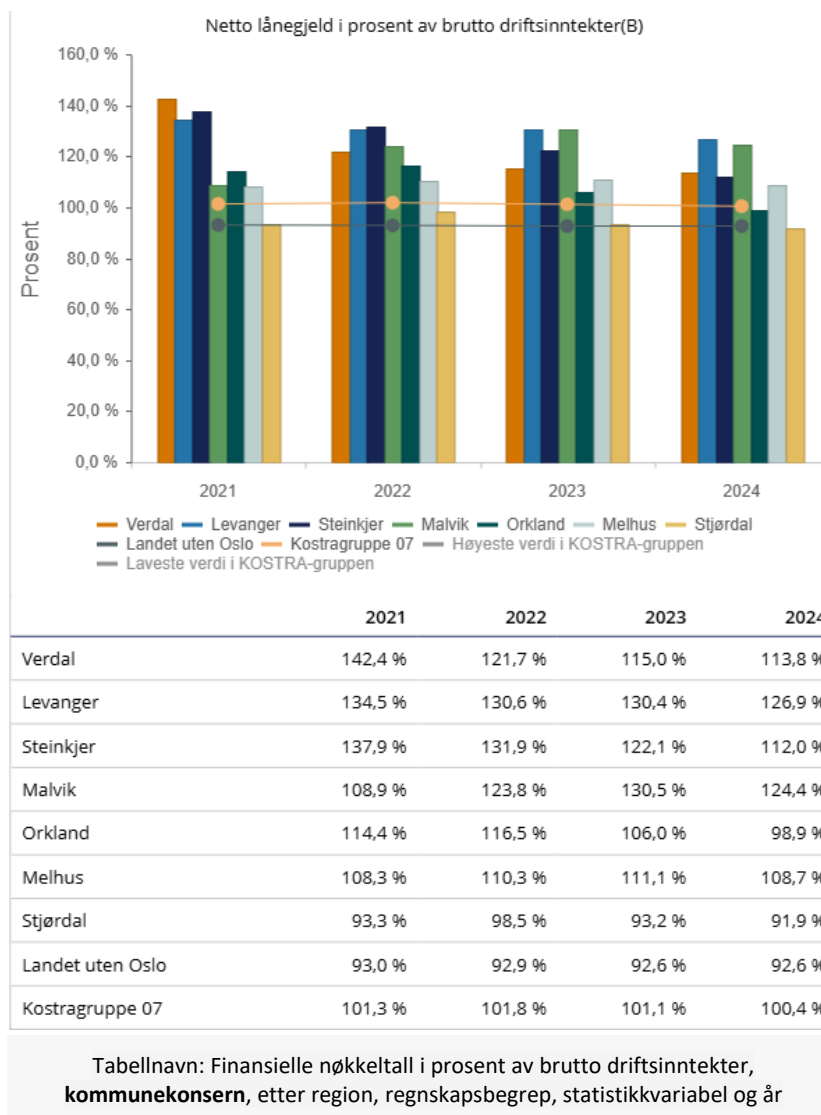
En stor del av kommunens anleggsmidler består av boliger, skoler, barnehager, institusjoner, administrasjonsbygg mv. I tillegg kommer utlån og pensjonsmidler. Mye av bygningsmassen i kommunen er gammel, i tillegg er det gjennomført store investeringer både i skole og helse. Gjeldende økonomiplan viser at investeringsløpet også er planlagt å fortsette. Status for investeringsprosjektene er nærmere omtalt over (kap 1.1.1.2 Investeringsregnskapet).

Kommunelovens § 14-14, jfr §§ 14-15 til 14-17, angir til hvilke formål en kommune kan ta opp lån. I hovedsak begrenser dette seg til finansiering av varige driftsmidler som skal eies av kommunen selv. Slike investeringer bokføres i kommunens balanse, og avskrives lineært over anleggsmiddelets levetid. Prinsipper om betaling av låneavdrag tilsier at lånegjelden som minimum skal avdras i samme takt som anleggsmiddelets verdiforringelse. Det er derfor naturlig å sammenstille anleggsmidlene og lånefinansieringen i samme graf:

Figuren viser at gjeldsgraden har gått noe opp fra 2023 til 2024. Nedgangen i andelen lånefinansiering (gjeldsgrad) etter 2021 har sammenheng med rydding av gammel gjeld og at en stor del av investeringene på VBB er finansiert med store investeringstilskudd.

Det er et pågående ryddearbeid å gå gjennom gammel gjeld for å få bedre samsvar mellom anleggsmidler som er i faktisk bruk og totalgjelden. Gjeld som ikke er i samsvar med dette prinsippet nedbetales så langt det er mulig, over årets avdrag i driftsregnskapet. Formålet med ryddejobben er å komme ned på et nivå på anleggsmidlene som gir riktig grunnlag for kapitalslit og at gjeldsnivået skal stå i et bærekraftig forhold anleggsmidlene. Dette skal gi god kontroll på at betaling av gjeld både er innenfor lovkrav og prinsipper om bærekraftig økonomi. Avdragsbetalingen i 2024 og fremover i økonomiplanen er mer bærekraftig enn den var for noen år tilbake.

Det følger av kommuneloven at det ikke kan tas opp lån til den delen av anskaffelseskostnaden som blir kompensert etter merverdiavgiftskompensasjonsloven. På ordinære investeringer (i f.eks skolebygg), vil normalt omlag 80 % av investeringen finansieres med lån og 20 % mva-kompensasjon. Det ligger i dette at det ikke er moms på alle investeringsutgiftene. Selvkostinvesteringer, dvs investeringer innenfor vann og avløp har ordinær fradragsrett for mva, og er ikke omfattet av mva-kompensasjonsloven. Finansieringen av selvkostinvesteringer vil fremkomme i regnskapsskjema etter kommuneloven som 100 % lånefinansiert. Forventningen til gjeldsgrad i prosent av anleggsmidler er at denne ligger mellom 80 og 100 prosent, men man kan også komme lavere enn 80 % dersom man har mottatt store tilskudd, eller har greid å finansiere investeringer med bruk av egne midler. Lav gjeldsgrad vil gjøre kommunen mindre sårbar ifht endringer i rentemarkedet, og indikerer også en sunnere finansieringsprofil. Det er positivt for

kommunens økonomi at kurven for gjeldsgrad er nedadgående. Høyere avdragsbetaling enn tidligere har bidratt til denne utviklingen. Nedadgående gjeldsnivå er midlertidig og en konsekvens av at en del større investeringer er utsatt.

Sammensetning av gjeld

Fra regnskapsnote 8:

Note 8 Langsiktig gjeld

Fordeling av langsiktig gjeld:	31.12.2024	01.01.2024	Neste års avdrag
Gjeldsbrevslån/banklån	1 723 600 997	1 805 900 951	84 300 000
Sertifikatlån	255 000 000	-	-
Husbanklån, til videreutlån	567 249 489	478 977 273	12 957 282
Pensjonsforpliktelser, jfr note 4	1 646 512 917	1 512 660 216	-
Sum bokført langsiktig gjeld	4 192 363 403	3 797 538 440	97 257 282
Bokført langsiktig gjeld eks pensjon	2 545 850 486	2 284 878 224	97 257 282

Note 8 - fordeling av gjeld på typer

Fordelt på rentebetingelser og løpetid kan langsiktig gjeld ekskl pensjon settes opp slik:

Fordeling av langsiktig gjeld etter rentebetingelser og løpetid	Langsiktig gjeld 31.12.2024	Renter 2024	Lån som forfaller i 2025
Husbanklån - flytende rente	567 249 489	25 281 692	-
Sertifikatlån (lån på maks 12 måneder)	255 000 000	5 430 432	255 000 000
Lån med flytende renter	821 460 370	53 820 918	330 000 000
Fastrentelån	902 140 627	21 107 300	85 714 276
Rentebytteavtaler 300 mill gjennom året	-	-9 061 678	-
Annet	-	191 052	-
Sum fordeling	2 545 850 486	96 769 716	670 714 276

Note 8 - lånebetingelser for lånene

Størrelsen på gjeld kan ha betydning for kommunens drift. Høy gjeld binder opp inntekter til å finansiere renter og avdrag. Samtidig er gjeld en vanskelig størrelse å analysere på en entydig måte. Dette skyldes blant annet at gjeld følger investeringssykluser, at gjeld er delvis komplementær med langsiktig leie, at kombinasjonen lav gjeld med svak driftsbalanse og høyt investeringsbehov er en farlig kombinasjon osv. Det er heller ikke slik at kommunene alltid kan velge bort investeringer og låneopptak. For bygninger og anlegg som har hatt sin levetid, vil det være nødvendig å fornye / reinvestere. En utsettelse av investeringen vil ofte slå ut i høyere vedlikeholdskostnader og/eller at driftsform ikke blir effektiv i forhold

til nåværende og fremtidige behov. I noen tilfeller er investeringer nødvendig for å tilpasse til endringer i demografi og innbyggerbehov. Kommunene må derfor holde av tilstrekkelig midler til å fornye sine bygninger og anlegg.

Kommunedirektøren ser at gjeld må tolkes inn i en helhet. Det er ikke gitt at målet er å ha lavest mulig gjeld til enhver tid. Gjeldsnivået må holdes på et nivå som kan finansieres på en trygg måte og slik at utgiftene til å bære gjelden ikke fortrenger nødvendige tjenester.

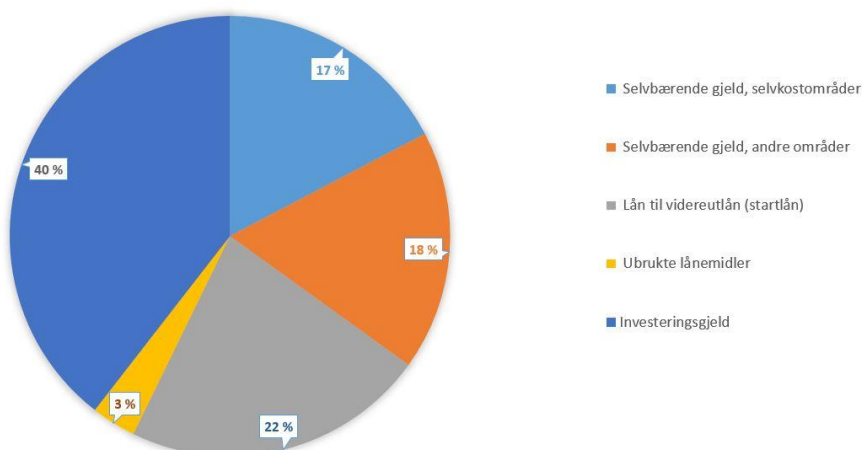
Gjeldssammensetning og renteeksponering

Ved utgangen av 2024 har kommunen i underkant av 4,2 milliarder kroner i samlet langsiktig gjeld, noe som er en oppgang på omtrent 395 millioner fra året før. Gjeldsbeløpet fremgår av note 8 i regnskapet og består av 1 723,6 mill kr i lån med lang løpetid, 567 mill kr i Husbanklån til videreutlån, 1 646,5 mill kr i pensjonsforpliktelser.

Omtrent 40 % av den langsiktige gjelden består av pensjonsforpliktelser. Dette er gjeld som har en motpost i oppsparte pensjonsmidler med omtrent tilsvarende beløp. Husbanklånene har en motpost i videreutlån. Både pensjonsforpliktelser og Husbanklån kan dermed trekkes ut som selvfinansierende lån. Men det stopper ikke der. Kommunen har også andre lån som mer eller mindre er selvfinansierende. For å finne den gjelden som må finansieres med skatt, rammetilskudd og andre inntekter, kan gjelden dekomponeres grovt i typer gjeld.

Om man dekomponerer gjelden ytterligere, kan den presenteres slik:

SAMMENSETNING AV LANGSIKTIG GJELD (EKS PENSJON) VED UTGANGEN AV ÅRET

Kakediagrammet viser at en forholdsvis stor del av kommunens gjeld kan knyttes til investeringer som helt eller delvis finansierer gjelden selv. Det er med andre ord ikke all gjeld som er like "byrdefull" for kommunens økonomi. Dette er mest åpenbart innenfor selvkostområdene vann og avløp, hvor renter og avdrag på lån til investeringer inndekkes gjennom gebyr til brukerne av tjenestene, dvs kommunens innbyggere og næringsliv. Andre investeringer som kan sies å være helt eller delvis selvbærende, er bygninger hvor leietaker betaler husleie, slik som omsorgsboliger og teaterhuset. Eiendomstomter står seg stort sett i verdi, og kan nok også forventes å ha en viss prisstigning. Dessuten er enkelte investeringer blitt omfattet av rentekompensasjonsordninger fra Husbanken, hvor kommunen mottar et årlig tilskudd. Lån til videreutlån er husbanklån som lånes ut videre til barnefamilier og personer som er i en særlig utfordrende situasjon, og mangler en egnet bolig. Også denne gjelden er omtrent

selvbærende. Lån til øvrig tjenesteproduksjon er investeringer hvor kommunen fullt ut bærer rentene selv (renteekspontert gjeld), slik som ved investeringer i skoler, barnehager, veier og så videre.

Som en merknad til framstillingen foran presiseres det at all finansiering i investeringsregnskapet i utgangspunktet er fellesfinansiering, slik at inndelingen er gjort forholdsmessig ut fra lånefinansieringsgrad og bokført verdi av anleggsmidler.

	2020	2021	2022	2023	2024
Selvbærende gjeld	658 633	711 328	740 174	805 371	889 780
Lån til videreutlån (startlån)	258 400	347 146	416 711	478 977	567 245
Ubrukte lånemidler	52 669	63 744	33 105	45 034	83 478
Investeringsgjeld	1 047 231	1 163 751	912 123	955 496	1 005 347
Pensjonsforpliktelser	1 364 821	1 321 137	1 451 500	1 512 660	1 646 513
	3 381 754	3 607 106	3 517 113	3 797 538	4 192 363

I tabellen under har vi samlet ulike tall om gjeld fra SSBs KOSTA-statistikk. Våre egne beregninger for investeringsgjeld er et motstykke til kostra sine tall for rente-eksponert gjeld. Kostra har imidlertid en mer sjablongmessig måte å regne rente-eksponering på. Vår lokale beregning fanger opp forhold som ikke er så lett å fange opp i en nasjonal beregning, for eksempel teaterhuset som finansieres gjennom leieinntekter. Til gjengjeld vil de lokale tallene ikke være like egnet for sammenligning mot andre kommuner.

En kommunes rente-eksponering sier noe om renterisikoen, altså hvor følsom kommunen er for endringer i rentenivået. Verdal kommune er etter definisjonen i Kostra målt til å ha en rente-eksponering på 81,2 % av driftsinntektene, som er høyere enn landsgjennomsnittet. Tallet indikerer at en renteøkning på ett prosentpoeng isolert sett vil spise 0,81 prosent av driftsinntektene i kommunen.

KOSTRA-tall for gjeld Konsern	Årstall	Landet u/Oslo Andel av brutto driftsinntekter Prosent	Verdal Andel av brutto driftsinntekter Prosent	Verdal (Beløp i 1000 kr)
Langsiktig gjeld	2022	214,5	250,3	3 583 384
	2023	216,0	244,6	3 864 220
	2024	218,7	247,2	4 266 353
Netto lånegjeld	2022	92,9	121,7	1 741 962
	2023	92,2	120,1	1 817 475
	2024	91,0	113,8	1 963 317
Netto renteeksponering	2022	46,7	74,7	1 069 369
	2023	50,1	70,4	1 112 105

	2024	53,7	72,5	1 250 667
Renteeksponert gjeld	2022	67,9	89,3	1 278 102
	2023	66,0	83,9	1 326 111
	2024	66,8	81,2	1 401 942

Merk at dette er tall fra foreløpig kostrapublisering i mars, og at det derfor kan komme rettinger inntil endelige tall blir publisert i juni.

Andre langsiktige bindinger

I tillegg til økonomiske binding med gjeld, vil kommunen også ha andre langvarige forpliktelser. Dette er for eksempel langsiktige leieavtaler og avhengighet av kommunale selskaper og aksjeselskaper.

Bindinger som er knyttet til avhengighet av selskaper utenfor kommunen som juridisk enhet, er sammensatte og vanskelige å beskrive på en entydig måte. Stiklestad Nasjonale Kultursenter AS kan stå som et eksempel på et slikt avhengighetsforhold. Her er det avtaler mellom kommunen og selskapet som skaper langsiktige bindinger. Samtidig er kultursenteret en viktig del av kommunens tilbud ut mot innbyggerne, slik at det også ligger bindinger i kommunens behov for at kultursenteret fyller sin rolle. Dersom økonomien i et selskap kommunen har et avhengighetsforhold til blir svak, så vil det lett kunne få indirekte konsekvenser for kommunens økonomi. For eksempel ved at kommunen må reetablere tilbud i nye bygg, at kommunen må reforhandle leieavtaler, stille garantier osv.

Denne typen indirekte risiko er vanlig for kommuner, og kommunedirektøren kan ikke se at risikoen er vesentlig høyere i Verdal kommune enn i kommuner vi naturlig kan sammenligne oss med. Det er samtidig viktig at denne typen iboende risiko er med i arbeidet med økonomisk planlegging.

Det vises for øvrig til [eierskapsmelding 2024](#) som er tatt inn som en del økonomiplan 2025-2028 og note 11 om garantiansvar og note 6 aksjer og andeler i årsregnskapet for 2024. Disse kildene gir mer info om kommunens engasjement i andre selskaper og evt forpliktelser som for eksempel ansvar for gjeld.

1.1.1.4: Kostratall økonomi

KOSTRA

Regjeringen sin definisjon på KOSTRA:

KOSTRA (KOMmune-STat-RApportering) er et nasjonalt informasjonssystem som gir styringsinformasjon om kommunal og fylkeskommunal virksomhet.

Kommuner og fylkeskommuner rapporterer regnskapsinformasjon og informasjon om tjenester til staten ved SSB. Data som er rapportert inn, blir publisert på [SSBs nettsider om KOSTRA](#) som grunnlagsdata eller satt sammen og publisert som nøkkeltall.

Nøkkeltall og grunnlagsdata skal bidra til å gi innbyggere, media, kommunesektoren selv, staten og andre, muligheten for å få informasjon om det meste av kommuners og fylkeskommuners virksomhet. Denne informasjonen skal også bidra til åpenhet, gjennomsiktighet og å gi muligheten for å forbedre tjenestetilbudet i kommunesektoren.

Lenke til [KOSTRA, regjeringen](#).

Kostragrupeer

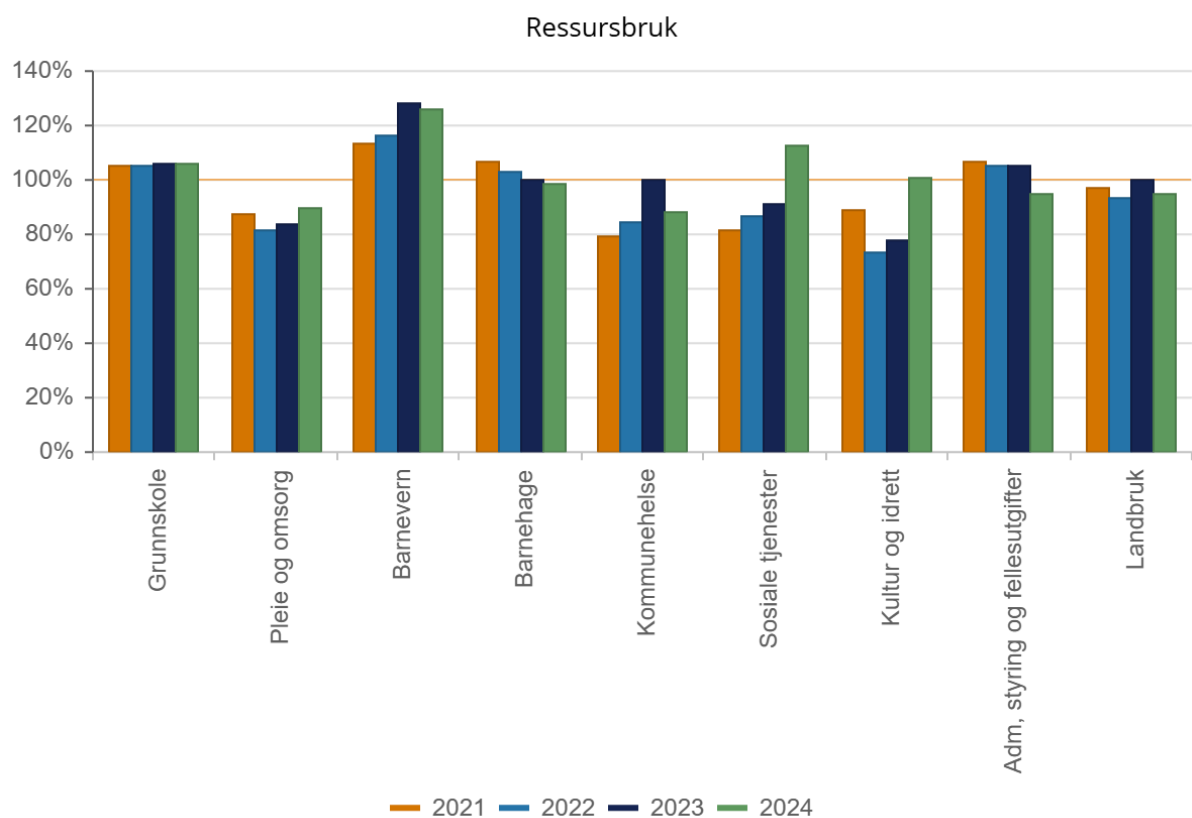
For å gjøre det lettere å sammenligne KOSTRA-data på tvers av kommuner har SSB satt sammen kommunene i grupper basert på folkemengde og økonomiske rammebetingelser. Hensikten med gruppeinndelingen er å komme fram til sammenlignbare kommuner. Grupperingene revideres regelmessig.

Verdal kommune tilhører kostragruppe 7, og i årsrapporten sammenlignes Verdal med denne gruppen. Denne gruppen består av kommuner med folkemengde i intervallet 10 000 - 19 999, som har lave bundne kostnader, og lave frie disponible inntekter. Forenklet sagt små bykommuner med lave inntekter og lave utgiftsbehov. I inntektssystemet for kommuner er systematikken at kommuner med lave utgiftsbehov skal ha lavt rammetilskudd.

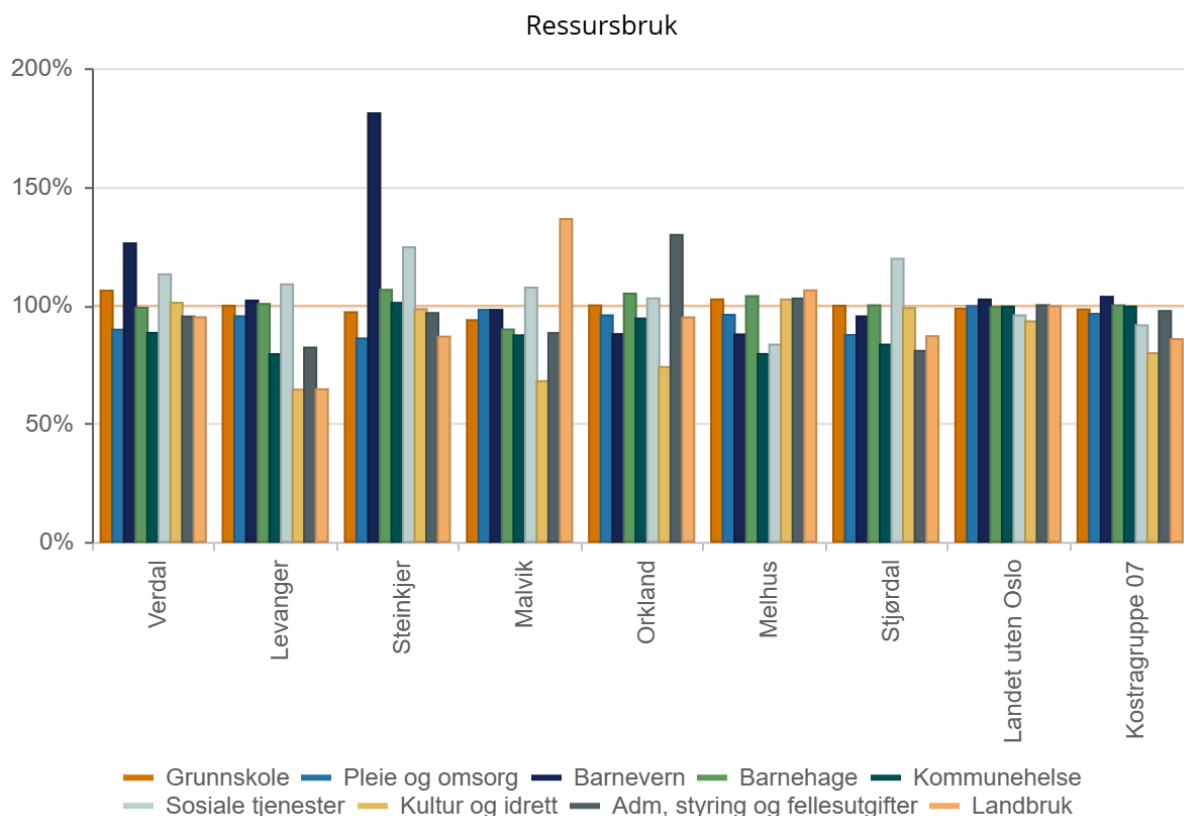
Ressursbruk store tjenester

Ressursbruk er forholdet mellom kommunens egne utgifter på tjenesteområdet og landsgjennomsnittet korrigert for kommunens eget utgiftsbehov. Er ressursbruken høyere enn 100 prosent, bruker kommunen mer penger enn landsgjennomsnittet korrigert for kommunens utgiftsbehov.

Figuren under viser kommunens utgifter pr tjenesteområdet målt i forhold til sammenligningskommuner og landsgjennomsnittet korrigert. For å gjøre det mulig å sammenligne er det korrigert for kommunens ulike utgiftsbehov. Er ressursbruken høyere enn 100% så bruker kommunen mer penger enn landsgjennomsnittet korrigert for kommunens utgiftsbehov.

Figur: Ressursbruk hentet fra Framsikt

Figur: Ressursbruk hentet fra Framsikt

Det store bildet er at kommunen har lav ressursbruk i de fleste tjenestene. Dette har både sammenheng med inntektsnivå, tettbygdhet og høy gjeld. Unntakene er grunnskole, barnevern og sosiale tjenester. Her ligger kommunen klart høyere.

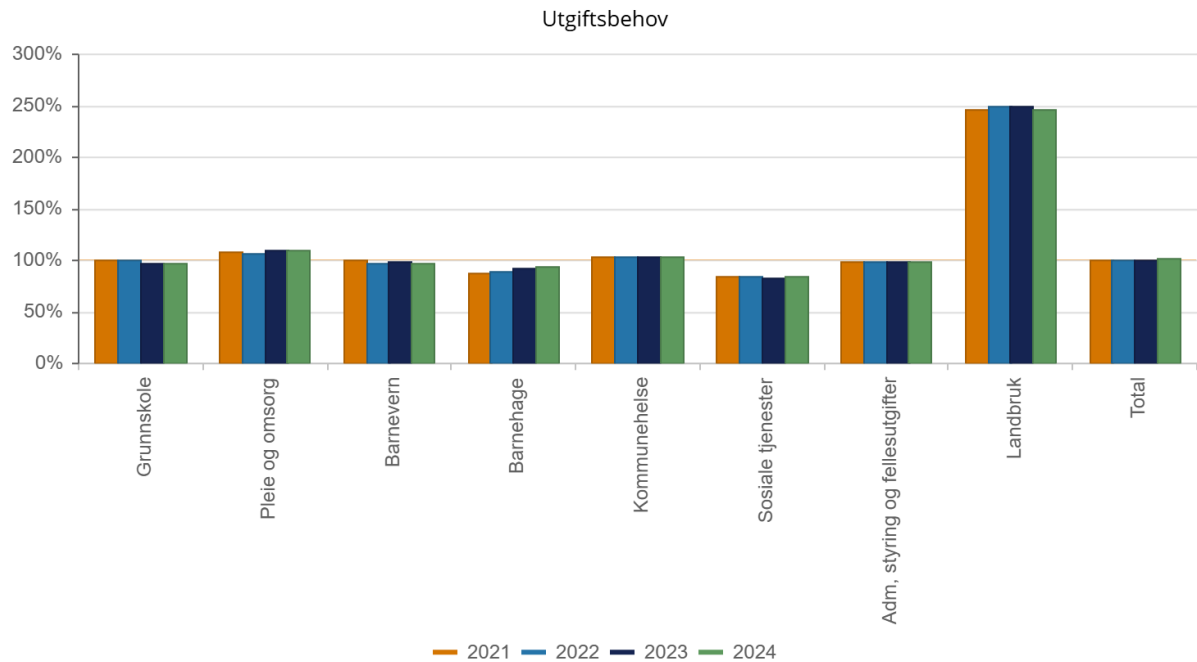
Barnehage ligger omtrent på landsgjennomsnittet. Som figuren viser har barnehage redusert ressursbruk enda mer i forhold til foregående år. Ressursbruk innen kommunehelse økt ei 2023, men er redusert igjen i 2024. Også på administrasjon, styring og fellesutgifter er det redusert i 2024, og Verdal ligger dermed under landssnittet.

Kommunens høye gjeldsnivå og mangelen på andre inntekter (høy eiendomsskatt, kraftinntekter, utbytteinntekter mv) gjør at kommunen ikke har mulighet til å ligge med ressursbruk på gjennomsnittet eller høyere på den samlede ressursbruken. Avviket er skjevfordelt mellom tjenestene. Dette kan skyldes både behov og valg som er gjort administrativt og/eller politisk. Det er grunn til å tro at historikk er en viktig forklaring på skjevfordelingen. Det må understrekes at det ligger til kommunestyret å vedta en annen prioritering enn det som følger av matematiske sammenligninger, slik som denne som er gjort av Framsikt.

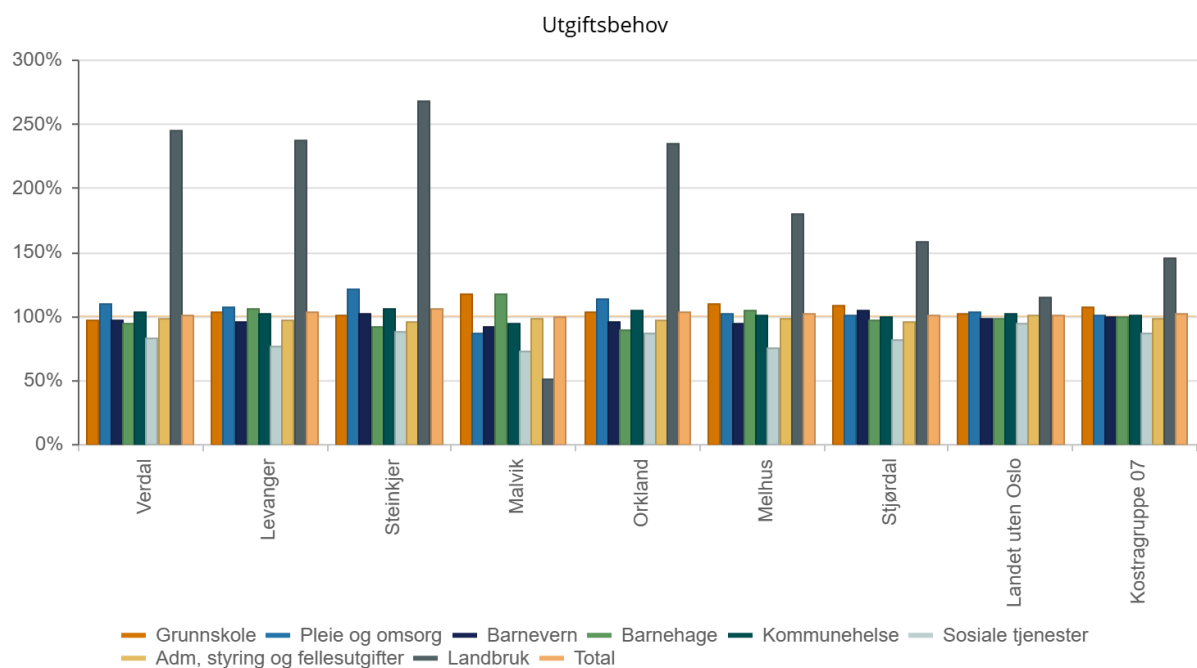
Utgiftsbehov

Grafen viser utgiftsbehov for egen kommune og sammenligningskommuner både total for alle tjenester og per tjenestekområde. Tallene for utgiftsbehov er hentet fra inntektssystemet. En kostnadsnøkkel på eksempelvis 105 prosent betyr at det er normalt at det bevilges 5 prosent høyere ressurser til denne

tjenesten. De 5 prosentene ekstra er et forklart avvik. Kommunen kompenseres for avviket med en økning av rammetilskuddet (utgiftsutjevningen) Merk at dette ikke er merkede midler. Kommunen står fritt til å fordele sine ressurser ut fra lokal vurdering av behov og muligheter til å dekke behov. Utgiftsnøklerne/utgiftsbehovet defineres årlig i Statsbudsjettet (grønt hefte).

Figur:Utgiftsbehov hentet fra Framsikt

Figur: Utgfitsbehov hentet fra Framsikt

Verdal kommune har utgiftsbehov over landssnittet for tjenestoområdene pleie og omsorg og landbruk. For grunnskole, barnevern, kommunehelse og administrasjon, styring og fellesutgifter ligger kommunen på landssnitt. Utgiftsbehovet ligger lavere enn landssnitt for barnehage og sosiale tjenester. Samlet sett ligger kommunen nesten helt på landssnittet i utgiftsbehov. Det betyr at kommunen samlet sett ikke mottar ekstra inntekter av betydning for å dekke ufrivillige utgiftsforskjeller. I praksis betyr det eksempelvis at kommunen mangler ekstrainntekter til å satse i grendene, i motsetning til spredtbygde distriktskommuner.

Figuren er sterkt preget av at det er flere store landbrukskommuner i utvalget av kommuner. Indeksen for landbruk viser at landbrukskommunene har langt større utgiftsbehov for utgifter til landbruk enn andre kommuner. Merk at det er indeksen som er høy. Målt i kroner er det bare 2,7 mill kr det utgjør for Verdal kommune i 2024. Teknisk sett kan det forklares med at indeksen er høy for landbruk i Verdal kommune, men at indeksen vektes lavt når samlet utgiftsbehov skal beregnes.

1.1.2: Økonomisk bærekraft (§14-7 a)

Lovkravet

§ 14-7 a) forhold som er viktige for å bedømme den økonomiske utviklingen og stillingen , og om den økonomiske utviklingen og stillingen ivaretar den økonomiske handleevnen over tid. Dette kapitlet tar for seg siste del av setningen, den økonomiske handlingsevnen.

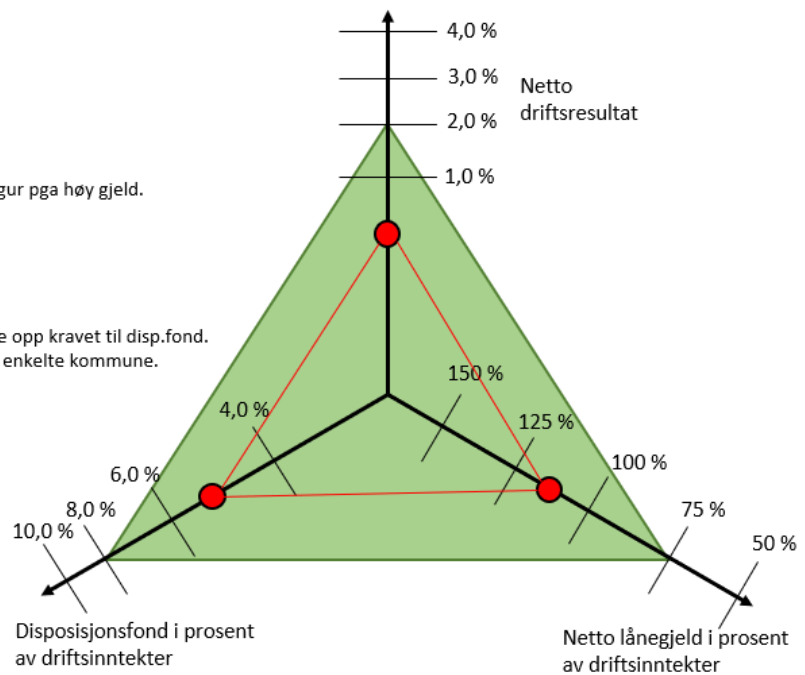
Finansielle måltall Verdal kommune

Måltall Verdal

Måltall Verdal er satt skjevt ift KØB originalfigur pga høy gjeld.

2% netto driftsresultat
10% disposisjonsfond
120% gjeldsgrad

Risikoen i høy gjeld kompenseres med å sette opp kravet til disp.fond.
Måltallene må settes ut fra økonomien i den enkelte kommune.

Finansielle måltall i hht KØB-modellen.

Kommunestyrets vedtak av finansielle måltall- sak 116/21

Saksprotokoll i Kommunestyre - 25.10.2021 - 116/2021

BEHANDLING:

Ved votering ble formannskapets innstilling enstemmig vedtatt.

VEDTAK:

1. Verdal kommune vedtar finansielle måltall for årene 2022-2025. Finansielle måltall skal bidra til økt kommunaløkonomisk bærekraft. Vedtaket er i samsvar med lovkrav i kommuneloven § 14-1.
2. Følgende finansielle måltall vedtas for Verdal kommune perioden 2022-2025.
 - a. Driftsmargin (netto driftsresultat) 2%
 - b. Disposisjonsfond 10%
 - c. Netto lånegjeld 120%
3. Alle måltall er dynamiske og følger utviklingen i kommunens inntekter (bæreevne). Måltallene regnes i prosent av kommunens totale driftsinntekter slik de fremgår av økonomisk oversikt etter art, gitt i budsjett og regnskapsforskriften § 5-6.
4. Måltallene er veiledende for økonomisk utvikling over tid og setter ikke absolutte grenser for det enkelte års budsjett. Det enkelte års budsjett skal likevel gi et positivt bidrag til at kommunen nærmer seg målene for en bærekraftig økonomi.
5. Avvik fra måltallene og konsekvenser for bærekraft skal beskrives i kommunens plan- og styringsdokumenter.

Måltall 2024

Ingen av kommunens 3 finansielle måltall er nådd i 2024.

Merk at Kostra ofte bruker konserntall når det presenteres hovedtall fra Kostra. Det er noen avvik mellom tallene fra kommuneregnskapet og tallene fra konsern. Konserntallene har med seg andeler av IKS'er og foretak. Verdal kommunen har IKS'er, men ingen foretak. Sammenligningskommuner kan ha mye av sin virksomhet plassert utenfor kommuneregnskapet, slik at sammenligning med konserntall trolig gir den beste sammenligningen. For Verdal kommune vil nok både Innherred Renovasjon IKS og Trondheim Havn IKS ligge i differansen mellom nøkkeltall fra kommuneregnskapet og konserntallene.

Måltall	Hva måles	Indikator	Måltall	2023		2024	
				Kommune	Konsern	Kommune	Konsern
Driftsmargin	Økonomisk bærekraft i året	Netto driftsresultat %	2%	0,03 %	0,5 %	-0,2 %	0,2 %
Disposisjonsfond	Økonomisk bærekraft i økonomiplanperioden	Disposisjons-fond %	10%	10,7 %	11,5 %	5,2 %	6,4 %
Gjeldsgrad	Økonomisk bærekraft neste 20-40 år	Netto lånegjeld %	120%	120,1 %	115,0 %	118,3 %	118 %

Måltallet for driftsmargin er ikke nådd for 2024. Det betyr at det ikke er tilstrekkelig bærekraft i det resultatet som er oppnådd. Tallet er således et insentiv til å stramme inn budsjettene eller øke inntekter. De økonomiske utfordringene kommunen har hatt i 2024 ligner svært mye på de nasjonale utfordringene

som KS har beskrevet. Det er med andre ord i liten grad lokale forhold som er hovedårsaken til svake regnskapstall i kommunen. Sviktende skatteinntekter, høy behovsvekst, høy kostnadsvekst og økt rentenivå gjelder både for Verdal kommune og andre kommuner.

Kommunens disposisjonsfond er nå 5,2 prosent av driftsinntektene, en nedgang på ca 50 % fra 2023. Måltallet for disposisjonsfond på 10 prosent er ikke nådd i 2024. Det er fortsatt lavere enn landssnittet.

Gjeldsgraden er lavere i 2024 enn for 2023, og ligger nå under måltallet på 120 %. Dette er et øyeblikksbilde som må ses i sammenheng med at store investeringer og låneopptak kommer i 2025 og 2026.

Et gjeldsnivå over måltallet og over landssnittet indikerer en noe høyere risiko. Dette må kompenseres gjennom bedre driftsmargin og høyere disposisjonsfond.

KØB-modellen

KØB-modellen er en modell for kommunaløkonomisk bærekraft. Modellen setter tre måltall i sammenheng og lar disse definere det samlede økonomiske handlingsrommet. KØB-modellen bygger på forskning og analyser av økonomiske utfordringer i kommunene. Modellen er utviklet i samarbeid mellom Nord Universitet, Statsforvalteren i Nordland og Rana kommune. KØB-modellen har utgangspunkt i kravet om økonomisk bærekraft slik det beskrives i lovarbeidene til kommuneloven av 2020.

KØB-modellen retter seg i praksis direkte mot de grunnleggende kravene om økonomiforvaltning i kommuneloven. I § 14-1 er kravet til at den økonomiske handlingsevnen ivaretas over tid en grunnleggende forutsetning for styring og økonomisk kontroll.

§ 14-1.Grunnleggende krav til økonomiforvaltningen

Kommuner og fylkeskommuner skal forvalte økonomien slik at den økonomiske handleevnen blir ivaretatt over tid.

Kommuner og fylkeskommuner skal utarbeide samordnete og realistiske planer for egen virksomhet og økonomi og for lokalsamfunnets eller regionens utvikling.

Kommuner og fylkeskommuner skal forvalte finansielle midler og gjeld på en måte som ikke innebærer vesentlig finansiell risiko, blant annet slik at betalingsforpliktelser kan innfris ved forfall.

Til en viss grad vil de tre måltallene kunne kompensere for hverandre, slik at risikoen med høy gjeld kan møtes med å øke størrelsen på disposisjonsfond og driftsmargin. Dette fremstår som relevant for Verdal kommune med den høye gjelden som kommunen vil ha i mange år fremover.

Nedenfor er en skjematisk beskrivelse av måltallene i KØB-modellen.

KØB-perspektivet:

NDR:

- Risiko for uforutsette hendelser – tilsier at man bygger inn en sikkerhet for det uforutsette
- Slipper å redusere driften, nå evt hendelser oppstår (akutt)
- I KØB-sammenheng; **NDR kan sees på som økonomisk bærekraft over 1 år (årsbudsjett-perioden)**

Disposisjonsfond:

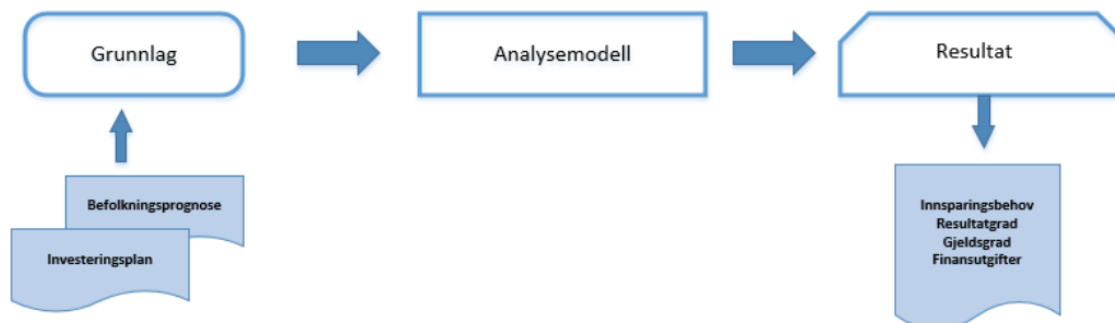
- Disposisjonsfondet er midler som er satt av til reserve – for ikke planlagte utfordringer (slipper å foreta større endringer i drift).
- Gjør det mulig for kommunen å bruke tid på endringene i driften
- I KØB-sammenheng: **Disposisjonsfondet kan sees på som økonomisk bærekraft over 4 år (økonomiplan-perioden)**

Gjeldsgrad:

- Har kommune mye gjeld (høy gjeldsgrad), vil den ha tilsvarende høye driftsutgifter (renter og avdrag)
- Økt gjeld reduserer kommunens handlingsrom (drift)
- I KØB-sammenheng: **Gjeldsgraden kan sees på som økonomisk bærekraft over 20-40 år fremover**

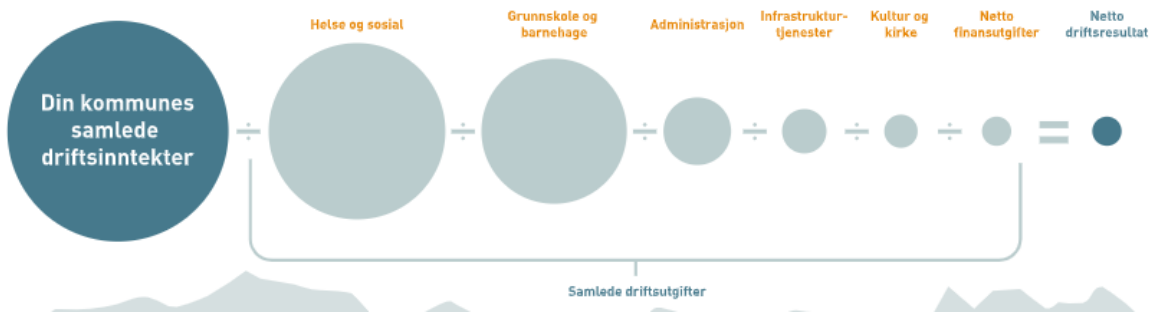
En effektiv bruk av KØB-modellen vil forutsette at modellen følges opp med nødvendige tilpasninger av økonomien slik at måltallene nås. Kunnskap og gode prognoser må danne grunnlag for de analyser som bestemmer hvor mye som kan frigjøres til driftsoppgaver. Hvis regnestykket ikke går opp, så resulterer det i at det må gjøres endringer i investeringstakt, nedskalering i drift osv. Dette er skjematisk beskrevet i figuren nedenfor.

KØB-modellen er mer enn bare måltall. Den har også med seg mål for prosess og samhandling mellom politikk og administrasjon og mellom tjenestene. KØB-modellen bygger derfor på prinsippene om god økonomistyring i Kommuneloven.

Figuren nedenfor viser tilpasning til økonomisk bærekraft i en skjematisk form. Det skal være ubrukte midler fra driften (positivt netto driftsresultat) som gir rom for tilstrekkelige avsetninger til disposisjonsfond og/eller egenfinansiering av investeringer.

Sammenhengen i kommunebudsjettet

Figuren nedenfor viser prosessen med å tilpasse driften innenfor et tjenesteområde. Lovpålagte oppgaver er ikke skjermet for effektivisering. Lovpålagte oppgaver utgjør en stor del av kommunens oppgaver og utgifter. Det er derfor ofte innenfor de lovpålagte tjenestene at de største besparelsene kan hentes.

Utgifter til et tjenesteområde

Har kommunen innarbeidet KØB-metodikken i økonomistyring?

Suksessfaktorer

- ✓ Kommunikasjon! Kommunikasjon! Kommunikasjon!
- ✓ Holdninger og kultur
- ✓ Kontinuitet – impuls kontroll.
- ✓ Felles ståsted – enige om hvordan verden ser ut.
- ✓ Etablerte møtepunkter
- ✓ Langsiktighet – spesielt investeringer.
- ✓ HAR prioritet
 - Ledelsen går i front – både politisk ledelse og administrativ ledelse

Måle på suksesskriterier: (Lysark fra Rana kommune)

Administrasjonens saksfremlegg har med seg tankegangen fra KØB i saker som gjelder tilpasning av drift innenfor trygge økonomiske rammer og ved utredning av større investeringer.

KØB-aktivitet i 2024

Det ble avholdt et heldagsseminar på Stiklestad den 20.09.24.

Foredragsholdere var

- Håvard Moe - Ks konsulent: Tema utfordringsbildet.
- Kommunalbanken: Kommuners låneopptak, bankens scoring av kommuner og betydningen av god økonomi
- Kommunedirektør og økonomisjef: utfordringsbildet lokalt - strateginotatene
- Gruppearbeid

Nærmere om innholdet i seminaret framgår av lysarkene fra Kommunedirektør og KS ved Håvard Moe som ligger vedlegg til kommunestyrets sak.

Lenke: [PS 115/24](#).

Innsparingsbehov og "kuttbane"

Verdal kommune har de seneste årene møtt utfordringsbildet og behovet for å bygge økonomisk bærekraft med en budsjettstrategi der de samlede bevilgninger reduseres slik at det gir rom for en årlig driftsmargin på 2% av driftsinntekten. Dette er i samsvar med kommunens vedtatte KØB-måltall. En årlig margin gir handlingsrom å bygge et disposisjonsfond som gir den nødvendige robusthet og sikrer at det

alltid skal være et visst økonomisk handlingsrom. Det skal også sikre forutsigbarhet for tjenestene om hva som kan forventes fremover i tid. Alle midler i disposisjonsfondet skal på et tidspunkt tilbake til drift og målet med fondet er ikke at kommunen skal bli rik, men robust nok til å tåle perioder med motgang.

For 2024 skulle dette tilsi en driftsmargin (netto driftsresultat) på ca 32 mill kr i tilførsel til disposisjonsfondet. Beløpet tilsvarer 2% av samlede driftsinntekter på 1,6 milliarder kroner. De samlede inntektene fratrasket renter og avdrag og fratrasket driftsmarginen, gir da et restbeløp som kan disponeres til bevilgninger. Dette disponible beløpet til bevilgninger har vist seg å gå ned for hvert år. Årsaken til lavere bevilgninger år for år, er kombinasjonen av lav inntektsvekst og økninger i renter og avdrag på stigende gjeld. Denne årlige reduksjonen i midler til bevilgninger er internt omtalt som "kuttbanen" eller "2% banen". Kuttbanen er for såvidt et relativt begrep, fordi samme metode med en sterkere vekst i inntektene, ville gitt en "vekstbane" i stedet for en kuttbane.

Denne kuttbanen ligger derfor inne i nivået for fremskriving av bevilgningene i 2024 og videre i økonomiplan 2025 til 2028. Dersom rentenivået blir snillere og inntektsveksten sterkere enn forventet de kommende år, vil dette bli innarbeidet i nye økonomiplaner. Det er således ikke gitt at kommunen skal styre mot reduserte bevilgninger, dersom rammevilkårene for kommunen forbedres. Samtidig er det behov for en realistisk tilnærming til at det er lite sannsynlig at kommunen får en inntektsvekst som er stor nok til at all omstilling og effektivisering blir overflødig.

Det langsiktige målet er at en bærekraftig økonomi skal gi et maksimalt uttak til drift hvert år, at driften holdes stabil og forutsigbar og at kommunen blir robust slik at gode langsiktige valg kan tas. Dette vil være en langt bedre situasjon enn om kommunen skal styre kortsiktig, i verste fall styre fra krise til krise.

Kommunestyrets budsjettvedtak de siste årene oppfyller ikke måltallene i KØB. Kommunedirektør forholder seg til vedtatte KØB-måltall og kommunelovens bestemmelse i § 14-1 ved fremleggelse av årlige budsjettvedtak.

Kommunelovens § 14-1 sier: "Kommuner og fylkeskommuner skal forvalte økonomien slik at den økonomiske handleevnen blir ivaretatt over tid."

Testing av økonomisk bærekraft (underliggende drift)

Måltallet for driftsmargin (netto driftsresultat) brukes til å måle om driften av kommunens tjenester er økonomisk sunn og bærekraftig over tid. Måltallet er i utgangspunktet knyttet til ett og ett år, men korrigert for ekstraordinære poster og bundne fond viser det i større grad et representativt tall for driftsmarginen det enkelte år. I testingen av netto driftsresultat er det brukt metodikk som er omtalt i faglitteratur og brukt av KS i analyser av kommuneregnskap.

I forarbeidene til kommuneloven er begrepet «bærekraftig økonomi» brukt for å si at økonomistyringen skal ha et langsiktig perspektiv. Det vil ikke være mulig å opparbeide en bærekraftig økonomi uten positive driftsmarginer i normalårene. Positive driftsmarginer betyr at driften må gå i overskudd, altså at det brukes bruken av penger til drift er lavere de årlige driftsinntektene.

Netto driftsresultatet kan testes ved å gjøre korreksjoner som fjerner ekstraordinære forhold som har påvirket driftsresultatet. Poenget med å korrigere driftsresultatet er å beregne et driftsresultat som er mer relevant å bruke til å vurdere bærekraft fremover i tid. Eksempelvis kan deler av årets driftsutgifter være finansiert med bundne midler fra tidligere år (bruk av bundne fond). I et slikt tilfelle vil driftsutgiftene mangle kobling til årets driftsinntekter, og netto driftsresultatet vil bli kunstig lavt. Derfor korrigeres det

både for avsetning og bruk av bundne fond i metode 1 (driftsmargin uten påvirkning fra bundne fond). Det korrigerte driftsresultatet vil derfor være forskjellig fra *netto driftsresultat* som vises i regnskapsskjemaet (metode 0). I metode 2 blir det gjort en ny korrigering ved å nullstille inntektsført premieavvik og amortisert premieavvik. *Denne korrigeringen avsluttes fra og med 2023 fordi forskjellen mellom betalt premie og kostnad nå er så stor at det er grunn til å betrakte pensjonskostnad som et mer riktig mål enn den svært ustabile pensjonspremien. Vi ser også at KS nå i stor grad nå forholder seg til pensjonskostnad i sine analyser.* I metode 3 korrigeres det for ekstraordinære regnskapsposter, hvor disse i 2024 bestod av driftstilskudd til Verdal IL og periodisering av inntektsutjevning til feil år. Dette er engangsinntekter-/utgifter og har mindre relevans for å vurdere driftsbalanse fremover i tid. Til slutt (metode 4) nullstilles føringen av avdrag og erstattes med avskrivninger. Korrigeringen i metode 4 er en tilnærming til regnskapsføringen i private bedrifter. I private bedrifter er det avskrivninger som gir resultateffekten.

Den viktigste forklaringen på svak underliggende drift i 2024 er at kommunen har inntektsført øremerkede midler på nesten 29 mill kr til tiltak som det ennå ikke er levert aktivitet på. I regnskapet ser en dette som en avsetning av bundne fond. Som følge av dette er netto driftsresultatet 29 mill kr høyere enn tilhørende aktivitet/utgifter. Dette korrigeres i beregningen av underliggende drift, slik at det blir en mer reell sammenstilling av inntekter og aktivitet. I tillegg kommer korrigeringen for Verdal IL og periodiseringsfeil (lagt til metode 4). Med alle korreksjoner finner vi at normalisert resultat ligger på minus 23,32 mill, mens avlagt regnskap etter kommuneloven altså da er minus 4,1 mill kr. Resultatet for underliggende drift i 2024 er ikke dramatisk svakt, men det viser at det er behov for en bedre driftsbalanse.

	Testing av netto driftsresultat	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
	Driftsinntekt	1 193 294	1 248 651	1 259 816	1 314 632	1 376 447	1 476 303	1 619 670
	Metode 0: Netto driftsresultat offisielt	-8 636	7 064	36 649	48 221	51 867	510	-4 063
+	Bruk av bundne fond	19 560	19 214	20 299	26 446	14 788	17 974	13 901
-	Avsetning til bundne fond	-18 165	-27 147	-33 755	-18 794	-22 753	-21 440	-28 998
=	Resultat metode 1:	-7 241	-868	23 193	55 873	43 902	-2 956	-19 160
+/-	Premieavvik (ikke årsrelevant)	737	-10 448	3 487	-37 742	-6 348	Utgår fra 2023	
=	Resultat metode 2:	-6 504	-11 317	26 680	18 130	37 554	-2 956	-19 160
+/-	Ekstraordinære poster	1 191	-17 390	-		-39 134	10 621	18 084
=	Resultat metode 3:	-5 313	-28 706	26 680	18 130	-1 580	7 665	-1 076

+	Avdrag	41 000	48 000	60 001	68 891	78 000	79 501	82 300
-	Avskrivninger	-66 534	-57 891	-63 723	-74 386	-87 447	-101 100	-104 432
=	Resultat metode 4:	-30 847	-38 597	22 958	12 635	-11 027	-13 934	-23 208

Tabellen viser at kommunens underliggende drift ikke har vært bærekraftig for perioden. Det fremgår av beregningene at de korrigerte driftsresultatene er klart svakere enn de ukorrigerede regnskapsresultatene som fremgår direkte av regnskapene. Det er ekstraintekter og ekstraordinære forhold som har gitt pluss i avlagte regnskaper. Uten disse ekstraordinære postene, ville det ikke vært mulig å bygge opp disposisjonsfondet til det nivået som er ved utgangen av 2022 og som kommunen har brukt av siden. Kommunens drift kan ikke baseres på at det skal komme nye forhold som "redder økonomien". På den annen side så er det bygget opp reserver som gir kommunens økonomi en større robusthet. Det er nå viktig at denne robustheten ikke går tapt.

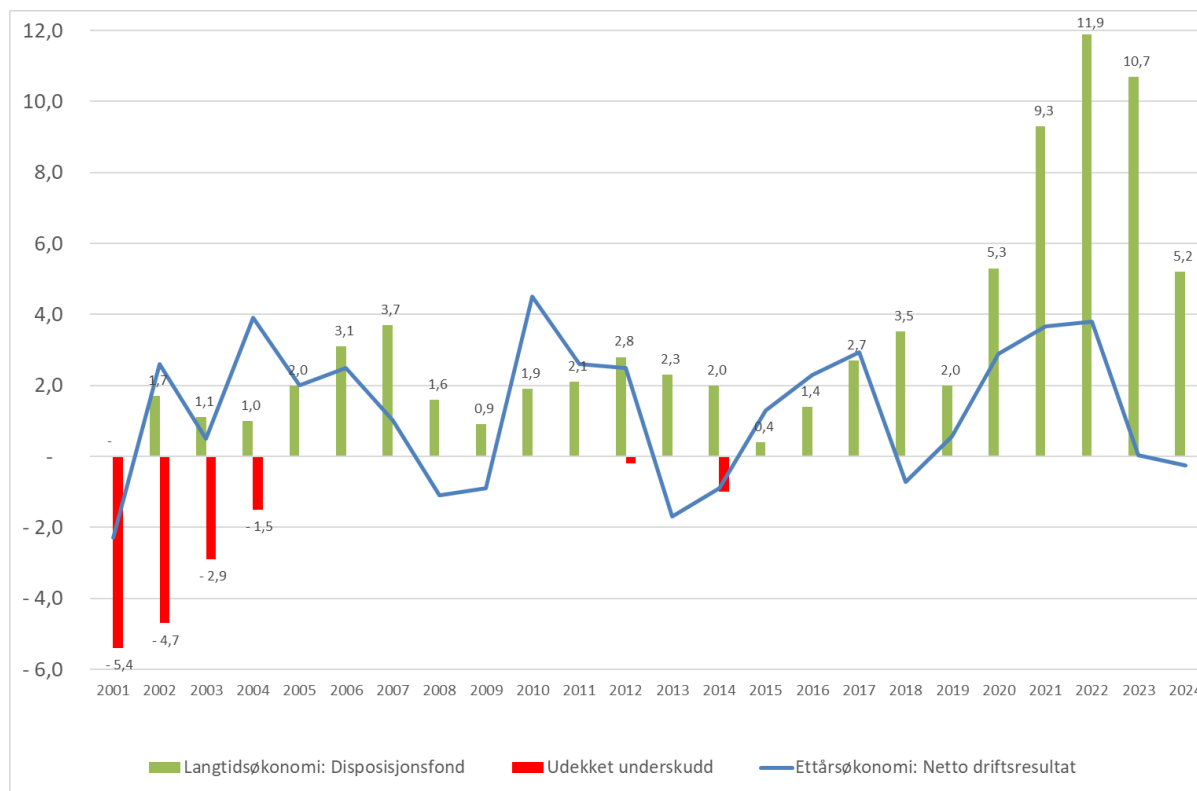
Tallene er ikke korrigert for pandemi. Det er vanskelig å finne godt tallgrunnlag for dette, fordi pandemien har påvirket en rekke poster i regnskapet både på inntekts- og utgiftssiden. Det samme gjelder bosetting av flyktninger de to siste årene, der både inntekter og utgifter har påvirket regnskapstallene.

Sett under ett er det grunn til å tro at svak underliggende drift skyldes at kommunal aktivitet ikke er godt nok tilpasset den årlige normalinntekten. En annen forklaring kan være at omstillingen går for sent og at det løper på merforbruk raskere enn det er mulig å gjøre omstillinger. Kommunens relativt lave inntektsnivå i kombinasjon med høy gjeldsgrad er faktorer som gjør tilpasningen krevende.

Samtidig er det ingen tvil om at tross alt er det noe som har gått i riktig retning de siste årene. Det er et jevnt høyere disposisjonsfond og en mer bærekraftig nedbetaling av den høye gjelden. Den underliggende ubalansen er nok større i en del andre kommuner.

Historikk kommuneøkonomi

I dette avsnittet beskrives de langsiktige utfordringene og endringene i kommunens økonomi. Kommunens langsiktige økonomi vil i langt sterkere grad enn et enkelt årsresultat kunne sin noe om utfordringer og handlingsrommet for årene som kommer.

Tall fra regnskapene - fra 2001 da kommunen var i ROBEK

Figuren viser hvordan kommunens langsiktige økonomi og kortsiktige økonomi har endret seg over tid. Poenget med å vise en figur med en så lang tidsserie, er å vise at økonomien går i sykluser og at kommunens økonomi har hatt en tendens til å svekkes etter hver periode med fremgang. Det kan igjen forklare hvorfor kommunen ikke har oppnådd den samme robusthet som en del andre kommuner med en sterkere styringskultur på økonomi.

Metodikken i figuren er å sette måltall for langsiktig økonomi (samlet udekket merforbruk og disposisjonsfond) opp mot de kortsiktige årlige tallene representert ved netto driftsresultatet. Yttergrensene for en kritisk svak økonomi er satt til 2% eller mer i samlet merforbruk. Minimumsmålet for en god og robust økonomi er satt til disposisjonsfond på minimum 10%. Anbefalt årlig driftsmargin (netto driftsresultat) er satt til 2%. Referansestørrelsene 2% netto driftsresultat og 10% disposisjonsfond er innarbeidet i gjeldende økonomiplan som kommunens egne måltall for god økonomistyring.

Forventninger til fremtidig økonomisk utvikling

Økonomiplanen 2025-2028 inneholder de mest oppdaterte analysene som setter sammen lokalkunnskap med signaler fra Storting og Regjering, SSB og andre viktige fagmiljø. Strateginotat for sektorene og sektorovergripende notat bel utarbeidet i forkant av økonomiplanprosessen. Notatene beskriver utfordringsbilde, trender og handlingsrom. Det viktigste innholdet fra strateginotatene er senere innarbeidet i økonomiplan for 2025 til 2028.

Andre kilder som brukes aktivt i arbeidet med utarbeidelse av økonomiplanen er:

- Fra KS: Sjefsøkonomen i KS gir jevnlig rapportering på utviklingen.

- Lenke: <https://www.ks.no/fagomrader/okonomi/sjefokonomens-side>
- Fra regjeringen: Perspektivmeldingen: Meld. St 31 (2023-2024) Perspektivmeldingen 2024.
Lenke: <https://www.regjeringen.no/contentassets/7400c9d08a5543b8912fbf700f3344fd/no/pdfs/stm202320240031000dddpdfs.pdf>
- Fra Kommunaldept: Kommuneproposisjonen og statsbudsjettet.

I perspektivmeldingen (Stortingsmelding 31 - 2023-2024 kapittel 7) beskrives en mer krevende økonomisk framtid. Det er grunn til å tro at dette vil begrense handlingsrommet for vekst i kommunale inntekter, uavhengig av hvilket stortingsflertall og regjering som til enhver tid sitter med makt. De langsiktige signalene fra statlige myndigheter og KS, er samstemte i at det er begrenset rom til realvekst i kommunenes inntekter fremover. Det er også begrenset tilgang på arbeidskraft. Ut fra de nasjonale styringssignalene kan det ikke forventes at kommunenes utfordringer i sin helhet løses ved at kommunene får økte inntekter. Dette er kommunisert i styringsdokumentene til Verdal kommune.

I tillegg til statlige styringssignalene som allerede er gitt, vil nok også de siste måneders internasjonale hendelser med sikkerhetspolitisk usikkerhet, tollmurer og handelskrig kunne påvirke økonomien til Verdal kommune og øvrige kommuner i landet. Mer konkret er det grunn til å tro at kommunen påvirkes gjennom endringer i rentenivå, inflasjon, regjeringens evne til å øke inntektene til kommuner og ikke minst gjennom at endringene treffer innbyggerne på en måte som kan øke behovet for ytelser til livsopphold. Økt toll kan sette mange arbeidsplasser i eksportnæringene i fare.

1.1.3: Budsjettkontrollen (§ 14-7 b)

Om budsjettkontrollen og budsjettavvik

NOU kommunelov: Årsberetningen skal også gi kommunestyret informasjon om årsbudsjettet er fulgt opp (bevilgningskontroll)

Grunnleggende prinsipper for organisering av regnskap, budsjett og økonomirapportering

Kontroll med bevilgninger er et grunnleggende prinsipp i kommunelovens økonomibestemmelser. I kommuneregnskapet er regnskapet et speil av budsjettet, slik at alle bevilgninger i prinsippet skal kunne følges mot tilsvarende beløp i regnskapet. Kommunene har likevel frihet til å organisere budsjett og regnskap slik at det dekker kommunens eget behov for bevilgningskontroll. Denne friheten har noen begrensninger. Alle kommuner må innrette regnskapene slik at det er mulig å sette opp tallene i forskriftsdefinerte rapporter.

For Verdal kommune betyr det at analyser av regnskap og budsjettavvik kan tas ut av økonomisystemene både etter kostnadssted (ansvar og gruppe av ansvar) og etter tjeneste (kostrafunksjon). Verdal kommune har et tjenesteorientert budsjettvedtak og budsjettet er vedtatt på et bevilgningsskjema som har fokus på tjenester (kostra). I prinsippet skal da også all rapportering tilbake til kommunestyret følge samme system med inndeling etter tjenester. Inndelingen etter tjenester er basert på kostrafunksjoner som grupperes sammen til "hovedtjenester", der en hovedtjeneste tilsvarer en enkelt rad i bevilgningsskjemaet.

Stort sett er regnskapsanalysene i årsberetningen satt opp etter tjenester. Men det finnes noen spesialanalyser der informasjonsverdien er størst ved å sette opp tallene etter andre dimensjoner i regnskapet som feks art (type inntekt eller utgift) eller kostnadssted (ansvar). Det angis i teksten hvilken sammenheng tallene har til regnskapet.

Budsjettkontrollen er gjennomført løpende i den enkelte enhet og med oppfølging i tjenestelinjen og i ledermøter med kommunedirektør. Med innføring av budsjettkontroll i Framsikt har kontrollen i større grad blitt transparent og dokumentert.

Hva er budsjettavvik?

Et regnskapsmessig budsjettavvik skal i prinsippet kunne forklares med et mengde- og eller et prisavvik. For tjenestene i en kommune vil det ikke alltid være praktisk mulig eller at det koster mer enn det gir i nytte, å splitte alle avvik i pris- og mengdeavvik. Særlig gjelder dette tjenester som i stor grad er individtilpasset eller lite standardisert. I ytterste konsekvens finnes det da heller ikke noe fornuftig gjennomsnittstall som kan brukes i analysene. Altså analyser blir vanskelig fordi det er vanskelig å definere hva som er en typisk leveranse eller typisk standardprodukt.

Det jobbes med å utvikle ressursstyringsmodeller og kunnskapsgrunnlag som kan gi kommunen bedre kunnskap om pris- og mengdeavvik der dette er mulig og hensiktsmessig å utvikle. Dette vil gi bedre informasjon om utviklingen i ressursbruk og behovsendringer.

På andre områder er sammenhengene enklere og det finnes det allerede opplysninger nok til at det er mulig å forklare budsjettavvik i mengde og pris.

Rapportering og budsjettjusteringer gjennom året

Det er levert delårsrapporter gjennom året. Disse er gjennomgått i formannskapet av kommunedirektør og økonomisjef. Delårsrapportene er behandlet i formannskap og kommunestyre. I delårsrapportene er utviklingen i tjenestene analysert, og det er også målt merforbruk i tjenestene.

I månedlige rapporter er det lagt vekt på å informere om økonomisk utvikling og årsaker til budsjettavvik. Fokus er på tjenester som har størst budsjettavvik og hvordan det arbeides med å tilpasse driften til rammen. I tillegg informeres om statlige styringssignaler, kommuneproposisjon, statsbudsjett og økonomiske analyser fra KS og andre. Det informeres også om løpende analyser av finansutgiftene.

Økonomisk resultat for tjenesteområdene

Kommunedirektøren er av den oppfatning at rapporteringen gjennom året har vært i samsvar med kjent utvikling og at årsresultatet står i forhold til de signaler og forbehold som er gitt underveis. Når det gjelder årsoppgjørsposter er alltid en usikkerhet hvordan disse slår ut.

Regulert budsjett (se forskriftsskjema § 5-4.2 i regnskapet, bevilgninger brutto) viser en samlet bevilgning til tjenesteområdene på vel 1,086 milliard millioner kroner, mens regnskapet for de samme

tjenesteområdene viser 1, 091 mrd. kroner. Oppstillingen et merforbruk i tjenesteområdene på ca 4,5 millioner kroner.

Utviklingen i prognoser og årets resultat varierer noe mellom de ulike tjenesteområdene.

Enkelte tjenesteområder har rapportert om merforbruk, men ender opp med et større merforbruk ved årets slutt. Dette gjelder spesielt grunnskole, sosiale tjenester og barnevern. Merforbruket for grunnskole skyldes blant annet skolebygg.

Tjenesteområde helse og omsorg har gjennom året rapportert om et betydelig merforbruk, mens faktisk merforbruk ved årets slutt er betydelig lavere enn prognosen pr august.

Tjenesteområdene barnehage og helsestasjon og lege har hatt en positiv utvikling i forhold til prognoser, og avlegger regnskap med mindreforbruk.

Også 2024 har det vært en del forhold som har påvirket de fleste tjenesteområdene, og som er mer eller mindre utenfor tjenesteområdets kontroll.

Budsjettavvik på tjenesteområdene

Tabellen under er en forklaring til forskriftsskjema § 5-4.2 i avlagt årsregnskap og forklaring på budsjettavvikene. Tabellen viser også prognosen for årsavvik i de tre delårsrapportene sammen med faktisk avvik ved årets slutt. Sammenstillingen av rapportering gjennom året mot årsregnskapet er gjort for å evaluere om rapporteringen har truffet godt nok.

Oppstillingen følger samme formatet som brukes i delårsrapportene, med unntak av kolonne politisk revidert budsjett. Fra 2024 omfatter ikke regulert budsjett administrative budsjettendringer. I delårsrapportene har kommunedirektøren rapportert på "samlet regulert budsjett" som også omfatter administrative budsjettendringer.

Tabellen viser prognosen for årsavvik i de tre delårsrapportene sammen med faktisk avvik ved årets slutt.

Etter endringer i kommuneloven skal kolonnen for revidert budsjett i forskriftsskjemaet bare vise budsjettjusteringer som er vedtatt av kommunestyret selv. Administrative budsjettjusteringer skal ikke tas med i kolonnen. Iht presiseringer til forskrifter inkluderer politisk vedtatt budsjett også fullmakter delegert til kommunedirektøren når dette fremgår direkte av vedtakene. For budsjett 2024 er det i vedtaket presisert i egne punkter at kommunedirektøren har fullmakt til å fordele lønnsoppgjør på budsjettposter og fordele integreringstilskudd. Det vil si at alle andre budsjettendringer som er foretatt er da per definisjon administrative budsjettvedtak hjemlet i økonomireglementet som kommunestyret har vedtatt. 2024 er første året kommunedirektøren skiller mellom politisk vedtatt budsjett og administrative budsjettendringer ved presentasjon av regnskapet.

Årsrapport og årsberetning 2024

	1	2	3	4	5	6	7
	Prognose avvik pr mars	Prognose avvik pr mai	Prognose avvik pr august	Opprinnelig budsjett 2024	Politisk revidert budsjett 2024	Regnskap 2024	Merforbruk / mindreforbruk ift politisk revidert budsjett*
Administrasjon, styring og fellesutgifter	-1 201	-580	3 748	125 054	69 479	36 107	33 372
Barnehage	-	-8 365	-1 991	145 122	158 344	156 352	1 992
Grunnskole	-8 817	-8 437	-5 610	239 436	255 292	265 067	-9 775
Helsestasjon og lege	-2 933	-2 593	-2 580	65 415	70 358	66 683	3 675
Helse og omsorg	-7 162	-7 366	-13 495	320 809	344 129	354 618	-10 489
Sosiale tjenester	-10 622	-8 685	-9 804	76 067	84 397	98 943	-14 546
Barnevern	-11 876	-6 423	-583	39 952	52 131	56 112	-3 981
Kultur og idrett	-	-60	40	31 334	46 191	46 110	81
Plan	-	-682	-182	4 402	4 940	5 841	-901
Samfunnsutvikling, næring og landbruk	-		1 200	8 231	10 416	11 439	-1 023
Samferdsel og veier	-			10 896	11 133	12 155	-1 022
Brann og redning	-657	-260	-400	10 273	10 982	11 089	-107
Vann avløp og renovasjon, selvkost	-		1 500	-40 307	-39 764	-37 834	-1 930
Kirke	-			8 205	8 232	8 146	86
Sum disponering	-43 268	-43 451	-28 157	1 044 889	1 086 260	1 090 828	-4 568

Forklaringer til tabellen

1. Prognoser for avvik fra samlet revidert budsjett iht delårsrapport 1
2. Prognoser for avvik fra samlet revidert budsjett iht delårsrapport 2
3. Prognoser for avvik fra samlet revidert budsjett iht delårsrapport 2
4. Opprinnelig budsjett iht kommunestyrets vedtak desember 2023
5. Revidert budsjett, politisk. Vedtak i kommunestyret, samt budsjettendringer etter fullmakt og fordelinger
6. Årsregnskap 2024 pr tjenesteområde
7. Mindreforbruk (+)/merforbruk (-) i forhold til politisk revidert budsjett

*Avvik fra budsjett: (+mindreforbruk) (-merforbruk)

I det etterfølgende kommentar til merforbruk/mindreforbruk på de ulike tjenesteområdene.

Administrasjon styring og felles

Tjenesteområdet endte med et mindreforbruk 33,7 mill kroner, Mindreforbruket er vesentlig bedre enn prognoser gjennom året. Årsaken er knyttet til effekt av pensjon (premieavvik), iverksatte innsparingstiltak, samt mindreforbruk ved DIKO (Digitale Innherred Kommune Oppgavefelleskap) og reserverte ikke disponerte midler til lønn og pensjon.

Den ordinære driften på tjenesteområdet er i balanse med et mindreforbruk som følge av administrative tiltak av fellesutgifter, som omtalt i delårsrapport august. Det er blant annet mindreutgifter i forhold til digitalisering (1,8 mill kroner) og samfunnsplanarbeid (0,3 mill kroner).

Kommunen andel av mindreforbruk i DIKO utgjør med 4,4 mill kroner.

Ca 1,0 millioner kroner av mindreforbruker skyldes manglende overføring av budsjettmidler for kommuneadvokat til tjenesteområdet barnevern.

Mindreutgifter til lønn og pensjon utgjør 18,7 mill kroner. Som i hovedsak skyldes at det er i 2024 budsjettert romslig til lønnsoppgjør og pensjon. Det vises til nærmere omtale om lønnsoppgjør og pensjon i kapittel 1.1.1.1 Driftsregnskap og driftsøkonomi.

Barnehage

Tjenesteområdet endte med et mindreforbruk på i underkant av 2,0 millioner kroner. Dette er noe bedre enn rapportert prognose i august, da det ble rapportert et forventet merforbruk. Mindreforbruket har sammenheng med følgende forhold:

- Barnehage har gjort innsparende tiltak i løpet av året, som innkjøpsstopp
- Mottatt sykelønnsrefusjon høyere enn budsjettert
- Mottatt refusjon for barn i barnehage fra andre kommuner

Mindreforbruket gjelder i hovedsak ordinær barnehagedrift. Merforbruk på 1,0 millioner kroner på tilrettelegging for barn med nedsatt funksjonsevne pga flere barn med omfattende behov.

Grunnskole

Tjenesteområdet endte med et merforbruk på 9,8 millioner kroner. Avviket er noe høyere enn rapporterte prognose pr august. Merforbruket har sammenheng med følgende forhold:

- § 9a vedtak (fom 1.8.2024 §12)
- Vedlikehold skolebygg
- Vikarutgifter
- Merforbruk på fastlønn

Merforbruk er til en viss grad knyttet til at tjenesten ikke har greid å tilpasse driften i takt med nedtrekksbanen som har vært lagt til grunn i budsjett- og økonomiplan. Kombinert med økte brukerbehov, har omstillingen vært krevende.

Helsestasjon og lege

Tjenesteområdet endte med et mindreforbruk på ca 3,6 millioner kroner. Avviket er betydelig bedre enn prognosen i delårsrapport for august, som rapporterte om merforbruk.

Av mindreforbruket er 2,1 mill kroner knyttet til POLEN-prosjektet. Det er tatt ut kompensasjon for egeninnsats utover det som er direkte utgifter regnskapsført på prosjektet. Egeninnsatsen er ikke fordelt på øvrige tjenesteområder. Polenprosjektet var rettet mot forebyggende helsearbeid, og overføringen fra prosjektet er derfor regnskapsført på denne funksjonen.

Helsestasjon har et mindreforbruk på ca 1,7 millioner kroner. Lønnsrefusjoner samt tilskudd er del av forklaringen til det positive avviket.

Legetjenesten viser et mindreforbruk i 2024.

Helse og omsorg

Tjenesteområdet endte med et merforbruk på 10.5 millioner kroner, som er noe lavere enn prognosen fra delårsrapport for august. Merforbruket er i hovedsak knyttet til til hjemmetjenester. Det har vært en krevende drift i 2024 da tjenestene økte uten at man greide å ivareta endringer i avdelingene.

Avviket fra budsjett framkommer som resultat av følgende tjenester:

- Hjemmetjenester, merforbruk 18,1 mill kroner. Merkostnader på kjøp av BPA tjenester ca 200.000,-
- Institusjonsdrift og institusjonslokaler, mindreforbruk 6 mill kroner. I dette inngår merutgifter overliggere sykehuset ca 2.2 mil over budsjett. Dette til tross for at vi har kjørt fullt overbelegg på VBB - 4 senger.
- Rus og psykiatri, merutgift 0,3 mill kroner
- Tilbud om øyeblikkelig hjelp døgnopphold, mindreforbruk 1,2 mill kroner
- Dagtilbud og aktivering av eldre og personer med funksjonsnedsetting, merforbruk 0,1 mill kroner. I dette inngår et mindreforbruk på lønn til støttekontakter på ca 0,3 mill kroner.

Merforbruket er i hovedsak knyttet til følgende utgifter:

- fast lønn knyttet til sykefravær og vakanser
- innleie av vikarer, ekstrahjelp, overtid
- utgifter til vikarbyrå.
- økte lisenskostnadene knyttet til økning av antall enheter ute i tjenestene samtidig som lisenskostnader knyttet til Nyby ikke lå inn i budsjettet og har medført i all hovedsak merforbruket knyttet til virksomheten
- kjøp av tjenester fra andre kommuner og Værnes respons med en ikke budsjettert kostnad på omlag 1,3 mill kroner.

I tillegg mindreinntekter knyttet til:

- regnskapsført refusjonsinntekter til ressurskrevende brukere (estimat) er 3,4 mill kroner lavere enn budsjettert uten at bortfall av tjenestene resulterte i redusert drift.
- reduserte inntekter på brukerbetaling

Sosiale tjenester

Tjenesteområdet endte med et merforbruk på 14,5 millioner kroner. Dette er et resultat som er ca 5,0 millioner kroner høyere enn rapportert prognose ved delårsrapportene i 2024. Det er først og fremst ytelser til livsopphold som har vært høyere enn budsjettert.

Vel 1,4 mill kroner skyldes tap på fordringer/garantier i forbindelse med utleie kommunale boliger og garantier.

Barnevern

Tjenesteområdet endte med et merforbruk på omlag 4,0 millioner kroner. Merforbruket er knyttet til fosterhjemsplasseringer og kjøp av tjenester fra staten. I tillegg ble i 2024 gjennomført en lønnsharmonisering i tjenesten, og tjenesten fikk ikke tilført midler for å dekke dette.

Ca 1,0 millioner kroner av avviket skyldes manglende budsjettjustering av kommuneadvokat fra tjenesteområdet administrasjon til barnevern.

Kultur og idrett

Tjenesteområdet landet budsjettåret 2024 på budsjett, som rapportert gjennom året.

Plan

Tjenesteområdet endte med et merforbruk på i 0,9 millioner kroner.

Samfunnsutvikling, næring og landbruk

Merforbruk på 1,0 millioner kroner, og skyldes i stor grad avtale knyttet til feste av Ørin Sør.

Samferdsel og vei

Tjenesteområdet endte med et merforbruk på 1,0 millioner kroner, og skyldes merforbruk på vedlikehold/vinterdrift.

Brann og redning

Tjenesteområdet endte med et mindre merforbruk på ca 0,1 mill kr.

Vann, avløp, renovasjon og selvkost

Vann og avløp er tjenester som etter lov og forskrift skal drives i selvkost. I dette ligger at utgifter med å frambringe tjenestene skal betales av brukerne av tjenestene, dvs innbyggere og bedrifter, gjennom kommunale gebyrer. Overskudd i selvkostregnskapet skal avsettes til fond, og komme brukerne til gode i fremtiden.

Tjenesteområdet har sin egen bevilgning i bevilgningsskjema drift (§5-4 2. ledd). Budsjett og regnskap for tjenesteområdet er satt opp slik at budsjettert og regnskapsført beløp tilsvarer de inntektene som finansierer kalkulte renter og avskrivninger på selvkostområdet. Området er reelt sett i selvkost når kalkulte renter og avskrivninger ses i sammenheng med betalte renter og avdrag. Selvkost dokumenteres i egen beregning som viser alle inntekter og kostnader og hovedtallene fremgår av note 14 i kommuneregnskapet.

Selvkostregnskapet på vannforsyningssiden gikk med ett overskudd, som reduserer tidligere års underskudd. Selvkostregnskapet på avløpssenktoeren gikk med ett underskudd. Framført underskudd kan dekkes inn senere.

Kirke

Ingen vesentlige avvik sammenliknet med budsjett.

Andre avvik fra budsjettpremiss

Kommunedirektøren/rådmannen skal i årsberetningen rapportere på vesentlige avvik fra budsjettpremiss i tillegg til beløpsmessige avvik, jf. koml. § 14-7 annet ledd b). Avvik fra budsjettpremiss betyr avvik fra kommunestyrets premisser for bruken av bevilgningene, eksempelvis manglende eller mangelfull gjennomføring av kommunestyrets budsjettvedtak.

Budsjettavvik kan i prinsippet være både positivt og negativt. Det kan være levert både mer eller mindre enn det som var premisset for budsjettet. I mange tilfeller vil et avvik gjelde både tjenesteleveranse og økonomi.

Budsjettpremissene for 2024 finnes i et [eget kapittel i budsjett 2024 og økonomiplan 2024-2027](#)

Et overordnet premiss er:

Alle bevilgninger i budsjett for 2024 er gitt ut fra en forutsetning om at tjenestene skal drives innenfor lover og normer samtidig som budsjetttrammer holdes. Tjenestene skal til enhver tid, og gjennom tilgjengelige virkemidler, tilpasse bemanning til vedtatte driftsrammer innenfor gjeldende lov og regelverk.

Dersom det likevel oppstår konflikt mellom tilgjengelig ressurs og lovkrav/norm, skal det meldes fra om dette i delårsrapporter og budsjettansvarlige skal utrede tiltak som kan gi balanse mellom økonomiske

rammer og lovverk. Tiltakene skal legges fram i styringslinjene for avgjørelse administrativt eller politisk. Tiltak som endrer tjenestens grunnpreg skal alltid legges fram for politisk behandling.

Vurdering 2024:

Kommunen har i det store og hele levert de grunntjenester som har vært forutsatt mulig å levere i 2024, innenfor de ressurser som har vært tilgjengelig.

Skole/SFO

Verdal kommune har de siste årene hatt en trang økonomi, som tilsier at alle enheter er inne i store endringer for å komme oss i balanse opp imot vedtatt økonomiplan. Justeringsfarten er høyere enn det enheten skole og SFO klarer å gjennomføre i praksis. Skole og SFO har ikke som noe mål og bryte lov og norm, og jobber daglig med å justere oss slik at lovverk blir fulgt, og elevene får sin rettmessige opplæring.

Det er en balanse i forholdet lærernorm og totalt antall timer hver enkelt skole kan legge ut i forhold til budsjett, som skal løse lederressurs, enkeltvedtak ITO og GNO med mer.

Bryter kommunen lærernormen når vi har timer vi bruker til det som populært kalles ikke lovpålagte oppgaver (assistenter, IT, bibliotek med mer)?

Dette er oppgaver som er med på å gi elevene en trygg og meningsfull opplæring, og etter vår mening ikke kan fjernes for å opprettholde lærernorm.

Derfor ble et brudd på lærernormen ved GSI rapportering høsten 2024.

Helse og omsorg

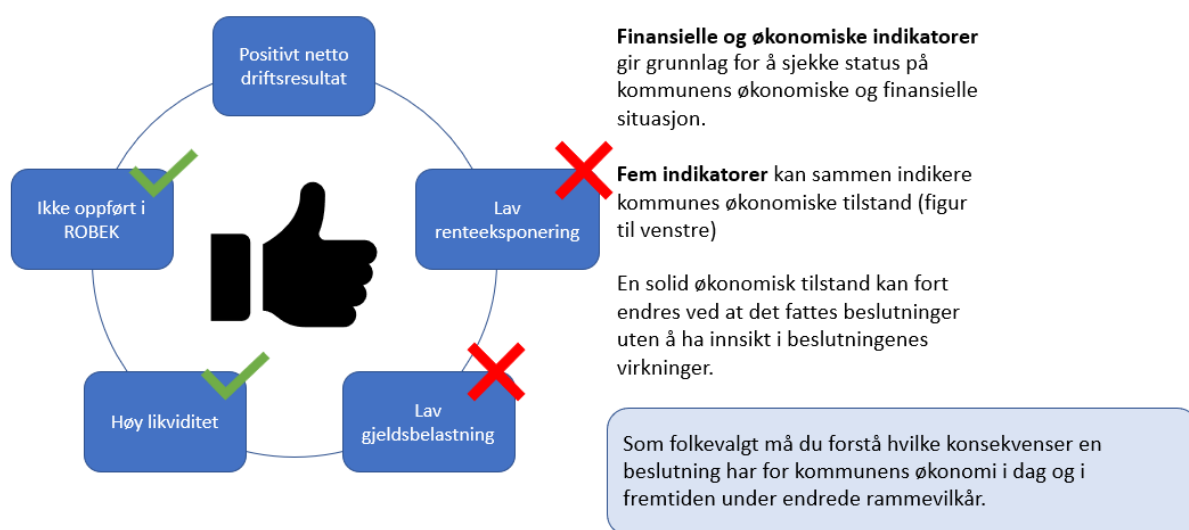
Budsjettpremiss	Avvik fra premiss
10 nye lærlingstillinger	2 ledige plasser, ikke nok søkere
Styrking helsetjenester i hjemmet 67+	Tilførte midler gikk til å finansiere merforbruk innen ambulerende tjenester.
Heltidskultur	Ikke disponert, gikk til innsparing
Styrking Rus og psykisk helse	Ambulerende team styrket med 3 årsverk fra august på grunn av økt brukerbehov.
Styrking kompetansemidler	Deler av styrkingen er ikke disponert, men lagt som innsparing.
Buffer for nye tjenestebehov	Ikke avsatte midler, fant ikke rom til dette.

1.1.4: Måloppnåelse og andre vesentlige forhold (§ 14-7c)

Om måloppnåelse

I vurdering av måloppnåelse inngår en samlet vurdering av virksomhetens mål og leveranser. Det omfatter sammenligning med andre kommuner via statistikk, brukerundersøkelser, tilbakemeldinger fra publikum, tilsyn, analyse av lokalt kunnskapsgrunnlag og mye mer. I kapitlet redegjøres det for de forhold som anses som mest vesentlig ut fra lovkravet om årsberetning. Det er gjort tilsvarende vurderinger av rapporteringsbehov i kapitlene for årsrapport.

Hvor står Verdals kommunes økonomi ved utgangen av 2024?

Som vist i markeringene i figuren er det gjeldsutviklingen og gjeld som er den store utfordringen. Utviklingen i driftsmarginene i 2024 er urovekkende og er et signal om at det er nødvendig å øke inntekter og/eller redusere utgifter.

Disposisjonsfondet var ved utgangen av 2024 redusert med ca 50 % fra 2023, og er dermed under kommunenes måltall for disposisjonsfond i % av driftsinntekter. Oppbygging av et disposisjonsfond gir kommuneøkonomien en større robusthet enn tidligere. Regnskapet for 2024 ga en større reduksjon enn opprinnelig budsjett, men en mindre reduksjon enn regulert budsjett. Disponeringen av disposisjonsfondet og merforbruket i 2024 har redusert robustheten i kommuneøkonomien.

Utfordringen blir ikke mindre med de planlagte investeringene fremover. Dette har vært et en mye omtalt problemstilling i kommunens styringsdokumenter de siste årene. Behovet for å begrense gjeldsveksten må ses opp mot behovet for å bygge kostnadseffektive strukturer og erstatte bygningsmasse som er nedslitt.

Ellers vises det til delkapittel for evaluering av bærekraft foran. Her er det en mer detaljert vurdering av kommunens økonomi.

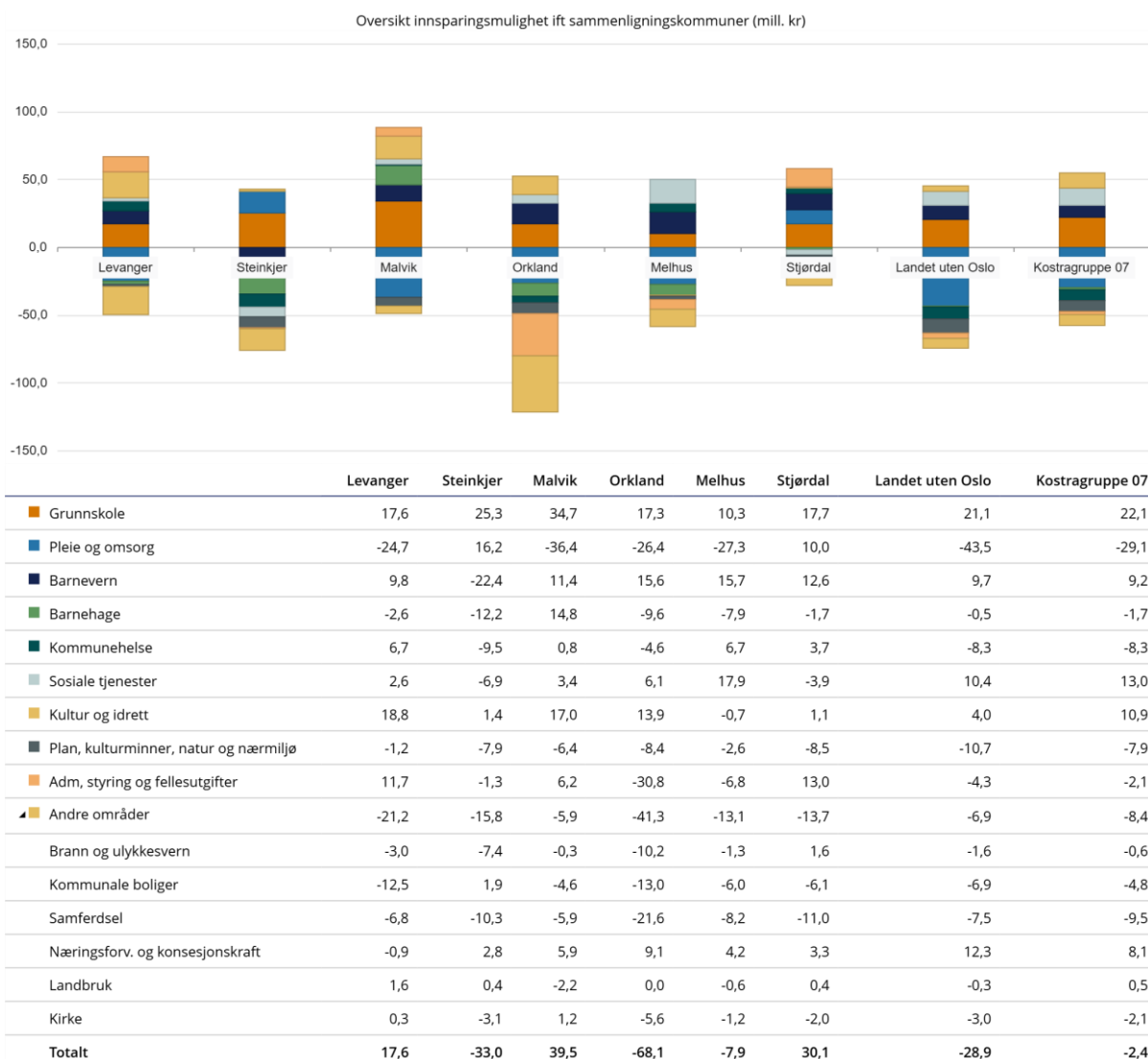
Utfordringen med høy gjeld, økte rentenivå og en drift som er presset pga behovene, tilsier en hard prioritering av investeringer fremover. Dette gjenspeiler seg i i budsjettvedtakene for 2023, 2024 og 2025.

Innsparingspotensiale

En måte å avdekke områder hvor det kan være potensiale for effektivisering, er å sammenligne Verdal kommune med andre kommuner.

I figuren under viser søylene ulike tjenesteområder der Verdal kommune bruker mer eller mindre enn sammenligningskommunene. For å kunne sammenligne er det justert for utgiftsbehov, privatskoleandel og vertskommunetilskudd PU. Kommunens merforbruk vises i søylene over strek (større enn 0/positive tall), og mindreforbruk under streken (mindre enn 0/negative tall.)

Om vi sammenligner Verdal kommune med kostragruppe 07 bruker kommunen 22,1 mill kroner mer på grunnskole og 29,1 mill kroner mindre på pleie og omsorg enn gjennomsnittet av kommunene i kostragruppe 07.

Kilde: Framsikt

Kommunebarometeret 2024

Kommunebarometeret er en analyse som er gjort av Kommunal Rapport. I analysen blir kommunene målt og rangert ved å sammenstille mange indikatorer som dekker både økonomi, tjenestens omfang og kvalitet. Analysen henter mye av sin forståelse fra effektivitetsanalyser som er gjort av Kommunaldepartement og SSB.

Tallene for 2024 er hentet fra Kommunebarometeret for 2024 endelig utgave av 14.08.24. Lenke: [Kommunebarometeret 2024 Verdal kommune](#)

Kommunen endte på en 84. plass i kommunebarometeret i 2024. Kommunen leverte gode tjenester til tross for relativt lav ressursbruk. Kommunen får en dårligere plassering i forhold til 2023 der kommunen ble fikk 23. plass. Rangeringen i 2024 er likevel bedre enn plasseringen i kommunebarometeret 2022,

Kommunen får svakere plassering på flere tjenester enn tidligere år på flere områder. Spesielt innen pleie og omsorg der kommunen går fra 91. plass i 2023 til 168. plass i 2024. Det må samtidig være lov å si at noen tjenester leverer veldig bra både i 2024 og over lenger tid. Resultatene for saksbehandling er markant forbedret over tid. Kultur og helse har levert topp 100 over mange år

Rangering	2021	2022	2023	2024
<i>Totalt</i>	<i>24</i>	<i>116</i>	<i>32</i>	<i>84</i>
Grunnskole	138	202	181	211
Pleie og omsorg	275	251	91	168
Barnevern	5	20	43	77
Barnehage	37	62	67	92
Helse	53	57	50	24
Sosialtjenesten	209	173	223	272
Kultur	91	82	68	100
Miljø og ressurser/klima og natur	182	128	187	230
Saksbehandling	53	29	20	8
Vann, avløp, renovasjon	47	68	229	53
Økonomi	188	261	211	193
Kostnadsnivå	51	88	62	70

Hvor er Verdal annerledes?

Kommunebarometeret har et diagram som viser på hvilke områder Verdal kommune er annerledes enn andre kommuner. Merk at diagrammet sier ingenting om avviket er bra eller dårlig. Det viser bare avviket fra snittverdier.

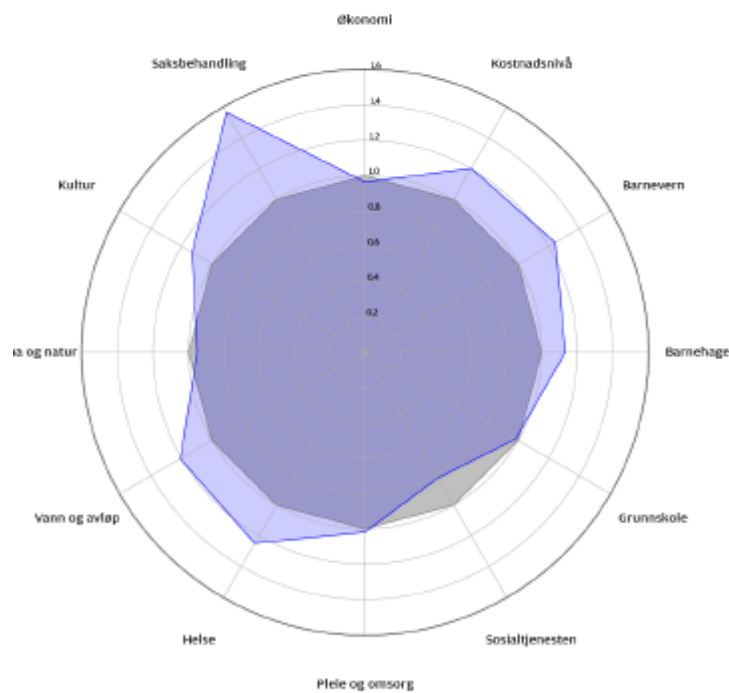
Kommunebarometeret, Verdal kommune

Her skiller Verdal seg ut

Ingen kommuner er like. Og ofte er det nettopp ulikhetene som gir oss interessant informasjon.

Annerledes-sektorene

Vi har analysert resultatene til Verdal og laget en oversikt over sektorer der kommunen har poengsummer som skiller seg fra andre kommuner.

FIGUR 1: Radardiagrammet viser hvordan Verdal skårer i forhold til landsgjennomsnittet innenfor hver sektor. Grått område definerer gjennomsnittskommunen (0% for alle sektorer).

Skalaen i figur 1 viser prosentvis avstand til gjennomsnittet.

Diagrammet viser at innenfor kostnadsnivå, barnevern, barnehage, helse og vann- og avløp har kommunen tall som avviker relativt mye fra gjennomsnittet.

Et viktig mål på om kommunen lykkes er rangeringen av kostnadsnivå for de enkelte sektorene. Kostnadsnivåene har nok endret seg en del siden 2023, men rangeringen er kanskje ikke vesentlig annerledes om det hadde vært ferskere tall.

	2019	2020	2021	2022	2023
ENH01 Netto utgifter til grunnskole per innbygger, korrigert for utgiftsbehovet	183	209	187	197	207
ENH02 Netto utgifter til pleie og omsorg per innbygger, korrigert for utgiftsbehovet	29	1	47	1	29
ENH03 Netto utgifter til barnehage per innbygger, korrigert for utgiftsbehovet	118	170	211	171	115
ENH04 Netto utgifter til barnevern per innbygger, korrigert for utgiftsbehovet	151	181	166	186	222
ENH05 Netto utgifter til sosialhjelp per innbygger, korrigert for utgiftsbehovet	173	87	163	146	162
ENH06 Netto utgifter til kommunehelse per innbygger, korrigert for utgiftsbehovet	99	34	77	87	168
ENH07 Netto utgifter til administrasjon per innbygger, korrigert for utgiftsbehovet	51	162	173	146	154

Tabellen viser at barnehage og særlig pleie og omsorg har lave kostnader sammenlignet med andre kommuner. De eneste tjenestene med høye kostnader er innenfor grunnskole og barnevern. Med utgangspunkt i kommunens økonomiske evne kunne et mål om å være bland de 100 med laveste kostnader, være en mer gjennomgående langsiktig målsetting.

Det er tatt inn flere analyser fra kommunebarometeret i sektorovergripende strateginotat.

Effektivitetsanalyse (Regjeringen.no)

Senter for økonomisk forskning (SØF) har utarbeidet beregninger for effektiviteten i de kommunale tjenestene. Metoden sier noe om den enkelte kommunes effektivitet i forhold til beste etablerte praksis. Siste effektivitetsanalyse er for 2023, kunngjort på regjeringen.no, 15. januar 2025. Link til [effektivitet i kommunene](#).

I analysen er maksimal effektivitet satt til score 100. Analysen gir under gitte forutsetninger svar på hvor effektiv den enkelte kommune er i forhold til de meste effektive kommunene i samme kommunegruppe. Enkelt fortalt viser tallet hvor langt unna kommunen er å få maksimal tjenesteproduksjon ut av de inntektene kommunen disponerer. Analysen sier ingenting om kvalitet på tjenestene eller om innbyggerne er fornøyde. Det vil kreve en annen metodikk enn det SØF har benyttet.

Etterfølgende tabell oppsummerer resultat av tidligere effektivitetsanalyser for 2022 og 2023. Verdal kommunen har samlet sett en noe dårligere effektivitet fra 2022 til 2023. Kommunen har iht effektivitetsanalysen fått dårligere eller samme effektiviteten i de tre sektorer som er tatt med i analysen.

Merk at det er gjort noen mindre justeringer i verdiene for 2022 fra det som ble publisert i 2024-versjonen av analysen. Det er en målt nedgang i effektivitet fra 2020 til 2021 på grunn av at pandemien.

Resultat effektivitetsanalyse	2019	2020	2021	2022	2023
Samlet	76	81	78	82	81
Barnehage	79	84	89	90	86
Grunnskole	74	77	81	80	80
Pleie og omsorg	75	82	71	81	80

Effektivitetsanalysen legger til grunn ulike innsatsfaktorer og produksjonsmål, presentert i tabellen under.

Sektor	Innsatsfaktor	Produkter
Barnehage	Korrigerte brutto driftsutgifter (faste priser) fratrukket arbeidsgiveravgift og avskrivninger	Oppholdstimer 0-2 år i kommunale barnehager Oppholdstimer 3-5 år i kommunale barnehager
Grunnskole	Korrigerte brutto driftsutgifter fratrukket arbeidsgiveravgift og avskrivninger (Utgiftene er i faste priser og korrigert for bosettingsmønster ved bruk av delkostnadsnøkkelen i inntektssystemet)	Skolebidrag småskoletrinnet Skolebidrag mellomtrinnet Grunnskolepoeng (korrigert for sosioøkonomiske variabler) Læringsmiljø (Alle produkter er multiplisert med elevtall i kommunale grunnskoler)
Pleie og omsorg	Brutto driftsutgifter fratrukket arbeidsgiveravgift og avskrivninger (Utgiftene er i faste priser og korrigert for bosettingsmønster ved bruk av delkostnadsnøkkelen i inntektssystemet)	Oppholdsdøgn i institusjoner Institusjonsbeboere med omfattende bistandsbehov Enerom i institusjon Timer til hjemmesykepleie Timer til praktisk bistand

1.1.5: Etikk (§ 14-7 d)

Kommunen har felles etiske retningslinjer for ansatte og folkevalgte, der det fremgår hvilke regler som gjelder for ansatte, hvilke som gjelder for folkevalgte, og hvilke som gjelder for både ansatte og folkevalgte.

De etiske retningslinjene er lagt inn i introduksjonsprogrammet for nyansatte, og skal også være fast tema i folkevalgtopplæringen.

De ansatte får utlevert de etiske retningslinjene ved ansettelse, som en del av arbeidsavtalen, og de folkevalgte får utlevert hvert sitt eksemplar ved starten av valgperioden.

De etiske retningslinjene utgjør et godt verktøy for både ansatte og folkevalgte.

Målet for oss som organisasjon er at etiske problemstillinger løses der de oppstår eller løftes opp i organisasjonen ved behov. Det utvidete partssamarbeidet mellom arbeidsgiver, fagorganisasjoner og vernetjeneste på organisasjonens tre ulike nivå drøfter og beslutter rundt håndtering av etiske problemstillinger som oppstår.

Kommunedirektøren sine stab- og støttefunksjoner kan koples inn avhengig av type dilemma. Kommunedirektøren disponerer spisskompetanse innenfor juss, psykologi, medisin, personalledelse m.m. I tillegg kan det være riktig å kople på eksterne ressurser som statsforvalter m.v. dersom kommunens ressurser ikke strekker til kompetansemessig.

På samme måte drøfter folkevalgte etiske problemstillinger i det organet de de oppstår. Både ansatte og folkevalgte vil ha tilgang til kommunedirektørens stabsfunksjoner for å ha spisskompetanse i drøfting, refleksjon og løsning på etiske problemstillinger.

Vurdering av etisk standard

De etiske retningslinjene skal fungere som gode verktøy i hverdagen og skal sørge for god styring og god atferd for både ansatte og politikere.

Etisk standard vil likevel være litt ferskvare dersom temaet ikke er jevnlig på dagsorden både i organisasjonen og i politikken. Alle ledere skal ha etisk arbeid på dagsorden.

Våre standarder for varsling er i tråd med regelverket, og skal bidra til at terskelen for å varsle blir lavere, gjennom at varslinger nå går til et eget sekretariat. Varslinger blir dermed også objektivt vurdert, og utenfor de ordinære styringslinjene, noe som sikrer at ansatte skal ha lav terskel for å varsle om lovbrudd, og at kommunen også i større grad sikrer at ansatte kan varsle forsvarlig.

1.1.6: Likestilling (§ 14-7 e og f)

I hht loven skal det gjøres rede for:

e) den faktiske tilstanden når det gjelder kjønnslikestilling

f. hva kommunen eller fylkeskommunen gjør for å oppfylle arbeidsgivers aktivitetsplikt etter likestillings- og diskrimineringsloven § 26.

Som arbeidsgiver skal kommunen arbeide aktivt, målrettet og planmessig for å fremme likestilling, hindre diskriminering på grunn av kjønn, graviditet, permisjon ved fødsel eller adopsjon, omsorgsoppgaver, etnisitet, religion, livssyn, funksjonsnedsettelse, seksuell orientering, kjønnsidentitet, kjønnsuttrykk, eller kombinasjoner av disse grunnlagene, og søke å hindre trakassering, seksuell trakassering og kjønnsbasert vold. Arbeidet skal blant annet omfatte områdene rekruttering, lønns- og arbeidsvilkår, forfremmelse, utviklingsmuligheter, tilrettelegging og mulighet for å kombinere arbeid og familieliv.

Verdal kommune arbeider aktivt for å fremme likestilling og hindre diskriminering. Det er imidlertid fremdeles områder kommunen ikke arbeider godt nok med, og som det må til økt innsats på.

I dette kapittelet redegjøres det for faktisk tilstand samt hva kommunen har tenkt å gjøre fremover.

Status kjønnsfordeling i ledergrupper

Ledernivå	Antall totalt	Antall kvinner	Antall menn	Fordeling %
Kommunedirektørens lederteam	6	1	5	17/83
Virksomhetsledere	12	7	5	58/42
Avdelingsledere	43	35	8	81/19

I kommunedirektørens lederteam, som består av 6 personer, viser oversikten at det er stor overvekt av menn. På virksomhetsledernivå er det en jevnere fordeling, mens det på avdelingsledernivå er en sterk overvekt av kvinner.

Status kjønnsfordeling i sektorene og stab-/ støttefunksjonene:

Den kjønnsmessige fordelingen innenfor hver enkelt sektor og i stab og støtteenheter fordeler seg slik:

År		2024	2024
Måltall		Prosent	Prosent
Org.enhet Gruppe1		Kvinner	Menn
5000000000	Kommunedir VER	72,73%	27,27%
5010000000	Oppvekst V	81,65%	18,35%
5020000000	Velferd V	88,10%	11,90%
5030000000	Samfunnsutv. V	36,84%	63,16%
5030400000	Landbruk,m,a V	62,50%	37,50%
5030400300	Arealforvaltnin	66,67%	33,33%
5040000000	Stab/utv./st. V	76,67%	23,33%
5050000000	Samarbeid §27 V	66,67%	33,33%

Oversikten viser at det er stor overvekt av kvinner i de to største sektorene oppvekst og helse/ velferd, henholdsvis er 4 av 5 ansatte i oppvekst kvinne, mens nesten 9 av 10 ansatte i helse/ velferd er kvinner.

Fra å ha hatt tilnærmet kjønnsbalanse innenfor et par områder i 2023, er det ingen områder igjen med dette. Samfunnsutvikling har, som eneste området, overtall av menn.

Status stillingsprosent og kjønn i bemanningen

Vi har 1300 ansatte i organisasjonen ved årsskiftet 2024/25, derav er 1057 kvinner (81,3 %) og 243 menn (18,7 %).

Stillingsstørrelse gruppe	Antall	Andel kvinner	Andel menn
0-24 %	74	79,8 %	20,20 %
25-49 %	46	89,14 %	10,86 %
50-74 %	188	87,24 %	12,76 %
75-99 %	208	89,91 %	10,09 %
100 %	784	77,30 %	22,70 %

Det er ikke store endringer i tallene for stillingsstørrelser fra 2023 til 2024, men det er noen flere som har fått hel stilling.

516 av våre 1300 ansatte (39,69%) arbeider deltid. Selv om det er færre enn ved forrige årsberetning, er tallet fortsatt for høyt. Det er størst andel deltid blant kvinner. Andelen deltid er størst innenfor habiliteringstjenesten (tidligere bo- og dagtilbudstjenestene).

Mye av deltiden knyttet til spennet 0-24 % stilling knytter seg til opprettede studentstillinger på helg, der studenter kombinerer helgearbeid med studier.

I tillegg har vi ansatte som har redusert arbeidsevne, og som jobber deltid, og kombinerer dette med midlertidig eller varig uførhet i deler av stilling.

Følgende mål er satt for *heltidsandel* i økonomiplanperioden 2024-2027:

- Helse skal arbeide for en heltidsandel på minst 50 % innen utløpet av økonomiplanperioden
- Øvrige kommunale tjenester skal ha en heltidsandel på minst 80 % innen utløpet av økonomiplanperioden

Organisasjonen som helhet har en heltidsandel på 59,33 %, og heltidsandel fordeler seg slik mellom sektorene, tjenestene;

- Helse og velferd 44,01 % (5,99 prosentpoeng under målet **på minst 50 %**)
- Oppvekst 70,45 % (9,55 prosentpoeng under målet på minst 80 %)
- Samfunn og Næring 73,62 % (6,38 prosentpoeng under målet på minst 80 %)
- Kommunedirektør med stab 80,48 % (over målet på minst 80 %)
- Oppgavesamarbeid 86,36 % (over målet på minst 80 %)

Samlet for organisasjonen har menn en heltidsandel på 70,15 %, mens kvinner har 57,26 %.

I KS' personaladministrativt informasjonssystem (PAI) økte heltidsandelen fra 49,6 % i 2023 til 52,9 % i 2024. Økningen på 3,3 prosentpoeng tok oss opp 16 plasseringer i rangeringen over kommuner og fylkeskommuner.

Det er ikke bærekraftig å ha så lav heltidsandel, og spesielt kvinner burde fått tilbud om større stilling. Det som utfordrer organisasjonen sitt arbeid med heltid er de stadig strammere økonomiske rammene.

Følgende mål er satt for *gjennomsnittlig stillingsprosent* i samme periode:

- Øke gjennomsnittlig stillingsandel i kommunen til 90 %

Gjennomsnittlig stillingsandel er på 84,1 %, status pr november 2024. Dette er en økning på 4 prosentpoeng fra april 2023, når målene ble satt og arbeidet startet for fullt.

Status gjennomsnittlig stillingsandel ulike sektorer, tjenester:

- Oppvekst 89,3 %
- Helse og velferd 76,4 %
- Samfunn og næring 83,7 %
- Oppgavesamarbeidene 95,2 %
- Kommunedirektør med stab 89,6 %

Menn har en gjennomsnittlig stillingsandel på 86,9 % og kvinner har 83,7 %. Kvinner ligger dermed 6,2 prosentpoeng under gjennomsnittlig stillingsandel for menn.

Iverksatte tiltak for å fremme likestilling og hindre forskjellsbehandling

Lønns- og arbeidsvilkår

Det er en lønnspolitikk som skal bidra til at ansatte og ledere med noenlunde like oppdrag håndteres likt i forhold til muligheter for lønnsutvikling. Kommunen har gjort en stor jobb på og mellom de ulike ledernivåene. Kommunen videreførte en lønnstrapp for ledere på nivå tre (avdelingsledere), der det ble videreført en utjevningsprofil i lønnsoppgjøret for 2024. På ledernivå to har kommunedirektøren ivaretatt helheten rundt lønnsutvikling på ulike ledere ved at noenlunde like lederoppdrag vurderes likt.

Heltid, deltid

Arbeidet med heltidskultur begynner å bære frukter, og det er iverksatt mange tiltak for å fremme heltidskultur. En partssammensatt arbeidsgruppe har arbeidet med dette området for å sette noen standarder for hvordan vi arbeider med utfordringene på dette området, og det er forankret mål i kommunestyret både på gjennomsnittlig stillingsprosent og på heltidsandel.

Ufrivillig deltid registreres i en egen database, og gir oss oversikt "i sanntid" når ansatte registrerer seg.

Tilrettelegging

Kommunen har en livsfasepolitikk som bidrar til likestilling, også ved at det er tiltak knyttet til ulike livsfaser. Det er viktig med godt lederskap i håndteringen av livsfasepolitikken, og som gjør at ledere håndterer utfordringer knyttet til ulike livsfaser ved å finne gode tiltak på tvers av kjønn og alder. I praksis løses dette med god og tett dialog mellom den enkelte ansatte og leder. Verdal kommune har opprettholdt ordningen med ekstra fridager for seniorer. Videre har kommunen etablert et system (DIA-det interne arbeidsmarked) som bidrar til å flytte ansatte fra arbeid de ikke fungerer i på grunn av redusert arbeidsevne, og over til arbeid som kan passe bedre i forhold til arbeidsevne.

Muligheter for å kombinere arbeid og familieliv

Den etablerte livsfasepolitikken er delt inn i ulike karrierestadier, men med universelle virkemidler som velges ut fra den individuelle dialogen mellom leder og den enkelte ansatte.

Trakassering

Kommunen har et eget system for varsling, og som gjør at ansatte som opplever seg utsatt for trakassering kan varsle om dette til et eget varslingssekretariat. Varslingsreglene er i tråd med gjeldende lovverk på området.

Ros-vurdering

Kommunen er en inkluderende arbeidslivsbedrift, og skal ha en aktiv holdning til å la mennesker som står utenfor arbeidsmarkedet få prøve seg i ulike arbeidsoppgaver i vår virksomhet. Her er vi i ferd med å forbedre oss, men har fremdeles et stykke å gå.

Kommunen som organisasjon har i løpet av året iverksatt tiltak som skal bidra til å styrke arbeidet med å rekruttere mennesker med redusert funksjonsevne og/ eller hull i CV'en. Dette skjer blant annet gjennom et eget rekrutteringsprosjekt der det er avsatt egne ressurser for å sette trykk på arbeidet med rekruttering. Samtidig tar vi i bruk lønnstilskudd for innbyggere som har gått på passive ytelser gjennom Nav.

Det er fremdeles for høy andel deltid i vår organisasjon, spesielt blant kvinner og spesielt gjelder dette helseområdet. Vi har fremdeles en stor utfordring med å utjevne forskjellene i heltidsandel mellom menn og kvinner i organisasjonen.

Vi har mange kvinnearbeidsplasser i organisasjonen, og kvinner er også de som har størst belastning med omsorgsoppgaver utenfor arbeidsplassen. Når kommunen reduserer tjenesteomfanget kan dette potensielt bety at vi mister arbeidskraft fra kommunale oppgaver og til private omsorgsoppgaver.

Tiltak fremover for å fremme likestilling og hindre forskjellsbehandling

Arbeidet med heltidskultur fortsetter med det beskrevne partssamarbeidet. Det er en forventning om at ledere bidrar til å bygge heltidskultur. Det er satt mål for både gjennomsnittlig stillingsprosent og heltidsandel i de ulike delene av organisasjonen, og målene er tatt inn i lederavtaler i 2024.

Ansatte har og får mulighet til, via sin leder, å registrere ufrivillig deltid i en egent database, og dette bidrar til å sikre organisasjonen løpende oversikt over ansatte som ønsker større stilling. Vi vil derfor ikke ha behov for å gjennomføre kartlegginger utover dette, for den nye løsningen sikrer oss kunnskap i «sanntid».

Kommunen er i prosess og har som ambisjon å legge til rette for ulike kandidater i våre rekrutteringsprosesser. Dette kan også være konkrete stillinger der vi kan vurdere kvalifikasjonskravene noe annerledes, og der vi kan gå litt «utenfor» det ulovfestede kvalifikasjonsprinsippet.

Organisasjonen arbeider aktivt med tilrettelegging, men kan enda bli bedre på, i dialog med den enkelte arbeidstaker, å finne balanse mellom krav og ressurser som skaper mestring.

Vi skal revidere lønnspolitikken og skal gjennomføre lønnsforhandlinger, og vil da se nærmere på om det er behov for tiltak i forhold til utjevning.

Vi skal revidere livsfasepolitikken, og må se nærmere på hvilke tiltak som kan bidra til å skape balanse mellom jobb og privatliv, i et samfunn der flere av våre ansatte kanskje må ta større omsorgsoppgaver i familien fordi de offentlige tilbudene ikke strekker til/ bygges ned.

1.2: Årsregnskap

Regnskapet for 2024 ble avsluttet innen frist, og arbeidet med årsregnskapet og årsberetning har gått som normalt. Det er ikke funnet grunnlag for å utarbeide konsolidert regnskap, jf omtale i note 20.

Pressemelding til årsregnskapet ble lagt ut på kommunens hjemmeside da regnskapet var offentlig.

Pressemeldingen er også tatt inn som en del av regnskapsanalysen i årsberetningen under kapitlet Bedømme status og utvikling (Jf kravet i Kommuneloven § 14-7a.)

[Årsregnskapet i PDF.](#)

1.3: Status behov

Befolkningsutviklingen påvirker endringer i behov

Kapitlet er et begrenset utdrag fra kapitlet Utgiftsbehov med tilhørende strateginotater i økonomiplanen for 2025-2028.

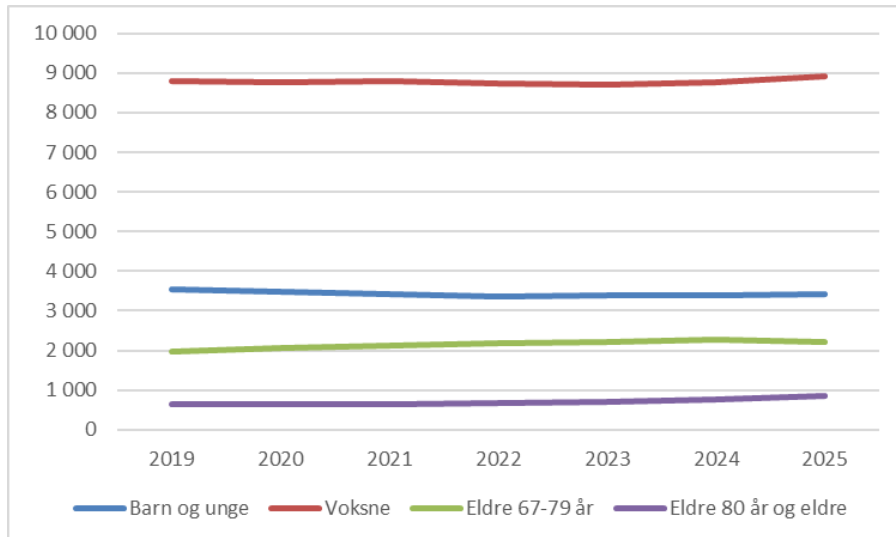
For nærmere detaljer om befolkningsendringer, kan [økonomiplanen](#) brukes. Bruk innholdsfortegnelse for å bla til kapitlet Behovsutvikling.

Befolkningssammensetning 2024

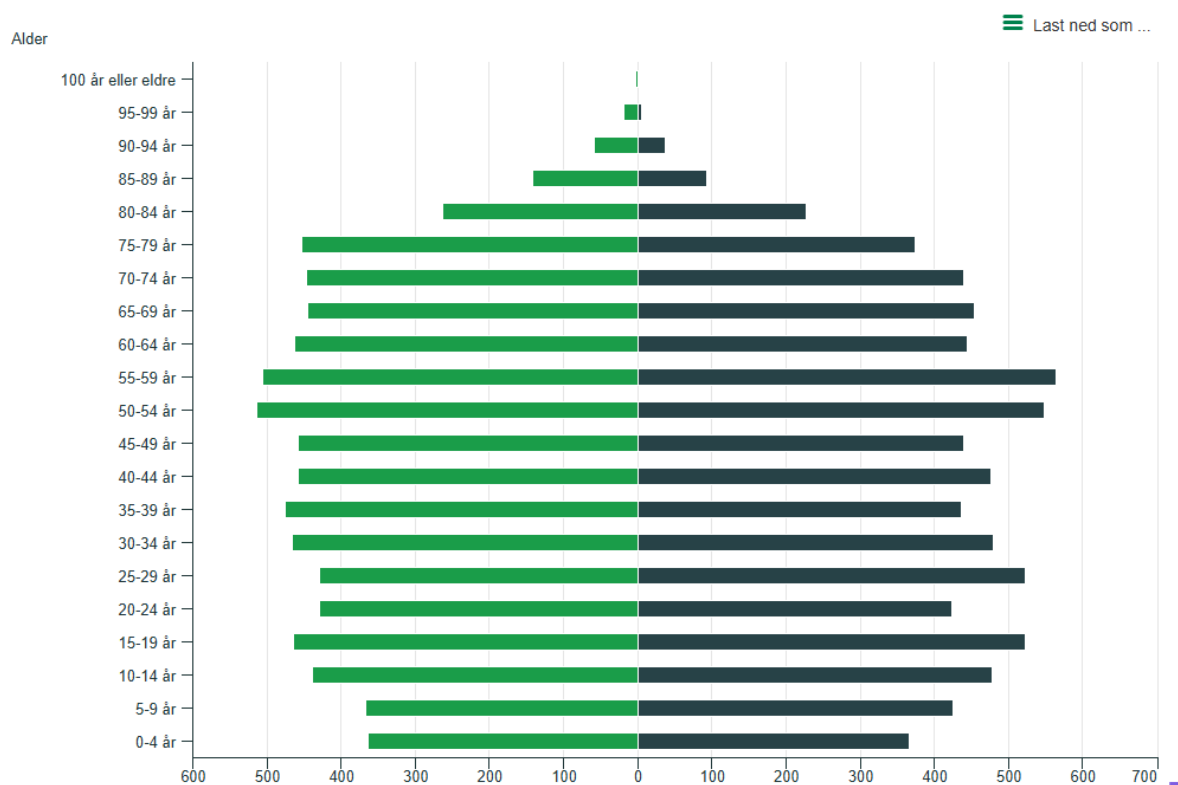
Ved utgangen av 2024 har Verdal kommune 15 412 innbyggere. Det er en økning på 219 innbyggere fra 31.12.2023. Økningen fordeler seg på aldergruppene videregående 16-19 år (+37 innbyggere), voksne 20-66 år (+146 innbyggere) og eldre 80-89 år (+99 innbyggere). Aldergruppen barn og unge (tom 19 år) utgjør på dette tidspunktet 22 % av befolkningen, voksne 58 % og aldergruppen 67 år og eldre 20 %.

Figuren under illustrerer utviklingen i ulike aldersgrupper fra 2019 til utgangen av 2024. Den voksne del av befolkningen har vært omtrent stabil de siste 7 årene. I samme periode har det vært en nedgang i barn og unge, og vekst i aldersgruppen eldre over 67 år og eldre over 80 år.

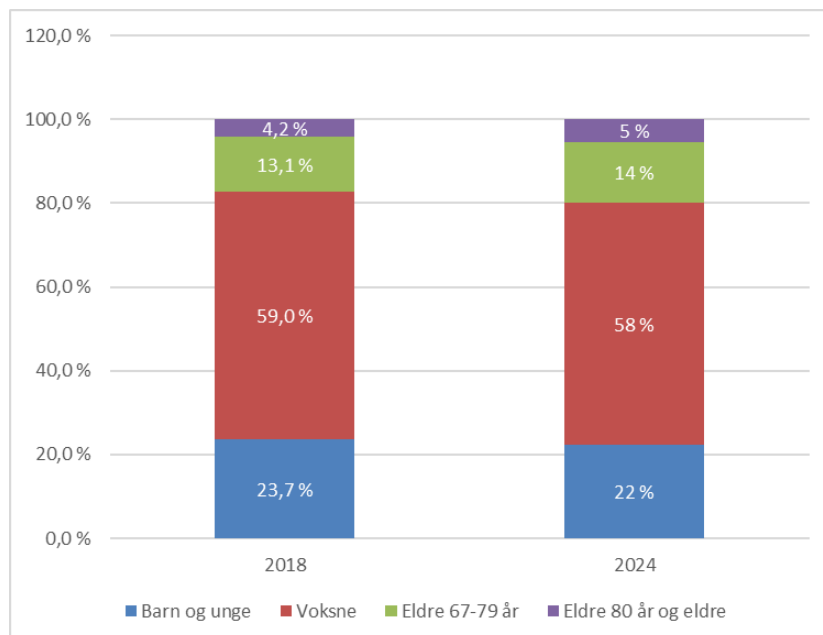
Befolkningen ved utgangen av året er noe høyere enn i gjeldende økonomiplan, men befolkningsutviklingen er som forventet. Økningen kan delvis skyldes økt bosetting fra Ukraina.

Årsrapport og årsberetning 2024

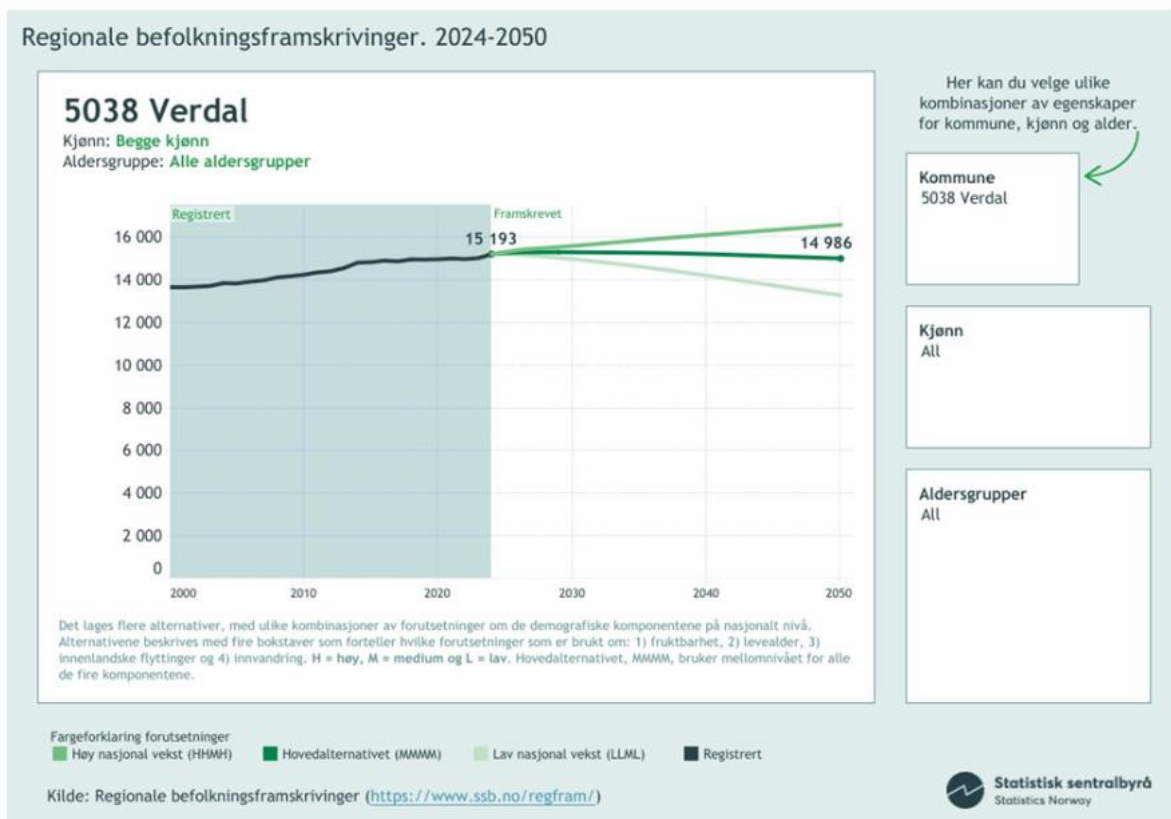
Figuren nedenfor viser at befolkningens alderssammensetning har endret seg en del bare på 6 år. Andelen yngre innbyggere krymper og andelen eldre øker.

Sammensetning av befolkning 31.12.- 2018 og 2024

Befolkningsutvikling - grunnlag for økonomiplanen

I økonomiplan for 2025 - 2028 kapitlet Behovsutvikling er det oversikter over endringene i befolkning og fremskrivninger pr aldersgruppe. Den nyeste befolkningsfremskrivningen hos SSB fra 2024 er brukt.

Figuren fra SSB viser tre ulike alternativer for befolkningsprognoser, lav, middels og høy vekst. Dersom mellomalternativet til SSB legges til grunn, blir det ingen stor vekst i innbyggertallet fremover. Så er det riktignok slik at utviklingen i lokalt næringsliv og bosetting av flyktninger kan føre til at det likevel blir en liten vekst. Det er vedtatt et prosjekt for å arbeide mot økt folketall med navn Verdal 2040.

Helt uavhengig av vekst vil forholdet mellom aldersgruppene sannsynligvis endres. Det har sammenheng med at eldre innbyggere i mindre grad flytter mellom kommuner, at aldersfordelingen i Verdal avviker fra mange andre kommuner på grunn av industrivekst og at store alderskull enkelt forklart blir et år eldre for hvert år. Det er ikke noe vesentlig nytt i befolkningsendringen i 2024 som peker i en annen retning.

Befolkningsendringer og konsekvenser for ressursbruk

Det er ingen eksakt sammenheng mellom endringer i befolkning og behov for ressurser. Men det finnes beregninger på sammenhengene som blant annet brukes i inntektssystemet til å omfordele inntekter mellom kommuner. Beregningene er innarbeidet i kostnadsnøkler som mest mulig objektivt måler forskjeller i utgiftsbehov mellom kommuner. KS har regnet på hvor stor omfordeling i ressurser som følger av endring i innbyggertall og sammensetning av innbyggertall. Beregningen tar utgangspunkt i at tjenestene leveres i samme omfang og samme kvalitet som tidligere år. Det er med andre ord ikke regnet på mulige innsparinger ved bedre systemer og metoder.

Årsrapport og årsberetning 2024

Tabell: anslag årlig endring i kommunens utgiftsbehov i (1000 kr) pr tjenesteområde som følge av befolkningsendringer Tallene for 2023 er hentet fra tabell 2023, mens tallene fra 2025 er hentet fra oppdatert tabell fra KS pr juni 2024.

Endringer utgiftsbeho v 1.1	Pleie og omsor g	Grunnskol e	Barnehag e	Sosia l	Kommunehels e	Barnever n	SUM Verdal kommun e
2023	6 037	-8 020	-64	-249	-10	-856	-3 161
2024	8 820	-6 447	-2 459	-562	305	-804	-1 146

Endring						
Utgiftsbehov per 1.1	Pleie- og omsorg	Grunnskole	Barnehage	Sosial	Kommunehelse	Barnevern
2025	18 702	-4 363	-931	511	668	-292
2026	14 307	1 091	1 161	-37	703	3
2027	18 520	-5 272	-2 486	-274	651	-565
2028	15 068	-4 909	79	241	290	-399
2029	15 182	-9 635	-272	-69	383	-755
2030	15 680	-3 272	-1 633	-290	530	-457
2031	9 664	-1 636	544	-248	281	-271
2032	14 787	-2 727	429	-449	381	-319
2033	16 776	-2 545	429	-499	465	-238
2034	9 869	-2 727	974	-445	311	-276
Sum 2025-2034	148 554	-35 996	-1 705	-1 560	4 664	-3 570

Tabellen viser KS sine beregninger av årlige endringer i kostnadsbehov. Dette er altså endringer i teoretiske kostnader som kommer som følge av endringer i totalt innbyggertall og endringer i aldersfordeling. Det er ikke den faktiske kostnad eller budsjettene i Verdal kommunen det regnes på. Tallene er likevel nyttige fordi de kan gi en indikasjon på hvilke budsjetter som bør styrkes og hvilke budsjetter som kan reduseres.

Tabellen viser et økende ressursbehov i helse og et synkende ressursbehov for barn og unge. Merk at dette er regnet pr innbygger i aldersgruppen, slik at det ikke betyr at ressurser pr barn er på vei ned. Det er nedgangen i antall barn og økningen i antall eldre, som driver utviklingen.

Økonomirapportering gjennom året har vist at ressursbruken i helse har vært noe høyere enn budsjettrammene. Rapporteringen har også vist at det har vært krevende for oppvekst å justere ned ressursbruk, selv om behovet for ressurser synes å være fallende ut fra nasjonale beregninger. Det er helt klart en styringsutfordring at kommunen "kommer i spagat" mellom to store sektorer med avvikende behovsutvikling. Det er en utfordring at omfordelingseffektene i inntektssystemet (utgiftsutjevningen) forutsetter at kommuner skal klare å omfordele ressurser mellom tjenester og at endringene skal kunne skje gradvis. I praksis medfører det utfordringer fordi endringer skjer i rykk og napp og fordi det kan kreve omfattende prosesser før endringer kan iverksettes. Det er heller ikke alltid at endringene er politisk ønskelig. Det er mye vanskeligere å få til nedskalering enn å øke bevilgningene. Selv om beregningene til KS og inntektssystemet måler lavere utgiftsbehov til oppvekst pga fallende barnetall, er det ikke gitt at sektoren selv gjenkjenner en slik utvikling. Det kan derfor fremstå som at det alltid er store behov, uansett om antall innbyggere i målgruppen går ned.

Flyktningsituasjon

Nasjonalt

I 2024 mottok UDI 88 829 søknader om kollektiv beskyttelse fra ukrainske borgere siden krigen brøt ut i 2022. I 2024 ble det totalt bosatt 18 412 flyktninger i Norge. Blant disse var 18 364 ukrainere. Det er fortsatt et høyt antall, og krever stor innsats og varierte tjenester fra landets kommuner (IMDi.no). Situasjonen i Ukraina har ikke endret seg vesentlig og utsiktene til en snarlig løsning virker lite sannsynlig.

Verdal kommune

IMDi (Integrerings- og mangfoldsdirektoratet) anmodet kommunen om å bosette 204 flyktninger i 2024. Det ble bosatt 140. Av disse var 123 fra Ukraina og 17 fra andre land (Kongo, Syria, Afghanistan). En person ble familiegjennforent. Historisk sett har Verdal kommune bosatt gjennomsnittlig mellom 20-30 flyktninger hvert år. Etter omstillingsprosess de siste årene er kommunens tjenester på integreringsfeltet dimensjonert for å ta imot et høyere antall, slik det er gjort i 2024.

Årsaken til at det ble bosatt færre enn anmodet, var primært mangel på boliger og høye leiepriser. I tillegg kom det færre fordelinger fra IMDi, og kommunen måtte takke nei til mange personer med store helseutfordringer. Det dreier seg om alt fra livsstilssykdommer, ulike diagnoser og dårlig psykisk og fysisk helse. Dette krever tiltak fra ulike enheter og tverretattlig samarbeid.

Myndighetenes mål er at ukrainske asylsøkere som får midlertidig kollektiv beskyttelse raskt skal komme i arbeid, bli økonomisk selvstendig og delta i samfunnet. Samarbeidet med Nav har vært viktig for å lykkes med dette. Innvandrertjenesten hadde to praksiskoordinatorer i 2024 som jobbet tett opp mot deltakere og næringslivet, slik at rask jobbmatch ble etablert og vedlikeholdt. Det har resultert i både praksisplasser og lønnet arbeid. For å tilpasse seg økonomisk ramme for 2025, reduserte tjenesten en stilling som praksiskoordinator.

I 2024 ble det i samarbeid med Møllegata Voksenopplæring og Nav, gjennomført hurtigspor etter modell fra Tromsø. Hurtigsporet på seks måneder har mye arbeidsrettet innhold, intensiv norskopplæring og arbeidspraksis. Regionalt sveisekurs ble gjennomført i samarbeid med Nav, Aker Solutions, Møllegata Voksenopplæring og Verdal videregående skole. Dette har resultert i flere med kompetanse innen sveisefaget, og flere med fast jobb.

Høsten 2024 kom kommunen i gang med planlegging av bransjekurs i samarbeid med nabokommunene Steinkjer, Inderøy og Levanger. Kommunene ble enig om å satse på bransjekurs i fagområdene helse, salg- og service og assistent i barnehage, skole og SFO.

Språkopplæringen som gjennomføres av Møllegata voksenopplæring og Verdal videregående skole er en viktig del av introduksjonsprogrammet. Å lære et nytt språk tar tid, og mange har hatt behov for forlengelse av programtid. Det har utfordret Møllegata voksenopplæring med tanke på klasserom og fasiliteter for lærere. I løpet av 2024 økte elevmassen til 190 elever, mot i underkant av 50 elever i 2021.

Økonomi

Kommunen mottok 113 millioner i integreringstilskudd i 2024. I tillegg mottok kommunen norsktilskudd, tilskudd for bosetting av personer med nedsatt funksjonsevne eller atferdsvansker, og tilskudd til spesialpedagogiske tiltak i skole og barnehage. Tilskuddene er fordelt mellom enheter i kommunen. Det er utarbeidet en intern fordelingsmodell som skal utløse midler etter estimert behov.

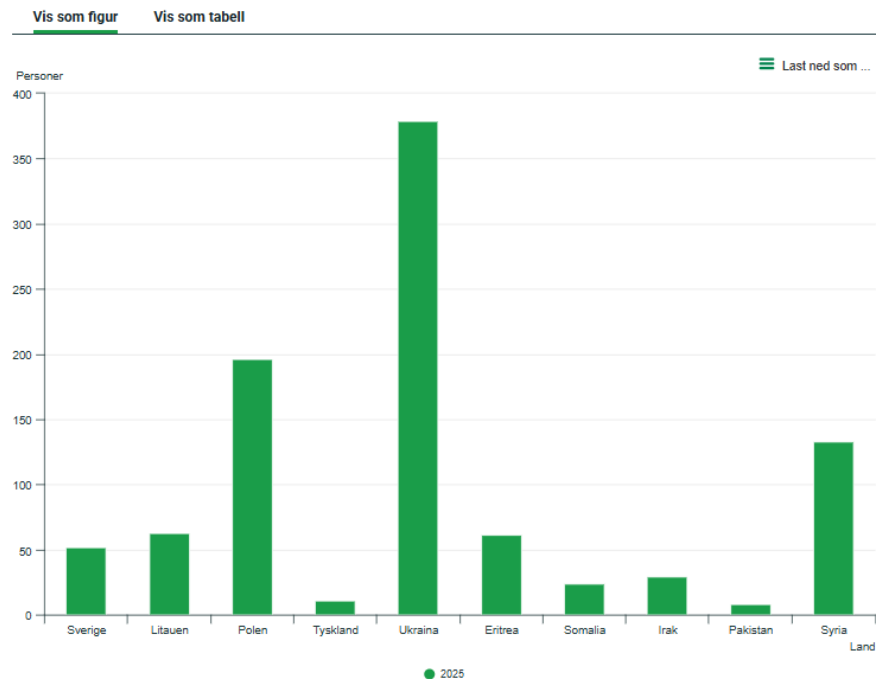
Videre arbeid og rapportering

Kommunedirektøren vil arbeide videre med et opplegg for bosetting og vil rapportere framdrift og eventuelle utfordringer i delårsrapportene som kommer.

Bosettinger fra Ukraina er den største gruppen bosatte

Figuren nedenfor er hentet fra Kommunefakta og viser at innbyggere fra Ukraina er den desidert største gruppen av utenlandske tilflyttere til kommunen. Integreringstilskudd mottas bare for de 4 første årene. Dvs at det ikke er alle personer i tallgrunnlaget nedenfor som genererer integreringstilskudd. Fra år to etter folkeregistrering, vil alle nye bosatte utløse rammetilskudd (den del som gis pr innbygger) og skatteinntekter (utjevnete skatteinntekter). Dvs at noen innbyggere vil utløse dobbelt opp av inntekter fram til integreringstilskuddet er trappet ned til null.

Personer med innvandrerbakgrunn. Utvalgte land.

Samfunnssikkerhet og beredskap

Verdal kommune har mange beredskapsplikter. Kommunen er myndighet innenfor sitt geografiske område, kommunen er tjenesteleverandør og virksomhetseier, og kommunen er pådriver for andre beredskapsaktører. Kommunen skal ha et system for helhetlig samfunnssikkerhet- og beredskapsarbeid, som skal være integrert i arbeidet etter plan og bygningsloven.

Beredskap har fått et økt fokus og totalberedskapskomisjonens rapport: Nå er det alvor sier blant annet at krise er den nye normalen og kommuner må planlegge ut fra det. Rapporten blir fulgt opp med stortingsmelding i januar 25.

Det har vært enkelthendelser som har krevd noe ekstra oppfølging, men uten behov for å sette kriseledelse.

Krisehendelser som har krevd ekstra oppfølging i 2024

- Situasjonen i Ukraina
- Ekstremvær rødt nivå- INGUNN- 31.januar
- RV 72 stengt pga flom -10.april
- Kvikkleireras Leksdal/Forbregd – 29. september

Øvelser

- Det er gjennomført en rekke mindre øvelser i bruk av RAYVN som krisehåndteringssystem.
- Deltok ved årets masseskadeøvelse. Øvde etablering av EPS-senter og registrering i nytt skjema.
- Øvelse SODD 2024 -Utfall EKOM
- Deltatt som liaison på øvelser hos Aker, Tine og NorFraKalk.
- Opplæring til nye medlemmer i kriseledelsen.

Beredskapsaktiviteter 2024

- Gjennomgang og oppdatering av gjeldende planer og rutiner (informasjonsberedskapsplan, atomberedskap, plan for kriseledelse, oppstart revidering av helseberedskapsplaner, etablering av EPS-senter osv)
- Alle hendelser/øvelser evalueres og læringspunkter følges opp.
- Synliggjøring av de 2 nasjonale varslingsstene til innbyggere generelt og sårbare grupper spesielt.
- Sluttarbeid med dokumentet: Evakueringsruter fra industriområdet. Ferdigstilles i januar-25.
- Bistått i arbeidet med å få på plass en kostnadsfordeling mellom kommuner i sivilforsvarsdistriktet (kostnader for sivilforsvarets lager)
- Økt fokus på tilfluktsrom (spørsmål fra private aktører)
- Fokus på beredskap og oppfølging av H-ROS i nye bygg (Vinne barnehage og Stiklestad skole)
- Sikkerhetsklarering av ledere i sentrale roller.
- Kartlagt kommunale målerpunkter – Statsforvalterens Tensios kraftrasjoneringsplaner.
- Markerte Egenberedskapsuka og åpnet Sivilforsvarets nye lager i uke 44
- Det er gjennomført 1 møte i kommunens beredskapsråd
- Har deltatt på samlinger for beredskapskontakter i regi av Statsforvalter.
- Møter i Beredskapsforum for storulykkebedrifter og bedrifter med krav om industrivern
- POSOM utvidet med helsesykepleier, nye rutiner for utkalling og opplæring i bruk av Rayvn.
- Ravyn ble tatt i bruk forrige år og det er jobbet med justeringer, forbedringer og rutiner/planer lagt i Compilo.
- Deltok på forsvarskonferansen i Stjørdal
- Grenseredningsråd uke 23
- Kontrollutvalget juni: Hvordan følger kommunen opp arbeidet med beredskapsplikt i henhold til lov og forskrift.
- Svarer ut en rekke kartlegginger og spørreundersøkelser fra div aktører.
- Kommunedirektør og ordfører møter i Forsvarsforums møter.
- Svart ut spørsmål fra fylkeskommunen i forbindelse med utarbeidelse av sivil transportberedskapsplan
- Foredrag for verdal pensjonistlag og sanitetsforeninger i Verdal. Verdal i verden: Beredskap og egenberedskap.
- Oppfølging etter tilsyn med tilfluktsrom
- Besøkte øvelsen til HV-12 i Tromsdalen. Møtte norske og amerikanske soldater på øvelse og fikk innblikk i hvordan de øver samt oppdatert info om HV-12's arbeid.
- Helhetlig ROS ble revidert og tatt til orientering av kommunestyret.
- Verdal kommune ble brukt som pilot av MIDSEC og Proneo før kartlegging av det kommunale beredskapsarbeidet til kommune i Trøndelag.

Vegen videre

- Følge opp beredskapsplikter i tråd med lov og forskrift.
 - Det skal utarbeides ny helhetlig ROS før 2027 og prosessen skal planlegges.
 - Oppdatering av overordnet beredskapsplan og delplaner i tråd med helhetlig ROS.
 - Deltagelse i Statsforvalterens Øvelse Sodd 2025 og masseskadeøvelse i samarbeid med NORD universitet, sykehuset Levanger, legevakt, Levanger kommune og blålystjenester.
 - Det planlegges en større skrivebordsøvelse for kriseledelse og virksomhetsledere i januar 2025.
-

1.4: Organisasjon og intern kontroll

Organisasjon

Ny organisasjonsplattform er i stor grad implementert, og både ny visjon «sterk fortid-stolt framtid» og de nye verdiene «åpen, trygg og modig» er med og bidrar til å sette nye standarder og kulturer i hele organisasjonen.

En god HMS- og IA- standard utvikles over tid, kommunen begynner å få på plass gode verktøy, og med basis i en arbeidsgiverpolitikk som skal vise vei frem til 2032.

Det er gjennom året arbeidet med området rekruttere, utvikle og beholde gjennom et eget prosjekt ledet av tjenesteutvikler helse. Prosjektet prioriterer sektor helse, og tanken er å spre erfaringer fra dette både internt og i kommuneregionen.

Det er god aktivitet på de ulike partsarenaene, både på systemnivå gjennom arbeidet i arbeidsmiljøutvalget og administrasjonsutvalget, og på de ulike tre nivåene i organisasjonen.

Utviklingen i årsverk

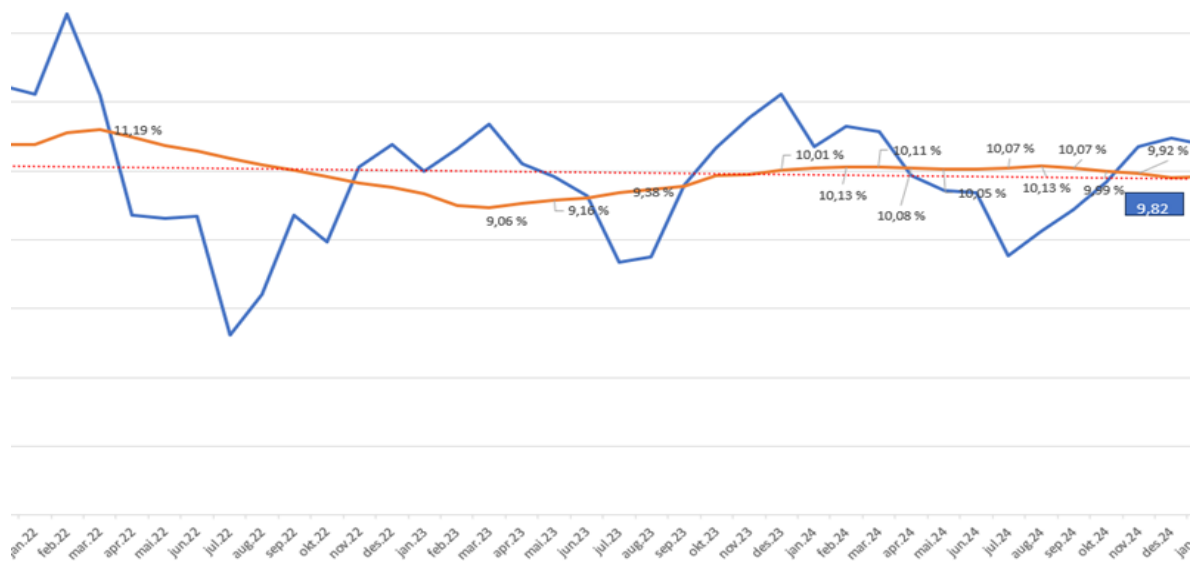
Det pågår et arbeid med å skape god kvalitet i årsverk-rapporteringen.

Sykefravær

Utviklingen de siste 6 årene viser at fraværet har gått opp med ca 2,5 prosentpoeng i perioden. Det siste året har organisasjonen greid å snu trenden, og har økt nærværet med ca 0,2 prosentpoeng fra året før.

Fravær	Kortid < 16 dgr	Langtid > 16 dgr	Samlet
Årlig sykefravær 2019	1,88 %	5,43 %	7,31 %
Årlig sykefravær 2020	1,01 %	7,40 %	8,41 %
Årlig sykefravær 2021	0,78 %	9,12 %	9,90 %
Årlig sykefravær 2022	2,43 %	6,54 %	8,97 %
Årlig sykefravær 2023	3,19 %	6,85 %	10,04 %
Årlig sykefravær 2024	1,78 %	8,04 %	9,82 %

Nærværs målet vårt for 2024 var minst 94 %. Med et nærvær på 90,18 % ligger vi likevel omkring 4 prosentpoeng under vårt mål for 2024.

Figur: Oversikt over samlet fraværsutvikling for kommunen siste tre år, snitt-tall siste 12 måneder.

Nærværsutvikling i de ulike tjenesteområdene

Det rapporteres månedlig om nærværsutviklingen i administrasjonsutvalget og i møtene i arbeidsmiljøutvalget. Status ved utgangen av 2024 for nærværet siste 12 måneder i de ulike «sektorene» beskrives slik i korte trekk:

- Kommunedirektøren med stab og støtte har et redusert nærvær i forhold til fjoråret, og ligger rett under 92 %.
- Kultur, tekniske tjenester og plan/ areal samt landbruk/ miljø har høye nærværstall, og har hatt det over tid. Kultur og tekniske tjenester har et nærvær på 97,5 % og landbruk og arealforvaltning har et nærvær på 95,5 %.
- Det er et synkende nærvær i oppvekstsektoren, sektoren har et nærvær på vel 90 %, og sektoren ligger stabilt på samme nivå som i 2023.
- Det er et økende nærvær i helse og velferd, sektoren har et nærvær på 88,5 % ved utgangen av året, og sektoren har dermed økt nærværet med omkring 0,9 prosentpoeng siste 12 måneder.
- Oppgavesamarbeidene har god utvikling i nærværet. Oppmålingsavdelingen har et stabilt høyt nærvær og Ikrlil har oppnådd stor forbedring i 2024. Det gir et nærværstall på vel 97 % ved utgangen av året.

Kunnskap om arbeidsrelatert fravær

Statens arbeidsmiljøinstitutt har forsket mye på dette området, og har sett på ulike sektorer, tjenester og funnet følgende rundt arbeidsrelatert fravær i ulike sektorer, tjenester:

- 33 % av sykefravær i SFO og barnehage
- 28 % av sykefravær i undervisning
- 28 % av sykefravær i barnevern og sosiale tjenester
- 50 % av sykefravær i hjemmetjeneste

- 40 % av sykefravær i sykehjem
- 50 % av sykefravær i renhold

Kilde: NOA+ bransjeprofiler

Kunnskap om status og hva som virker

Organisasjonens sykefravær er beskrevet ovenfor. Et sykefraværet på nærmere 10 % er ikke bærekraftig, og det betyr at ca 130 av våre medarbeidere er borte hver dag. Fraværet påvirker øvrig arbeidsmiljø fordi det skaper større belastning på kolleger, samt at vi ikke får levert tjenester i samme omfang og med samme kvalitet som ved en stabil bemanning.

Organisasjonens oppmerksomhet bør fremover konsentreres rundt hva som skaper gode arbeidsmiljø, og arbeide mye med å forsterke arbeidet med nærvær, samtidig som en prioriterer å sikre god oppfølging av sykmeldte. Disse aktivitetene må foregå parallelt.

Statens arbeidsmiljøinstitutt har følgende fem råd for å bygge gode arbeidsmiljø (kort oppsummert):

- God organisering og planlegging av arbeidet – klare roller
- Balanse mellom krav i jobben og mulighet for kontroll over egen arbeidssituasjon
- Balanse mellom innsats og belønning
- Rettferdig og støttende lederskap
- Forutsigbarhet når rammebetingelser endres, herunder eksempelvis omstilling

Hva organisasjonen fikk til på arbeidsgiverområdet i 2023 (oppsummert i korte trekk)

- Vi har utviklet og begynt å ta i bruk lederavtaler
- Vi har mer aktiv bruk av styringsdata i organisasjonen
- Vi har gjennomført 40 t grunnkurs i HMS for nye ledere og verneombud
- Vi hadde omkring 35 ungdommer i ulike sommerjobber finansiert av kommunen
- Vi fortsatte arbeidet med en utjevning av utilsiktede lønsskjevheter i lønnsforhandlingene
- Systematisk HMS-arbeid er i positiv utvikling, herunder også et arbeidsmiljøutvalg som fungerer bedre
- Vi har gjennomført evaluering av- og opplæring i hovedavtalens bestemmelser og har et utvidet partssamarbeid i positiv utvikling på alle nivå
- Leder før lege og oppgavekartlegging er tatt i bruk i flere virksomheter
- Helse har tatt i bruk verktøyet «Tørn», som handler om oppgavekartlegging og kompetansekrav knyttet til oppgavene som utføres. Dette skal resultere i større bevissthet rundt riktig kompetansesammensetning i bemanningen
- Helse er i gang med et arbeid for å styrke organisasjonens evne til å utvikle, beholde og rekruttere
- Flere leger fikk kommunen som arbeidsgiver i 2024, noe som bidro til å stabilisere fastlegeordningen
- Vi har intensivert arbeidet med å samle og kvalitetssikre relevante data rundt personalforvaltningen, og som vil gi oss bedre kunnskap rundt strategiske valg på personalområdet.
- Vi har effektivisert administrasjon og ledelse av møter, samt oppfølging av møter ved å ta i bruk ny teknologi (Decisions)

Hva organisasjonen prioriterer fremover på arbeidsgiverområdet (oppsummert i korte trekk):

- Videreutvikling av kvalitet i ulike styringsdata for å ha bedre kunnskapsgrunnlag i planleggingen av hvordan vi skal rekruttere og beholde, og for hvordan vi kan opprettholde tilstrekkelig kapasitet og kompetanse i tjenestene
- Ta i bruk faste strukturer og standarder for arbeidet med kompetansemobilisering og -utvikling
- Videreutvikler kulturer for godt partssamarbeid og utvidet partssamarbeid
- Heltidskultur i hele organisasjonen
- Videre implementering og forankring av systematisk HMS- arbeid i hele organisasjonen med mål om økt nærvær. I 2025 gjennomføres et tettere oppfølgingsarbeid i tre avdelinger med lavt nærvær, for å ha tettere oppfølging av både enkeltansatte og det systematiske arbeidet i avdelingene
- Videre arbeid med kontinuerlig forbedring, ved å bruke forbedringsmeldinger og avvik mer aktivt i det systematiske kvalitetsarbeidet
- Implementering av felles standarder i arbeidet med oppfølging av nærvær og fravær
- Fortsette forenkling av arbeidsprosesser gjennom å ta i bruk nye verktøy og metoder, blant annet i rekrutteringsarbeidet
- Inkludering av innbyggere som står utenfor arbeidslivet, gjennom blant annet prosjektene «Gullbilletten» og «Inn i jobb»
- En samling av renholdstjenesten under felles faglig og administrativ ledelse
- Organisasjonen har etterslep på vedlikehold av kompetanse hos ansatte, og makter ikke å sette av tilstrekkelig med midler til dette i nåværende økonomiplan og årsbudsjett. Dette området må prioriteres høyere fremover
- Lønnspolitikken og livsfasepolitikken skal revideres i løpet av 2025, og anses som svært viktige bidrag i arbeidet med å utvikle, beholde og rekruttere tilstrekkelig med kompetanse og kapasitet fremover

Internkontroll

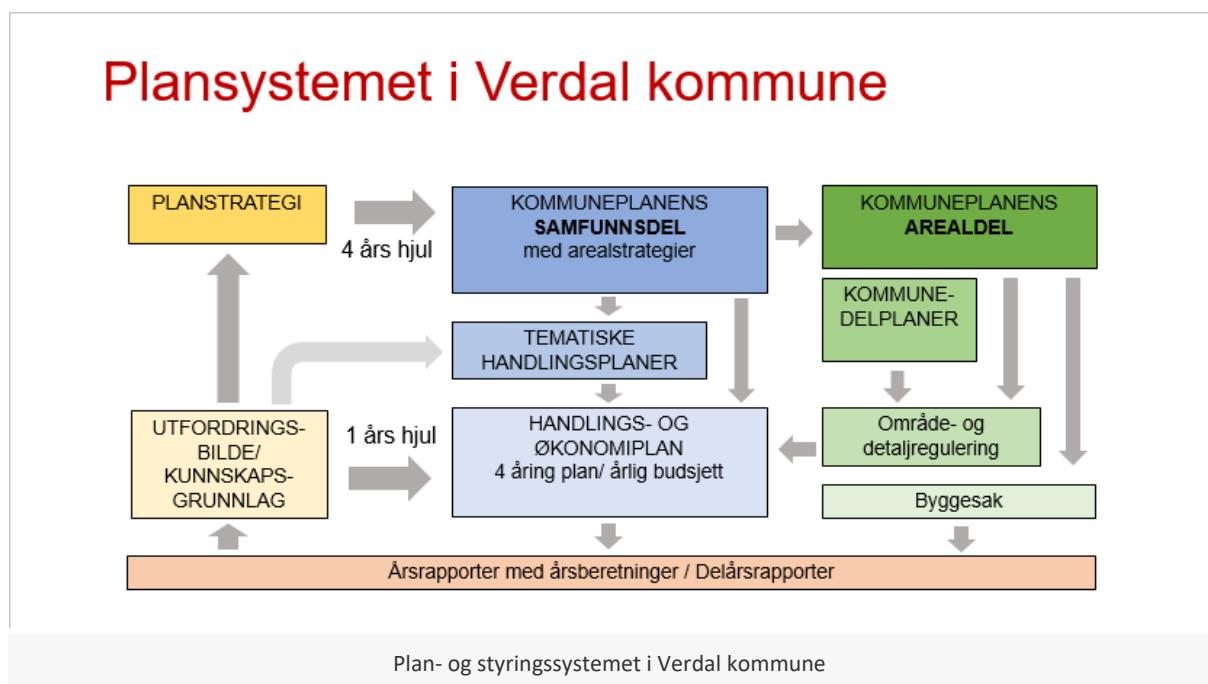
Kravet til internkontroll er hjemlet i Kommuneloven, og handler om å sørge for at administrasjonen drives i samsvar med lover, forskrifter og overordnede instruksjoner, og at den er gjenstand for betryggende kontroll. Kommunedirektøren vil levere rapport om internkontrollen i juni 2025.

1.5: Planer, satsinger og prosjekt

Planer

Plan- og bygningsloven, Kommuneleken og Folkehelseleken krever at kommunene skal bidra til bærekraftig utvikling gjennom langsiktige og realistiske planer for egen virksomhet og økonomi, for utvikling og oppgaveløsning i kommunen og for lokalsamfunnets utvikling. Det stilles krav til hvilke planer som skal utarbeides, hva som skal planlegges og hvilke krav som stilles til planprosessene.

Planleggingen skal være helhetlig, samordnet og effektiv. Dette sikres gjennom kobling av planer i plan- og styringssystemet som vist i figuren under. Både lovpålagte planer og handlingsplaner, som ikke er lovpålagte, men som utarbeides når det vurderes som hensiktsmessig, inngår i plan- og styringssystemet.

Kommunal planstrategi 2024-2027

I henhold til plan- og bygningslovens § 10-1 skal kommunestyret minst én gang i hver valgperiode, og senest innen ett år etter konstituering, utarbeide og vedta en kommunal planstrategi. Planstrategien omfatter en drøfting av kommunens strategiske valg knyttet til samfunnsutvikling - herunder langsiktig arealbruk, miljøutfordringer og sektorenes virksomhet, samt en vurdering av kommunens planbehov i valgperioden.

Kommunestyret vedtok i sak 78/2024 en ny Kommunal planstrategi for perioden 2024-2027. Følgende planbehov ble vedtatt for perioden:

PLANER	VEDTATT	REVIDERES/UTARBEIDES
Planstrategi	2021	2024 (neste 2027)
KOMMUNEPLANER		
Kommuneplanens samfunnsdel	2021	Revideres: 2024
Kommuneplanens arealdel	2011	Ferdigstilles: 2024
Kommunedelplan Verdal by	2017	Oppstart revidering i 2025
Kommunedelplan Tromsdalen	2013	Revideres ved behov
Handlings- og økonomiplan	Årlig	Årlig
ANALYSER		
Helhetlig ROS-analyse	2014 (2024)	2026/27
HANDLINGSPLANER		
Temaplan: Trafikksikkerhetsplan 2021-2024	2021	2024/2025 (endres til handlingsplan)
Temaplan: Kulturminner 2022-2034 (2022-2026)	2022	2026 (endres til handlingsplan)
Temaplan: Nasjonaljubileet 2022-2031 (2022-2025)	2022	2025 (endres til handlingsplan)
Temaplan: Anlegg for lek, idrett og aktivitet 2022-2026	2022	2026 (endres til handlingsplan)
Temaplan: Legetjenesten 2023-2030	2023	2025/2026 (endres til handlingsplan)
Temaplan landbruk 2017-2020	2017	2024 (endres til handlingsplan)
Temaplan Forebyggende plan for omsorgssvikt og adferdsproblemer	2023	Vurderes senere
Temaplan Boligplan 2020-2023	2020	2024/2025 (endres til handlingsplan)
Temaplan Rusplan 2014-2018 (2018-2021)	2014	2024/2025 (endres til handlingsplan)
Temaplan klima og energi	2010	2024/2025 (endres til handlingsplan)
Gatebruksplan	2016	2025/2026 (endres til handlingsplan)

Handlingsplan næring	NY	Utarbeides 2024
Handlingsplan Kulturskole	NY	Utarbeides 2024/2025
Handlingsplan Demensomsorg	NY	2024
Handlingsplan Bo trygt hjemme	NY	2025
Handlingsplan naturmangfold	NY	Utarbeides 2024/2025
Handlingsplan vann og avløp	NY	Utarbeides 2024/2025
Handlingsplan Frivillighet	NY	Utarbeides 2025

Kommuneplanens samfunnsdel og handlingsdel

Verdal kommune vedtok Kommuneplanens samfunnsdel 27.september 2021. [Kommuneplanens samfunnsdel](#) tar stilling til langsiktige utfordringer, og fastsetter mål og strategier Verdal som lokalsamfunn og som kommuneorganisasjon.

Samfunnsdelen er kommuneorganisasjonens overordnede strategiske plan for alle sektorer og fagområder. Den skal derfor ligge til grunn for all kommunal virksomhet.

Det ble i forbindelse med Kommunal planstrategi 2024-2027 startet en prosess med revidering av Kommuneplanens samfunnsdel. Ny samfunnsdel forventes vedtatt i mars 2025.

Kommuneplanens handlingsdel er et viktig strategisk verktøy som kan brukes til å sikre gjennomføring av kommuneplanens samfunnsdel. Handlingsdelen konkretiserer tiltak knyttet til samfunnsdelens satsingsområder, samfunns mål og strategier.

I tabellene under rapporteres det på tiltak og oppdrag, fordelt på kommunens tjenesteområder.

Tiltak er handlinger over 100.000 kr som medfører behov for ekstra bevilgning ut over eksisterende økonomisk ramme. *Oppdrag* er handlinger som medfører bruk av arbeidsinnsats over 100.000 kr, men innenfor den eksisterende økonomiske rammen, eller med ekstern prosjektfinansiering. Noen av handlingspunktene (tiltak og oppdrag) omfatter flere tjenesteområder, men de er plassert under ett hovedområde. Alle handlingspunktene er koblet til de relevante målene i kommuneplanens samfunnsdel og synliggjør dermed den røde tråden i planverket.

Rapportering tiltak handlingsdel

MÅL	TILTAK	SUMMER I 1000 KR (2024)	RAPPORTERING ÅRSRAPPORT
TJENESTE-OMRÅDER			
Adm, styring og fellesutgift			
3.5 Verdal møter framtida med kunnskap og kompetansekraft, og er ledende innen innovasjon og digitalisering.	Arrangement, rekruttering og omdømmebygging	100	Posten er innspart og sett i sammenheng med midlene til Heia Verdal.
1.5 I Verdal har vi et attraktivt kommunesenter og livskraftige grender med gode møteplasser for alle.	Bolystmidler	200	Posten er innspart og sett i sammenheng med midlene til Heia Verdal.
3.5 Verdal møter framtida med kunnskap og kompetansekraft, og er ledende innen innovasjon og digitalisering.	Tjenestedesignere innen helse og oppvekst.	2000	To stillinger – én i oppvekst og én i helse.
Landbruk og næring			
1.3 Verdalssamfunnet ivaretar naturmangfold, kulturmiljø og et aktivt og levende landbruk.	Interkommunalt samarbeid og organisering og verktøy knyttet til rovdyrforvaltning	150	Beredskap for raskt og effektivt uttak av rovdyr når fellingstillatelse foreligger er styrket gjennom samarbeid med Levanger om hund og fører. Flere viltkameraer er anskaffet utplassert på strategiske steder i utmarka. Videre er fellingslaget styrket gjennom rekruttering av 4 nye jegere.
3.1 Verdal har et innovativt, variert og inkluderende arbeids- og næringsliv	Utrede nye næringsområder	300	Arbeidet avventes inntil videre i påvente av behandling av arealplan for Verdal kommune.
Plan		2024	
1.5 I Verdal har vi et attraktivt kommunesenter og livskraftige grender med gode møteplasser for alle.	Videreutvikle parkanlegg og uteområder i sentrum	150	Posten er innspart og sett i sammenheng med midlene til Heia Verdal.
1.5 I Verdal har vi et attraktivt kommunesenter og livskraftige grender med gode møteplasser for alle.	Områdeplan Vuku (vurderes ifm ny planstrategi)	300	Ikke tatt inn i planstrategi 2024-2027 og dermed ikke gjennomført.

1.4 Verdal har god beredskap til å håndtere uforutsette og uønskede hendelser.	Flomsikringstiltak knyttet til Verdalselva	400	Midlene ble brukt til flomsikring Holmen der Inna og Helgaa renner sammen.
Barnehage			
2.1 I Verdal opplever alle barn og unge trygghet, tilhørighet, likeverd, mestring og deltakelse i fellesskapet.	Foreldreveilednings-kurs i barnehage	200	Foreldreveiledningskurs er gjennomført ved en enhet i alle årene. Ansatt fra denne enhet har etter forespørsel deltatt og delt en komprimert utgave av kompetanse på foreldremøte i andre barnehager.
Grunnskole			
2.2 I Verdal deltar alle i utdanningsløp, arbeids- og samfunnsliv ut fra egne forutsetninger.	Videreutvikle innholdet i alternative skoletilbud	1300	Arbeidsgruppe er i gang med å utvikle innhold i alternativ opplærings arena. PPT, og Veksttorget er en del av arbeidsgruppen. Målet er å komme i gang med et tilbud opp imot elevene høsten 2025.
Helse og omsorg			
3.5 Verdal møter framtida med kunnskap og kompetansekraft, og er ledende innen innovasjon og digitalisering.	Videreutvikle e-helse og velferdsteknologi, samt videreutvikle ihht helseplattformen.	3000	Omfordelt i delårsrapport 2 i 2024.

Rapportering oppdrag handlingsdel

MÅL	OPPDAG	FRIST	RAPPORTERING ÅRSRAPPORT
TJENESTEOMRÅDER			
Administrasjon, styring og fellesutgifter			
3.4 Verdal er en betydningsfull aktør i et utstrakt regionalt samarbeid på Innherred.	Innherred by- og bygdeLAB – interkommunalt skjønnsmiddelprosjekt	31.12.24	2-årig skjønnsmiddelprosjekt med støtte fra Statsforvalteren på 1,2 mill i 2024. I prosjektets siste år ble det utarbeidet og gjennomført kurs i samskaping for folkevalgte og det er utarbeidet en veileder for samskaping i kulturmiljøbasert stedsutvikling. Prosjektet avsluttet.

1.5 I Verdal har vi et attraktivt kommunesenter og livskraftige grender med gode møteplasser for alle.	Gjennomføring av Bolystutvalg i Garnes	31.12.24	Utsatt pga avklaringer knyttet til kjøp av samfunnshuset. Det vurderes om midlene kan benyttes på lik linje med bolystmidler dersom grendelaget ikke har behov for bistand fra kommunen.
3.5 Verdal møter framtida med kunnskap og kompetansekraft, og er ledende innen innovasjon og digitalisering.	Innovasjonsinnsats på tvers av kommunens tjenestoområder og sektorarbeid på tvers av kommunene gjennom felles IKT samarbeid	31.12.27	«Digi Verdal» – Delprosjekt rekrutteringsstrategi hvor målet er å automatisere og digitalisere manuelle arbeidsprosesser knyttet til rekruttering, tilgangsstyring og opplæring.
1.1 Verdalssamfunnet er miljøvennlig og bekjemper klimaendringene	Bygge system for sirkulære løsninger i tjenestene	31.12.25	Innherred anskaffelser legger inn krav om retur og resirkuleringsløsninger i innkjøpsavtalene. Blant annet for møbler og elektronisk avfall. Det arbeides med reduisering av matsvinn på storkjøkkenet VBB. Det legges til rette for kildesortering i alle kommunale virksomheter. Det er bygd opp et system for ombruk av møbler og inventar. Dette kombineres med et arbeidstreningstiltak ved Veksttorget.
1.2 Verdal er et lavutslippssamfunn	Utrede miljøvennlig transport i tjenesteleveransene	31.12.25	I planleggingen av VBB byggetrinn 2 er det sett på hvordan samlokalisering kan redusere transportbehovet for beboere, ansatte og varer.
1.2 Verdal er et lavutslippssamfunn	Ferdigstille modell og system for klimaregnskap og klimabudsjett årlig	31.12.24	Det er etablert klimabudsjett for 2025-28 som en del av HØP i Framsikt. Fra 2024 leveres klimaregnskap i Framsikt, og det blir mulig å se utviklingen fra år til år.
2.5 I Verdal finnes det tilstrekkelig og egnede arenaer til å oppleve og utøve et bredt spekter av kultur-, fritids- og friluftaktiviteter.	Utvikle system og retningslinjer for utleie av offentlige bygg og uteområder	31.12.25	Ikke prioritert i 2024.

3.5 Verdal møter framtida med kunnskap og kompetansekraft, og er ledende innen innovasjon og digitalisering.	Utarbeide en plan for å rekruttere og beholde kompetanse.	31.12.24	Er en del av Rekrutteringsstrategiprojektets delprosjekter. Delprosjektet «Døråpner» deltar i KS nettverket «Inn i jobb» hvor målet er å mobilisere arbeidskraftreserven kommunen har i aldersgruppen 18 – 29 år. Resultatene fra dette prosjektet skal deles med de andre Innherredskommunene. Det følgeforskes for å sikre at tiltakene har effekt.
Kultur og idrett			
3.2 Verdal er stolt vertskap for nasjonaljubileet 2030 – den største begivenheten i vår levetid.	Videre oppfølging av formildlingsarena Stiklestad	31.12.29	Forprosjekt for utvikling av friluftsscene/amfi er ferdig stilt. SNK har i 2024 jobbet med finansiering av stedsutviklingsprosjektet <i>Stiklestad for nye tusen år</i> . Kommunen har bidratt i arbeidsgruppe.
1.3 Verdalssamfunnet ivaretar naturmangfold, kulturmiljø og et aktivt og levende landbruk.	Samordning og tilrettelegging for å utvikle Verdal som reiselivsdestinasjon mot 2030.	31.12.29	Det er opprettet en arbeidsgruppe bestående av næringsutvikler, rådgiver kultur, samfunnsutvikler og Visit Innherred, for å utvikle reiselivssamarbeidet videre mor 2030. Søkt midler hos Innovasjon Norge for sertifisering som bærekraftig reisemål. Samarbeid mellom kommunene og lokalmatprodusenter på Innherred om felles stand på Trøndersk Matfestival.
2.2 I Verdal deltar alle i utdanningsløp, arbeids- og samfunnsliv ut fra egne forutsetninger.	Integrere barne- og ungdomskultur i kommunale planprosesser.	30.06.24	Utvikling av helhetlig modell knyttet til Barn og unges talsperson i plansaker, rådsopplæringskurs, ungdomskonferanse. Prosjektet ferdigstilt i starten av 2024.
Landbruk og næring			
3.1 Verdal har et innovativt, variert og inkluderende arbeids- og næringsliv	Utrede samlet næringsinnsats i kommunen.	31.12.24	Næringsutvikler ansatt og i funksjon. Nytt matprosjekt er iverksatt – regionprosjekt. Handlingsplan Næring under arbeid og vedtatt mars-25.

1.2 Verdal er et lavutslippssamfunn	Utvikle energiprosjekt med næringslivet	31.12.25	Grønt Industriløft Verdal er etablert og satt i verk i samarbeid med næringslivet i kommunen.
Plan			
3.1 Verdal har et innovativt, variert og inkluderende arbeids- og næringsliv	Videreutvikle Ørin sør	31.12.25	Næringsarealet Ørin Sør under opparbeidelse og lagt ut for leie. Retningslinjer for utleie etablert.
3.1 Verdal har et innovativt, variert og inkluderende arbeids- og næringsliv	Videreutvikle Ørin nord	31.12.26	Reguleringsplan Ørin Nord ble vedtatt i desember 2024 og gir 180 dekar nytt næringsareal for lagring tilknyttet Aker Solutions Verdal.
1.5 I Verdal har vi et attraktivt kommunesenter og livskraftige grender med gode møteplasser for alle.	Utrede parkeringsløsninger i sentrum	31.12.24	Parkeringsutredning ble laget i 2023. I ettertid er det ikke jobbet spesifikt med parkeringsløsninger i sentrum, men gjennom bl.a. studentarbeid er det innhentet mange gode innspill som bør følges opp når det er ressurser til dette.
Barnehage			
2.3 Verdal er en helsefremmende og forebyggende kommune.	Helsefremmende barnehager - HOPP	31.12.25	Prosjektet ferdigstilt i mars 2024.
2.3 Verdal er en helsefremmende og forebyggende kommune.	Helsesykepleiere i barnehagen	31.12.25	Til de minste barna følger vi opp nasjonalfaglig retningslinje for helsestasjon, skolehelsetjenesten og helsestasjon for ungdom. Dette innebærer et program på 14 møtepunkt med barnet og familien fra barnet er nyfødt til det er 4 år. Helsesykepleier deltar på drøftingsmøte i alle barnehager 3 ganger per år og alle barnehager har en helsesykepleier som kontaktperson. Helsestasjon gjennomfører 4 års konsultasjon på barnehagene Reinsholm, Havfrua og Vuku, utover det gjennomføres den konsultasjonen fysisk på helsestasjonen.
Grunnskole			
2.2 I Verdal deltar alle i utdanningsløp, arbeids- og samfunnsliv ut fra egne forutsetninger.	Gjennomføre Oppfølgingsordningen fra UDIR	31.12.26	Følger planen, rektorer og avdelingsleder øker sin kompetanse gjennom lederutviklingsprogram, i samarbeid med veiledere fra Statsforvalteren, PPT, og

			kommunepsykolog, som er kursholder.
2.2 I Verdal deltar alle i utdanningsløp, arbeids- og samfunnsliv ut fra egne forutsetninger.	Desentralisert kompetanseutvikling (Dekom)	31.12.27	I verdalsskolen satses det nå på inkluderende praksis og psykososialt arbeid, primært gjennom: Begynneropplæring, demokrati og medborgerskap/(nasjonaljubileet), fysisk aktivitet, kosthold og psykisk helse.
2.2 I Verdal deltar alle i utdanningsløp, arbeids- og samfunnsliv ut fra egne forutsetninger.	Gjennomføre Kompetanseløftet for spesialpedagogikk og inkluderende praksis	31.12.25	Samme som punkt over: I verdalsskolen satses det nå på inkluderende praksis og psykososialt arbeid, primært gjennom: Begynneropplæring, demokrati og medborgerskap/(nasjonaljubileet), fysisk aktivitet, kosthold og psykisk helse.
2.2 I Verdal deltar alle i utdanningsløp, arbeids- og samfunnsliv ut fra egne forutsetninger.	Modulstrukturert fag- og yrkesopplæring for voksne	31.12.25	Dette prosjektet var ferdig våren 2024.
2.2 I Verdal deltar alle i utdanningsløp, arbeids- og samfunnsliv ut fra egne forutsetninger.	Dysleksivennlig skole	31.12.27	Flere skoler jobber med tema dysleksi, for å styrke kompetansen i emnet. Målet på sikt er en dysleksivennlig kommune.
2.1 I Verdal opplever alle barn og unge trygghet, tilhørighet, likeverd, mestring og deltakelse i fellesskapet.	Folkehelseprosjektet «Trygge Voksne – Trygge Barn»	31.12.26	Prosjektet er restartet i 2024 med ny hovedmålgruppe – fagarbeidere og assistenter i skole og SFO. Deltakelse på SFO-konferanse høsten 2024 og arbeidet med samlingsbasert kompetanseheving starter fra høst 2025.
Sosiale tjenester			
2.1 I Verdal opplever alle barn og unge trygghet, tilhørighet, likeverd, mestring og deltakelse i fellesskapet.	Implementere «Sammen om en god oppvekst» i organisasjonen.	31.12.25	Oppvekstsektoren arbeider med Verdalsmodellen, for å ha et gjennomgående system og familieperspektiv i og mellom tjenestene. Verdalsmodellen er en implementering av <i>Sammen om en god oppvekst</i> .

2.3 Verdal er en helsefremmende og forebyggende kommune.	Implementere forebyggende plan for omsorgssvikt og adferdsproblemer	31.12.25	Implementeringen av plan for forebygging er godt i gang og er en del av Verdensmodellen
2.3 Verdal er en helsefremmende og forebyggende kommune.	Prøve ut gruppetilbud «Mestringskurs for ungdom» og vurdere samarbeidsmodellen «Fact Ung».	31.12.24	Høsten 2024 er vi gang med implementering av Verdalsmodellen, som er en videreføring av HOPP-prosjektet, som er avsluttet. Verdensmodellen har blant annet fokus på fysisk aktivitet, kosthold og psykisk helse i barnehager og skoler. Kommunen har fått tilskudd og satt i gang et forprosjekt for å vurdere implementering av Fact-Ung
Helse og omsorg			
2.3 Verdal er en helsefremmende og forebyggende kommune.	Kartlegging og organisering av tjenester innen forebygging/ helsefremming/ lærings- og mestringstilbud	31.12.24	Arbeidet avsluttet høsten 2024 og følges opp med opprettelse av et helsefremmende fora, som skal se videre på organiseringen av det forebyggende arbeidet i kommunen og hvordan forebyggende tiltak i større grad kan bli synlige for innbyggeren.
2.3 Verdal er en helsefremmende og forebyggende kommune.	Utarbeide en masterplan for Forbregdsmyra	31.12.24	I slutfasen ved utgangen av året.
2.3 Verdal er en helsefremmende og forebyggende kommune.	Gjennomgang av struktur og fremtidig tjenestetilbud i bo- og dagtilbudstjenesten	31.12.25	Iverksatt og under arbeid. Ferdigstilles for politisk behandling juni 2025.
2.3 Verdal er en helsefremmende og forebyggende kommune.	Gjennomgang av helse og velferd, med konkrete forslag til forbedring ihht kommunestyrevedtaket	31.12.24	Gjennomgang utført av Agenda Kaupang. Rapport overlevert sommer 2024.
3.5 Verdal møter framtida med kunnskap og kompetansekraft, og er ledende innen innovasjon og digitalisering.	Vurdere deltakelse i TØRN-prosjekt i regi KS.	31.12.24	Habilitering og Hjemmetjenester: TØRN er iverksatt med egen prosjektleder med midler fra statsforvalteren i Trøndelag og KS. Det vil søkes om midler for videre prosjekt i 2025. «Døråpner» har gjennomført arbeidsprosesskartlegging etter TØRN modellen i Frisklivssentralen og Rehab.tjenesten høsten -24.

2.2 I Verdal deltar alle i utdanningsløp, arbeids- og samfunnsliv ut fra egne forutsetninger.	Vurdere samarbeidsformer mellom dagtilbud og Veksttorget	31.12.24	Samarbeidsavtale er inngått mellom Veksttorget og Arken Dagtilbudstjeneste
2.4 Verdal er et aldersvennlig samfunn.	Lavterskel aktivitetstilbud for eldre og sosiale møteplasser	31.12.25	Settes på vent til Handlingsplan Frivillighet.

Temaplaner - handlingsplaner

Det er ikke utarbeidet nye temaplaner i 2024. I forbindelse med Kommunal Planstrategi 2024-2027 ble planformen temaplan erstattet med handlingsplaner.

Satsinger

Innenforskap

Å styrke innenforskapet er et av de tverrfaglige satsingsområdene i kommunen. Det er her avsatt 1 million kroner til tiltak. Det har hovedsakelig vært to tiltak i 2024:

Sommerarbeid for ungdom - Kommunen organiserte sommerjobb til 40 ungdommer i 2024. Disse var sysselsatt i helse, barnehage, teknisk og på kultur/ frivillighet, samt at noen også fikk jobb hos private bedrifter.

BUA Verdal – BUA Verdal fikk delvis finansiering fra Bufdir også i 2024. Øvrig finansiering fra innenforskapsmidlene.

Digitalisering

Det jobbes kontinuerlig med modernisering, kvalitetsforbedringer og digitalisering av tjenestene våre.

I 2024 innførte Verdal kommune GeoDoc, et digitalt verktøy som samler byggesaksarkivet på ett sted. GeoDoc, tidligere kjent som braArkiv, er en digital samling av historiske dokumenter knyttet til eiendommer. Ved å samle alle historiske data på ett sted med en helhetlig kategorisering og struktur, forenkles både søk og saksbehandling.

GeoDoc inkluderer en modul kalt DocTorg. Kommunen kan i fremtiden velge å ta i bruk denne modulen, som vil gjøre byggesaksarkivet tilgjengelig for innbyggerne. Ved å ta i bruk DocTorg vil kommunen også frigjøre ressurser som i dag brukes på publikumshenvendelser, slik at de kan brukes til andre formål.

Helse har prioritert velferdsteknologi og fikk i 2024 tilskudd fra Helsedirektoratet til helseteknologi på kr 600 000,-. Det er jobbet med innføring av helhetlig tjenestemodell, som ramme for hvordan kommunen forvalter velferdsteknologi som en del av våre tjenester. Det ble avdekket samtidig at helse hadde for lite ressurser i personalgruppene knyttet til administrasjonskompetanse. Det har ført til en betydelig økning

av rekruttering og kompetanseheving rundt de ulike teknologiene i de enhetene som bruker de slik at vi sikrer større grad av forankring i alle ledd.

I prosessen rundt implementering av helhetlig tjenestemodell ble det også utviklet et nytt kartleggingsskjema for å ivareta og likestille velferdsteknologi som en del av helsetjenestene. Det er pilotert på forvaltningskontoret og i drift pr dags dato.

Prosjekt

Hver dag jobber kommunens 1200 ansatte med mange varierte oppgaver. Mange av disse oppgavene er knyttet til det å skape gode tjenester for innbyggerne – gode skoler, en god eldreomsorg, rent vann, gode kulturtilbud og mye mye mer.

I tillegg til å utvikle kommunale tjenester arbeider kommunen også med å utvikle samfunnet kommunen er en del av og den nye kommuneloven fremhever kommunens rolle og ansvar som samfunnsutvikler.

Verdal kommunes samfunnsdel 2021-2030 legger mål og strategier for hvordan vi ønsker at verdalssamfunnet skal utvikle seg. Samfunnsplanen er overordnet all planlegging og virksomhet i kommunen og bidrar også til å synliggjøre kommunens rolle som samfunnsutvikler.

Kommuneplanens samfunnsdel har tre satsingsområder:

Livskraftig, attraktiv og miljøvennlig – i førersetet for grønn omstilling og grønne verdier

Inkluderende, raus og mangfoldig – bygd på verdighet, mestring og gode menneskemøter

Skapende, kompetent og framtidsrettet – en offensiv drivkraft i Trøndelag

Det jobbes derfor mye med utviklingsoppgaver innenfor disse områdene i Verdal kommune, i samarbeid med sterke fagmiljøer og ulike aktører, både offentlige og private. Vi kan ikke løse morgendagens utfordringer med gårsdagens løsninger, kanskje heller ikke med dagens løsninger. Det er derfor viktig alltid å være i utvikling.

Under er beskrivelser av større prosjekter som kommunen har jobbet med i 2024. Det er prosjekter som går ut over de ordinære tjenesteoppgavene kommunen har. De fleste prosjektene innebærer tverrfaglig samarbeid, samt samarbeid med eksterne aktører.

EØS-prosjekt Polen

Prosjektet "Helsefremmende oppvekst for barn og unge" ble avsluttet våren 2024. Prosjektmidlene ble i 2024 benyttet til implementering av tiltakene for å sikre videre drift, blant annet gjennom innkjøp av utstyr til skole, barnehage og SFO - samt videreutdanning for lærerne i fysisk aktiv læring.

Det vi ser er at å jobbe helsefremmende på denne måten i barnehage, SFO, skole og tilknyttet ungdom har blitt godt mottatt av ansatte, foresatte og ikke minst barna! Samtidig får vi systematisert arbeidet vårt i henhold til nasjonale retningslinjer og anbefalinger som igjen bidrar til strukturert og målrettet utvikling av daglig drift.

Den videre implementeringen av arbeidet har fått skjønnsmiddelfinansiering i 2025 fra Statsforvalteren.

Innherred by- og bygdeLAB

Innherredsbyene Levanger, Verdal og Steinkjer har i det treårige prosjektet «Bylaboratorium Innherredsbyene» utviklet ByLab som permanent metode i kommunenes plan- og utviklingsarbeid.

I 2022 startet prosjektfase 2 opp, med Innherred By- og bygdeLAB, der samtlige av innherredskommunene deltar og der Innherred regionråd er prosjekteier. Prosjektet er finansiert med skjønnsmidler fra Statsforvalteren og verdiskapingsmidler fra Riksantikvaren, med en total finansieringsramme på 3,37 mill. over to år.

Fase 2 ser på muligheter for regionale fellesløsninger, basert på erfaringene og arbeidsmetodene i de tre Innherredsbyene fra første fase av denne satsingen.

Prosjektet ble noe forsinket, da en avventet ansettelse av daglig leder i regionrådet og prosjektets første år ble derfor forlenget ut 2023.

I 2024 er det utviklet et kurs i samskaping for folkevalgte og en veileder for samskaping i kulturmiljøbasert stedsutvikling, basert på arbeidet gjort i innherredskommunene. Fra Verdal kommunes side er arbeidet med Rostadbrygga løftet inn i delprosjektet.

Heia Innherred

Prosjektet Heia Innherred ble lansert av kommunedirektørkollegiet Innherred tidlig i 2023, etter initiativ fra Verdal kommune. Sommeren 2023 ble det vedtak i både Snåsa, Inderøy, Steinkjer, Levanger og Verdal kommuner om finansiering av et felles profileringsprosjekt for Innherred. Prosjektet har god forankring i Innherredsstrategien, og visjonen «Sammen for en konkurransedyktig, attraktiv og bærekraftig bo- og arbeidsregion» og har en varighet på 3 år.

Det ble våren 2024 gjennomført en anbudsprøve for å utvikle merkevareplattformen for Innherred. Berre Kommunikasjonsbyrå vant anbudet og er nå i ferd med å ferdigstille arbeidet. Det ble før årsskiftet i 2024 også lyst ut et anbud på drift av merkevareplattformen.

I påvente av merkevareplattform og driftsorganisasjon organiserte Verdal og Levanger, i samarbeid med Innherred næringsforening, nok et romjultreff. Der kunne arbeidslivet møte studenter og andre som var nysgjerrig på arbeidsmarkedet på Innherred. Det var stort oppmøte med over 70 deltakere.

Heia Verdal

Heia Verdal er Verdal kommunes eget prosjekt for bolyst og attraktivitet og bygger på arbeidet i Heia Innherred. Der Heia Innherred har som formål å profilere hele regionen, har Heia Verdal som formål å styrke Verdal kommune som en attraktiv kommune å bo, jobbe og leve i. Prosjektet hadde i 2024 ei styringsgruppe med representanter fra både kommune og næringsliv.

I prosjektet er det jobbet med å synliggjøre kommunen som en attraktiv arbeidsgiver, gjennom utarbeidelse av grafisk materiell som kan brukes i rekrutteringssammenheng. I tillegg har kommunen deltatt på ulike rekrutteringsarenaer.

Det er også arbeidet med å synliggjøre Verdal som en attraktiv kommune å bo i, gjennom utviklingen av nettportalen "Bo i Verdal", som ble lansert våren 2024.

Gjennom Heia Verdal ble det bevilget 400 000 kr til Bolystmidler. Følgende aktører fikk innvilget Bolystmidler i Verdal i 2024:

Twistvold velforening
Vuku velforening
Ulvilla bygdelag
Verdal Historielag
Tangen borettslag
Ørmelen vel
Vuku hagelag
Soltun Grendehus BA

Heia Verdal ble satt på pause sommeren 2024, i forbindelse med innsparinger i budsjettet.

Ombruksprosjektet

I 2024 fikk Verdal kommune tildelt 1,2 mill i skjønnsmidler fra Statsforvalteren til et prosjekt som skal kombinere ombruk og arbeidstrening.

Ombruksprosjektet gjennomføres i samarbeid mellom Veksttorget, NAV Verdal, Verdal kommune og entreprenører i Verdal. Prosjektets formål er å etablere et arbeidsrettet tilbud for mennesker som står utenfor arbeid og utdanning.

Prosjektet gir muligheter for at aktiviteter knyttet til ombruk kan være egnet for personlig vekst, utvikling, læring og arbeidsrettet aktivitet. Ombruksprosjektet har praktiske oppgaver tilrettelagt det enkelte mennesket med mulighet for kreativitet og samarbeid gjennom redesign, reparasjoner og vedlikehold. Arenaen gir kvalifiserende opplæring og veiledning på arbeidsrelaterte ferdigheter som er viktig for deltakelse i det ordinære arbeidslivet.

Omsorgspakken

Prosjekt Omsorgspakken på Tvers av Trøndelag» ble igangsatt våren 2024, finansiert av skjønnsmidler fra Statsforvalteren med ei ramme på 2,94 mill.

Omsorgspakken er en systematisk oppfølging av barnet, foreldrene og fosterforeldrene de første 6-12 månedene etter plassering i fosterhjem, som følger lovkrav og faglige anbefalinger. Omsorgspakken skal bidra til å sikre likhet i oppfølgingen som gis og bidra til at barn i fosterhjem får en trygg, stabil og god hverdag. Det er utarbeidet en skriftlig veileder som ble ferdig november 2021. Det er gjennomført

opplæringsdager i alle læringsnettverk i Trøndelag og enkelte av tjenestene i Trøndelag er kommet i gang med utprøving av denne.

Helseplattformen

Ny systemkoordinator for Helseplattformen startet medio oktober 2024, og overlappet drøye to måneder med fagteamet som jobbet ut 2024. Fagteam og systemkoordinator har ivaretatt kontinuerlig opplæring, men det er tidvis krevende å ivareta alle. Systemkoordinator jobber med å benytte nettverket med superbrukere i større grad i det systematiske opplæringsarbeidet.

Vi erfarer at det er en positiv utvikling i forståelsen og bruken av Helseplattformen blant ansatte, men det er fortsatt behov for kontinuerlig opplæring og repetisjon, det er også ulikheter mellom avdelingene og noen opplever det krevende å lære seg.

Legemiddelsamstemning er en av områdene som har utfordret, og er tidkrevende. Helseplattformen jobber med å forbedre prosessene, men ulike aktørers bruk av ulike journalsystem utfordrer. Vi har hatt prioritet på å styrke samarbeidet med fastlegene for å forbedre den strukturerte forskrivningen av resepter, da Helseplattformen krever dette for at resepter automatisk skal hentes inn i Helseplattformen. Det har vært en positiv utvikling, og kan nok tillegges gjentatt informasjon og god kommunikasjon med fastlegene.

Helseplattformen innehar mange rapporteringsmuligheter, disse kan brukes som styringsverktøy til å kartlegge hvilke og hvor i prosesser det er manglende kompetanse og nødvendig med opplæring og oppfølging.

Etter at Helse Nord-Trøndelag koblet seg til Helseplattformen i november 2024 har vi erfart både positive gevinster og utfordringer, og avdekket behovet for et tettere dialog med HNT og Helseplattformen for å løse utfordringene.

Det er etablert åtte kommunale prioriteringsgrupper for å ivareta endringsønsker i Helseplattformen innenfor ulike områder. Verdal kommune er representert i alle gruppene, og gir oss en viktig påvirkningskraft i utviklingen av journalsystemet.

1.6: Klima og energi

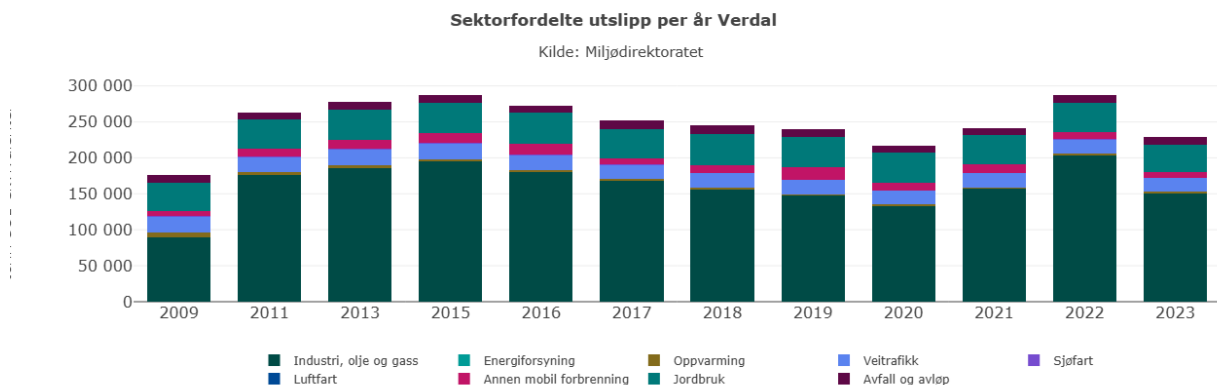
Dette kapitlet beskriver situasjonen for klimagassutslipp og energibruk. Første del beskriver hele Verdalssamfunnet. Den andre delen beskriver den kommunale virksomheten; pågående tiltak og effekter i 2024. I dette inngår klimaregnskapet for den kommunale virksomheten fordelt på hovedkategorier.

Del 1 Verdalssamfunnet

Klimaarbeid

Verdal kommune har vedtatt målet om å bli et lavutslippssamfunn, dvs redusere totale utslipp til 50% innen 2030. Se kommuneplanens samfunnsdel, vedtatt 2021.

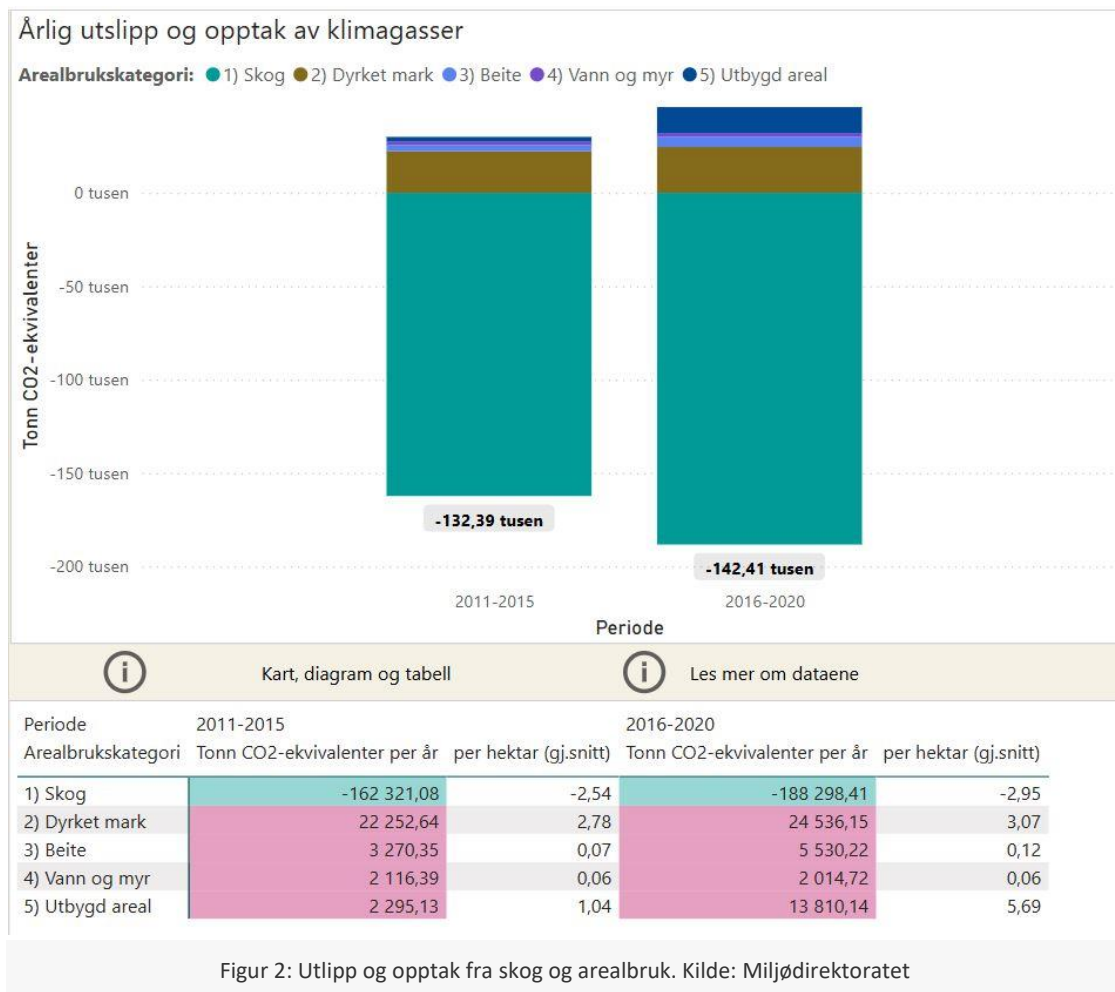
Klimastatistikk

Figur 1: Klimagassutslipp Verdal kommune pr sektor, 2009-2023. Kilde: Miljødirektoratet

Figur 1: Statistikken for Verdals geografiske område gjelder kun direkte utslipp. Det vil si utslippene fra produksjon og forbrenning som skjer innenfor kommunens grenser, men ikke for varer som produseres og kjøpes inn fra andre land eller kommuner.

Figuren viser store svingninger, med økning i 2021 og 2022 og reduksjon i 2023. (Tall for 2024 kommer tidlig i 2026). De store svingningene skjer innenfor sektoren industri, olje og gass. For de andre sektorene er det stabile utslipp.

Figur 2 viser at opptaket av klimagasser i stående skog øker. Samtidig øker utslippene på grunn av omdisponerte arealer, spesielt til utbygging.

Del 2 Kommunal virksomhet

2.1 Oppsummering av arbeid med klimatiltak

Kommunen deltar i følgende interne og eksterne klimasatsinger:

- Er blitt med i Klimapartner Trøndelag.
- Driver Ombruksprosjektet med jobbutprøving ved Veksttorget. Prosjektet støttes av Statsforvalteren i Trøndelag.
- Drifter et digitalt system for ombruk av møbler i kommunens virksomheter. Støttet av KLIMASATS, Miljødirektoratet
- Sammen med Levanger kommune, Retura, IR og Innherred Næringsforening: arbeider med å utvikle en forretningsmodell/digital og fysisk løsning for omsetning og ombruk av brukte bygningsmaterialer. Støttet av KLIMASATS/Miljødirektoratet

- Vurderer potensialet for å ombruke Verdal bo- og helsesenter som en del av byggetrinn 2 ved VBB. En mulighetsstudie ble gjennomført i 2024 med støttet fra ENOVA.
- ENØK-fondet brukes til å skifte ut gamle og energikrevende lysarmaturer med LED
- Solcellepaneler monteres på alle nybygg. Andre muligheter for lokal energiproduksjon vurderes i hvert enkelt tilfelle.

2.2 Status for pågående tiltak

Oversikten svarer ut tiltakene i klimabudsjettet for 2024.

Tiltak og klimamål for 2024-2030	Beskrivelse	Status	Effekt
Nær nullenergi-standard og egen energiproduksjon i alle bygg	Nye Vinne barnehage	Arbeidet satt i gang i 2024	Forventet energibesparelse: ca 65%
	Nye Stiklestad skole	Arbeidet satt i gang i 2024	Forventet energibesparelse: 50-60%
Oppgradering av alle kommunale bygg til energiklasse A	Helsesenteret er oppgradert til nær TEK17 standard	Ferdig oktober 2024	Energibesparelse: ca 10%
	Herredshuset oppgradert		Ferdig desember 2023.
			Energibesparelse: ca 25%.
	Verdal stadion	Nytt klubbhus er under bygging	
	skifte til LED-belysning	Verdalsøra idrettshall,	Energibesparelse: ca 75%
		Verdal stadion flomlysanlegg	
	Energikartlegging og justering i energistyringssystemer	Vektargata 7-9	Energibesparelse ca 25%
Avvikling av lite energiøkonomiske bygg		Fritidssenteret,	
		Gamle Vinne barnehage	

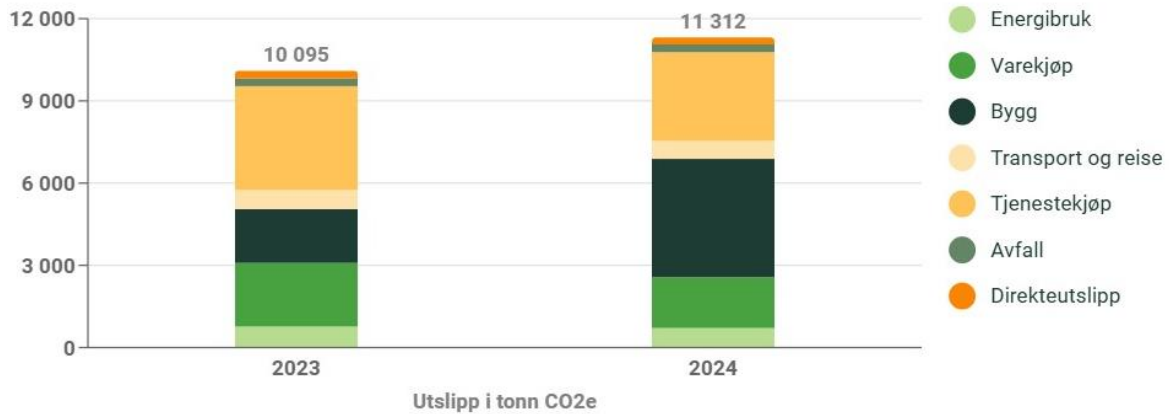
Årsrapport og årsberetning 2024

Bilparken:		4 biler er skiftet ut	andel nullutslippkjøretøy er økt fra 28 til 31%
Alle anskaffelser er nullutslippkjøretøy			
Varmegjenvinning fra slamrenseanlegg	Anlegget er montert og i drift fra høsten 2024		Energibesparelse til oppvarming: 50%
Gatebelysning skiftes til LED		Pågår	
Gjenbruk	Digitalt register for egne brukte møbler og inventar		Brukte møbler og inventar har fått ny bruk. Verdien for tilsvarende nye møbler er ca 1 mill kr.
Avfall	Det er innført sorteringssystemer ved nesten alle kommunale enheter.		Avfallsmengden har økt og sorteringsgraden har gått ned i forhold til 2023. Mye av økningen er i kategorien "blandet næringsavfall"
	Slam fra avløpsvannet filtreres ut og leveres til EcoPro for produksjon av biogass og gjødsel/jordforbedring	Tiltaket kom i gang i 2022.	I 2024 ble det levert 3 290 tonn slam til Ecopro. Dette er 4% mer enn året før.
	Retur av elektronisk avfall	Brukte PCer, mobiltelefoner og annet elektronisk avfall blir resirkulert og/eller reparert av eksternt firma.	I 2024 ble 66 enheter levert til resirkulering. Dette er 80% reduksjon i forhold til året før, da mye skoleutstyr ble skiftet ut.
			Klimabesparelse: 17 tonn CO2e.
Innkjøp	Klimakrav i innkjøpsavtalene er skjerpet og innkjøpspraksis er endret.		Klimagassutslippene er redusert med 20% i forhold til året før.
	Mer ombruk og mindre nyinnkjøp av møbler og inventar	Digital oversikt over ledige møbler. Møblene brukes i andre virksomheter. Noen pusses opp.	Klimabesparelse: 6 tonn CO2e
		Sparte 21 tonn avfall.	

2.3 Klimaregnskap for 2023 og 2024

Årsregnskapet for hele Verdal kommunes virksomhet er omregnet til klimagassutslipp ved bruk av programmet KLIMAKOST. Det vil si at hver kostnadsart er vektet ut fra gjennomsnittlige utslipp.

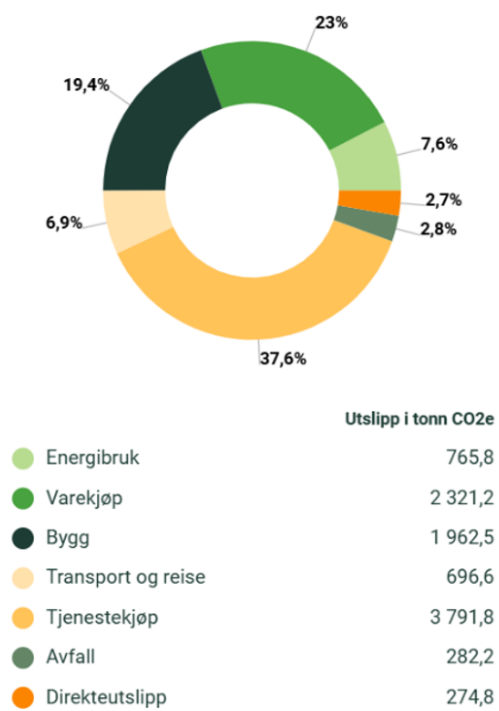
Merk at klimaregnskapet omfatter både direkte og indirekte utslipp.

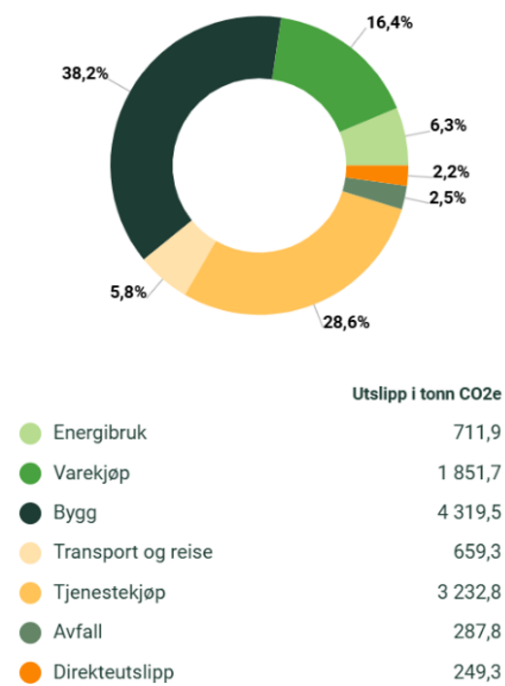
Figur 3: utslipp i tonn CO2e. Kilde: Klimakost

Figur 3 viser klimafotavtrykket for Verdal kommunes virksomhet for årene 2023 og 2024. Alle verdier er gitt i tonn CO2-ekvivalenter. Samlet utslipp i 2024 var 11 312 tonn CO2-ekvivalenter. Dette er en økning på 12% i forhold til året før.

Etterfølgende figur 4 og figur 5 illustrerer klimafotavtrykket til virksomheten fordelt på hovedkategorier. Henholdsvis for 2023 og 2024. Klimafotavtrykket for bygg økte betydelig siste år, mens det er blitt redusert for energi og varekjøp. Dette er et resultat av bygge- og restaureringsarbeidet som ble gjennomført siste år, og av ENØK-tiltakene som nevnt i del 2.

Figur 4: Utslipp pr kategori 2023

Figur 5: Utslipp pr kategori 2024

Figur 4 og 5: Klimaforavtrykk 2023 og 2024, utslipp pr kategori, Kilde: Klimakost

1.7: Finansrapportering

Finansforvaltning - rapportering

Kommunens aktiva og passiva, rapportert ihht Finansreglementet

Finansrapporten inneholder redegjørelse for finansporteføljen og dens utvikling, som beskrevet i kommunens finansreglement, avsnitt 10 og etter kravene i kommuneloven.

Finansrapporteringen er ikke en del av regelverket om årsberetning, men tas av praktiske årsaker sammen med årsberetningen.

Kommunelovens bestemmelser

§ 14-13.Finans- og gjeldsforvaltning

Finansreglementet skal inneholde bestemmelser som hindrer kommunen eller fylkeskommunen i å ta en vesentlig finansiell risiko i finans- og gjeldsforvaltningen, og som sikrer at løpende betalingsforpliktelser kan innfris ved forfall. Finansreglementet skal også inneholde bestemmelser om hvilke avkastningsmål som skal ligge til grunn for finansforvaltningen.

Hvis det avdekkes avvik fra finansreglementet, skal det iverksettes nødvendige tiltak. Hvis det er nødvendig for å unngå vesentlig finansiell risiko, blant annet for å sikre at løpende betalingsforpliktelser kan innfris, skal kommunestyret eller fylkestinget selv endre finansreglementet.

Kommunedirektøren skal minst to ganger i året rapportere til kommunestyret eller fylkestinget om forvaltningen av finansielle midler og gjeld. I tillegg skal kommunedirektøren etter årets utgang legge fram en rapport som viser utviklingen gjennom året og status ved utgangen av året.

Før kommuner og fylkeskommuner inngår avtaler, skal de dokumentere overfor avtaleparten at avtalen ikke innebærer vesentlig finansiell risiko i strid med [§ 14-1](#) tredje ledd.

En avtale som innebærer vesentlig finansiell risiko, er ikke gyldig hvis kommunens eller fylkeskommunens avtalepart forsto eller burde ha forstått dette.

Rapporten er delt i tre hoveddeler

- Del A: Sammendrag og marked,
 - Del B: Bankinnskudd (aktiva)
 - Del C: Gjeld (passiva)
-

Del A: Sammendrag og marked

Kort sammendrag av endringer i lån

Året 2024 og 2025 hittil i år

Tabellen nedenfor viser låneopptakene og bevegelse i gjeld for 2024 og hittil i 2025.

	Investeringsgjeld			Husbankgjeld			Total gjeld		
År 2024	Nye lån	Refinans	Avdrag	Nye lån	Refinans	Avdrag	Nye lån	Refinans	Avdrag
Gjeld 01.01.24	1 806			479					
Februar	200			100					
Mars		200							
Mai		100							
August		200							
September		129	80						
November	55								
Avdrag	-82		82	-12		12			94
Gjeld 31.12.24	1 979			567	-		2 546		
Låneopptak	255								
År 2025	Nye lån	Refinans	Avdrag	Nye lån	Refinans	Avdrag	Nye lån	Refinans	Avdrag
Gjeld 01.01.25	1 979			567					
Februar	200			100					
Mars	100								
Mars		200							
Avdrag	-		-	-14		14			
Gjeld 25.04.25	2 279			653			2 932		

Beløpene pr 31.12.24 er avstemt mot balanseregnskap og regnskapsnote 8 (gjeldsnoten). Beløpene for 2025 er avstemt mot rapport fra finansrådgiver pr mars 2025.

Merk at sertifikatlån ofte refinansieres flere ganger i året, slik at det ikke gir mening å summere beløpene for refinansiering

80 millioner av avdragsbetaling 2024 er gjort opp ved at refinansiert beløp på nytt lån er 80 mill kr lavere enn det gamle lånet som ble refinansiert. Differansen på 80 mill kr er regnskapsført som ordinær avdragsbetaling i driftsregnskapet og inngår i minsteavdraget etter kommuneloven.

Investeringsgjeld 2024

Følgende begrunnelser gjelder for låneopptakene i 2024:

Årsrapport og årsberetning 2024

Opptak av nye lån og refinansieringer i perioden

Ny långiver	Dato	Beløp	Rente	Forfall/renteregulering	Lånenummer	Kommentar
DNB	09.02.2024	200 000 000	4,734	08.05.2024	NO0013149575	Ble lagt som 3 mnd SRT basert på markedsinteresse, samt strategi om å rullere dette kort.
KBN	20.03.2024	200 000 000	5,270	20.03.2064	20240097	Refinansiering av NO0011029381. NIBOR ble valgt for å øke kapitalbinding samt redusere refinansieringsrisiko de kommende årene - dette vil gi økt fleksibilitet til å rullere kort i sertifikatmarkedet
SB1M	08.05.2024	100 000 000	4,842	20.08.2024	NO0013228494	Refinansiering av NO0013149575.
SB1M	20.08.2024	200 000 000	4,834	20.08.2025	NO0013316026	Refinansiering av NO0013228494. Legges som 12 mnd. FRN mtp. forfallsstruktur og attraktiv prising av korte FRN.
KBN	19.09.2024	129 000 000	3,965	20.09.2032	20240298	Refinansiering av NO0011101669. Legges som 8 års fast for å øke rentebinding, samt forutsigbare rentekostnader fremover.
DNB	05.11.2024	55 000 000	4,840	05.05.2025	NO0013391649	Deler av årets låneopptak lagt med forfall i mai 2025 med plan om å bygge hovedstol.

Investeringsgjeld 2025

Følgende begrunnelser gjelder for låneopptak ut mars i 2025:

Verdal kommune		Opptak nye lån og refinansieringer i år					31.03.2025
Ny motpart	Dato	Beløp	Rente/margin	Forfall	Lånenummer	Kommentar	
KBN	11. februar 2025	200 000 000	4,2850	11. februar 2030	20250048	Deler av årets låneopptak. 5 års fast ble valgt for å øke forutsigbarhet og redusere andel kapitalbinding under 12 mnd.	
Nordea Mkts	10. mars 2025	100 000 000	4,3900	12. mars 2035	NO0013503094	Nytt låneopptak. 10 års fastrente ble valgt knyttet til finansiering av et politihus.	
SEB MB	14. mars 2025	200 000 000	4,9050	14. mars 2028	NO0013506477	Refinansiering av NO0012552415. 3 års FRN ble valgt for å redusere andel kapitalbinding under 12 mnd.	

Husbanken 2024

Det er tatt opp lån på 100 mill i 2024. Dette er i samsvar med budsjett.

Note 8 gjeld i regnskapet 2024

Regnskapsnote 8 gir en oversikt over den samlede gjelden og hvordan denne fordeler seg på type gjeld.

Note 8 Langsiktig gjeld

Fordeling av langsiktig gjeld:	31.12.2024	01.01.2024	Neste års avdrag
Gjeldsbrevslån/banklån	1 723 600 997	1 805 900 951	84 300 000
Sertifikatlån	255 000 000	-	-
Husbanklån, til videreutlån	567 249 489	478 977 273	12 957 282
Pensjonsforpliktelser, jfr note 4	1 646 512 917	1 512 660 216	-
Sum bokført langsiktig gjeld	4 192 363 403	3 797 538 440	97 257 282
Bokført langsiktig gjeld eks pensjon	2 545 850 486	2 284 878 224	97 257 282

Note 8 - fordeling av gjeld på typer

Likviditet

Bankinnskudd og kontanter 01.01.24: 224,13 mill kr.

Bankinnskudd og kontanter 31.12.24: 201,18 mill kr.

Bankinnskudd pr 22.04.25: 476,48 mill kr.

Likviditeten i 2025 må ses i sammenheng med at det er tatt opp lån tidlig i 2025 for å finansiere investeringer utover i 2025. Slike ubrukte lånemidler inngår i bankbeholdningen og gir renteinntekter. Renteinntektene på ubrukte lånemidler følger hovedbankavtalen og det er for enkelte lån marginalt høyere innskuddsrente enn innlånsrenten. Dvs at kommunen taper ikke på ubrukte lånemidler når lånerente er lavere enn innskuddsrenten.

Om finansrapportering i Verdal kommune

Finansreglement Verdal kommune

Følgende overordnet finansiell strategi / målsetting følger av kommunens finansreglement:

Hovedmålsettingen for kommunens finansforvaltning er at den skal sikre en stabil finansiering av kommunens virksomhet. Det primære mål skal være å sikre at kommunen til enhver tid er likvid, betalingsdyktig og lite eksponert for risiko. Kommunen skal ha en lav risikoprofil med fokus på å redusere i hvilken grad svingninger i finansmarkedene vil påvirke kommunens finansielle stilling.

Langsiktige finansielle aktiva er midler som ikke kan betraktes som ledige likvider eller som er planlagt brukt til driftsformål. Kommunen skal ikke ha langsiktige finansielle aktiva.

Kommunen skal unngå selskaper, forbindelser og verdipapirer der forretningsidé og etisk standard kommer i konflikt med kommunens etiske standard. Dette gjelder forhold som knyttes til barn som arbeidskraft, brudd på menneskerettigheter, miljøforurensning, våpenindustri og aktivitet som bryter med norsk - eller eget lands - lovgivning.

Finansmarkedet

Det har vært store endringer i rentenivået fra pandemien startet i 2020 og fram til nå. Først en periode med svært lave renter og fra høsten 2021, en økende rente som nå ligger høyere enn det som har vært på mange år. Figuren nedenfor viser at pengemarkedsrentene over tid følger styringsrenten til Norges Bank. Pengemarkedsrentene er basis for flytende rente på kommunale lån.

Flytende renter på kommunale lån ligger normalt i 0,30% til 0,60% over pengemarkedsrentene og stort sett økende med lånets løpetid. I perioder har det vært mulig å låne tre-måneders sertifikatlån til en rente som ligger marginalt lavere enn pengemarkedsrenten eventuelt med et marginalt påslag på pengemarkedsrenten. Kommunens fastrentelån er priset etter de priser som var mulige å oppnå på det tidspunkt lånet ble tatt opp.

Årsrapport og årsberetning 2024

Tabellen nedenfor viser budsjett og regnskap for finanspostene. Finansutgiftene er lavere enn budsjett. Dette er forklart nærmere i årsberetningen under driftsregnskap og analyse av finans.

Beløp i 1000 kr

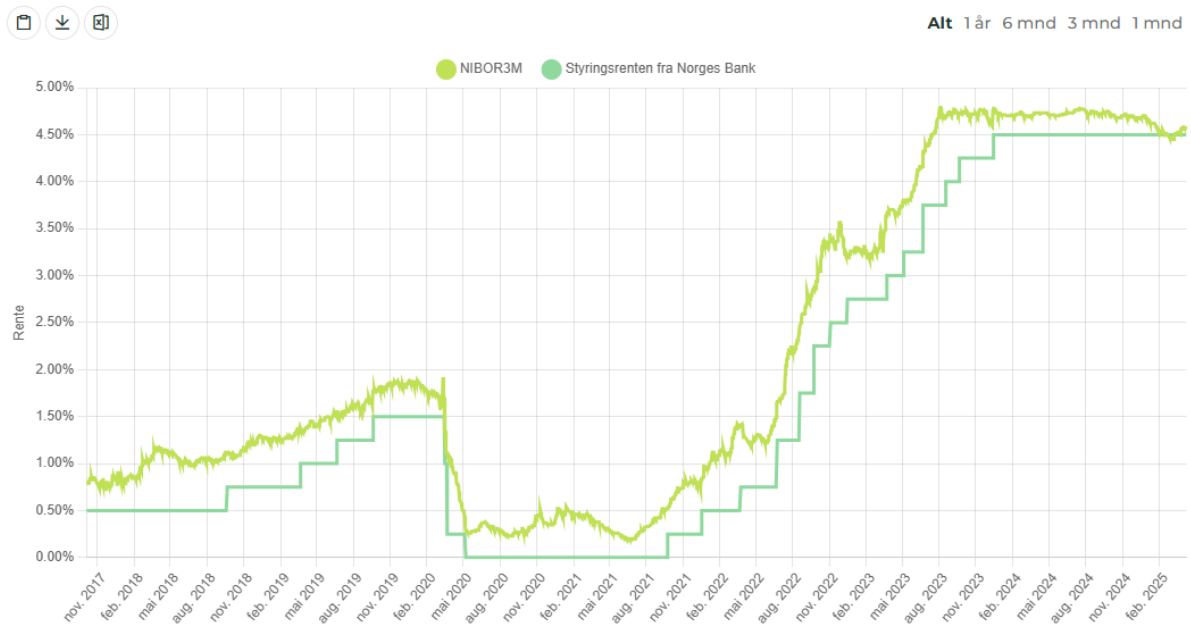
Finansinntekter og -utgifter	Regnskap 2024	Oppr. bud 2024	Rev.bud 2024	Regnskap 2023	Avvik fa revidert budsjett
Renteinntekter	42 452	38 700	35 347	25 380	7 105
Utbytter	10 010	8 000	8 000	8 557	2 010
Renteutgifter	96 770	118 136	104 807	67 629	8 037
Avdrag på lån	82 300	82 300	82 300	79 501	-0
Sum finansinntekter/-utgifter	126 607	153 736	143 760	113 193	17 153

Figuren nedenfor viser sammenhengen mellom styringsrenten og pengemarkedsrenten. Pengemarkedsrenten påvirker både renteinntekter og renteutgifter i kommuneregnskapet, for alt som ikke har avtalt fast rente. Budsjettet for 2024 ble beregnet ut fra at rentene skulle ned i 2024. Budsjettet har likevel holdt.

NIBOR3M og styringsrente

Grafen viser utviklingen til pengemarkedsrenten i Norge (NIBOR) og styringsrenten fra Norges Bank. NIBOR3M er videregitt etter lisens med NoRe. Se [NoRe](#) for vilkår for bruk.

N1

Generelt om renter

Renteoppgang betyr at alle lån som har flytende rente, eller som inneholder renteelementer som er flytende, får økte renteutgifter. Fastrentelån og lån som er sikret med rentebytteavtaler får uendret rente. Det samme gjelder renteelementer som er faste, som feks fast margin som legges på toppen av pengemarkedsrenten. De samme effektene kommer på innskuddssiden, men med motsatt fortegn. For eksempel vil innskudd med avtalt margin få en rentevest på den delen som følger pengemarkedsrenten,

mens den avtalte marginen ikke påvirkes. Tidligere år fikk kommunen gode rentevilkår ved å sette ut "innskudd på anbud" gjennom Fixrate-portalen. Fra andre halvår 2021 har innskuddene oppnådd lavere eller lik avkastning med innskudd i hovedbanken (bankavtalen). Det er derfor bare i begrenset grad plassert nye midler gjennom Fixrate-portalen de siste årene. Kommunen har også fått ny bankavtale som skal gjelde fra mai 2024. I den nye avtalen får kommunen bedre rentebetingelser for den samlede innskuddsporteføljen, eller mer presist, bedre betingelser for store innskudd. Innskudd utenfor hovedbanken er derfor redusert de siste årene og er ved utgangen av 2024 på 5 innskudd på 10 mill kr hver.

Renteprognoser

Oppsummert anslag fremtidsrenter

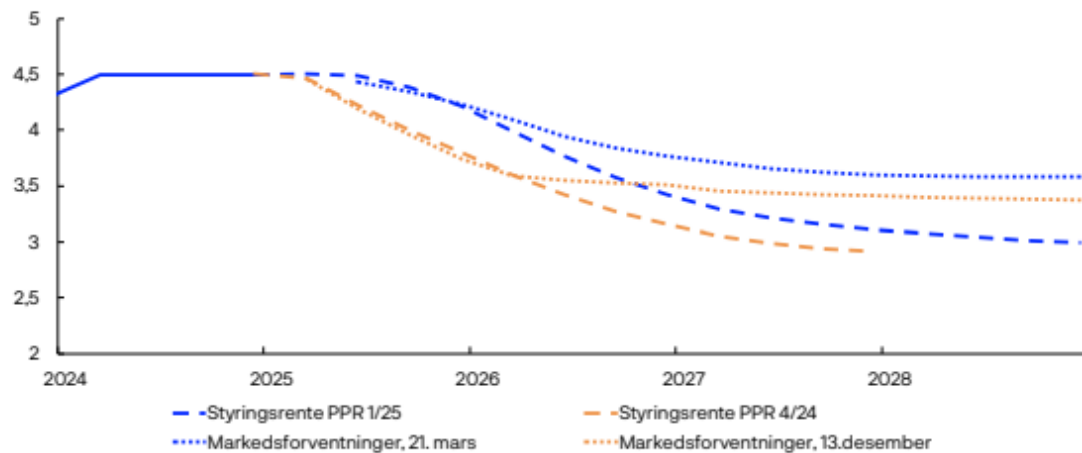
Siste oppdaterte anslag for renter fremover

Rentebanen er hevet. Dette fremgår av siste rapport fra Norges Bank pr mars 2025. Rentekuttene skyves ut i tid og de lange rentene kommer opp.

3.4 Styringsrenteforventninger

Styringsrente, Prosent

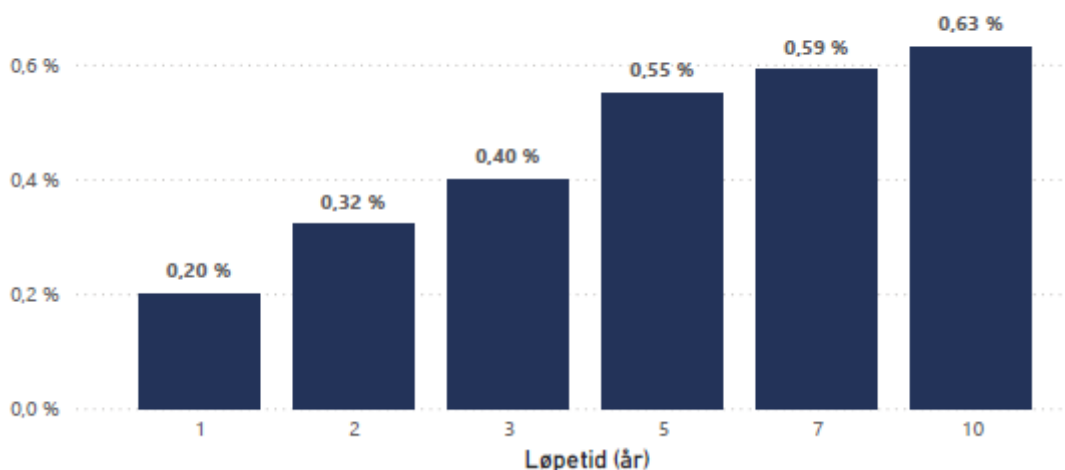
Kilder: Bloomberg og Norges Bank

Kilde Norges Bank - Pengepolitisk rapport 1/25

Pengepolitisk rapport 1/2025 fra Norges Bank.

<https://www.norges-bank.no/aktuelt/publikasjoner/Pengepolitisk-rapport/2025/ppr-12025/>

Kredittmarginer kommunal sektor

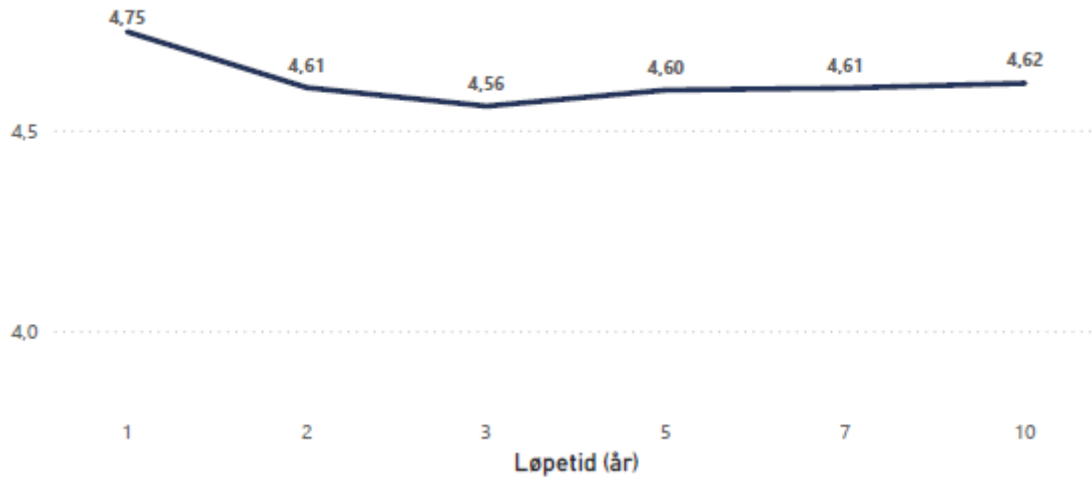

Noe forenklet kan det sies følgende om sammenhengene: Kredittmarginen er det påslaget banken legger på Nibor 3M (pengemarkedsrenten) for å dekke risiko og inntjening. Marginen øker normalt med antall år avtalt løpetid. Kommunalbanken har tradisjonelt tilbudt langsiktige kommunelån til Nibor 3M + 0,6%. Dvs at det er Kommunalbanken og KLP som i realiteten har kommunemarkedet for langsiktige lån (over 10 års løpetid), mens øvrige banker er med i konkurransen for lån med løpetid under 10 år. I perioder med høy markedsrisiko er det et mulig scenario at Kommunalbanken og KLP velger å avstå fra å gi tilbud på lån i, stedet for å kreve en kredittmargin på over 0,6%, Dette er det liten erfaring med, men det kan nevnes

at det var noen få dager under starten på covid-pandemien at det var usikkert om kommuner ville få lån. Dette løste seg imidlertid raskt ved at Kommunalbanken fikk tilført en høyere utlånsramme.

Fastrenter

Fastrentekurve kommunal sektor

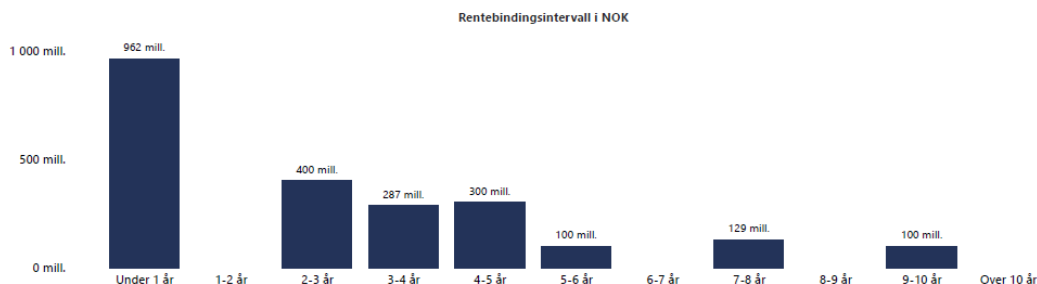

Indikerte fastrenter - Kilde finansrådgiver BCM pr mars 2025

I oversikten nedenfor vises hvor mye økte renteutgifter som ville komme med en renteøkning på 1%. Merk at beregningen tar hensyn til at fastrentelån ikke får renteøkning dersom rentenivået stiger. Det er i beregningen ikke tatt hensyn til økte inntekter som ikke er renter. Feks økte leieinntekter osv. Beregningene av renteesponering (lenger ned i kapitlet) viser at den samlede virkningen på kommunens økonomi vil være noe bedre enn det renteberegningen nedenfor viser.

Verdal kommune	Rentebindingstid	31.03.2025
----------------	------------------	------------

Intervall	Pålydende NOK	Rentebindingstid	Andel	Akkumulert andel	Økning i rentekostnad ved 1 % renteøkning
0 til 1 år	962 174 646	0,07	42,23 %	42,23 %	9 621 746
1 til 2 år	-	-	-	42,23 %	9 621 746
2 til 3 år	400 000 000	0,47	17,55 %	59,78 %	13 621 746
3 til 4 år	287 426 351	0,40	12,61 %	72,40 %	16 496 010
4 til 5 år	300 000 000	0,63	13,17 %	85,56 %	19 496 010
Over 5 år	329 000 000	1,09	14,44 %	100,00 %	22 786 010
Hele porteføljen	2 278 600 997	2,67	100,00 %	100,00 %	22 786 010

Kilde BCM marsrapport

Merk nederste del av figuren viser at det er mye fastrentelån som skal refinansieres i de nærmeste årene. Bortfall av gunstige fastrenteavtaler (målt i forhold til dagens rentenivå) vil medføre økte renteutgifter for kommunen. Dette gjelder så lenge det ikke kommer store rentekutt i løpet av de kommende årene. Slike endringer i rentenivået oppstår normalt bare ved store internasjonale endringer i økonomiske forutsetninger. Markedet bruker å treffe bra på retning, men har bommet mye på nivå fremover i tid. Det viser sammenstilling av markedsestimater og faktiske renter over litt lengre tidsperioder.

2025:

Det er ingen endringer i 2025 og rapporten pr mars viser det samme bildet. Et forhold som er med i vurderingene fremover er at det er lite gjestående rentebindinger som er lengre enn 5-6 år.

Refinansieringsrisiko:

Ved refinansiering og nye låneopptak er det noe større risiko enn for etablerte lån. Dette kan beskrives som refinansieringsrisiko. Refinansieringsrisiko betyr i ytterste konsekvens at det ikke er mulig å få nye lån. For kommuner er dette scenariet reelt sett lite sannsynlig. Da er det en mer sannsynlig refinansieringsrisiko at neste låneopptak er dyrere enn det lånet som skal refinansieres.

Nedenfor er lån som skal refinansieres de neste 12 månedene vist.

Verdal kommune		Forfall kommende 12 mnd.			31.03.2025
Navn	Lånenummer	Hovedstol	Forfallsdato	Rente	Motpart
Verdal - DNB - SRT 6 mnd - 05.06.25	NO0013391649	55 000 000	5. mai 2025	4,8400	DNB
Verdal - SB1M - FRN SRT 12 mnd - 20.08.25	NO0013316026	200 000 000	20. august 2025	4,6440	SB1M
Verdal - KBN - 20/25 FRN - 10.12.25	20200567	130 000 000	10. desember 2025	4,7800	KBN
Verdal - Danske - 23/26 FRN - 16.02.26	NO0012839606	204 180 000	16. februar 2026	4,9590	Danske Bank

Kilde BCM - marsrapporten

Vurderinger av konsekvens for kommunen at rentenivå endres

Høyt rentenivå får en konsekvens for kommunen ved at renteutgiftene tar en større del av tilgjengelige inntekter, og dermed øker omstillingsbehovet i driften. Det har ikke vært vanlig at kommunesektoren har fått kompensasjon for økt rentenivå med økte skatteinntekter og rammetilskudd.

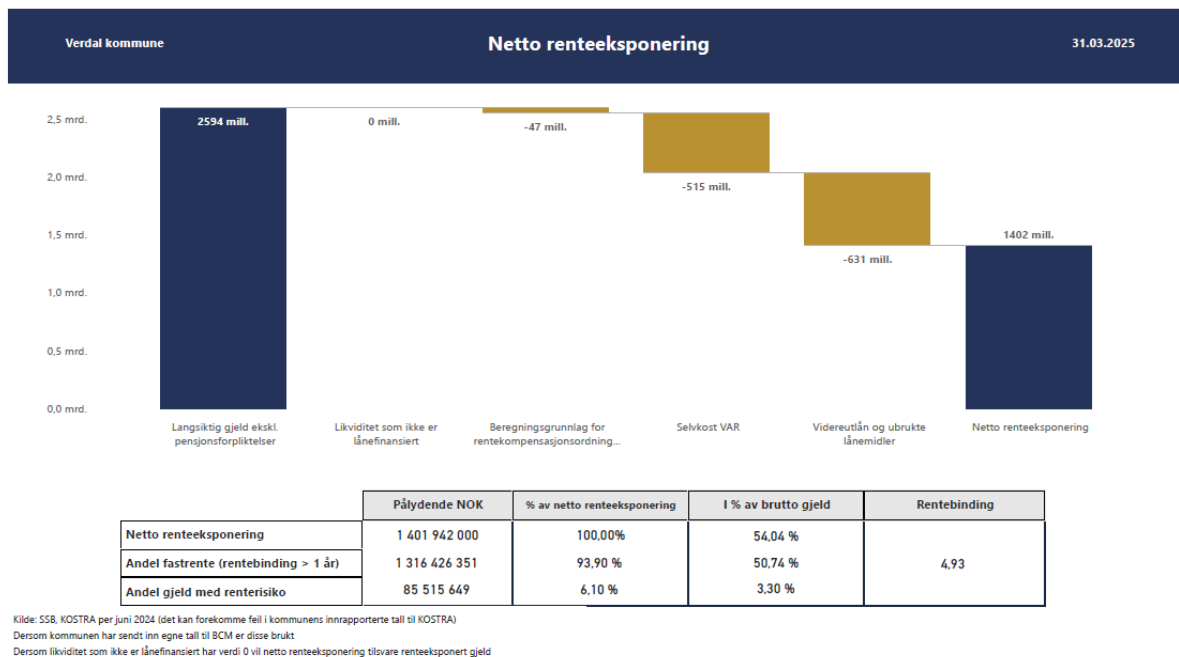
Samtidig har også høye renter en del positive effekter på kommunens økonomi som eksempelvis høyere avkastning på pensjonsmidler, høyere renteinntekter osv. Så kommer det også effekter som skjermer kommunens virksomhet, men som flytter belastningen over på innbyggerne. Dette vil feks være økte finanskostnader på vann og avløp, som i neste omgang øker gebyrene til innbyggerne og økte renteutgifter hos innbyggere som har startlån.

Kommunen har også rentesikringer som skjermer mot økte renter.

Selv om kommunen har både direkte og indirekte sikring mot renteøkning, så er høyt rentenivå i kombinasjon med stort investeringsbehov krevende og øker omstillingsbehovet. Rentenivået vil da også kunne påvirke investeringsbeslutninger i årene som kommer.

Det kan gjøres grove beregninger på hvor stor del av gjelden som påvirkes av at rentenivået endres. Det er da korrigert for fastrente og gjeld og gjeld som er selvfinansierende. Altså gjeld som ikke er renteeksponert kan trekkes fra den totale gjelden for å finne den renteeksponert gjelden. Beregningen nedenfor er utført av kommunens finansrådgiver BCM og er noe mindre presis enn det vi kunne regnet med den lokale kunnskapen om kommunens gjeld. For eksempel er ikke videreutleie av bygg regnet inn, fordi BCM ikke kjenner til hvilke leieavtaler som finnes.

Det er likevel en interessant beregning som inkluderes i finansrapporteringen.

Kilde BCM - marsrapporten

Oversikten fra BCM viser at av investeringsgjeld og husbankgjeld, så er ca 54% renteeksponert. Dvs at litt i overkant av halvparten av gjelda påvirkes av økt rentenivå. For resterende gjeld vil rentøkningen mest sannsynlig bli kompensert av økte renteinntekter, økte gebyrer på vann/avløp eller av økte leieinntekter.

DEL B: Finansielle aktiva

Kommunens finansreglement tillater overskuddslikviditet, og har regler for hvordan overskuddslikviditet skal plasseres. Innskudd i bank utenom hovedbank kan ikke overstige 10 mill kr pr bank. Finansreglementet definerer ikke noen klar grense for hva som er overskuddslikviditet, men kommunen har fra 2020 hatt en praksis med å definere innskudd utover 100 mill kr som overskuddslikviditet. I tillegg praktiseres at omplassering av overskuddslikviditet gjennom Fixrateportalen maksimalt kan utgjøre 150 mill kr.

Rapporten over aktiva er avgrenset til bankinnskudd. Det kan være aktuelt å ta med andre poster i senere finansrapporter dersom store prinsipielle endringer eller store verdiendringer gjør det nødvendig. Det er ikke kjent at slike endringer finnes for perioden som rapporteres.

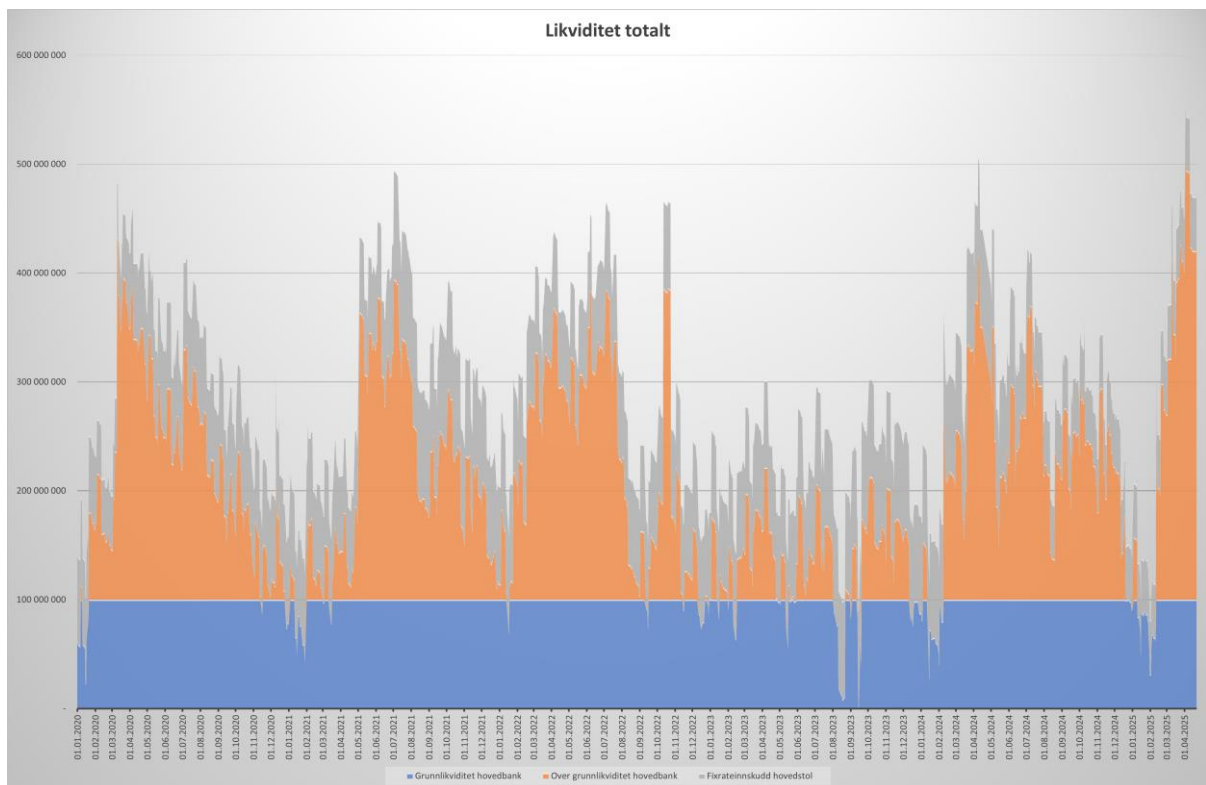
Andre kortsiktige finansielle aktiva er fordringer knyttet til utfakturering av gebyrer, ulike periodiseringer osv. Disse blir planmessig vurdert i årsregnskapet og tas derfor ikke med i finansrapporter gjennom året.

Kommunen har ikke aksjer som likviditet. Kommunen har noen strategiske eierposisjoner i aksjer. Disse er klassifisert som anleggsmidler i balansen og blir planmessig vurdert i årsregnskapet. Eventuelle endringer i verdier vil da komme som note i regnskapet og ved behov også i årsberetningen.

Strategier for likviditet

Kommunens nye bankavtale med DNB som gjelder fra 22. april 2024, inneholder ikke noe "rentekne".

Likviditet

Kommunens mest likvide midler er bankinnskuddene. Bankinnskuddene kan grovt sett deles i tre.

1. Bankinnskudd i hovedbank – grunnlikviditet, inntil 100 mill
2. Bankinnskudd i hovedbank – overskuddslikviditet, over 100 mill
3. Bankinnskudd plassert i andre banker på anbud – markedsplassen Fixrate

Figuren viser at:

Likviditeten i hovedbanken i korte perioder av 2024 og 2025 har vært under grunnlikviditetsmålet på 100 mill kr. Likviditeten totalt har vært under 100 mill kr på enkelte dager.

Likviditeten holdes oppe av låneopptak som er gjort før investeringer er betalt. Uten denne muligheten til å bruke ubrukte lånemidler, ville likviditeten vært svakere i en større del av perioden. I tillegg til hovedbanken har innskuddene gjennom Fixrate sikret likviditet. Midlene i som er plassert via Fixrate er tilgjengelig på 1 måneders varsel.

Midler som er plassert utenfor bankavtalen (Fixratebankene)

Oversikten viser utviklingen på de 5 innskuddene som pr dato er plassert via Fixrate. Innskuddene er i sparebanker som gir tilsvarende eller høyere avkastning enn hovedbanken.

Beholdningen via Fixrate var 97,6 mill kr pr 01.01.24, var 57,91 mill kr pr 31.12.24 og 58,68 mill kr pr 22.04.24. Alle innskuddene er på 10 mill kr pluss renter oppspart siden plassering. Dvs at det var 9 innskudd ved inngangen til 2024 og at det gjenstod 5 innskudd ved utgangen av 2024 og i 2025. Det er fire innskudd som er sagt opp i 2024 som følge av at bankene reduserte rentetilbudet og dermed kom lavere enn rentene i hovedbanken (DNB).

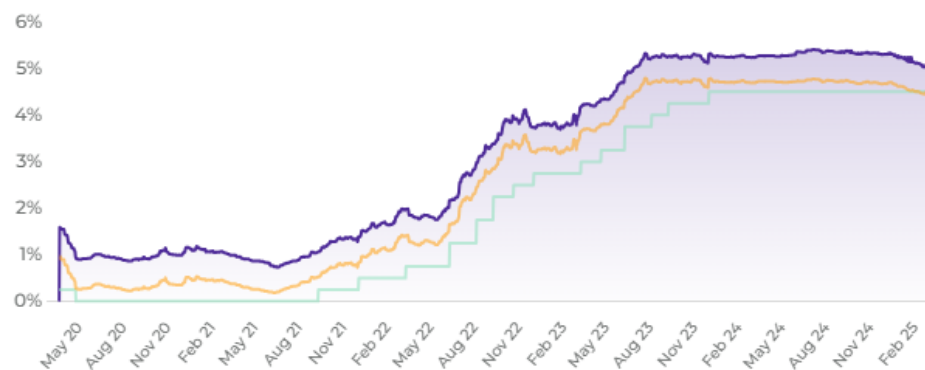
Porteføljeverdi

Oppdateres daglig

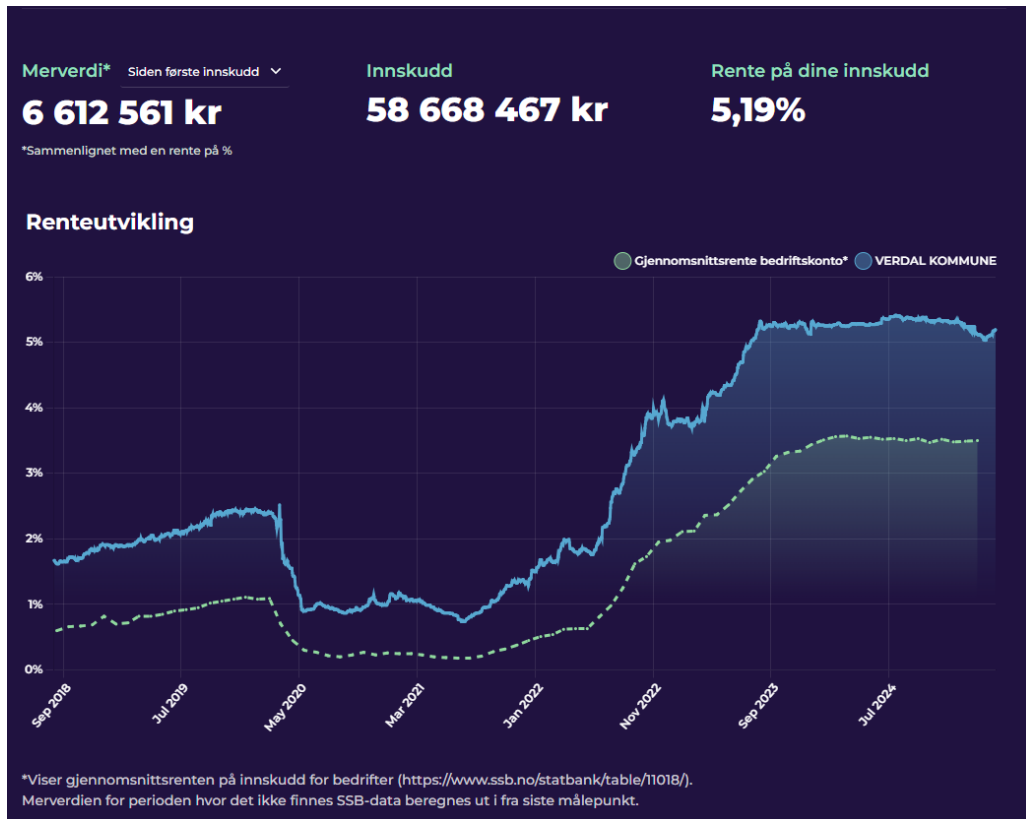
58 676 707 kr

Historisk rentenivå

Portefølje NIBOR3M Styringsrenten

1 mnd	3 mnd	6 mnd	YTD	1 år	3 år	5 år	10 år	
-------	-------	-------	-----	------	------	------	-------	--

Den største delen av bankinnskuddene er plassert hos kommunens hovedbankforbindelse DNB. Plasseringer utenfor DNB har som formål å spre risiko og oppnå renter som er høyere enn hos DNB.

Kommunens likviditet bør fortsatt styrkes, og det må skje gjennom gode driftsresultater de kommende årene.

DEL C: Låneporteføljen

Innhold

Kommuner skal avgi rapportering i hht. *Forskrift om garantier og finans- og gjeldsforvaltning i kommuner og fylkeskommuner*. Denne rapporten omfatter kun forhold som gjelder lån/gjeld og tilknyttede sikringsprodukter, mens garantier og finansforvaltning holdes utenfor. Forskriften stiller omfattende krav til rapporteringen for gjeldsporteføljen.

Kommunens samlede gjeld

Det ble utarbeidet en relativt detaljert note til regnskapet (note 8) som gir opplysninger om sammensetningen av gjeld ved utgangen av året 2024.

Note 8 Langsiktig gjeld

Fordeling av langsiktig gjeld:	31.12.2024	01.01.2024	Neste års avdrag
Gjeldsbrevslån/banklån	1 723 600 997	1 805 900 951	84 300 000
Sertifikatlån	255 000 000	-	-
Husbanklån, til videreutlån	567 249 489	478 977 273	12 957 282
Pensjonsforpliktelser, jfr note 4	1 646 512 917	1 512 660 216	-
Sum bokført langsiktig gjeld	4 192 363 403	3 797 538 440	97 257 282
Bokført langsiktig gjeld eks pensjon	2 545 850 486	2 284 878 224	97 257 282

Note 8 - fordeling av gjeld på typer

Gjelden deles i to gjeldsporteføljer som av natur er vesentlig forskjellige. Investeringsgjelden finansiere kommunens investeringer, mens Husbankgjelden finansierer boligsosiale utlån (formidlingslån også kalt startlån).

Pensjonsforpliktelsen er også langsiktig gjeld, men denne har en motpost i pensjonsmidlene hos pensjonsleverandørene, som er omtrent like stor som gjeldsposten.

Netto lånegjeld ekskl pensjonsforpliktelser er fordelt slik:

Fordeling av langsiktig gjeld etter rentebetingelser og løpetid	Langsiktig gjeld 31.12.2024	Renter 2024	Lån som forfaller i 2025
Husbanklån - flytende rente	567 249 489	25 281 692	-
Sertifikatlån (lån på maks 12 måneder)	255 000 000	5 430 432	255 000 000
Lån med flytende renter	821 460 370	53 820 918	330 000 000
Fastrentelån	902 140 627	21 107 300	85 714 276
Rentebytteavtaler 300 mill gjennom året	-	-9 061 678	-
Annet	-	191 052	-
Sum fordeling	2 545 850 486	96 769 716	670 714 276

Note 8 - lånebetingelser for lånene

Sammenlignet med referanserenter

Rentesikret gjeldsrente har i hele perioden ligget under pengemarkedsrenten og under styringsrenten til Norges Bank. Dette skyldes rentesikringer.

Rentebytteavtaler

Behovet for rentesikring vurderes kontinuerlig. Rentesikringen er hovedårsaken til at renteutgiftene i 2023 og 2024 ikke øker like mye som økningen i flytende renter skulle tilsi. Rentesikringen vil få en motsatt effekt når rentenivået kommer ned, ved at de faste rentene fortsatt er konstante.

Rentebytteavtaler inngår som en del av kommunens rentesikring. Avtalene øker ikke kommunens gjeld, men nøytraliserer effekter av renteendringer.

Opptak av lån i Husbanken gjøres til flytende rente. All rentesikring legges av hensyn til forenkling på investeringsgjeld. Kommunen har fram til desember 2024 hatt tre rentebytteavtaler på 100 mill kr hver. Den ene rentebytteavtaler gikk ut i desember 2024. Rentebytteavtalene er tatt opp i 2019 og 2020.

Rentesikringen er beskrevet i note 9 i regnskapet for 2024. Utdrag av noten gjengis nedenfor.

Årsrapport og årsberetning 2024

Langsiktig gjeld med fast rente

Motpart	Lånt	Restgjeld	Start fastrente	Slutt fastrente	Betalt fastrente	Finans-reglementet
KLP	100 000 000	85 714 276	20.06.18	15.06.25	2,340 %	Kap 7
KLP	200 000 000	200 000 000	09.03.20	09.03.28	1,844 %	Kap 7
Sparebank 1 Markets	178 411 351	178 411 351	16.06.20	16.06.28	1,260 %	Kap 7
Kommunalbanken	109 015 000	109 015 000	22.04.20	24.04.28	1,550 %	Kap 7
Kommunalbanken	100 000 000	100 000 000	23.08.23	23.08.27	4,990 %	Kap 7
Kommunalbanken	100 000 000	100 000 000	20.09.23	20.09.27	4,900 %	Kap 7
Kommunalbanken	129 000 000	129 000 000	19.09.24	20.09.32	3,965 %	Kap 7
Sum fastrentelån 2024	916 426 351	902 140 627				
Fastrentelån i 2023 var		775 521 581				

Rentebytteavtaler

Anvendt sikringsinstrument: renteswap/rentebytteavtale

Type risiko: variabilitet i kontantstrøm

Sikringsobjekt: portefølje av flytende lånemasse

Sikringseffektivitet: Høy, margin er usikret

Formål med sikringen: sikring av kontantstrøm

Motpart	Avtalt volum	Mottar flytende rente	Start	Slutt	Betaler fastrente	Formål med sikringen	Finans-reglement
Danske Bank	100 000 000	3M nibor	18.03.20	19.06.30	1,498 %	Kontanstrømsikr.	Kap 8
DNB	100 000 000	3M nibor	23.01.20	19.12.29	1,840 %	Kontanstrømsikr.	Kap 8
Sparebank1 Markets	100 000 000	3M nibor	09.05.19	18.12.24	1,814 %	Kontanstrømsikr.	Kap 8
Sum volum	300 000 000						

Prisen for 3 måneders Nibor var på ca 4,68% ved årsskiftet. 3 måneders Nibor (pengemarkedsrenten) er referanserente for kommunens finansforvaltning. Et kommunelån koster normalt fra 0,30% til 0,60% over 3 måneders NIBOR.

Finansmarkedet har priset inn en gradvis økning i pengemarkedsrenten fra sommeren 2021. Fra 2. halvår 2023 til årsskiftet 2024 har pengemarkedsrenten i stor grad vært stabil rundt ca 4,7%. Markedet avventer en reduksjon i styringsrenten fra Norges Bank.

Oversikt endringer i markedsverdi de tre siste årene

Beskrivelse	Hovedstol (NOK)	Fast (betale, %)	Estimert markeds-verdi NOK pr 31.12 i året		
			2022	2023	2024
Sparebank1 Markets 2019-2024 (utgått 2024)	100 000 000	1,814	2 613 553	2 799 122	-
DNB 2020-2029	100 000 000	1,840	7 081 281	10 190 975	9 023 726
Danske Bank 2020-2030	100 000 000	1,498	9 824 918	12 850 559	10 718 929
Sum verdi ved årsskiftet			19 519 752	25 840 656	19 742 655

Nøkkeltall 2024 og 2025 første kvartal

Oppsummering og nøkkeltall – del I

Nøkkeltall	31.12.2024	01.01.2024	Forklaring
Total lånegjeld	Kr. 1 978 600 997	Kr. 1 805 900 951	Viser samlet lånegjeld ved utløpet av rapporteringsperioden. Inkluderer alle lån som er gjengitt i stamdataoversikten.
Rentebindingstid (inkl. rentebytteavtaler med fremtidig oppstart dersom det finnes slike i porteføljen).	2,22 ÅR	2,46 ÅR	Måltallet angir porteføljens vektete gjennomsnittlige rentebindingstid. Tallet viser hvor lenge renten på sertifikat, lån og obligasjoner i porteføljen er fast, hensyntatt alle kontantstrømmer (rentebetalinger, avdrag og hovedstol). Dersom en låneportefølje uten avdrag og årlige rentebetalinger har rentebindingstid på 1 betyr det at porteføljen i gjennomsnitt har en rentebinding på 12 måneder. Rentebindingstid er et kontantstrøm basert nøkkeltall og benyttes fremfor durasjon som er basert på markedsverdier.
Vektet gjennomsnittrente	3,69 %	3,46 %	Måltallet angir porteføljens vektete gjennomsnittlige kupongrente, effektiv rente vil avvike noe. Ved sammenligning mot referanserente må det tas hensyn til durasjon og rentesikringsstrategi.
Kapitalbinding	7,05 ÅR	-	Måltallet angir porteføljens vektete gjennomsnittlige kredittbinding. Tallet viser hvor lang tid det i gjennomsnitt tar før renter, avdrag og hovedstol er nedbetalt eller forfalt til betaling. Desto høyere tall, desto mindre refinansieringsrisiko har porteføljen alt annet like.

Oppsummering og nøkkeltall - del II

Nøkkeltall	31.12.2024	01.01.2024	Forklaring
Derivat volum (i % av gjeld)	10,11 %	16,61 %	Andel derivater (rentebytteavtaler, FRA, etc.) i (%) forhold til lånevolum.
Rentebinding under 1 år	48,63 %	45,98 %	Andel forfall av rentebinding kommende år, dette nøkkeltallet viser hvor stor andel av porteføljen som har renteregulering innenfor det nærmeste året.
Kapitalbinding under 1 år	29,57 %	-	Andel forfall kommende år, dette nøkkeltallet viser hvor stor andel av porteføljen som kommer til forfall innenfor det nærmeste året.
Rentesensitivitet (1 %-poeng økning)	Kr. 9 621 746	Kr. 8 303 794	Estimat på økt rentekostnad ved 1 % - poeng økning i det generelle rentenivået (total gjeld x Rentebinding under 1 år x 1 %). Viser hvor mye porteføljens rentekostnad kommer til å øke med p. a. 1 år frem i tid ved 1%- poeng økning i det generelle rentenivået. Måltallet er lineært.

Nøkkeltallene er levert fra finansrådgiver, og har noen mindre avvik fra tall som er hentet ut fra analyseverktøyet til Kommunalbanken. Det antas at forskjellene ikke har praktisk betydning for tolkning av status og utvikling.

Nøkkeltall 2025:

Verdal kommune		Nøkkeltall		31.03.2025
Nøkkeltall	31.03.2025	31.03.2024	Forklaring	
Totalgjeld	2 278 600 997	2 005 900 951	Viser samlet lånegjeld ved utløpet av rapporteringsperioden. Inkluderer alle lån som er gjengitt i stamdataoversikten.	
Rentebindingstid (år)	2,67	2,09	Måltallet angir porteføljens vektete gjennomsnittlige rentebindingstid. Tallet viser hvor lenge renten på sertifikat, lån og obligasjoner i porteføljen er fast.	
Vektet gjennomsnittrente (%)	3,71	3,63	Måltallet angir porteføljens vektete gjennomsnittlige kupongrente, effektiv rente vil avvike noe. Ved sammenligning mot referanserente må det tas hensyn til durasjon og rentesikringsstrategi.	
Kapitalbinding (år)	7,04	7,05	Måltallet angir porteføljens vektete gjennomsnittlige kredittbinding. Tallet viser hvor lang tid det i gjennomsnitt tar før renter, avdrag og hovedstol er nedbetalt eller forfalt til betaling. Desto høyere tall, desto mindre refinansieringsrisiko har porteføljen alt annet like.	
Andel grønne lån	8,78 %	9,97 %	Nøkkeltallet viser andel lån og obligasjoner med grønn rente.	

Årsrapport og årsberetning 2024

Rapport fra BCM - mars 2025

Verdal kommune	Nøkkeltall		31.03.2025
----------------	------------	--	------------

Nøkkeltall	31.03.2025	31.03.2024	Forklaring
Derivat volum (% av gjeld)	8,78 %	14,96 %	Andel derivater (rentebytteavtaler, FRA, etc.) (%) i forhold til lånevolum.
Rentebinding under 1 år	42,23 %	51,37 %	Andel forfall av rentebinding kommende år, dette nøkkeltallet viser hvor stor andel av porteføljen som har renteregulering innenfor det nærmeste året.
Kapitalbinding under 1 år	25,86 %	26,37 %	Andel forfall kommende år, dette nøkkeltallet viser hvor stor andel av porteføljen som kommer til forfall innenfor det nærmeste året.
Rentesensitivitet (1% økning)	9 621 746	10 303 794	Estimat på økt rentekostnad ved 1 % - poeng økning i det generelle rentenivået (total gjeld x Rentebinding under 1 år x 1 %). Viser hvor mye porteføljens rentekostnad kommer til å øke med p.a. 1 år frem i tid ved 1%- poeng økning i det generelle rentenivået.

Rapport fra BCM - Mars 2025

Kontrolliste mot finansreglement

Finansrådgiver leverer månedlig oversikter over utviklingen i investeringsgjeld med kontroll av at finansreglementet overholdes. Det har ikke vært meldt avvik i disse kontrollrapportene i 2024 og 2025. Andelen lån med forfall innen et år har i perioder ligget relativt nært maksgrensen etter reglementet. Dette har påvirket hvilke type låneopptak som er gjort og rekkefølgen av låneopptak pr type i 2024. Målet har hele tiden vært å ha rom for sertifikatlån når disse har hatt gunstige rentevilkår. Det har også vært et poeng å spre låneforfall både i tid og i sammensetning av lånetyper. Dette er gjort for å spre risikoen.

Nedenfor vises en kopi av kontrollskjemaet for desember 2024. Alle kontrollskjema gjennom 2024 har vist ok på alle kontrollpunkter.

Finansreglementets krav og strategi

Krav i gjeldende reglement	Status	Kommentar
Kommunens lån skal sammensettes slik at den overordnede målsetningen for finansporteføljen oppnås. Dette innebærer at kommunen til enhver tid er likvid og betalingsdyktig. Alle lån skal tas opp i norske kroner.	OK	
Låneporteføljen skal bestå av færrest mulig lån, men dog slik at refinansieringsrisikoen begrenses.	OK	
Ett enkelt lån skal ikke utgjøre mer enn 35 % av den samlede låneporteføljen.	OK	
Lån med forfall inntil 1 år fram i tid skal maksimalt utgjøre 40 % av den samlede låneporteføljen.	OK	
Lån kan tas opp som åpne serier og uten avdrag. Finansiering kan skje gjennom leasing. Lån kan tas opp i offentlige og private finansinstitusjoner, samt i sertifikat- og obligasjonsmarkedet.	OK	
Gjennomsnittlig varighet/rentebinding på låneporteføljen skal være mellom 0 og 4 år.	OK	
Andelen lån med flytende rente skal minimum være 20 %.	OK	
Andelen lån med fast rente skal minimum være 20 %.	OK	
Låneopptak skal søkes gjennomført til markedets gunstigste betingelser. Det skal innhentes minst 2 konkurrerende tilbud fra aktuelle långivere. Prinsippet om konkurrerende bud kan fravikes ved låneopptak i statsbank (f.eks etableringslån i Husbanken).	OK	
Finansreglementet legger opp til en miks av fast- og flytende rente. Kommunens lånerente vil bli benchmarket mot en referanserente som består av 3M-niborrente (34% vekt) og 4-års fastrente (66% vekt)	OK	
Følgende rentesikringsinstrumenter er tillatt tatt i bruk i finansforvaltningen: fremtidige renteavtaler (FRA) rentebytteavtaler (renteswapper) Instrumentene skal kun brukes i sikringsdyemed og eksponeringen kan ikke overstige de underliggende plasseringer/lån.	OK	

Krav til forvaltning av gjeldsporteføljen i henhold til gjeldende finansreglement. Kommentarer kun dersom det er avvik fra finansreglement.

2025:

Nedenfor er kontrollskjema fra 2025

Verdal kommune	Finansreglement			31.03.2025
Nøkkeltall	31.03.2025	Finansreglement	Kontroll	
Rentebinding under 1 år	42,23 %	Min. 20%	OK	
Rentebinding over 1 år	57,77 %	Min. 20%	OK	
Vektet rentebindingstid (år)	2,67	0 - 4	OK	
Kapitalbinding under 1 år	25,86 %	Maks. 40%	OK	
Vektet kapitalbindingstid (år)	7,04	-	Ingen krav	
Største lån	8,96 %	35 %	OK	

* Krav knyttet mot renteeksponert gjeld
 **Tall i parentes i kontrollkolonnen er knyttet mot netto renteeksponert gjeld

Rapport BCM - mars 2025

Årsrapport og årsberetning 2024

Verdal kommune	Finansreglement	31.03.2025
Finansreglement	Kontroll	
Det kan kun tas opp lån i norske kroner	OK	
Det skal innhentes minst 2 eller 3 konkurrerende tilbud fra aktuelle långivere	OK	
Refinansieringsrisikoen skal reduseres ved å spre tidspunkt for renteregulering/forfall	OK	
Lån kan tas opp som åpne serier (rammelån) og uten avdrag (bulletlån)	OK	
Det er adgang til å legge ut lån i sertifikat- og obligasjonsmarkedet	OK	
Kommunen har anledning til å ta i bruk rentebytteavtaler (renteswap) som rentesikringsinstrument	OK	
Rapport fra BCM - mars 2025		

Det er ikke funnet avvik fra reglementet for noen kontrollpunkt. Det er heller ikke anmerkninger for månedsrapportene januar og februar. Dvs at det ikke er funnet avvik fra reglementet i 2025.

Ny prognose for renteutgifter i de kommende år

Det er foretatt en ny simulering av renteutgifter. Denne viste et lite avvik fra budsjett og det ble vurdert at det ikke var grunnlag for å endre årsprognosen for renteutgifter. Beregningsforutsetningene vises av oversiktene nedenfor.

Grunnlaget for renteprognosen

Tabellen viser forventet gjeld fremover etter at det er korrigert for nye forhold. Nye forhold er alt som ikke var regnet inn i økonomiplanen for 2025-2028.

Ny gjelds- og renteprognose – Nytt gjeldsnivå

Investeringsgjeld	2024	2025	2026	2027	2028	2029
IB gjeld	1 805 901	1 978 601	2 311 396	2 432 362	2 453 102	2 394 742
Nye lån (i hht vedtak kommunestyre)	255 000	417 095	222 966	127 040	51 440	29 440
Avdrag	-82 300	-84 300	-102 000	-106 300	-109 800	-109 800
UB gjeld	1 978 601	2 311 396	2 432 362	2 453 102	2 394 742	2 314 382
UB gjeld i Økonomiplan 2025-2028	1 978 601	2 246 761	2 309 031	2 329 771	2 271 411	
Endring gjeld i ny prognose		64 635	123 331	123 331	123 331	

Endringer i ny prognose

- Etterslep investeringer fra 2024
- Lege ut
- Politi inn
- Mindre avvik på avdrag

Renteprognose samlet for investeringsgjeld og husbankgjeld

Prognosen nedenfor viser renteprognose for samlet gjeld, altså både investeringsgjeld og husbanklånene (videreformidlingslån). Det er regnet 1% rentemargin på flytende rente på investeringsgjelden, men ikke for Husbanklånene. Etter administrasjonens vurdering er det ikke behov for rentemargin på husbanklånene. Dette fordi at renter på innlån og utlån på husbanklånene over tid følger hverandre. Det vil si at det er en form for rentesikring på disse lånene. Noen avvik vil det likevel være fordi kommunen låner inn til flytende rente mens deler av utlånene har fastrentevilkår.

Samlet renteprognose

ØKONOMIPLANPROGNOSEN	Økonomiplanperioden				
Prognose renteutgifter samlet	2025	2026	2027	2028	2029
Investeringsgjeld	93 400	104 000	102 700	112 800	115 600
Husbank	32 000	34 900	34 900	38 200	41 000
Sum renteutgift til forskriftsskjema	125 400	138 900	137 600	151 000	156 600
Økonomiplan 2025-2028	127 400	123 500	126 600	135 000	135 001
Endring renteutgifter	-2 000	15 400	11 000	16 000	21 599

Husbanken er omtrent selvfinansierende. Dvs at økte renteutgifter her kommer tilbake som renteinntekt

Renteprognose med 1% rentemargin på flytende rente for investeringsgjeld

Prognosen viser at samlede renteutgifter kan estimeres til å ligge ca 2 mill kr under budsjettet for 2025. For perioden 2026-2029 viser prognosen en betydelig økning av renteutgiftene fra nivået i økonomiplan

2025-2028. Rentene i 2026 er over 15 mill kr høyere enn i gjeldende økonomiplan. Årsaken er trolig å finne i at markedet nå priser rentene i framtiden høyere enn de gjorde høsten 2024 da økonomiplanen ble lagt.

Renteprognose for investeringsgjelden

Renteprognosen nedenfor gjelder investeringsgjeld. Det vil si at husbanklånene ikke er med her. Det er denne delen av gjelden som er renteeksponert (hvis det ikke er opprettet rentesikring for det aktuelle lånet). Det er også denne delen av gjeldsporteføljen som er knyttet til investeringsprosjektene som kommunestyret vedtar.

Investeringsgjeld

Investeringsgjeld	Margin	2025	2026	2027	2028	2029
Renteutgift prognose m påslag	1 %	93 400	104 000	102 700	112 800	115 600
Renteutgift prognose	0 %	87 700	92 800	90 100	96 500	98 500
Forskjell tilsvarer marginen		5 700	11 200	12 600	16 300	17 100
Marginen i økonomiplanen		12 000	13 200	14 000	12 900	12 901
Økonomiplan 2025-2028		97 800	97 500	99 300	104 800	
Økning fra økonomiplan	1 %	-4 400	6 500	3 400	8 000	

Tabellen ovenfor viser at renteutgiftene på investeringsgjelden nå kan estimeres til 4,4 mill kr lavere enn budsjett 2025. Tallene viser også at det mest sannsynlig må legges inn høyere tall for renteutgifter i ny økonomiplan 2026-2029.

Det er for tiden stor usikkerhet om rentene og det er ingen garanti for at det faktisk blir en innsparing.

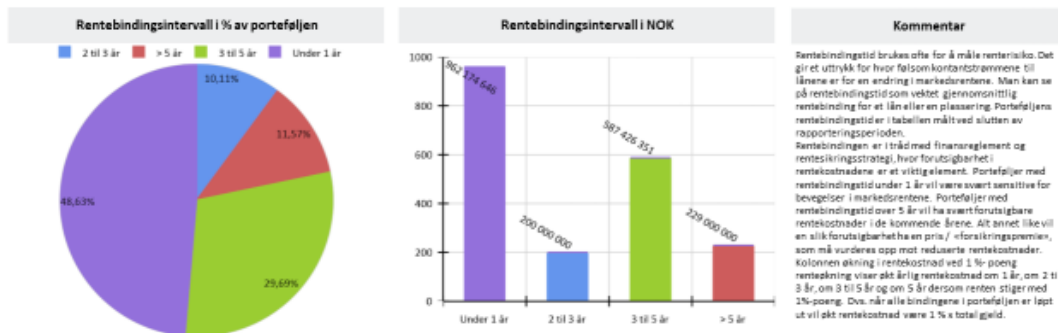
Det må tas forbehold om at renteutsiktene kan ha endret seg når ny økonomiplan skal endelig beregnes i oktober 2025.

Analysér investeringsgjeld

Figurene nedenfor er hentet fra finansrapport fra BCM og gjelder perioden januar til desember 2024. Det er investeringsgjelden det er rapportert på. Det er noen ubetydelige avvik fra regnskapet som skyldes at gjeldsoversikten til finansrådgiver ikke avstemmes løpende mot regnskapet. Det kan gi midlertidige forskjeller.

Porteføljens rentebindingstid og renterisiko

Intervall	Pålydende i NOK	Rentebindingstid	Andel	Akkumulert andel	Økning i rentekostnad ved 1% renteøkning
Under 1 år	962 174 646	0,20	48,63%	48,63%	kr 9 621 746
1 til 2 år	0	0,00	0,00%	48,63%	kr 9 621 746
2 til 3 år	200 000 000	2,68	10,11%	58,74%	kr 11 621 746
3 til 5 år	587 426 351	3,60	29,69%	88,43%	kr 17 496 010
> 5 år	229 000 000	6,74	11,57%	100,00%	kr 19 786 010
SUM	1 978 600 997	2,22	100,00%		

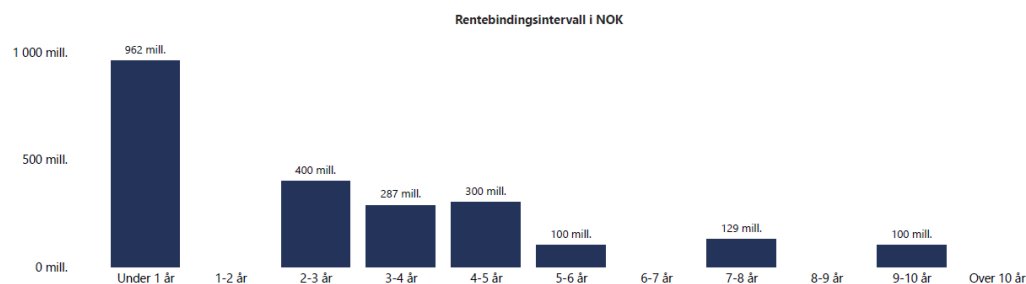
7 Verdal kommune - Forvaltning av gjeldsportefølje og finansieringsavtaler - Rapport 2024

Rapport fra BCM- desember 2024

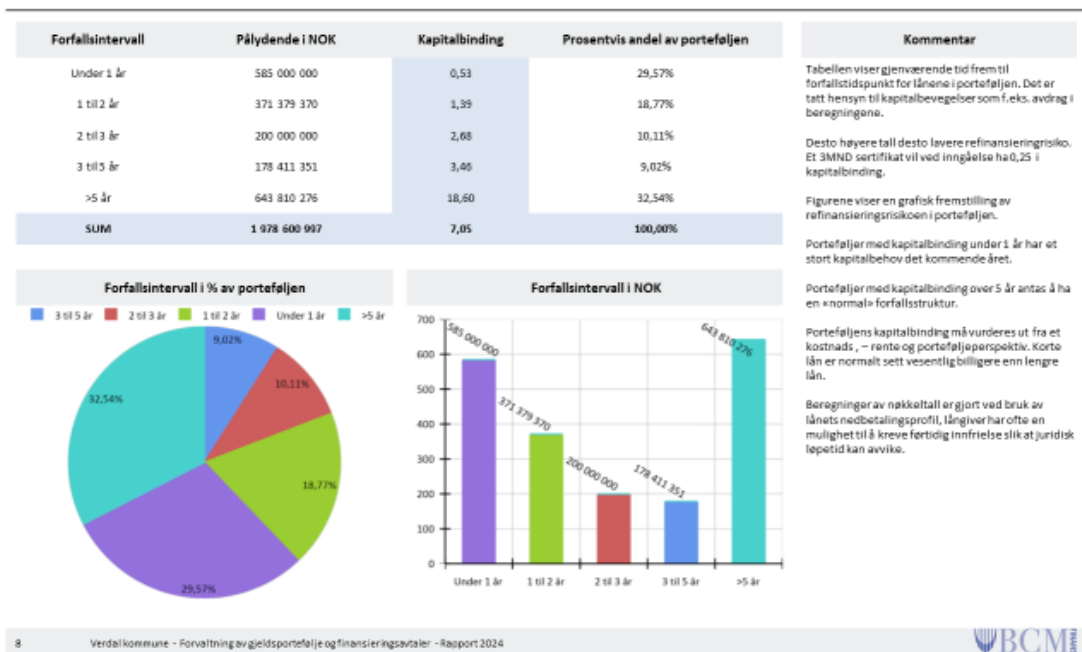
Verdal kommune	Rentebindingstid	31.03.2025
----------------	------------------	------------

Intervall	Pålydende NOK	Rentebindingstid	Andel	Akkumulert andel	Økning i rentekostnad ved 1 % renteøkning
0 til 1 år	962 174 646	0,07	42,23 %	42,23 %	9 621 746
1 til 2 år	-	-	-	42,23 %	9 621 746
2 til 3 år	400 000 000	0,47	17,55 %	59,78 %	13 621 746
3 til 4 år	287 426 351	0,40	12,61 %	72,40 %	16 496 010
4 til 5 år	300 000 000	0,63	13,17 %	85,56 %	19 496 010
Over 5 år	329 000 000	1,09	14,44 %	100,00 %	22 786 010
Hele porteføljen	2 278 600 997	2,67	100,00 %	100,00 %	22 786 010

Rapport BCM - mars 2025

Porteføljens kapitalbinding og refinansieringsrisiko

8

Verdal kommune - Forvaltning av gjeldsportefølje og finansieringsavtaler - Rapport 2024

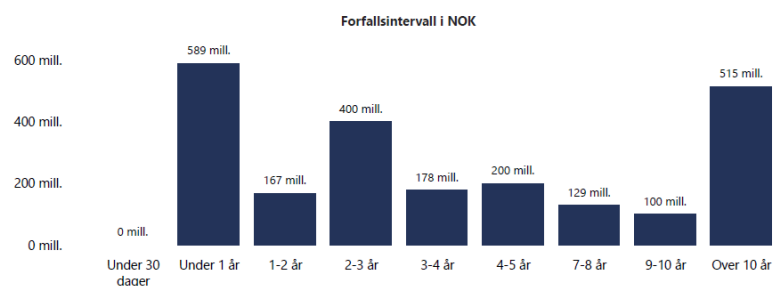

Verdal kommune

Kapitalbinding

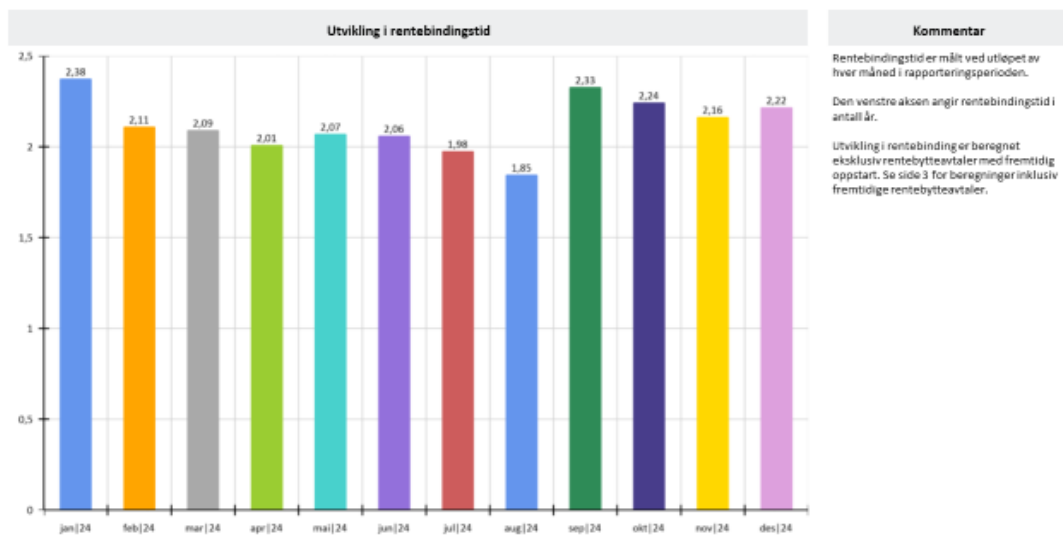
31.03.2025

Forfallsintervall	Pålydende NOK	Kapitalbindingstid	Andel	Akkumulert andel
0 til 1 år	589 180 000	0,16	25,86 %	25,86 %
1 til 2 år	167 199 370	0,11	7,34 %	33,19 %
2 til 3 år	400 000 000	0,47	17,55 %	50,75 %
3 til 4 år	178 411 351	0,25	7,83 %	58,58 %
4 til 5 år	200 000 000	0,43	8,78 %	67,36 %
Over 5 år	743 810 276	5,62	32,64 %	100,00 %
Hele porteføljen	2 278 600 997	7,04	100,00 %	100,00 %

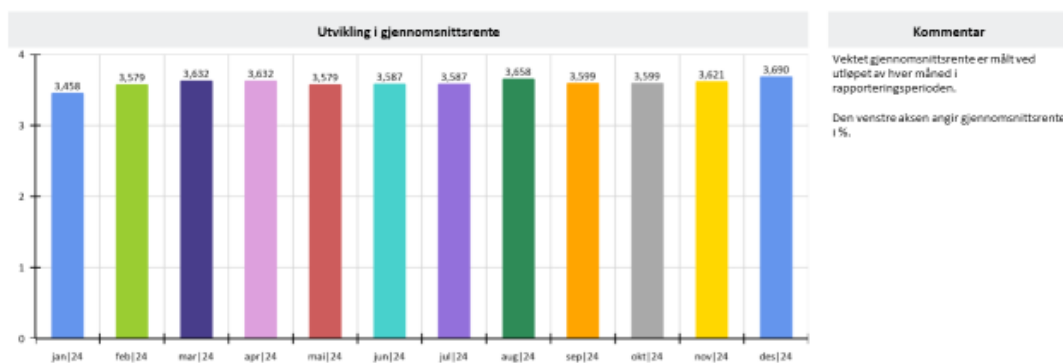

BCM rapport pr mars 2025

Utvikling i rentebindingstid

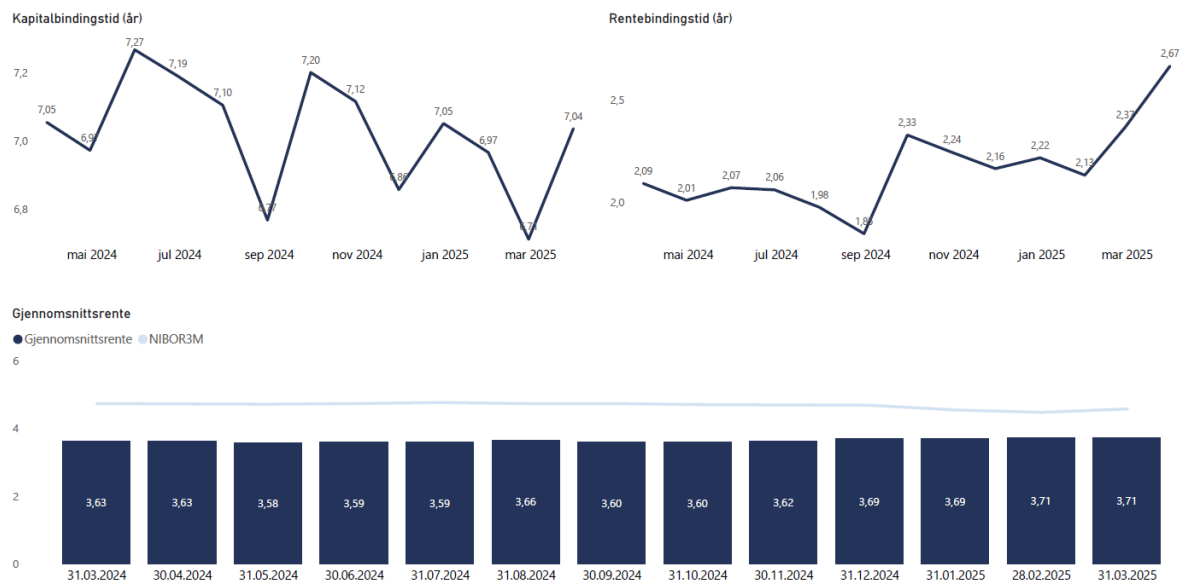
Utvikling gjennomsnittrente

Porteføllen og markedsrenter		(Rentene er justert for kredittmargin (påslag), og indikerer derfor faktiske lånerenter for angitt løpetid)					
Vektet gjennomsnittrente	P.T.KBN	Norges Bank (follorenten/styrringsrenten)	3 MND	6 MND	12 MND	3 År	5 År
3,69 %	5,55 %	4,50 %	4,83 %	4,91 %	4,89 %	4,83 %	4,68 %
Markedsrenter og porteføllens betingelser		Ved utløpet av rapporteringsperioden					

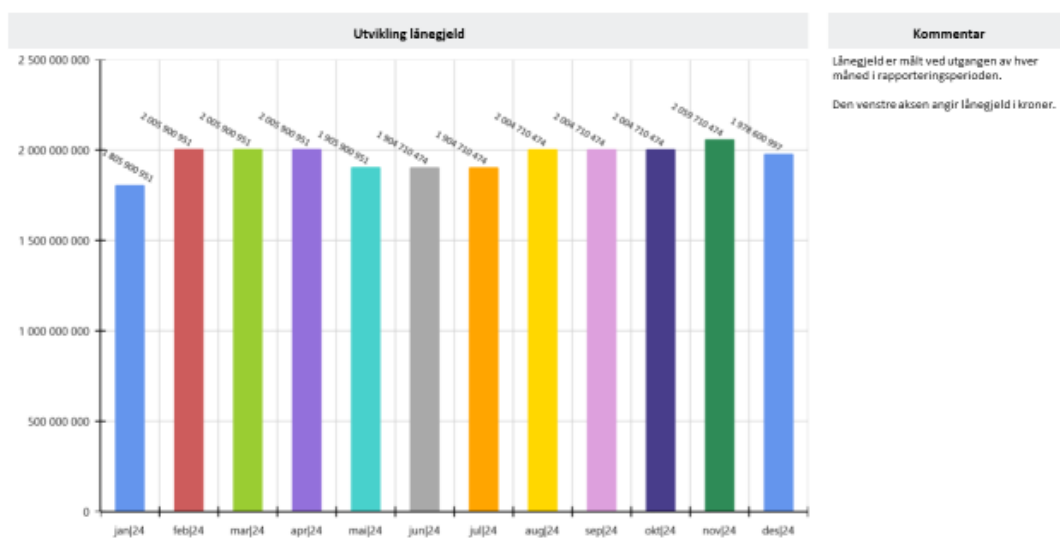
Årsrapport og årsberetning 2024

Verdal kommune Utvikling i nøkkeltall 31.03.2025

BCM rapport pr mars 2025

Utvikling i lånegjeld

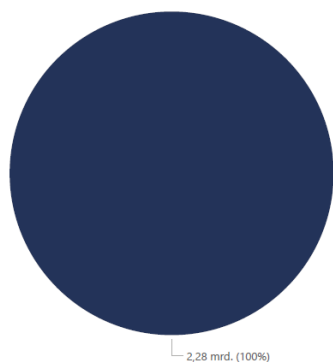

Årsrapport og årsberetning 2024

Verdal kommune	Utvikling lånegjeld	31.03.2025
----------------	---------------------	------------

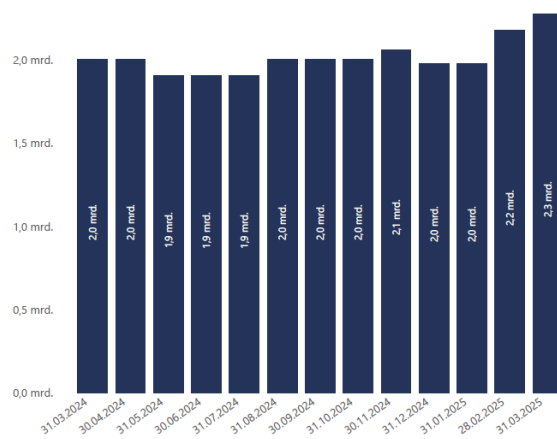
Fordeling mellom investerings- og husbanklån

Formål ● Investeringslån

Utvikling lånegjeld

● Investeringslån ● Husbanken

BCM rapport pr mars 2025

Merk at BCM ikke har med husbankgjeld i sin oversikt, slik at det som vises i figuren er investeringsgjeld.

Kommunens tjenesteområder

Administrasjon, styring og fellesutgifter

Tjenesteområdebeskrivelse

Tjenesteområde Administrasjon, styring og fellesutgifter er sammensatt av tjenester med hovedtyngde fra Kommunedirektøren og interkommunale samarbeid som dekker regnskap, innfordring og lønn, IKT, kommuneadvokat og innkjøpssamarbeid. Under kommunedirektørområdet ligger tjenester på arkiv og service, økonomi, personal, plan og folkehelse, medisinsk- og psykologfaglig rådgivning og næringsfaglig rådgivning. I tjenesteområde Administrasjon ligger også utgifter til politikk og folkevalgte.

Fellesutgifter er et eget område for tiltak som dekker hele kommunen. Dette omfatter ytelser som forsikring, kontingenter, kontroll og revisjon og pris og lønnsavsetning. I tillegg er det samlet noen fellesmidler knyttet til forebyggende arbeidsmiljøarbeid, felles kompetansetiltak, digitalisering og lærlingtilskudd. Premieavvik pensjon er også samlet innunder fellesutgiftene.

Tjenesteområdet har sin egen bevilgning i bevilgningsskjema drift (§5-4 2. ledd). Det er budsjettert med 69,5 mill kr i 2024. Resultatet ble 36,1 mill kr. Et mindreforbruk på 33,4 mill kr.

Viktige resultater og innsats

Tjenestebiler

Verdal kommune bruker fagsystemet CarAdmin – en helhetlig løsning for oppfølging av kjøretøy. Løsningen gir god flåtestyring og optimalisering av bilparken. Det er enkelt å administrere, planlegge og gjennomføre vedlikehold på kjøretøyene. CarAdmin importerer og fordeler drivstoffkostnader, leiekostnader og alle reelle kostnader til enhetene som bruker kjøretøyene. Kommunen har kommet langt med de mål som er satt for automatisering og kontroll.

Startlån

Verdal kommune har en tradisjon for å jobbe godt med startlån, og kommunen har tilstrekkelig med midler til å møte etterspørselen fra søkerne. Kommunen fikk i 2024 innvilget et låneopptak hos Husbanken på til sammen 100 millioner NOK til videre utlån som startlån til innbyggerne, og mottok 154 søknader om startlån. 65 husstander fikk hjelp til å kjøpe seg bolig med startlån, av disse var 53,8% barnefamilier. Barnefamilier prioriteres i arbeidet med startlån, og "barna først" tankegangen er godt innarbeidet.

Til tross for rente- og kostnadsutviklingen er det fortsatt mange søknader om startlån, og høy aktivitet på utbetaling. Foreløpig er det lite tegn til mislighold som følge av dyrtiden, og kommunens tap på startlån er fortsatt små. 25 av søknadene kommunen mottok i 2024, var søknad om startlån til refinansiering. Kommunen er forberedt på at flere kan få problemer med å betjene lånene fremover, og at individuell oppfølging av låntakerne blir en stadig viktigere del av jobben i årene som kommer.

Digitalisering

For å utnytte fordelene og realisere gevinster av digitalisering, kreves systematisk og målrettet arbeid. Å integrere nye digitale løsninger med eksisterende systemer er komplisert og tidkrevende, og det krever god planlegging, teknisk kompetanse og økonomiske ressurser. Det er utfordrende å prioritere og gjennomføre viktige utviklings- og digitaliseringsprosjekter når kommuneøkonomien er under press.

Verdal kommune er oppmerksom på at den digitale utviklingen også kan skape utfordringer for grupper som sliter med å tilpasse seg den digitale hverdagen. Ikke alle innbyggere har like god tilgang til digitale verktøy eller internett. Dette kan skape digitale skiller og ekskludere enkelte grupper fra å dra nytte av digitale tjenester. Noen innbyggere synes den digitale hverdagen er vanskelig på grunn av språk, kultur, alder eller ulike former for nedsatt funksjonsevne. Et fysisk tilgjengelig servicekontor har derfor fortsatt en nøkkelrolle som lavterskeltilbud. Servicekontoret har i stor grad endret seg til å veilede i bruken av de digitale løsningene, selv om mange innbyggere fortsatt ønsker personlig kontakt når de har spørsmål eller trenger hjelp med kommunale tjenester. Telefon gir en direkte og umiddelbar måte å få svar på. Kommunens Servicekontor hadde i 2024 totalt 18000 henvendelser på innkommende telefonsamtaler, et månedlig snitt på 1500 innkommende samtaler. Kommunens Servicekontor er ikke lengre bare en ren opplysningstjeneste, men utfører også mye regelstyrt og skjønnsbasert saksbehandling for kommunens innbyggere.

Dette jobber vi videre med

- Det jobbes fortsatt med å intensivere opplæring av nye ledere. Det merkes en etterspørsel etter bistand fra tjenestene, som det etter beste evne forsøkes å imøtekomme.
- Økonomienheten jobber med utvikling av årsverkrapportering, i samarbeid med lønn og personal.
- Utvikling av styringssystemer, som Framsikt.
- Målet med planen for kommunens tjenestebiler er å redusere nasjonale klimautslipp ved å bytte ut fossildrevne biler med elektriske, og ved å utnytte bilparken optimalt.

Barnehage

Tjenesteområdebeskrivelse

Tjenesteområde barnehage omfatter drift av ordinært og styrket tilbud i kommunale og private barnehager. I tillegg har PPT og teknisk drift (kommunale barnehagebygg) utgifter som inngår i tjenesteområdet.

Tjenesteområdet har sin egen bevilgning i bevilgningskjema drift (§5-4 2. ledd). Revidert budsjett i 2024 er 158,3 mill kr. Resultatet ble 156,4 mill kr, et mindreforbruk på 1,9 mill kr.

Viktige resultater og innsats

I de siste årene har barnehageansatte opplevd en økende tendens til at også yngre barn ikke respekterer grenser satt av personalet. Det kan se ut som om foreldre er litt mer usikre på foreldrerollen. Etter ekstra bevilgning av midler ut over budsjett, ble det iverksatt foreldrekurs i tråd med teorier fra «De utrolige årene» ved en barnehage. Evaluering av kurset, både fra foreldre og foresatte, opplever at kurset det har stor virkning på hvordan foreldrerollen håndteres, og hvordan barn respekterer det voksne sier bedre. Det er ønskelig at kurset gjennomføres årlig ved alle barnehager. Det anses som en tidlig forebyggende innsats for å unngå skjevutvikling.

De største utfordringene det siste året har vært høyt sykefravær ved våre enheter, samt mangel på tilgjengelige vikarer. Barnehagene opplever også at noen ansatte velger å gå over til andre yrker/arbeidsplasser. Når sykefraværet er høyt, og det mangler vikarer, må naturligvis noen aktiviteter m.m. gå ut. Det meldes gjentatt at pedagogenes plantid må gå ut som følge av dette. Dette påvirker kvaliteten og medfører belastninger på de som er på jobb. Ved utlysning av stillinger, er det færre søkere enn før. Det arbeides fortløpende med å forebygge fravær, samt å rekruttere nye til sektoren. Leder før lege praktiseres i alle barnehager. Oppvekst felles skal ha fem lærlinger i barne- og ungdomsarbeiderfag.

Inneværende år er det tre. Dette er en viktig faktor for rekruttering og kompetansesikring i våre enheter. Nye plasser er lyst ut, og det er god søknad.

HMS planer for området er utviklet og gjennomført på den enkelte enhet. Partsarbeid er praktisert på alle enheter, og etterspørres av overordnet ledelse.

Det har vært stor søknad om barnehageplasser, og derav økt opptak i våre barnehager enn det som det er beregnet i budsjetttramme. Prognoser for antall barn i barnehagealder har vært lavere enn de reelle søkertall. Budsjetttramme har derfor vært lavere enn det reelle forbruk. Administrativ ledelse har vært noe varierende i omfang da det har vært behov for å utføre styrerjobb på en enhet.

Kapasiteten i barnehager, kommunale og private barnehager kan i nær framtid bli for liten med de lokaler vi har i dag. Nye Vinne barnehage vil kunne kompensere noe for de barnehager som er lagt ned det siste tiåret, men ikke nok. Utredning av framtidig barnehagestruktur er gjennomført. Behovet for barnehageplasser er nå høyere enn antatt prognose.

Bedriftshelsetjeneste har etter vedtak i AMU og i samarbeid ned NAV arbeidslivssenter og representanter fra kommunens personalavdeling – gjennomført arbeidsplassbesøk ved alle kommunale barnehager. Formål med arbeidsplassbesøk er å få innsyn, for så bistå med å identifisere risikoforhold på arbeidsplassbesøk er gjennomført som intervju med barnehagestyrer og parter. Arbeidsmiljø, arbeidshelse, sikkerhet i barnehagen, systematikk i HMS-Arbeid, samt tema om risikoforhold på arbeidsplassen som kan utfordre barnehagens leveranse, kvalitet, arbeidsmiljø eller arbeidshelse hos ansatte på kort eller lang sikt.

Spesialpedagogiske hjelp i barnehager organiseres av barnehageadministrasjon, og fordeles etter tilrådning fra PPT. Spesialpedagogene bidrar også med faglig kompetanse på barnehager.

Dette jobber vi videre med

Barnehagens samfunnsmandat er, i samarbeid og forståelse med hjemmet, å ivareta barnas behov for omsorg og lek, og fremme læring og danning som grunnlag for allsidig utvikling. Lek, omsorg og danning skal ses i sammenheng. Ansatte i barnehager utfører faglig godt arbeid med søkelys på kvalitet og gode relasjoner til barn og foreldre. Barn er våre primærbrukere, og deres beste er det som prioriteres i første rekke. Barnehagene jobber, ledes og utøves som en lærende organisasjon, der ansatte tilstreber gode menneskemøter, sterkt fagmiljø og reflektert praksis.

Alle barnehager har siden 2019 deltatt i Regional kompetanseutvikling (REKOM). Regional kompetanseutvikling i barnehagen skal bidra til at barnehager utvikler sin pedagogiske praksis gjennom barnehagebasert kompetanseutvikling. Målet er å sikre at alle barn får et likeverdig barnehagetilbud av høy kvalitet. Den barnehagebaserte kompetanseutviklingen skal ta utgangspunkt i innhold og intensjoner i rammeplanen og er basert på kartlegging og analyse av kompetanse- og utviklingsbehovet i barnehagen. Den regionale ordningen gir kommunene ansvar for kvalitetsutviklingen i barnehagene og skal sørge for et stabilt og gjensidig utviklende samarbeid mellom lærerutdanningsinstitusjonene (UH) og barnehagesektoren. Som ledd i dette arbeidet har virksomhetsområdet omorganisert hver barnehage til å ha en ledergruppe inklusiv styrer som skal lede, organisere og følge opp og evaluere praksis i den enkelte barnehage. Det er opprettet likelydende formelle fora i alle kommunale barnehager. De formelle fora arbeider systematisk med Ledelse i alle ledd har hatt stort fokus.

Fra 2023 har barnehagene fått et innblikk i Kompetanse for fremtidens barnehage, også kalt Kompetanseløftet. Kompetanseløftet for spesialpedagogikk og inkluderende praksis er en oppfølging av Stortingsmelding nr.6 - Tett på,- og gir føringer for tidlig innsats og inkluderende praksis i barnehage. En

barnehage har gjennomført analysen av praksis, og flere er på vei. PPT gjennomfører analysen, og er samarbeidspart i det oppfølgende arbeidet. Inkluderende praksis skal ramme inn alt arbeid i Verdalsbarnehagen. Nord Universitet er vår utviklingspartner 1 i dette arbeidet.

Ved å gjennomføre HOPP-prosjektet, og videreutvikle det til Verdalsbarnehagen og satsning på en helhetlig innsats innenfor oppvekst, ved å styrke kompetanse og praksis omkring utvalgte områder, med omforent fokus, innsats og styrket kompetanse, styrker barnehagene laget rundt barna. Det er i samarbeid med Frisklivssentralen, og andre samarbeidspartnere, etablert en veileder og retningslinjer for et sunt og variert kosthold i barnehager. Det er utarbeidet retningslinjer for fysisk aktivitet i barnehagen. Alle barnehager har valgt ut en ansatt som er aktivitetsleder. Dette for å sikre kontinuitet i å organisere allsidig aktivitet i alle barnehager. Barnehagens verdigrunnlag skal formidles, praktiseres og oppleves i alle deler av barnehagens pedagogiske arbeid.

De beskrevne utviklingsarbeid, og andre utviklingsområder, følges opp i styremøter. I tillegg til utviklingsarbeid brukes styremøter til utvikling av annen kompetanse, lederadferd, refleksjon over praksis, drøftinger m.m. for å sikre at vi er en lærende organisasjon.

Fokus i Verdalsbarnehagen har hittil vært fysisk aktivitet og sunt kosthold. Psykisk helse, språklig og sosial kompetanse skal knyttes til, og Inkluderende praksis skal prege alt ansatte gjør. Samarbeidspartnere er Helsedirektoratet, Polske kollegaer samt ressurser fra Horten og Ringerike kommuner og selvfølgelig andre i Verdal kommune.

Virksomhetsområdets spesialpedagogiske gruppe har bidratt til kompetanseutvikling innenfor språk og sosial kompetanse i barnehagene. Spesialpedagogene bringer kompetanse og tiltak med seg inn i barnehagene, og følger opp enkeltbarn eller grupper som trenger veiledning, individuell oppfølging og tilrettelegging.

Grunnskole

Tjenesteområdebeskrivelse

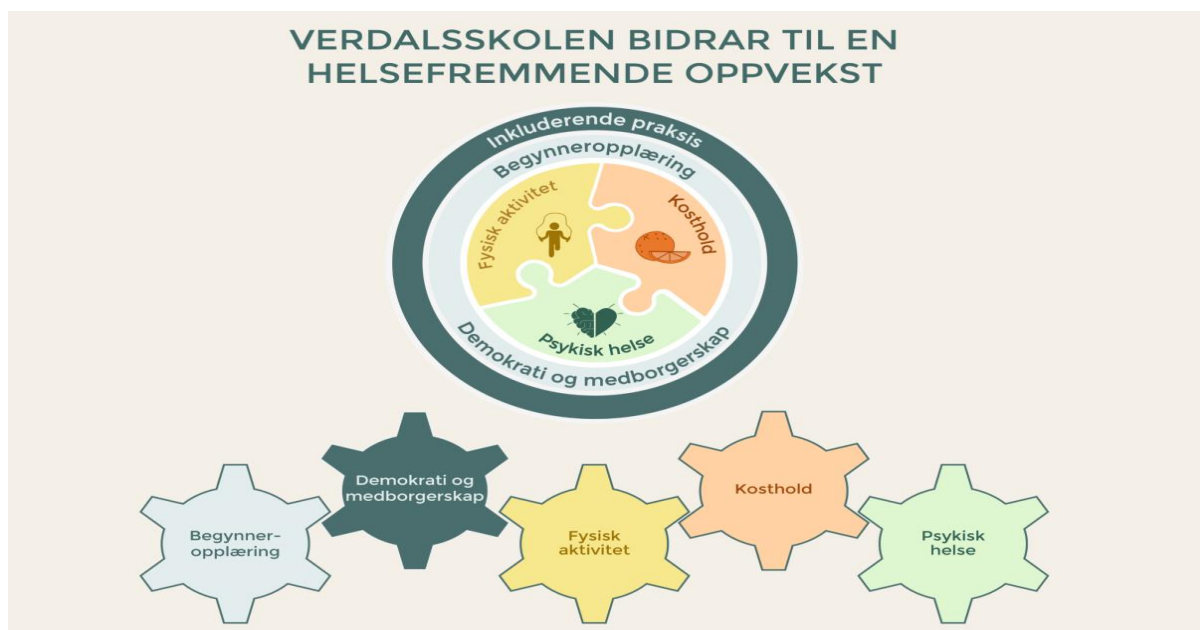
Grunnskole tjenester leveres av flere av kommunens virksomheter; størst er ordinær barne- og ungdomsskole drift og skolefritidsordning, men også kostnader til skolelokaler, PPT og voksenopplæring tilhører grunnskole tjenesten.

Tjenesteområdet har sin egen bevilgning i bevilgningskjema drift (§5-4 2. ledd). Revidert budsjett i 2024 er 255,3 mill. kr. Resultatet ble 265,1 mill kr, et merforbruk på 9,8 mill kr.

Viktige resultater og innsats

Skole/SFO

Året 2024 har vært et år preget av fremskritt og positive endringer på noen områder for skole og SFO, men også preget av krevende driftsmessige rammer, som utfordrer tjenestetilbudet for elevene i Verdal kommune. Skole og SFO har jobbet målbevisst med å dimensjonere tjenesten ut fra de økonomiske rammer budsjettet gir. Arbeidet med HOPP- prosjektet, har ført til et mer helhetlig arbeid og samarbeid, og en god og tydelig retning hva skole og SFO sine satsingsområder er i årene fremover.

Samarbeidet på tvers av tjenestene er styrket, noe som skole og SFO mener styrker lagt rundt eleven.

Årsverk

Tabellen viser antall lærerårsverk til undervisning, og antall elever per lærerårsverk

År	2021	- 2022	2022	- 2023	2023	- 2024	2024	- 2025
Enhet	Antall lærerårsverk	Elever per lærerårsverk	Antall lærerårsverk	Elever per lærerårsverk	Antall lærerårsverk	Elever per lærerårsverk	Antall lærerårsverk	Elever per lærerårsverk
Landet	62 225,8	11,3	62 816	11,3	63 429,7	11,2	63 262,6	11,1
Trøndelag	5 323,9	11,4	5 357,8	11,4	5 445,8	11,2	5 254,3	11,5
Verdal	162,5	12	161,2	11,9	156,9	12,2	151,6	12,5

Skole og SFO ser at de siste årene har årsverk lærer blitt redusert, samt Verdal kommune har flere elever per årsverk enn Trøndelag og landet ellers. Dette er et resultat av å tilpasse driften ut fra kommunens økonomi.

Reduksjon

i

Sykefravær

Et av de mest positive forbedringene i år er den betydelige reduksjonen i sykefraværet blant ansatte. Skole og SFO skal i løpet av kommende år evaluere for å finne ut bakgrunnen for denne nedgangen, som skole og SFO kan bruke til videre forbedringsarbeid. I skrivende stund er nærværet totalt for mars **94,07%**, sammenlignet med i fjor, da var nærværet **89,53%**

Faglige Resultater

Årsrapport og årsberetning 2024

Årets grunnskolepoeng, karaktersnittet for avgangselevne viser et resultat ikke ulikt de siste årene. I snitt for hele landet gikk karakterene ned siste året. For Verdal sin del har karakteren i engelsk godt opp, og ligget på det samme i norsk og matematikk. Dette er et resultat vi kan si oss fornøyd med.

	Norsk hovedmål	Norsk sidemål	Matematikk	Engelsk
Verdal	3,9	3,8	3,6	4,0
Trøndelag	3,9	3,8	3,6	4,2
Landet	3,9	3,8	3,7	4,2

Elevundersøkelsen

Barneskolen, 7. trinn

Elevundersøkelsen 7. trinn 2024-25

Mobbing på skolen
12,6%<sup>10,1%
i fjor</sup>

Svarprosent
90,1%<sup>83,6%
i fjor</sup>

Resultater elevundersøkelsen

Indikator [↑] ≡	≡	Snitt
Trivsel		3,8
Støtte fra lærer		4,2
Vurdering for læring		3,5
Elevdemokrati og medvirkning		3,6
Faglig utfordring		3,8

Ungdomsskolen

Elevundersøkelsen 10. trinn 2024-25

Mobbing på skolen
15,9%^{15,6% i fjor}

Svarprosent
83,0%^{85,2% i fjor}

Resultater elevundersøkelsen

Indikator ↑	≡	≡	Snitt
Trivsel			3,9
Støtte fra lærer			3,8
Vurdering for læring			3,0
Elevdemokrati og medvirkning			3,2
Faglig utfordring			4,3

Verdal kommune har som resten av landet hatt en markant økning i andel elever som opplever mobbing. Årets resultat viser at det fortsatt er for høyt, men at det er på samme nivå som i fjor. De fleste andre indikatorer ligger også på samme nivå som i fjor, og ingen indikatorer har beveget seg i negativ retning. De aller fleste elever svarer de er motiverte, og at de trives på skolen.

Oppsummert kan skole og SFO si at de fleste elever svarer at de har et godt læringsmiljø med høy trivsel, mange faglige utfordringer og god støtte fra læreren.

Møllegata voksenopplæring

Møllegata voksenopplæring har økt i volum, det gjelder både antall elever og klasser som følge av krigen i Ukraina.

Ved utgangen av 2024 er det registrert 192 elever og deltakere. Alle elever får et fulltids tilbud (29 t/u) i norskopplæring eller grunnskole. Det er en styrke for resultatoppnåelse, og styrker også muligheten for å komme raskt videre i utdanning eller arbeid. Møllegata Voksenopplæring tilbyr også individuelt tilrettelagt opplæring for voksne, samt norskkurs på ulike nivåer. I tillegg tilbys yrkes- og bransjekurs i et samarbeid med Levanger, Inderøy, og Steinkjer kommune. Det planlegges og gjennomføres nå eget bransjekurs for assistenter i barnehage, skole og SFO våren 2025.

Rådgivningstjenesten ved skolen tilbyr utstrakt veiledning, blant annet for elever som skal søke videregående skole eller høyere utdanning. Nyankomne ungdommer med rett til norskopplæring får et felles tilbud på Verdal Videregående skole, basert på et meget godt samarbeid mellom Verdal kommune og Verdal videregående skole. Det er en økning i antall ungdommer med rett til norskopplæring, og antall klasser har økt fra tre til fire i løpet av høsten 2024. Møllegata Voksenopplæring gjennomfører utviklingsarbeidet «Arbeidsrettet Introduksjonsprogram, Tromsø-modellen» skoleåret 2024-

2025. Arbeidet foregår i nært samarbeid med Innvandrertjenesten, NAV og næringslivet i kommunen. Første milepæl med evaluering skjer innen utgangen av februar 2025.

Det pedagogiske satsingsområdet for 2024-25 er «Læreplanforståelse», organisert som intern kompetanseheving for pedagogisk personale. Møllegata Voksenopplæring deltok også på felles fagdag for voksenopplæring i regionalt nettverk, organisert og gjennomført ved Stiklestad Nasjonale Kultursenter i november. DuKan» er vår praktisk-pedagogiske opplæringsarena for deltakere uten skolebakgrunn, der norskopplæringen går «hånd i hånd» med praktisk arbeid. I samarbeid med NAV og andre samfunnsinstitusjoner tilbys det også arbeidsutprøving for personer som er utenfor/ på tur tilbake i arbeidslivet. *I tillegg arrangeres lavterskeltilbudene «Kaffe-venn» og «Gå-venn» i regi «DuKan». Stadig flere i Verdal benytter seg av tilbudene*

PPT

- PPT har deltatt i arbeidet med den statlige satsningen «Kompetanseløftet for spesialpedagogikk og inkluderende praksis» også i 2024.
- PPT har deltatt sammen med skole i forhold til oppfølgingsordningen og har vært med og laget og har ansvar for fremdriften for en felles begynneropplæringsplan for 1-4 trinn
- PPT sitter i arbeidsgruppa tilskuddsmidler Dekom, Rekom og kompetanseløftet for Verdal kommune
- PPT sitter i arbeidsgruppa for folkehelseprogrammet, og har deltatt i arbeidet med å lage en plan for å forebygge omsorgssvikt og adferdsvansker.
- PPT flyttet i 2024 til Familiens hus.
- PPT har vært med på og laget, og hatt ansvaret for implementeringen av fraværsvilederen for oppfølging av elever med høyt skolefravær.
- PPT har bidratt med 20 prosent stilling inn i Familiehjelpa
- PPT har jobbet med å få flere parter til å delta i drøftingsmøtene med skoler og barnehager.
- PPT startet opp med månedlige møter med ledelsen på hver skole for å følge opp fravær, §12-4 saker(mobbing) klassemiljøsaker, samt hvordan vi kan komme inn tidligere og være til mer støtte og hjelp til skolene jf. §11 i opplæringsloven
- PPT har fått tildelt ressurser for å arbeide med alternativ opplæringsarena
- PPT startet i 2024 med ASK (alternativ og supplerende kommunikasjon) nettverk for ansatte i skole og barnehage jf. opplæringsloven og barnehageloven
- PPT har vært på hver skole og snakket om ny opplæringslov, IOP
- PPT har 4 ganger i året stormøte med alle rektorer, avdelingsledere og spesialpedagogiske koordinatorene der spesielt Opplæringslovens § 11 er i fokus
- PPT har vært vert for de rusforebyggende møtene på 8 trinn
- PPT har faste samlinger for spesialpedagoger i barnehage 4 ganger i året
- PPT har startet opp med opplæring av nyansatte i barnehager i DUÅ (de utrolige årene)

Dette jobber vi videre med

Utviklingsområder skole/SFO

Begynneropplæringsplan

Skole og SFO, i samarbeid med PPT har arbeidet mye med begynneropplæringsplanen, som nå ferdigstilles og implementeres. Dette vil sikre en god start for våre yngste elever og legge et solid grunnlag for deres videre skolegang.

Lederutvikling

Skole og SFO har gjennomført god og organisert lederutvikling på alle skoler. Dette har styrket ledelsens evne til å håndtere utfordringer og drive skolene fremover på en effektiv måte. Ansatte gir tilbakemelding om at de opplever mer stabilitet og forutsigbarhet i arbeidshverdagen. Dette er tilbakemeldinger rektorene får eksempelvis gjennom temperaturmåleren som gjennomføres på enhetene.

Fraværsvileder

Innføringen av fraværsvilederen har skapt forutsigbarhet i arbeidet med å håndtere elevfravær. Dette verktøyet har vært avgjørende for å sikre at alle elever får den oppfølgingen de trenger.

Ny Opplæringslov

Den nye opplæringsloven tredder i kraft 1. august 2024, har medført flere lokale forskrifter som nå er publisert i Lovdata. Skole og SFO har forberedt oss godt på disse endringene og er klare til å iverksette dem i våre skoler.

Fysisk Aktiv Læring (FAL)

Skolene er godt i gang med FAL (fysisk aktiv læring) for å imøtekomme flere elever og deres behov for tilpasset opplæring. Dette initiativet har allerede vist seg å være svært positivt for elevenes trivsel og læring. Skolene er i gang med å gjennomføre e-kurs i emnet, som bidrar til større forståelse for arbeidet.

Oppfølgingsordningen

Oppfølgingsordningen er inne i slutfasen. Det siste året er det begynneropplæringsplanen som skole og SFO har jobbet med i samarbeid med våre veiledere. Oppfølgingsordningen har hjulpet skolene i Verdal med å finne en felles retning. Oppfølgingsordningen og HOPP prosjektet sammen har bidratt til hvor vi er i dag, både resultatmessig og retning.

Alternativ opplæringsarena

I noen tilfeller kan hensynet til elevens beste tilsi at den individuelt tilrettelagte opplæringen helt eller delvis bør gis et annet sted enn på skolen der eleven går. Skole og SFO, i samarbeid med PPT og statsforvalteren har begynt et arbeid med å se på muligheten til å starte opp en arena, et tilbud som er mer tilrettelagt for elever som ikke finner seg til rette innenfor ordinær undervisning. Målet med dette er å gi alle elever et skoletilbud tilpasset elevens forutsetninger, og vil bidra til mindre fravær og mindre individuell tilpasset opplæring.

Nasjonaljubileet 2030

Grunnskoleplanen for nasjonaljubileet er tatt i bruk i sin helhet. Den evalueres to ganger i året, og tilbakemeldingene fra skolene brukes aktivt for å gjøre planen bedre. Flere kommuner er interessert i planen, og representanten for skole har bistått mye opp imot andre kommuner rundt presentasjonen av grunnskoleplanen. Viser til oppsummeringen av rapporten for arbeidet med nasjonaljubileet:

Verdal kommune i er veldig fornøyd med året 2024. Det har vært veldig mange spennende opplegg og arenaer vi har deltatt på. I tillegg har vi videreutviklet grunnskoleplanen basert på de evalueringene som er gjort med blant annet YouTube-filmer. Vi har gjort planen enda mer kjent både i lokalmiljøet rundt oss, men også regionalt og nasjonalt. Planen har blitt delt med fagmiljøer både ved universitetet på Levanger, Trondheim og Oslo, samt biskopen i Nidaros og leder for Kirkerådet i Den norske kirke. I tillegg til arbeidet med grunnskoleplanen er det gjort et betydelig arbeide som er nedlagt omkring å få realisert «Tusenårsbarn», grubleseminar og utvikling av Olavsflamme.

Skole og SFO ser frem til å bygge videre på årets resultater, og fortsette å forbedre våre tilbud til elever og ansatte. Verdalsmodellen gir retning, og alle områdene innenfor de 5 satsingsområdene vil være fokus de neste årene. Det vil bli fokus på elevens trivsel og læringsmiljø, og ekstra fokus på arbeidet videre for å få ned mobbetallene.

PPT

- PPT vil arbeide fortsatt med å redusere saksbehandlingstiden i 2025.
- Fokus på å øke kompetansen på mattevansker
- PPT skal bidra med workshop til SFO ansatte "trygge voksne trygge barn" - folkehelseprogrammet
- Lande en plan for alternativ opplæringsarena
- Alle ansatte i PPT skal få en videreutdanning i SNU- senter for nevrobiologisk utvikling
- PPT har ansvaret sammen med arbeidsgruppa for tilskuddsordningene ansvaret for implementering av begynneropplæringsplan
- PPT vil fortsatt arbeide for en større grad av system- og ha en familiefokusert tilnærming.

Helsestasjon og lege

Tjenesteområdebeskrivelse

Tjenesten Helsestasjon og lege omfatter kommuneoverlege, helsestasjon, rehabiliteringstjenesten, *Frisklivssentralen*, legevakt og fastlegeordning, fengselshelsetjenesten og kommunens ansvar for drift av *Krisesenter*.

Teknisk er og involvert ved drift bygg og utleie av lokaler til legesenter.

Tjenesteområdet har sin egen bevilgning i bevilgningskjema drift (§5-4 2. ledd). Revidert budsjett i 2024 er 70,4 mill kr. Resultatet ble 66,7 mill kr, et mindreforbruk på 3,7 mill kr.

Viktige resultater og innsats

Helsestasjon

Helsestasjonen har i 2024 bidratt med ordinær helsestasjonsvirksomhet som innebærer svangerskapsomsorg, skolehelsetjeneste, helsestasjon for ungdom (HFU), fysioterapi, ergoterapi, flyktninghelsetjeneste og vaksinekontor. Områder innenfor ordinær drift det er jobbet spesielt med er EPDS (avdekke depresjon i og etter svangerskapet), det er startet med fødselsforberedende kurs og ammekurs til gravide, og mer tverrfaglig innhold i barselgruppe i samarbeid med familiehjelpa og fysioterapeut.

Mange ansatte i helsestasjonen har hatt svangerskapspermisjon, og utfordringer med rekruttering førte til at vikarer ikke ble innleid. Noen stillinger ble imidlertid lyst ut som faste stillinger, det ble ansatt helsesykepleiere i de stillingene. Det er spesielt i skolehelsetjenesten det har vært utfordrende å opprettholde ordinær drift. Skolehelsetjenesten har i all hovedsak hatt mest fokus på ordinær drift, og opplæring av nye ansatte. I perioder det har manglet helsesykepleier i skolehelsetjenesten, og enkeltskoler har vært uten et godt skolehelsetjenestetilbud. I skolehelsetjenesten og HFU har vi jobbet med videre med tema om seksuell helse, mangfold og kjønn.

Det har i 2024 fortsatt vært mye arbeid med helseplattformen. Det har utover året blitt færre saker og avvik, og arbeidet har dreid seg mer om å få med og følge endringer, samt videreutvikle bruken av helseplattformen. Helsestasjonen benytter fortsatt superbrukerne, og det er jevnlig møter med leder. Sammen jobber vi med det som til det enhver tid er behov for.

Familiehjelpa med familieveileder og familieråds konsulent er i drift. Helsesykepleier fra deltar i familieteam sammen med øvrige tjenestene i Bafa og Nav. Året 2024 er benyttet året til å etablere gode rutiner og samhandle med andre tjenester, nettopp for å jobbe forebyggende på lavterskelnivå jamfør plan for forebygging.

Økt bemanning som følge av mange bosettinger var på plass i 2024, og det er etablert en flyktninghelsetjeneste som fungerer godt og som samhandler godt med andre tjenester. God samhandling mellom ulike tjenester er også essensielt for å møte de komplekse behovene flyktningene kan ha, både på helseområdet og andre samfunnsrelaterte områder, samt et mål om å ivareta flyktningene som bosettes i Verdal på en god måte.

Helsestasjonen har i løpet av 2024 hatt mye jobb med å planlegge og å flytte inn i nye lokaler i Familiens hus.

Helsestasjonen har i deler av 2024 hatt barnekoordinator i 40 prosent midlertidig stilling. Kommunen har plikt til å oppnevne barnekoordinator etter helse- og omsorgstjenestelovens §7-2a.

Legetjenesten

Legetjenesten hadde et lite overforbruk ved årets slutt som i all hovedsak er knyttet til vikarinnleie. Etter flere år med stort omfang av innleie av vikarer ble det i løpet av sommeren ansatt fastleger til de ledige fastlege hjemlene og siden 01.09.24 har det ikke vært behov for vikarinnleie i fast legetjenesten.

Det kommunale legesentret, Verdal legesenter, flyttet i januar inn på Verdal bo- og behandlingssenter. Det er utredet ny plassering av Verdal legesenter som vil bli politisk behandlet tidlig i 2025.

Det er gjennomføre emnekurs knyttet til kvalitetsutvikling i legetjenesten.

Dette jobber vi videre med

Helsestasjon

Helsestasjonen fortsetter jobben med å videreutvikle tjenesten i den ordinære driften, det er ønskelig med NBO (Newborn Behavior Observation) for å styrke foreldrerollen tidlig i barnas liv. Vi skal ha spesielt fokus på å få etablert godt tverrfaglig innhold i barselgruppa, og er i gang med arbeidet for å få etablert fire måneders babygruppe i helsestasjonen.

Helsestasjonen trenger å få stabilisert helsesykepleiere i skolehelsetjenesten for å et så likt tilbud om skolehelsetjeneste til alle skoler, barn og familier i Verdal.

Helsestasjonen skal videreutvikle familiehjelpa i samarbeid med de andre tjenestene i Bafa blant annet å se nærmere på ulike varianter av lavterskel familieråd. Det planlegges å se på muligheten til å etablere foreldreråd, som er samme metode som familieråd – men til grupper av foreldre.

Legetjenesten

Lyse ut og ansatte fastlege i 0-hjemmel.

Flytte Verdal legesenter fra Verdal bo- og helsetun og inn i nye og egnede lokaler.

Gjennomføre emnekurs knyttet til kvalitetsutvikling i legetjenesten.

Helse og omsorg

Tjenesteområdebeskrivelse

Helse og omsorg dekker hele livsløpet med tjenestetilbud til familier med barn, voksne med nedsatt funksjonsevne og eldre med sykdom og funksjonstap. Tjenestene er organisert i flere virksomhetsområder, de største er Hjemmetjenester, Institusjonstjenester, Bo- og dagtilbudtjenester (BODA) og NAV.

Støtte/stabstjenester i helse og velferd omfatter Forvaltningskontor for helse og omsorgstjenester, Koordinering journal- og velferdsteknologisystemer og Utviklingssenter for sykehjem og hjemmetjenester (USHT).

Enkelte skoler har også utgifter innenfor tjenesteområdet. Dette gjelder utgifter som dekker tjenester etter helselovgivningen.

Teknisk er involvert ved drift av helsebygg.

Tjenesteområdet har sin egen bevilgning i bevilgningskjema drift (§5-4 2. ledd). Revidert budsjett i 2024 er 344,1 mill kr. Regnskapet viser 354,6 mill kr, et merforbruk på 10,5 mill kr.

Viktige resultater og innsats

Agenda Kaupang presenterte etter sommeren funn og anbefalinger etter sin gjennomgang av helse - og velferd i Verdal, våren 2024. Dette er sammen med ytterligere kunnskap om virkeligheten et viktig kunnskapsgrunnlag i det videre arbeidet med fremtidens helsetjenester. Et dokument som setter retningen for helsetjenestene i Verdal, forankrer en felles forståelse av virkeligheten, og nødvendige strategier og prioriteringer fremover. Agenda Kaupang sin rapport er presentert alle ansatte gjennom høsten, og ledegruppa har arbeidet med strategidokumentet og anbefalte tiltak.

Det er etablert en ny organisering, felles strukturer, beskrivelser og maler for å sikre likhet i driften. Og det er startet lederutviklingsprogram, og prioritert jevnlig felles ledermøter for å styrke kunnskap og kultur.

Det er etablert arbeidsgruppe som kartlegger hvilke muligheter vi har for å effektivisere og kvalitetssikre medikamentopplegget i kommunene, da dette er en oppgave som tar mye tid og kompetanse. I tillegg har en arbeidsgruppe startet arbeidet med evaluering av tildelingskriteriene.

Det jobbes med en rekrutteringsstrategi som skal sikre Verdal kommune tilstrekkelig arbeidskraft i årene fremover. Det overordnede prosjektet består av tre delprosjekter

- Digi Verdal - jobber med automatisering og digitalisering av manuelle arbeidsprosesser knyttet til rekruttering og opplæring, og bruk av HR data.
- Døråpner - utvikler tiltak for å aktivere de som står utenfor arbeidslivet til å bli arbeidstakere
- Livslang læring - har som mål å standardisere og automatisere arbeidsprosesser knyttet til opplæring, beholde, talentutvikle og rekruttere

I arbeidet med velferdsteknologi er det i 2024 mottar kr 600 000,- i prosjektmidler fra Helsedirektoratet, disse er benyttet til å innføre helhetlig tjenestemodell som ramme for velferdsteknologien. Dette er et verktøy utviklet av KS for å sikre en fordeling av roller og ivaretagelse av alle aspekter i kjeden rundt bruken, samt kompetanseheving for ansatte.

Det er brukt mye ressurser på Helseplattformen, og oppfølging og opplæring av ansatte. Gjennom 2024 var et eget fagteam knyttet til arbeidet, og det oppleves en positiv utvikling i forståelse og bruk bland ansatte, men det er nødvendig med kontinuerlig opplæring og repetisjon.

2024 var et krevende år for å tilpasse tjenestene til økonomiske rammer. Tjenestene har økt innenfor de fleste områder, og det har vært vakanser i lederstillinger. Rekruttering og sykefravær utfordret driften på flere områder, og medfører merutgifter til lønn - vikarer, ekstrasjelp, overtid og noe fastlønn. Deler av tjenestene hadde utgifter til vikarbyrå. I tillegg fikk tjenestene reduserte refusjoner knyttet til ressurskrevende brukere, uten at tjenestene greide å omstille driften til rammene.

Året startet med vekst i overliggere, noe som medførte økte utgifter. Dette resulterte i politisk vedtak der det ble fremskyndet åpning av 8 nye sykehjemsplasser fra september 2024. Det er nå tatt i bruk 124 av totalt 132 sykehjemsplasser. Verdal kommune sin satsning på heltidskultur ble ivarettatt ved at nyansatte fikk heltidsstillinger.

Det har vært stor aktivitet ved korttidsavdelingen med gjennomsnittlig senge beleggsprosent på 105 %. Det er høye jobbkraav i korttidsavdelingen knyttet til tempo og mengde i form av kompleksitet og vanskelighetsgrad.

I gjennomgangen av Helse og Omsorg ved Agenda Kaupang ble det gjennomført medarbeiderundersøkelse, der kom det konkrete forbedringsforslag på forbedringsområder innen de ulike avdelingene. Et av områdene var ledelse. Som et resultat av undersøkelsen styrket Verdal bo- og behandlingssenter laget rundt lederne med 2 årsverk assisterende avdelingsledere. Det er tiltak som er ment å gi avdelingslederen bedre mulighet til å utøve nærledelse, og det er iverksatt lederutviklingsprogram for å styrke den relasjonelle lederferdigheten hos lederne.

Behov for tjenestene til innbyggere med utviklingshemming er ikke mulig å fremskrive med bakgrunn i demografi, slik som i eldreomsorgen. Kommunen kjenner til et antall barn med ulike utviklingshemninger som fyller 18 år innen 2035, men nyinnflyttede og nye behov kan ikke planlegges. Tjenesten utfordres også av bygningsmessige forhold, særlig knyttet til fysiske arbeidsforhold for de ansatte, med blant annet små vaktrom og arbeidsrom og manglende tilrettelegging for effektiv utnyttning av arbeidsstyrken samt garderobefasiliteter.

Arken Dagaktivitetstilbud har gjennom 2024 jobbet systematisk og målrettet mot en mulig sammenslåing med Veksttorget As, med bakgrunn i behov for å skape et større tilbud til tjenestemottakere som er knyttet til Dagtilbudet. Arken Dagtilbudstjeneste ble i 2024 tildelt Miljøprisen i forbindelse med prosjektet "Hold Øra rent"

Tindved Bofellesskap og Hjemmetjenester har i 2024 overtatt ansvar for tjenestens ambulerende nattvakt, samt Skolebakken Borettslag. Dette for å utnytte ressurser på natt på en hensiktsmessig og målrettet måte på tvers av tjenesten.

Deler av tjenestene i helse har gjennomført felles opplæring og kurs i arbeidsrett del 1 med OU midler, i tillegg er det også gjennomførte omfattende opplæring i turnusplanlegging da det skulle planlegges for årsturnus i tjenestene til utviklingshemmede. På bakgrunn av sammenslåinger og endringer i organisasjonsstrukturen i BODA, og tilpasning av driften til de økonomien er det i 2024 startet en prosess med nedtrekk av lederstillinger med bakgrunn i sammenslåinger av enhetene.

Forvaltningskontoret hadde ukentlige samhandlingsmøter med sykehuset fra høsten 2024, der temaet var utskrivningsklare pasienter. Målet var å unngå overliggere, sikre nødvendig informasjon til kommunen og forbedre samhandlingen med sykehuset i innfasingen av Helseplattformen.

Verdal kommune deltar i prosjektet TØRN kommune «Rusta for framtida», bakgrunnen for deltakelse i TØRN knyttes til de utfordringer tjenestene står i, og nødvendigheten av endring for å fortsatt kunne gi gode og forsvarlige helse- og omsorgstjenester fremover. Hjemmetjenesten Vuku, hjemmetjenesten Sentrum, Lysgård og Melatunet deltar i prosjektet. Disse avdelingene ble valgt ut med mål om å få etablert et bedre samarbeid mellom de hjemmebaserte tjenestene i kommunen, med tanke på deling av ressurser i form av personell og kompetanse med fortløpende forbedringer underveis i prosjektet.

Arbeidsgruppen er satt sammen av ansatte representanter fra alle avdelingene. Arbeidsgruppen har hatt ansvaret for å kartlegge dagens organisering og utarbeide forslag til alternativ organisering. De har også ansvar for involvering av medarbeidere på sin arbeidsplass og er viktige endrings-agenter ute på avdelingene.

Her er en oversikt over noen av tiltakene vi har jobbet med siden oppstarten:

- Omorganisering til ett virksomhetsområde «Habilitering og hjemmetjenester», sammenslåing av Lysgård og Melatunet, omorganisering i hjemmetjenesten
- Rolle- og funksjonsbeskrivelser
- Oppgaveforskyvning til andre tidspunkt på dagen eller til annet fagpersonell
- Samordnet turnus i BODA
- Ny organisering av praktisk bistand i BODA
- Effektivisering/ omorganisering medisinnopplegg og samstemming
- Ressursteam for virksomhetsområde

Dette jobber vi videre med

Helse og velferd

Oppfølging av forslagene til tiltak fra eksternt gjennomgang og videre arbeid og forankring av strategiplan for fremtiden helsetjenester i Verdal kommune. Iverksetting av nødvendige tiltak innenfor de strategiske områdene

- organisering, oppgavefordeling og pasientflyt
- rekruttere og beholde
- teknologi
- samarbeid med innbyggere, pårørende og frivillige
- tidlig innsats

Jobbe med kultur og arbeidsmiljø i ny organisasjon, etablert fra 2025

«En bra dag på jobb» Avdelingene tar tak i relevante arbeidsmiljøutfordringer, slik at medarbeidere og ledelse sammen kan skape gode prosesser i det forebyggende arbeidsmiljøarbeidet.

Jobbe videre i arbeidsgruppen for å effektivisere og kvalitetssikre medikamentopplegget

Revidere ferdig tildelingskriteriene

Vi arbeider videre med lederperspektivet, myndiggjorte medarbeidere, kompetansedeling og internundervisning.

Systematisk HMS-arbeid – kartlegging, risikovurdering, tiltak og handlingsplaner og gjennomføring.

Arbeide videre med bruk av avvikstatistikk som verktøy i forbedringsarbeidet

Ta i bruk styringsverktøy i større grad fra tilgjengelige programmer

Bistand i prosesser innen arbeidsmiljøfaktorene og individuell oppfølging – bruk av Veksttorget – NAV og personalenheten

Implementeringen av fast agenda for HMS-møtene i organisasjonen, der tema innen avvikstatistikk, psykososiale, fysiske, ergonomiske og det organisatoriske arbeidsmiljø er faste poster.

Videreutvikle samarbeid med forvaltning om nye vedtak og evaluering.

Arbeide videre med kartlegging av oppgavefordeling - hvem gjør hva, og endre praksis ut fra kartlegging

Innfasing av de 8 siste sykehjemsplassene.

Fortsette å jobbe systematisk med partssamarbeidet.

Arbeidsflyt på forvaltningskontoret

Bruke Visma veilederen, den er ment å gi de ansatte en trygghet i det organisatoriske arbeidsmiljøet, ved at de får lett tilgjengelig viktig informasjon om lover og forskrifter innen sitt fagområde og tilgang på gode e-læringskurs.

Jobbe aktivt for å skaffe flere vikarer igjennom hele året.

Tett oppfølging av sykemeldte, "leder før lege-praksis, og godt samarbeid om tiltak med personalavdelingen, BHT og NAV arbeidslivssenter.

Vi prøver ut en mer fleksibel turnusordning, og vurderer alternative arbeidstidsordninger

Systematisk internundervisning og opplæring ut fra kompetanseplan

Implementering av digital hjemmeoppfølging for hjemmeboende i Verdal kommune

Utvikle bruken av velferdsteknologiske løsninger for å redusere økende pasientbehov ute i tjenestene

BODA arbeider videre med prosessplan - fremtidig organisering av BODA ihht helsepersonellkommisjonens rapport av 2023.

Videreutvikler arbeidsflyten og opplæringen i Helseplattformen.

Jobbe videre med byggetrinn 2

Utarbeide plan for Bo Trygt hjemme i Verdal kommune

Etablere handlingsplan demens

Etablere en handlingsplan for bolig

Etablere handlingsplan rus

Sosiale tjenester

Tjenesteområdebeskrivelse

Ytelser innen sosiale tjenester leveres av flere av kommunens virksomheter, der de vesentligste bidragsytere er Innvandrer-tjenesten, NAV, Sosialtjenesten, Rusttjenesten/bo og oppfølging og Innvandrer-tjenesten. Teknisk er involvert ved drift bygg og utleie av omsorgsboliger. Skjenkekontroll ligger under Kommunedirektørens fellesområder.

Tjenesteområdet har sin egen bevilgning i bevilgningsskjema drift (§5-4 2. ledd). Det er budsjettet med 84,4 mill kr i 2024. Resultatet ble 98,9 mill kr. Et merforbruk på 14,5 mill kr.

Viktige resultater og innsats

NAV Sosial- og flyktningtjenesten

For Nav så var det flere trender og effekter som hadde en stor påvirkning på tjenesteleveransen for Nav-kontoret.

Bosetting av flyktninger i Verdal kommune har vært svært stor. Dette får en stor påvirkning på tjenesteleveransen da Nav i de fleste tilfeller skal være en viktig bidragsyter ikke bare til å sikre den enkeltes økonomi gjennom for eksempel økonomiske sosialhjelp og økonomisk råd og veiledning. Nav skal også sørge for statlige ytelser, og arbeidsrettet oppfølging for de som er i stand til å arbeide. Dette gjør at vi må bruke ressurser ikke bare på de øverst prioriterte områdene (som å sikre økonomi og få folk i jobb), men også til å veilede, besvare og saksbehandle for alle som trenger det. For eksempel flyktninger som er over arbeidsfør alder og ikke har andre rettigheter til ytelser (pensjon), disse må sikres gjennom økonomisk sosialhjelp.

Den såkalte dyrtiden har gjort seg svært gjeldende gjennom året. Renteoppganger, prisvekst og generelle levekostnader har stor påvirkning på innbyggernes økonomi og hverdagsliv. Nav har sett en stor økning av innbyggere som har vært i behov for enten supplerende sosialhjelp, eller økonomisk råd og veiledning. De som rammet hardest er de som har hatt lite fra før, og som ikke lenger får endene til å møtes. Likevel ser vi også en økning på ordinære lønsmottakere som har behov for hjelp, og økonomisk rådgivning. Alle innbyggere som har sosialhjelp som hovedinntektskilde skal vurderes for arbeid med mål om å bli økonomisk selvberget. Med den betydelige økningen i innbyggere som har behov for tjenester så ser vi at det har vært krevende å være tett nok på de som trenger veiledning og oppfølging for å komme seg ut i jobb. Mange har behov for tverrfaglige tjenester fra flere instanser noe som også krever koordinering og oppfølging fra veileder.

Når det kommer til økning knyttet til økonomisk sosialhjelp og mottagere så har det fra foregående år vært en økning i utbetalinger på 80 % (totalt kr. 38.592.355,-) og en økning i antall mottagere på 28 % (totalt 601 personer). Selv om ikke hovedøkningen på økonomisk sosialhjelp skyldes flyktninger (de utgjør 39 % av totalen), så var det en økning i utbetalinger til flyktninger fra 2023 til 2024 på hele 571 % og en økning i antallet mottagere på 198 %.

Nav Verdal leverer tjenester til innbyggerne på vegne av både stat og kommune. Flere målgrupper er høyt prioritert for begge styringslinjer, herunder unge under 30 år, flyktninger, innbyggere som lever av sosialhjelp og innbyggere med utfordringer som står utenfor arbeidslivet. Vi har brukt 2024 til å strukturere om deler av kontoret slik at vi kan jobbe mer målrettet med disse målgruppene. Vi har i totalen ikke økt bemanningen til tross for betydelig økning i mengde, men flyttet ressurser til prioriterte fagfelter. Det betyr at de som havner utenfor prioriterte grupper får noe mindre bistand, eller må vente noe lengre på bistand fra Nav-kontoret. Dette er selvsagt ikke ønskelig men en klar konsekvens av prioriteringer og

ressurssituasjonen. Vi har jobbet mye med metodeutvikling og å bruke fagsystemer smartere, og til å understøtte jobben veilederne skal gjøre. Selv om vi ikke er i mål så har vi kommet langt på dette i løpet av 2024.

Avslutningsvis er det viktig å trekke frem noen resultater og satsninger:

- Kvalifiseringsprogrammet (KVP) er blitt implementert i Verdal. Dette har i mange år ikke vært tilgjengelig, men er iverksatt som et viktig verktøy for kvalifisering til arbeid, spesielt for unge under 30, og flyktninger.
- Vi har ansatt 2 veiledere (midlertidig) til å jobbe med arbeidsrettet oppfølging av flyktninger. De jobber tett med flyktningtjeneste og voksenopplæring gjennom blant annet å jobbe fysisk på stedene.
- Vi har sammen med flyktningtjenesten etablert hurtigspor for flyktninger etter Tromsømodellen.
- Vi har fått tildelt prosjektmidler fra Statsforvalteren og satt i gang prosjektet "Samhandlingsalliansen" som blant annet skal se på hvordan Verdal kommune som helhet jobber med (og ikke jobber med) unge under 30 år som har behov for sammensatte tjenester.
- Reetablert tjenesten for gjeldsrådgivning etter at denne har vært noe mangelfull, samtidig som det også ble ryddet i en del løpende forvaltningssaker.
- Vi har fått avsluttet langvarig tilsyn med sosiale tjenester med konklusjon om at Nav Verdal leverer forsvarlige tjenester til innbyggere under 30 år.

Innvandrertjenesten

Den rekordhøye bosettingen kommunen hadde i 2023 fortsatte i 2024. Kommunen bosatte totalt 140 personer, om lag 50 færre enn i 2023. Som i 2023 ligger hovedvekten på ukrainske flyktninger. Kommunen bosatte også overføringsflyktninger, de utgjorde om lag åtte prosent av bosettingsantallet. Det er viktig å påpeke at mange av flyktningene som bosettes krever tverretatlige og til dels store tjenestetiltak.

Opplæring av nye ansatte har fått lav prioritet grunnet høy bosetting, og det har vært en bratt læringskurve for nye ansatte særlig med tanke på endring i lovverk, fagsystem og også endrede måter å jobbe på. Løsningsorienterte medarbeidere har vist stor vilje til endring og høy arbeidskapasitet.

Flyktninger fra Ukraina har kort programtid, inntil seks måneder, med mulighet til forlengelse i inntil ytterligere seks måneder. Det er få som lærer godt nok norsk på seks måneder, og det kreves et godt samarbeid med voksenopplæringen, kommunale enheter og næringslivet for å få flyktninger i praksis og eller lønnet arbeid. Det er ansatt praksiskoordinator og det har ført til at innvandrertjenesten jobber mer strategisk og målrettet for å skaffe tilveie praksisplasser og lønnet arbeid. Enkelte har gått over til utdanning.

Gjennom godt samarbeid med Innherredskommunene, Nav og næringslivet er det etablert bransjekurs (sveisekurs, butikkfaget, helse, skole-/barnehageassistent, renhold) og ulike modeller som Gullbilletten og Tromsø-modellen for å få flere i lønnet arbeid.

Innvandrertjenesten har tospråklige medarbeidere med ulik landbakgrunn og gode norskkunnskaper. De har kunnskap om sin kultur og sitt levesett som blir viktig for oss i bosettingsprosessen, det har skapt gode relasjoner og tillit i møtet med nye innbyggere. Kommunen hadde ikke oppnådd samme resultat ved bruk av telefontolk. Språkressursene kommunen har engasjert har vært avgjørende for å lykkes godt i bosettingsarbeidet.

Tett samarbeid med andre enheter i kommunen har vært avgjørende for god bosetting. Det gjelder blant annet skoler og barnehager, Barne- og familietjenesten (Bafa), Mestring og helse, Nav, Kulturtjenesten og Teknisk drift.

Innvandrertjenesten har lyktes med å skaffe tilveie boliger. De fleste boliger er fra det private leiemarkedet, og tjenesten har 11 kommunale boliger i porteføljen. Tjenesten erfarer at boligmarkedet mettes, og at det er mer krevende å skaffe tilveie boliger. Det er en medvirkende årsak til at tjenesten ikke nådde anmodning om 204 bosatte i 2024, samt at endring i regelverk og nasjonale innstramminger førte til færre ankomster. Det er bosatt flere steder i kommunen, blant annet Fleskhus og Vuku i tillegg til sentrum. Det er en utfordring med kollektivtrafikk, og derfor er det mest hensiktsmessig å bosette sentrumsnært. Leiepriser har økt som følge av renteoppgang, økte strømpriser og økte kommunale avgifter.

Samarbeidet med frivilligheten lykkes tjenesten ikke godt nok med. Det krever at ansatte har tid til å følge opp underveis og etter at kontakt er etablert. Det mangler ressurser både i innvandrertjenesten og i kommunen ellers for å få systematisert et slik arbeid.

Dette jobber vi videre med

NAV Sosial- og flyktningtjenesten

Vi har mange områder Nav-kontoret skal prioritere i 2025. Det er endel utvikling og metodeomlegging som skal gjennomføres på den statlige delen av Nav Verdal, samtidig henger dette sammen med den helhetlige tjenesteleveransen vi skal lever til innbyggerne. Endringene skal være med å bygge helhetlige tjenester til innbyggerne hvor vi skal ha minst mulig forskyving internt. I tillegg har vi enkelt satsninger / områder vi skal prioritere (kort beskrevet under):

Gullbilletten som har blitt satt i gang i 2025 skal videreføres og videreutvikles.

KVP er kommet for å bli en del av en viktig verktøykasse for Nav-veilederne til å gi innbyggere som lever av sosialhjelp et helhetlig tilbud for kvalifisering og arbeid.

Overganger mellom IOM / NAV, vi skal sammen med flyktningtjenesten redusere overganger og øke samarbeid med mål om at flere flyktninger kommer tidlig i arbeid slik at de ikke trenger å gå over til økonomisk sosialhjelp.

Vi skal videreføre ungdomsgaranti og prosjekt for unge under 30. Målet er å samordne tjenestetilbud og øke samhandling for unge slik at vi gir tverrfaglig målrettet innsats på riktig nivå, til riktig tid.

Vi skal videreutvikle tjenesten med økonomisk råd og veiledning samt gjeldsrådgivning med fokus på forebygging og lavterskel tilgang til tjenestene.

Innvandrertjenesten

- Kontinuerlig arbeid med faglig utvikling av ansatte.
- Opprettholde godt arbeidsmiljø og god arbeidshelse for ansatte.
- Partssamarbeidet styrkes og jevnlig møter gjennomføres. Gode strukturerte ukentlige avdelingsmøter
- Strukturert HMS arbeid
- Programtid og obligatorisk innhold som livsmestring, foreldreveiledning (ICDP) og arbeidsrettede tiltak.
- Samarbeid med Møllegata voksenopplæring, og andre kommunale enheter.

- Samarbeid med Nav, i og med at flere blir ferdig i introduksjonsprogram- innsats for å få flere i lønnet arbeid. Dette krever også samarbeid med næringslivet.
- Lage næringslivsregister for å ha god oversikt over bedrifter, praksisplasser, og ledige stillinger.
- Samarbeid med kommunene i Innherredsregionen, fylkeskommune, Statsforvalter, IMDi og UDI.
- Styrke samarbeidet med frivilligheten.

Barnevern

Tjenesteområdebeskrivelse

Ytelser til tjenesteområde barnevern leveres fullt ut av enhet barnevern organisert under virksomhetsområde *Ressurssenter oppvekst* (ROS).

Tjenesteområdet har sin egen bevilgning i bevilgningskjema drift (§5-4 2. ledd). Det er budsjettet med 52,1 mill kr i 2024. Resultatet ble 56,1 mill kr. Et merforbruk på 4,0 mill kr.

Viktige resultater og innsats

Tjenesten hadde i 2024 et lavt antall institusjonsplasser og reduserte antall plasser fra to til en. Flere barn, som Verdal kommune har omsorg for, bor i spesialiserte fosterhjem. Et spesialisert fosterhjem er et tiltak for barn som trenger ekstra omsorg og oppfølging i hverdagen.

Verdal barnevernstjeneste er en del av Innherred læringsnettverk, og samarbeider og videreutvikler fag og tjenester. Familie- og nettverkstiltaket, med Levanger som vertskommune, følger opp tiltak på bestilling fra alle tre kommuner. Tiltaket skal bistå familier med komplekse og sammensatte utfordringer for at barn og ungdom skal kunne bo hjemme, i sitt nærmiljø. Effektmålet er at tiltaket skal være mindre kostnadskrevenne tiltak i forhold til flytting utenfor hjemmet

Start av prosjektet "veidning av ansatte i barnevernstjenesten", hvor tjenesten har søkt og mottatt stimuleringsmidler fra Statsforvalteren. Målet med prosjektet er å utarbeide et felles veiledningsløp som kan gjelde for alle tre kommunene.

Fosterhjemsressurs, hvor Verdal er vertskommune. Tjenesten utvikler, igangsetter og gjennomfører grupper for fosterforeldre, som et ledd i å imøtekomme lovkrav på fosterhjemsområdet. Verdal og Levanger barnevernstjenester har over tiår samarbeidet om, og utviklet i tråd med nye lover mm, rutiner og prosedyrer

2024 var svært krevende for Verdal barnevernstjeneste, og det jobbes fortsatt med å stabilisere situasjonen. Fokus har vært drift og rekruttering, samtidig som man må jobbe med strategisk ledelse og utvikling. Flere ansatte sluttet på kort tid, noe både kommuneledelsen og kommunestyret er godt kjent med. Dette har påvirket kvaliteten på tjenestene som barnevernstjenesten leverer.

Barnevernstjenesten startet 2024 arbeidshelseprosjektet med bistand fra Friskgården. Prosjektet, sammen med andre tiltak i tjenesten og kommunen, har fokus på å rekruttere og beholde ansatte, og legge til rette for et godt arbeidsmiljø. Tjenestens største innsatsfaktor og viktigste ressurs er ansatte. Det er derfor avgjørende å sikre et godt arbeidsmiljø og balanse i arbeidskrav og emosjonell arbeidsbelastning.

Tjenesten har økte utgifter knyttet til samvær, jamfør EMD-dommer (Den europeiske menneskerettighetsdomstolen) og endrede bestemmelser i forhold til oppfølging av plasserte barn. Dette omfatter blant annet oppfølging av foreldre etter omsorgsovertakelser og større vektlegging på innhold og omfang på samvær. Dette krever mye av ansatte og er økonomisk belastende for kommunen.

Tjenesten ble i 2023 tildelt vertskapet for «Prosjektet Omsorgspakken» som omfatter alle kommunen i Trøndelag. «Prosjekt Omsorgspakken på Tvers av Trøndelag» ble igangsatt våren 2024. Det ble søkt om nye midler, og med nye prosjektmidler kan prosjektet være i gang til januar 2026. Omsorgspakken er en systematisk oppfølging av barnet, foreldrene og fosterforeldrene de første 6-12 månedene etter

plassering i fosterhjem, som følger lovkrav og faglige anbefalinger. Omsorgspakken skal bidra til å sikre likhet i oppfølgingen som gis og bidra til at barn i fosterhjem får en trygg, stabil og god hverdag. Det er utarbeidet en skriftlig veileder som ble ferdig november 2021. Det er gjennomført opplæringsdager i alle læringsnettverk i Trøndelag og enkelte av tjenestene i Trøndelag er kommet i gang med utprøving av denne.

Formålet med prosjektet

- Bedre oppfølging av barn i fosterhjem, deres foreldre og fosterforeldre
- Bidra til en mer lik praksis på tvers av tjenester og kommuner
- Øke kompetanse hos kontaktpersoner, som gir trygghet i rollen og kan medføre mindre slitasje på ansatte.
- Bidra til gode rammer for gjenforening mellom barn og foreldre ved tilbakeføring, samt oppfølging av fosterforeldre
- Forebygge utilsiktede flyttinger

Barneverntjenesten har bidratt med 20 prosent stilling inn i familieteamet (Familiehjelpe).

Barnevernstjenesten er en del av det landsomfattende tilsynet knyttet til undersøkelse for 2024/2025. Det er i første kartlegging funnet grunn til forbedringsarbeid og plan er innsendt til Statsforvalteren.

Nytt fagsystem er besluttet av kommunedirektørene, og Modulus barn startet implementering oktober 2024 og gikk "Go Live" 10.mars 2025. Levanger -, InnTrøndelag- og Verdal barnevernstjenester har prosess sammen, og hver tjeneste har et selvstendig ansvar for prosessen.

Dette jobber vi videre med

- Barnevernsledernetverket i Trøndelag står samlet bak et ønske om å fortsette arbeidet med Omsorgspakken i Trøndelag. På hvilken måte, og hvilken betalingsmodell man skal benytte, er pr. i dag ikke besluttet. Det skal legges frem 2-3 alternativ for læringsnettverkene i løpet av våren 2025, og besluttes i barnevernsledernetverket mai 2025.
- Prosjekt «Tjenestestøtteprogram» ble gjennomført i 2024, og siste avslutning vil finne sted i løpet av våren/sommeren 2025. Verdal barnevernstjenesten valgte planer i alle faser av en barnevernssak som utviklingsområde.
- **Ny barnevernlov** - Videre arbeid med juridiske emner er aktuelt til enhver tid og dette forsøker vi å ta både internt og i samarbeid med våre kommuneadvokater.
- Fokus på barneverntjenestens **styring, ledelse og kontroll**.
- Barnevernstjenesten benyttet Familieråd i stor utstrekning, og i alle faser av en barnevernssak. Vi hadde 40 nye familieråd for 2024, i tillegg til oppfølgende familieråd.
- Delta i videreutviklingen og implementeringen av "Sammen om en god oppvekst" i kommunen.
- Barnevernstjenesten vil fortsette arbeidet med å rekruttere ansatte og tilpasse budsjett og drift.
- I 2023 inngikk Verdal kommune en intensjonsavtale vedrørende implementering av programmet Tidlig Innsats for Barn i Risiko (TIBIR). TIBIR er et program rettet mot familier med barn i alderen 3–12 år, som har utviklet eller er i risiko for å utvikle atferdsproblemer. Første steg for å implementere TIBIR er at kommunen utdanner egne PMTO-terapeuter (Parent Management Training-Oregon), og et minimum er to terapeuter. PMTO er et foreldreveiledningsprogram for foreldre som har barn som viser atferdsvansker. Barnevernstjenesten har to familieveiledere under utdanning og de vil bli sertifisert i løpet av 2025.

- TIBIR-programmet har som formål å forebygge og avhjelpe atferdsproblemer på et tidligst mulig tidspunkt i barnets utviklingsforløp. Målet er at det etableres en tiltakskjede i kommunen som bygger på den best tilgjengelige kunnskapen på dette området.
- **Nasjonalt forløp for barnevern** - [Nasjonalt forløp for barnevern](#) er ikke implementert grunnet manglende ressurser, jf. pkt. 4.8.

Kultur og idrett

Tjenesteområdebeskrivelse

Under tjenesteområdet ligger barne- og ungdomsarbeid, bibliotekjentesten, kulturskolen, idrettsanlegg og kommunale idrettsbygg og kulturbygg. Kunst og kulturformidling og museum er og i samme tjenesteområde. Utgiftene i kulturtjenesten preges av en stor andel tilskudd til andre aktører, slik som Stiklestad Nasjonale Kultursenter.

Tjenesteområdet har sin egen bevilgning i bevilgningsskjema drift (§5-4 2. ledd). Revidert budsjett i 2024 er 46,2 mill kr. Resultatet i 2024 ble 46,1 mill kr, et mindreforbruk på 0,1mill kr.

Viktige resultater og innsats

Ungdomsarbeid

Leder ungdomsarbeid flyttet kontor fra Panzer til Familiens hus i oktober 2024. Det er en stor fordel for leder å ha tett samarbeid og fellesskap med de andre tjenestene i Bafa.

- Ungdomsarbeid har i fellesskap hatt gratis ferieaktiviteter i vinter- og sommerferie (høstferien ble avlyst grunnet kommunal økonomi)
- Arrangerte Statement 2024 med 350 ungdommer som deltakere og 40 foreldre som frivillige. Dette ble finansiert av midler fra lokale lag og foreninger og næringsliv.
- I miljøteam ble det i 2024 ansatt ny miljøterapeut i 100 prosent. En fast 100% er ute i fødselspermisjon og det er ikke ansatt noen i hennes sted. LOS-midlene er brukt opp og det er ikke søkt nytt prosjekt.
- Ungdomsarbeid bidro med 20/10 prosent inn i *Familiehjelpa*.
- Ungdomsarbeid samarbeidet med Verdal Amcar-klubb og arrangerte «Innherred Mopedbiltreff» for motorinteressert ungdom i august 2024.
- Miljøteam har jobbet målrettet med blant annet skolefraværssaker og klassemiljøsaker
- Ungdomsrådet har arrangert Ungdomskonferanse med 70 deltakere med tema fra Ungdataundersøkelsen.
- Bidratt til rekruttering og oppfølging av sommerarbeid for ungdom.
- Gjennomført «Panzers sommercafe» med åpent tilbud 6 uker i sommerferien.
- Panzer er samarbeidspartner til UKM og har et samarbeid med kulturskolen for øvrig om «Åpen Scene».

Kulturtjenesten

Kulturskolens viktigste oppgave er å formidle kunnskap i estetiske fag og å vekke elevenes interesse for ulike kulturuttrykk, samt å bidra til å utjevne forskjeller i samfunnet. Gjennom ordinær undervisning, søskenmoderasjon og behovsprøvde friplasser, løser kulturskolen disse oppgavene tilfredsstillende.

2024 har vært et aktivt år for kulturskolen. Det har blitt arrangert tradisjonelle konserter til jul og påske, og elevene har deltatt på ulike store og små spilleoppdrag gjennom året. Det ble også gjennomført et storprosjekt på Turneteatret; Sjømannskofferten. Hvor ca. 80 av kulturskolens elever deltagende både på og bak scenen. I tillegg har kulturskolen vært arrangør av UKM i samarbeid med Panzer. 1. april fikk kulturskolen ny rektor, ellers er ansatte og stillingsstørrelser uendret. Det har blitt opprettet to nye fag i kulturskolen i 2024; filmmusikk og sanggruppe. Her benyttes

eksisterende lærerressurser til å kunne gi nye tilbud, for å nå ut til flere og for å møte brukergruppens ønsker.

De senere årene har elevtallet i kulturskolen vært nedadgående, men i løpet av 2024 har dette snudd og etterspørselen etter elevplasser har økt.

Verdal kommune har deltatt i veilederordningen til Norsk kulturskoleråd, og avsluttet dette i 2024. Målsettingen med dette har vært skoleutvikling på kulturskolens premisser, både internt blant personalet og utvikling av nye arbeidsmetoder og tilbud samt styrket samarbeid på tvers i kommunen.

Den kulturelle skolesekken (DKS)

Samarbeidet med grunnskolene i kommunen og Kulturtjenesten er stabilt og godt innarbeidet. DKS er en obligatorisk del av skolehverdagen og det var i løpet av 2024 ni kommunale produksjoner. I tillegg mottok kommunen en rekke produksjoner via Trøndelag fylkeskommune, både som besøk og digitale produksjoner.

Bibliotek

I 2024 har Verdal bibliotek jobbet målrettet for å støtte kommunens satsinger og mål. Gjennom et bredt spekter av aktiviteter har biblioteket bidratt til å fremme deltakelse i samfunnet, folkehelse, inkludering og samarbeid med frivillige aktører. Biblioteket har også vært en viktig arena for sosial bærekraft, tverrgenerasjonelt samarbeid og aktiv deltakelse i kultur- og fritidsaktiviteter. Biblioteket har vært en åpen og trygg arena for innbyggerne, med fokus på gode menneskemøter og et inkluderende, raust miljø for alle brukergrupper. Det er arrangert en rekke kultur- og formidlingsaktiviteter for både barn og voksne, som har fremmet fellesskap, trivsel og mestring.

Både aktiviteten og antall besøkende har steget jevnt de siste årene. Utlånstallene er også jevnt gode. Fysisk utlån er fortsatt høyere enn digitalt utlån, det henger sammen med kostnader for digitale ressurser som e-bøker og e-lydbøker. En av de største endringene i 2024 var at bokbussen hadde sin aller siste tur. Samarbeidet med barnehager har økt, spesielt grunnet satsing på bærenettbibliotek. Det er også mer besøk fra skoler og barnehager, og bibliotekrommet i 1. etg har blitt mye brukt av disse.

Til tross for begrensede ressurser har biblioteket prioritert formidling av kunnskap og litteratur for å sikre et godt tilbud til alle. I tillegg har det vært flere arrangementer som har engasjert innbyggerne i viktige samfunnsutfordringer som miljø og bærekraftig utvikling. En nyhet av året er Frøbiblioteket i samarbeid med Verdal Hagelag.

Gjennom samarbeid med frivillige lag/organisasjoner og andre aktører har biblioteket hatt et variert program med foredrag og arrangementer som styrker lokalsamfunnet, fremmer bærekraft, fellesskap og inkludering. Eksempler inkluderer temakvelder om psykisk helse i samarbeid med Mental Helse Verdal, bærekraftige dyrkingstips med Verdal Hagelag, inkluderende fikseverksteder med Verdal Husflidslag og lavterskel gaming-aktiviteter med Verdal IL e-sport i skoleferier.

Prosjektmidler har muliggjort nye aktiviteter. Ungdommer på prosjekt har vært med på å videreføre Barnas hobbylørtdag som fast aktivitet. Et annet prosjekt har vært BabyBabbel, med aktive lesestunder for babyer og småbarnsforeldre i samarbeid med Voksenopplæringen. Et samarbeid med Verdal historielag knyttet til Nasjonaljubileet 2030 om foredragsserien *Trønder 1030* er også prosjektbasert.

Kulturkontor

Det har pågått prosesser om friidrettsanlegg, nytt garderobebygg på Sentralidrettanlegget på Ørmelen og revidering av driftsavtalen med Veksttorget for Sentralidrettanlegget på Ørmelen/Vinne aktivitetspark

samt prosjektlederfunksjon for utarbeidelse av veteranplan. Kulturkontoret har i samarbeid med Teknisk drift ledet arbeidet med utvikling av Havfruparken og Elveparken inkludert utarbeidelse av spillemiddelsøknader.

Oppfølging av arbeidet med den treårige avtale med Turneteatret i Trøndelag er videreført. Målet er å skape mer publikumsrettet aktivitet i Teaterhuset og med det et mer levende sentrum.

Kulturkontoret har fokus på å fremme folkehelse i arbeidet som gjøres. Spesielt gjelder det tiltak knyttet til friluftsliv, fysisk aktivitet og idrett. Spillemiddelordningen er en gulrot for utvikling av anlegg. Det er i 2024 behandlet og sendt inn 28 spillemiddelsøknader som er godkjent for søknadsrunden for 2025. Disse har en total godkjent søknadssum for tilskuddsberettigede spillemidler på kr 20 mill.

Kulturkontoret har også i 2024 brukt betydelige ressurser på søknadveiledning til spillemiddelordningen og er en samarbeidspart for flere utviklingsprosjekt av anlegg for egenorganisert aktivitet så som turstier, skiløyper, frisbeegolf og ferdigstilling av prosjektet «Godt tilgjengelig» som innebar skilting av sentrumsnære turruter som er universelt utformet.

Det samme gjelder en rekke andre prosjekter. Etterspørselen etter bistand til både etablering/utvikling av organisasjoner/prosjekter, og bistand til både å finne tilskuddsordninger og søknadskrivning har økt betydelig de senere årene. Eksempler på dette er oppstart av Verdal barne- og ungdomskor og etablering av nytt anlegg og større åpningsarrangement for Verdal og omegn rideklubb. I og med at kommunen har lite økonomiske midler å bidra med ovenfor kulturlivet vurderes dette som viktig arbeid, og det blir prioritert.

Det ble gjort et arbeid med forsøk på å utvikle en felles bildebaseløsning for Helgådalsnytt og Verdalsbilder. I samarbeid med disse to aktørene og Verdal historielag ble det jobbet med å finne finansiering til prosjektet, noe det ikke lyktes å realisere.

Kulturkontorets aktivitet har også vært preget av planlegging og gjennomføring av arrangement. Det er faste arrangement som 8. mai og 17. mai, tilbud i Den Kulturelle spaserstokken (totalt 12 arrangementer), riksteaterforestillinger (5 stk i 2024) og tilrettelegging for utdelinger av Stiklestadprisen, kulturpris og utviklingsstipend for ungdom. Det har også vært samarbeidet med Verdal bo- og behandlingssenter om kultur- og helsefestival og førjulsuke.

Kulturkontoret har arbeidet med avvikling av Fritidssenteret/Arken som kulturarena. Det vil si dialog med lag og foreninger som har hatt sin aktivitet der og som har behov for andre lokaler. Arbeidet med alternative lokaler er påbegynt.

Det er også lagt ned innsats i forberedelsesarbeid til innherredsdagen under ski-VM 5. mars som ble koordinert av Innherred regionråd.

Kulturkontoret har i samarbeid med Teknisk drift bistått med forberedelsesarbeid til NM i skiskyting i Blommen, både når det gjelder anlegget og praktisk gjennomføring av arrangementet.

I regi av Innherred regionråd har det pågått et toårig By- og bygdelab-prosjekt. Kulturkontoret har vært delaktig i et delprosjekt knyttet til dette, «Kulturmiljø som ressurs i stedsutvikling». Delprosjektet avsluttes i 2025.

Temaplan Nasjonaljubileet 2030. Tiltak som er gjennomført/under arbeid i 2025

- Oppfølging av plan for grunnskolene i Verdal er videreført.
- Prosjekt "*Trønder 1030*" i samarbeid mellom Verdal historielag og biblioteket.
- Forprosjekt for utvikling av friluftsscene/amfi på Stiklestad ble ferdigstilt.
- Deltakelse i arbeid for utvikling av pilegrimsleden, spesielt den nordlige leden fra Grong til Stiklestad.
- Tilrettelegging og bistand for at frivilligheten og andre kulturaktører kan være delaktige med prosjekter inn mot Nasjonaljubileet. Det er flere større prosjekter under arbeid.
- Oppstart av prosjekt med Grubleseminar og bokutgivelse om Stiklestad kirke.
- Politisk sak og vedtak om finansiering av verket «Tusenårsbarn».
- Forberedelse profilering av Nasjonaljubileet under VM på ski i Trondheim.
- Deltakelse nasjonal nettverkssamling på Moster.
- Samarbeid med SNK om åpning av olsokdagene og båltenningsarrangement 29. juli.

Temaplan kulturminner 2022-2034 (hovedfokus 2022-2026). Tiltak som er gjennomført /under arbeid.

- Bistand i arbeidet med restaurering av Rostadbrygga. Øras vel er prosjekteier.
- Bistand i arbeidet med istandsetting av masovnen i Malsådalen og utbedring av turveg fra Sagdalen inn til Malså. Malsådalens venner/Helgådal IL er prosjekteier.
- Slutføring av prosjektet og arbeidet med boka *Samisk historie i Vera og fjella omkring*. Kulturkontoret arrangerte boklansering i Teaterhuset på samenes nasjonaldag. Boka har vakt stor interesse og kulturkontoret sammen med de andre prosjektdeltakerne har holdt flere foredrag andre steder

Dette jobber vi videre med

Ungdomsarbeid

- Gjennomføre Panzers Sommercafe 2025.
- Rekruttering til sommerarbeid for ungdom.
- Ferieaktiviteter i høst-, vinter-, og sommerferie.
- Miljøteam ungdomsskole vil ha særskilt fokus på skolefraværssaker og klassemiljøsaker
- Ungdomskontaktene skal jobbe oppsøkende og har fokus på å knytte samarbeid opp mot andre aktuelle tjenester i kommunen.
- Panzer skal jobbe videre med å utvikle ungdomsdemokrati på klubben og jobbe for å være et relevant og trygt tilbud for målgruppen.
- Ungdomsrådet skal fortsette med å arrangere årlig konferanse for å fremme barn og unges stemme i Verdal kommune.
- Ungdomsarbeid skal fortsette å arrangere relevante rusfrie arrangement for ungdom som blant annet Statement og Innherred Mopedbiltreff.

Kulturtjenesten

- Utarbeide Handlingsplan for Verdal kulturskole.
- Biblioteket skal videreføre samarbeidet med frivillige, organisasjoner og lokale aktører slik at vi kan fortsette å være en inkluderende møteplass.

- Biblioteket skal styrke formidlingen av viktig informasjon om samfunnsutfordringer, egenberedskap, psykisk helse og bærekraft.
- Oppfølging knyttet til spillemiddelsøknadene av slutføringen av garderobeanlegg/klubbhus på Sentralidrettsanlegget.
- Reforhandling av avtalen med Veksttorget om drift av Sentralidrettsanlegget og Aktivitetsparken i Vinne.
- Reforhandle samarbeidsavtale med Vuku idrettslag om Vukuhallen.
- Bistand i forbindelse med NM i skiskyting 2025.
- Oppfølging av tiltak i Temaplan Nasjonaljubileet og revidering av planen.
- Oppfølging av tiltak i Temaplan kulturminner.
- Arbeide med større og mindre kulturarrangement.
- Samarbeide med Integreringsrådet, Integrering om mangfold og Verdal idrettsråd, Trøndelag idrettskrets og Sparebank1 om Aktivitetsfest Verdal. Arrangement 11. mai med mål å gjøre kjent det brede spekteret som finnes av fritidstilbud i kommunen.
- Veiledning av lag og foreninger.
- Opparbeide ny trase for Norleden (Grong – Stiklestad) av pilegrimsleden.
- Bistand til slutføring av prosjektet i Malsådalen.
- Deltakelse i interregprosjekt «Verdier langs vegen».

Plan

Tjenesteområdebeskrivelse

Tjenestene ytes av kommunens planavdeling, teknisk drift, landbruk, miljø og arealforvaltning, samt av §27 samarbeidet Geodata.

Tjenesteområdet har sin egen bevilgning i bevilgningsskjema drift (§5-4 2. ledd). Det er budsjettert med 4,9 mill kr i 2024. Resultatet ble 5,8 mill kr, et merforbruk på 0,9 mill kr.

Viktige resultater og innsats

På plansiden har det i store deler av 2024 vært prioritert å jobbe med ferdigstillelse av kommuneplanens arealdel. Andre store planarbeider har vært slutføring av arbeidet med næringsarealene på Ørin Nord (vedtatt des.). Det har ellers vært jobbet med saksbehandling og oppfølging av flere boligplaner (Nestvoldjordet II, Øvre Fagerli og Hallemsåsen). Planavdelingen har også brukt mye tid på oppfølging av områder avsatt til masseuttak.

Plan har til tross for begrensede ressurser i 2024 levert godt faglig arbeid innenfor akseptable tidsfrister.

Dette jobber vi videre med

Prioriterte innsatsområder for plan i 2025 er sluttbehandling av kommuneplanens arealdel og oppstart av arbeidet med kommunedelplan Verdal by.

Det er også en rekke private detaljreguleringsplaner under arbeid som vil kreve effektiv og god saksbehandling.

Samfunnsutvikling, næring og landbruk

Tjenesteområdebeskrivelse

Tjenesteområdet dekker tjenester innenfor næring og landbruk.

Verdal er et tradisjonelt landbruks- og industrisamfunn. Landbruket består av produksjon på i alt 87.580 dekar jordbruksareal og 606.490 dekar skogsareal. Jordbruket består videre av en god blanding av husdyr og planteproduksjon. Næringslivet for øvrig er preget av aktiviteten i Verdal Industripark som idag er den tredje største industriparken i landet med totalt 192 bedrifter og totalt 3000 ansatte.

Tjenesteområdet har sin egen bevilgning i bevilgningsskjema drift (§5-4 2. ledd). Det er budsjettert med 10,4 mill kr i 2024. Resultatet ble 11,4 mill kr. Et merforbruk på 1,0 mill kr.

Viktige resultater og innsats

Innen landbruksordningene har kommunen håndtert totalt 532 søknader om tilskudd i de forskjellige ordningene. Sakene fordeler seg slik:

Produksjonstilskudd	281
Spesielle miljøtiltak i landbruket (SMIL)	16
Regionale miljøtilskudd i jordbruket (RMP)	167
Organisert Beitebruk (OBB)	7
Tiltak i beiteområder	5
Drenering	19
Tilskudd til sykdomsavløsning	37

I landbruket har krevende kostnadsvekst og press på lønnsomheten over flere år preget situasjonen. Kravet til omstilling i landbruket er fortsatt stort og oppleves krevende for mange i næringa. Betydelig økning i tilskuddsmidler fra staten har bidratt til å avhjelpe situasjonen noe, men det er fortsatt stor uro i næringa og særlig merkes presset på tradisjonelle arbeidskrevende produksjoner som melk og storfe for øvrig. Likevel ser vi en oppsving i investeringer i landbruket det siste året med totalt 24 MNOK i innvilget tilskudd fra Innovasjon Norge til driftsutviklingstiltak i landbruket i Verdal.

For 13 storfebruk i kommunen har saneringsprosess etter ringormutbruddet i 2023 preget situasjonen i året som også har rammet det øvrige storfeholdet i kommunen gjennom restriksjoner på livdyromsetninger. Det har ikke tilkommet nye tilfeller i Verdal gjennom året og det kan se ut til at det er kontroll på utbredelse av sjukdommen.

I beitenæringa har 2024 vært et krevende år med store rovdyrtaap i fjellet med tap i hovedsak til jerv, bjørn og ulv. Det ble gitt fellingstillatelse på jerv i januar uten at felling ble oppnådd. I juli ble det gitt fellingstillatelse på ulv som herjet i områdene mellom Meråker, Verdal og Levanger. Fellingsoppdraget ble fullført ved at ulven ble felt i Tverrvola sør Sul 19.august.

Innen Næringsarbeidet er nytt næringsareal Ørin Sør II på ca 75 dekar lagt ut for interesserte. Reguleringsarbeidet for Ørin Nord har pågått gjennom hele året og reguleringsplan vedtatt i desember der 180 dekar kan tas i bruk til næringsformål og et betydelig areal går til tilbake til LNF-formål. Ny næringsutvikler kom igang fra årsskiftet og flere satsinger er kommet på plass. For å lage økonomisk rom for en egen næringsutvikler er omfanget av innkjøpte næringsutviklingstjenester redusert. Et lokalmatprosjekt med fokus på Mat og Opplevelser er satt igang med Innherred Regionråd som prosjekteier og med vår næringsutvikler som prosjektleder. Videre er prosjekt "Grønt Industriløft Verdal Industripark" kommet på plass hvor fokus settes på parkledelse, energi, sirkularitet og arealutnyttelse i industriparken. Gjennom året har arbeidet på Handlingsplan Næring pågått og legges frem til endelig behandling våren 2025.

Gjennom revidering av arealplan for Verdal er det pekt på behovet for nye næringsarealer og forventes avklart i løpet av 2025.

Gjennom hele 2024 har rekrutteringsprosessen hos Aker Solutions pågått med en betydelig økning i antall ansatte. Med noe lavere aktivitet innen bygg og anlegg har denne økningen i aktivitet kommet godt med og bidratt til å unngå de store negative effektene av lavkonjunkturperioden i bygg og anlegg. Aktiviteten innen bygg og anlegg har på tampen av året vist en bedring selv om det er et godt stykke opp til tidligere aktivitetsnivå.

Kommunen er vertskommune for Innherred vannregion og har gjennom dette oppgavesamarbeidet ansvar vannområdekoordinatoren som yter tjenester i hele vannområdet fra Frosta i sør til Snåsa i nord.

I miljøarbeidet er det gjennomført prosjekt vedr fremmede arter i Verdalsvassdraget med fjerning av forekomster av lupiner langs vassdraget med støtte fra staten. Dette prosjektet vil pågå også de neste årene. På tampen av året ble forskrift for gebyrfinansiert tilsyn av spredt avløp vedtatt og tilsynsarbeidet iverksettes 1. januar 2025.

Det ble inngått avtale om feste av grunn på nytt industriareal Ørin Sør desember 2024. Ved utarbeidelse av budsjett for 2024 var det usikkert fra når denne avtalen tredder i kraft. I underskrevet avtale ble avtalt tiltredelsesdato satt til 01.01.24. Dette medførte ett merforbruk på funksjon 3250 Tilstand og bistand for næringslivet på 2,4 mill.kr. Årlig festeavgift på næringsarealet på Ørin Sør er 3,4 mill.kr. Det er derfor viktig på sikt å få viderefestet noe av regulert areal på Ørin Sør for å få inn festeinntekter på dette.

Dette jobber vi videre med

I landbruket vil fokus fremover være å bidra med god rådgivning og støtte. Presset på næringa er stort og tilbudene fra andre næringer gjør at faren for at flere slutter er til stede. Videre vil fokus være å bidra til at flere brukere blir enda mer bevisst på tiltak for å bidra til at landbruket blir enda mer miljø- og klimavennlig og ordningene som fremmer dette. I samfunnets "grønne omstilling" er landbrukets rolle viktig og bidrar i mange sammenhenger med gode løsninger som CO2-binding i skog og planter.

Lokalmatprosjektet på Innherred pågår med mål om å øke aktiviteten innen lokalmatproduksjon og opplevelser i kommune, med mål om å utvikle nye "produkter" frem mot tusenårsjubileet og sørge for varige nye arbeidsplasser i næringa.

Innen næringslivet er videre utvikling av kommunens næringsapparat i fokus og særlig ved å legge til rette for utvikling av næringslivet gjennom næringsarealer og god dialog omkring næringslivets utfordringer og behov. Verdal industripark har potensial til å bli en nøkkelaktør i omstillingen til et grønt industriløft. En omstilling som er avgjørende for at vi skal lykkes med å nå våre klima- og miljømål og utvikle fremtidens

smarte, konkurranse-dyktige og bærekraftige industrivirksomheter. I prosjektet "Grønt Industriløft Verdal Industripark" samarbeider næringsliv og kommune om å nå disse målene.

Handlingsplan Næring legges til politisk behandling på våren 2025 og peker retninger for hvordan kommunen skal utvikle samarbeidet med næringslivet og utvikling av eksisterende og nytt næringsliv i kommunen.

På miljøsidan igangsettes arbeidet med en plan for naturmangfoldet i kommunen som vil utgjøre en støtte i forbindelse med saker innen arealforvaltning og natur. Videre vil lupinprosjektet langs Verdalsvassdraget videreføre også i 2024. Organisering og igangsetting av tilsynsoppgaver for spredt avløp prioriteres i 2025 hvor samarbeid med øvrige enheter i kommunen blir viktig for en god løsning og godt resultat.

Samferdsel og veier

Tjenesteområdebeskrivelse

Tjenesteområdet dekker tjenester innenfor samferdsel. Kommunale veger er hoveddelen av dette.

Teknisk drift har i ansvaret for drift/vedlikehold av 170 km kommunal veg.

Teknisk drift har også ansvaret for drift/vedlikehold av kommunens vann/avløpsanlegg, sentrumsparker og drift/vedlikehold av 98000 m² bygg. Denne aktiviteten er fordelt på andre tjenesteområder i budsjettet etter prinsippene for tjenesteinndeling i Kostra. Eksempelvis vil driftsutgiftene til skolebygg henføres til skolekostnad, driften til barnehagebygg henføres til barnehagekostnad osv. Dette er vanlig praksis for kostrastatistikken.

Tjenesteområdet samferdsel og veier har sin egen bevilgning i bevilgningsskjema drift (§5-4 2. ledd). Revidert budsjett i 2024 er 11,1 mill kr. Resultatet ble 12,2 mill kr. Et merforbruk på 1,1 mill kr.

Viktige resultater og innsats

Det ble et merforbruk på ca.1,1 mill.kr på veg. Dette skyldes merforbruk på vedlikehold/vinterdrift.

Brann og redning

Tjenesteområdebeskrivelse

Ytelser til tjenesteområde Brann og redning leveres av Brannvesenet Midt IKS, som eies av kommunene Verdal, Steinkjer, Inderøy, Snåsa, Røyrvik, Osen og Lierne. Brannvesenet Midt IKS har ansvaret for å forvalte brann- og redningstjenesten, etter "lov om vern mot brann, esplosjon og ulykker med farlig stoff og om brannvesenets redningsoppgaver". Brannvesenet Midt IKS har en felles brannordning som er dimensjonert etter en risiko- og sårbarhetsanalyse ([Brannvesenet Midt](#)).

Tjenesteområdet brann og redning har sin egen bevilgning i bevilgningsskjema drift (§5-4 2. ledd). Det er budsjettet med 11,0 mill kr i 2024. Resultatet ble 11,1 mill kr, et merforbruk på 0,1 mill kr.

Vann avløp og renovasjon, selvkost

Tjenesteområdebeskrivelse

Teknisk drift har ansvaret for drift/vedlikehold av kommunens vann- og avløpsanlegg, og for investeringer innenfor ovennevnte ansvarsområder.

Vann og avløp er tjenester som etter lov og forskrift skal drives i selvkost. I dette ligger at utgifter med å frambringe tjenestene skal betales av brukerne av tjenestene, dvs innbyggere og bedrifter, gjennom kommunale gebyrer. Overskudd i selvkostregnskapet skal avsettes til fond, og komme brukerne til gode i fremtiden. Et underskudd fremføres til dekning i senere år.

Tjenesteområdet har sin egen bevilgning i bevilgningsskjema drift (§5-4 2. ledd). Budsjett og regnskap for tjenesteområdet er satt opp slik at budsjettert og regnskapsført beløp tilsvarer de inntektene som finansierer kalkulte renter og avskrivninger på selvkostområdet. Området er reelt sett i selvkost når kalkulte renter og avskrivninger ses i sammenheng med betalte renter og avdrag.

Viktige resultater og innsats

Vann:

Det arbeides kontinuerlig med å redusere lekkasjer innenfor vannforsyningssektoren. I de senere år har lekkasjeprosenten sunket betraktelig, da vannforbruket i 2024 var lavere enn i årene før. Det arbeides i tillegg med å redusere mengden, med galvaniserte rør, asbestsementrør og gamle støpejernsrør.

Byggingen av nytt vannrenseanlegg startet opp i 2023, og forventes ferdigstilt i løpet av 2025. Da vil produksjonskapasiteten på rentvann dobles i forhold til i dag.

Tjenesten vann gikk med ett overskudd på ca.1,5 mill.kr i 2024. Dette medførte at kommunen kunne betale ned på negativt fond, slik at dette nå ligger på ca. -5,0 mill.kr ved utgangen av 2024.

Avløp:

Det arbeides med å få ned mengden av fellesledningsnett der hvor avløpsvann og overvann går i samme ledning. I 2023-2024 ble boligområdene på Tinden blitt bygd om til separatanlegg, der hvor avløpsvann går i ett rør og overvann i ett annet rør. Anlegget ble ferdigstilt sommeren 2024.

Tjenesten avløp gikk med ett underskudd på i overkant av 1,2 mill.kr i 2024, slik at negativt selvkostfond ligger på -5,7 mill.kr ved utgangen av 2024.

Det ble våren 2024 oppdaget at det lå feil gebyrsats i gebyrregulativet for 2024 på vann. Alle priser på vann skulle justeres opp 25 % for 2024. Vann areal mindre enn 150 kvm ble ved en feil kun regulert med 15 % i gebyrregulativet. Innbyggere med den aktuelle varen ble fakturert med en regulering på 25 %. Det ble valgt å tilbakebetale til 948 abonnementer, slik at de fikk prisen oppgitt i vedtatt gebyrregulativ. Dette utgjorde en tilbakebetaling på ca 154 050 kr. Gebyret ble etter denne tilbakebetalingen justert til riktig gebyrsats (økning på 25 %).

Dette jobber vi videre med

Det arbeides kontinuerlig med å redusere lekkasjeandelen på vannforsyningen, samt å skifte ut gamle rør med dårlig kapasitet.

Innenfor avløpssektoren vil arbeidet med å bygge om fellesledningsanlegg til separatanlegg fortsette ufortrødent videre. Registreringsarbeid og prosjektering av boligområdet Garpa/Prærien er startet opp. Forventet anleggstart er i 2026.

Kirke

Tjenesteområdebeskrivelse

Tjenesteområdet Kirke omfatter først og fremst tilskudd til Den Norske Kirke. I tillegg utfører kommunen gravetjenester på kirkegårdene som også henføres til tjenesteområdet.

Tjenesteområdet kirke har sin egen bevilgning i bevilgningsskjema drift (§5-4 2. ledd). Det er budsjettert med 8,2 mill kr i 2024. Resultatet ble 8,1 mill kr. Et mindre forbruk på 0,1 mill kr.